
Monrij S. Zenonis.

Practica Musicae utriusq3 cantus

e)

Monrij S. Zenonis.

Practica Musicae utriusq3 cantus

e)

BIBLIOTHECA
MUNICHENSIS

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Descriptio Musicae actionis Franchini Gafori Laudensis.

LIBER PRIMVS.

De Introductorio ad musicā exercitationē necessario.	Caput primum
De syllabicis sonorum noibus & eorū distantis.	Caput secundum.
De clauibus & pronuntiatione notularum	Caput tertium.
De proprietatibus & mutationibus uocaliū syllabarū.	Caput quartum.
De consonantia distantes eiusque speciebus.	
De consonantia	
De consonantia	
De diuersis tonoru accidentibus ac formatione primi toni.	
De formatione secundi toni.	Caput nonum
De formatione tertii toni	Caput decimum.
De	Caput undecimum
De toni.	Caput duodecimum.
De formula sexti toni.	Caput tertiumdecimum.
De	Caput quartumdecimum.
De toni.	Caput quintumdecimum.

LIBER SECVNDVS.

Mēsurā tris i uoce Poetæ & Musici breuē & lōgā posuerūt.	Caput primū.
is & earum mensura	Caput secundum.
essentialium figurarū	Caput tertium.
	Caput quartum.
	Caput quintum.
	Caput sextum.
De figuris figurarum.	
De pausis.	
De modo.	
De tempore.	
De prolatione	Caput nonum.
De partibus figurarum.	Caput decimum
De imperfectionibus figurarum.	
De puncto.	
De alteratione.	
De diminutione.	
De sincopa.	

LIBER TERTIVS.

De contrapuncto eiusq; elementariis uocibus.	Caput primum.
De natura & denominatione specierum contrapuncti.	Caput secundum.
De octo regulis contrapuncti.	Caput tertium.
Quæ & ubi in contrapuncto admittendæ sint discordantiæ.	Caput quartum.
De consentanea suauitate quattæ.	Caput quintum.
Quare quarta inter medium sonum acutiorem concor- dat discordatq; inter medium & grauiorem.	Caput sextum.
De conformitate & diuersitate tertiæ & sextæ.	Caput septimum.
de denominatione extremorum sonorū in concordantiis.	Caput octauum.
Alterna intensione ac remissione specierum: diuersa cōtra- pūcti disponuntur elementa.	Caput nonum.
de diuersitate figurationis sonorum in cōtrapuncto.	Caput decimum.
de compositione diuersarum partiū contrapuncti.	Caput undecimum.
de consimilibus perfectis concordantiis in contrapuncto cō- sequenter tollerandis.	Caput duodecimum.
de fictæ musicæ contrapuncto.	Caput tertūdecimum.
de falso contrapuncto.	Caput quartūdecimū.
de regimine & modestia modulantis.	Caput quintūdecimū.

LIBER QVARTVS.

**ILLVstrissimo & Excellentissimo Principi dño. D. Lodouico Mariæ Sfortiæ
Anglo Duci Mediolanensium inuictissimo. Franchinus Gaforus Musicæ pro-
fessor Salutem.**

icæ artis p̄fessio Illustrissime princeps apud Priscos non
modo sed etiam uenerationis extiterit facile edocemur:
in Philosophorū exemplo qui se admodū senes ad hanc
uelut in ea summam studiorum suorum manum imposi-
turi contulerunt: & seuerissim
mā diligentia quicquid morib
artem non modo non eiecerin
mo studio excoluerunt: & ut
num consentienti stabiliq; cor
ra maiore celebratum. Quæ enim aua uicissima tanto uoluntate atq;
omnis uel ætatis uel sexus conspiratione recepta est: ut nullius conditionis ullus
sit adhuc reptus: qui molestias suas uel rudi saltem modulatione cōsolari nō stu-
deat. Nihil enim æque animos ad diuersissimos affectus breui momento tradu-
cere: non optimorum modo
ut eius professores antiquit
lare non dubitarit. Huc acce-
genitos: quoniam quorundā
cultum reduxerint: filuas sa-
parua adhibeatur fides uelut in maius oīa familiari sibi figura extollentium: repti
sunt et sapientiæ p̄fessores: qui asserere nō dubitarint nō sensibilia modo sed et
quæ citra solum utcūq; uiuunt modulationibus musicis permulce ri. Atq; hac
quidam causa eminētissimū auctorem Virgiliū non hyperbole poetica in buc-
colicis dixisse ad Sylen. cantum & duras motasse cacumina quercus arbitratū
sunt. Et. n. si Platonē credimus qui Mundi animā musica modulatione constare
dixit. non uideo p̄fecto cur dubitatū possit cætera quoq; qualicūque anima de-
gentia quam eis cœlitus datam liquet: non affici lætariq; nature suæ congruētia
quum similitudinē sibi amicā esse iam palā cōstet. His ego rōnibus Illustrissime
Princeps tū etiam natura ad id impelente: cui non facile obstitimus morus cū
animum iā ab ineunte ætate ad hanc usq; disciplinā appulisse: quæ præsertim
& moribus cōferet: ut peritissimis placet & a professione mea non abhorreret re-
cepta iamdiu opinione Religiosorum hoc potissimum munus esse ne mihi soli
studia prodesse meæ: librum etiam edidi antiquissimorum rationum secutus
de huius artis speculatione quam Græci Theoricam uocant quo & ratio stu-
diorum meorum constaret: & laborum fructus latius spargeretur. Quod opus
inclite Princeps nomini tuo dicaui: cunctanter id quidem ac timidè tibi gra-
uissimis curis maximarumq; rerum ponderibus occupato in tempestiuis nugis
obstreperem. Cæterum posteaquam perspexi quanto fauore quantaq; benigni-
tate opusculum

tate opusculum nostrum: alioquin rûde atq; incultum sis prosequutus: additum michi ea liberalitate etiam currenti calcar: studiumq; meum non mediocriter accensum est: ut alteram quoq; huius disciplinæ partem securus iam stomachi tui

Fabius Q u i
tilianus.

perducerentur ne qua lector in difficili alioquin arte conuulsoe circuegat: in pto

6
rīsq; magis ineptia quam rerum obscuritate laboret. Hoc nobis tñ assumimus:
hinc industriæ nostræ cōmendationē petendam censemus. Summe igit̃ huma-
nissime Princeps munusculum nostrum qua in cæteris soles clementia patereq;
nominis tui saltem prefatione subniti sic recipi merebitur: cōmendationē merito
suo sibi præstare non potest: dicatura cōsequet̃. cū alioquin nos ut omnia uel
fortunæ nostræ uel ingenii bona tibi accepta referrimus sic quicquid studio in-
dustriaq; effecerimus nomini tuo tēpus in oē dicatū cōsecratūq; esse uolumus.

Carmen Lucini Conagi

Et iuvat: & uellem meritis tibi reddere laudes;
Sed quis pro meritis te Ludouice feret?
Aurea das nobis: & foelicissima princeps
Sæcula: nulla ducum gloria tanta fuit.
Atq; alia ut taceam rerum monumenta tuarum.
Quæ sperant hominum colloquia atq; fidem.
Quando artes ullo tantum uiguerē sub æuo.
Aut sic ingenii Pallas amica fuit?
Cernimus Isæos: Euclidas: Pythagorasq;
Phœbigenas: & qui sydera cæssa petant.
Nec tibi Chrysippi desunt: doctiq; Solones;
Et tua Parthalias dant tibi sæcla manus
Prodiit & stigia per te de sede reuulsa
Musica: nec notos attulit ipsa modos.
Ecce suas Franchinus opes: sua munera profert
Pieria: quo non clarior arte uiget.
Has pete tu lector: nil non laudabile cernes.
Hinc exerceri discis: & inde loqui.
Quicquid agas isto cantans cognoscere libro.
Et poteris recto promere quæq; sono.
At tu si modo sit grati tibi muneris auctori:
Ad dominum pro se fer pia uota deum.

FRANCHINI GAFORI LAVDENSIS, MUSICAE ACTIO
NIS. LIBER PRIMVS.

De introductorio ad Musicam exercitationem necessario,
Caput Primum.

T si harmoniā sciētiā pleriq; cessante usu (quod
theorici est) longe auctius q̄ qui ipsa sunt exercita
tione prosequiti: hos tamen ad tm̄ harmoniæ usum
nulla credit scientia peruenire nō potuisse: Quid
enim præstantissimos ueteres illos primo theoricæ
conscriptos commemorem: quum Orpheum: Am
phionem: Linum thebeum: Arionem & Timotheū
ac reliquos ipsa posteritas celebrat: quorum con
centu (usu inquam) alter feras: saxa alter & syluas: Arion

Aquatiles beluas alter: agrestesq; animos & rudes demulxere: hos & discipuli
næ ipsius institutis & ipsa actione constat celeberrimos extitisse. Nec temere
Pythagoricos ipsos & Platonicos atq; Parhypateticos in medium adduxero:
quorum iussu disciplinandis adolescentibus & naturalis & artificiosæ uocis
usus plurimum commendatur quod ea quidem ratione assertum est: quū Ari
stoxenus musicus atq; Philosophus teste Marco Tullio primo tusculanarum
questionum: ipsius corporis intensionem quandam uelut in cantu & fidibus:
quæ harmonia dicitur: sic ex totius corporis natura & figura uarios modos fie
ri tanq̄ in cantu sonos affirmatuerit. Sunt & qui uanas posuere potentias nisi
redigantur ad actus: qua re exercitationē melodice uocis sentiunt harmonicæ
considerationi plurimū contulisse: nō q̄ uariam ei multitudinē sed ipsam adhi
beat perfectionem. Est igitur musicæ actio motus sonorum cōsonantias ac me
lodiam efficiens. Quos quidem sonos frustra ratione & scientia colligimus:
nisi ipsa fuerint exercitatione compræhensi. Hinc eorum intensiones remissio
nesq; ac consonantias non animo tantum atq; rationes sed auditus & pronun
ciationis consuetudine pernotescere necesse est. Sed neq; inficiabor hanc
ipsam musicam actionem Grammaticæ plurimum esse discordem: quum in
hac dum breui uel producta syllaba sit utendum: omnino eorum qui nos an
teuerunt auctoritate id facimus: Musicum uero rationabili uocum dimen
sioni inservire necesse est: nec illam uel illam syllabam ante pronunciare quam
sibi per uocis ac temporis mensuram licere sciat: quod & si conuenientius pri
mo secundi huius operis descriptum est: Diuus tamen noscitur Augustinus se
cūdo suæ musicæ argumētis efficacibus cōprobasse. Verū sonoras uoces ge
nera quatuor cōsequunt. Primū genus est eorū q̄ circa prosam uersant: suum

Musica dis
sentit
Grammaticæ

Augustinus
Quattuor
genera musi
corum.

Oratores potius uerbis q̄ melodia exprimentes conceptū: ut **Oratores & lectores**: & qui
Lectores etiam in diuinis antiphonas modulantur & psalmos: quod (licet improprie)
Ambrosiani Ambrosiani nostri atq; Gregoriani clerici cantum planum uocāt: quoniam sim
Gregoriani pliciter & de plano singulas notulas æqua breuis temporis mensura pronun
ciant. Non enim concinnitatis nō scitur seruare naturam: sed q̄ certi ipsorum mo
dorum (quos & tonos uocant) limites & termini atq; uocum congressiones
& transitus: secundum. s. naturalē diatonici generis dispositionē obseruari per
noscuntur: cantilenarum ac totius modulaminis exordia in ipso ut plurimum
comprobantur. Inde soniferam lectionem quasi lectionem sustentem sonos
uel ipsis sonis substitutam: ipsum planum cantum appello. Veteres autem ut
Aristoteles uigesimo octauo problemate partis harmonicæ asserit Aristoteles: primas hu
iuscemodi uocum animaduersiones: quas institucndis ad musicam adolescen
tibus præponebant leges uocabant. Secundum genus est eorum qui nō mo
do mentis conceptum sed & syllabas ipsas breues & longas (quod poetarum
est) metrica consideratione pronūciant: de quo quidem primo secundi gratio
Qui sint mu re licentia sermo fiet. Tertium genus est eorum qui alterutra inuicem sonori
fici & canto rate certis interualloꝝ dimensionibus melodiam ac dulcem efficiunt cantile
res nam: quod tertio præsentis operis uolumine pernotatur: hos proprie musicos
& cantores uocant. Quartum genus histrionicæ & mimicæ arti dicari solent
& his qui ad uocis imitationem gestibus corporis commouentur ut saltationi
Theophras bus & choræis: quibus Theophrastus probatam in uoce & corporis motum
stus musicam ascripsit: Sed cum ceremoniis nostris hæc obscenitas non conueniat
Guido ad ea quæ diuinis laudes concernunt animum conuertimus. Constat itaq;
Guidonem Aretinum ipsius frugiferæ musicæ introductorium descripsisse se
ptem litteris atq; sex syllabis cordas omnes denominantibus ad instar quinde
eim chordarum naturalis & perfecti diatonici systematis perornatum. Confert
quidem plurimum humanæ uocis actioni lyrae aut cytharæ uel monochordi
percuttas concordēs chordulas imitari: quarum alias graues: alias acutas: reli
quas Græci medias dicebant. Verum ecclesiastici nostri Guidonis huiusmo
di traditionem quam manum uocant in graue: acutum & superacutum distin
gunt: ut uiginti ac duarum chordularum lineis & interuallis seu spatiis alter
natim inscriptarum: connumeratis scilicet ipsius sinemenon tetrachordi causa
& imitatione duabus coniunctis: octo priores: quasi silentio & taciturnitati p
ximas: appellant graues. octo uero his superductas acutas uocant: ac reliquas
sex superacutas. Extat tamen in ipsius octo grauib; chordis & ipsum acumen
atq; grauitas in acutis. Inde est q̄ ex singulo earum aceruo consonantia p̄siliit
quam acuti grauiq; soni mixturam esse suauiter & uniformiter auribus acci
dentem Boetius diffinire solebat. Vocum igitur septem litteris per lineas &
spatia deductis ordo sic sumitur: namq; grauissimo introductorii loco quem li
nea quadā signat græcam Γ litterā ascripserūt inde & syllabā. ut. Viciniori au
tem spacio litterā A & syllabā. re. Secundæ lineæ in acutū consequenti: litterā
Ϡ quadratā ex geminata Γ cōuersim coniūcta: & syllabā mi. Sed subsequēti
in acutum

in acutum interuallo litteram C & syllabam fa posuerūt. Interuallū .n. seu spa Interuallum
cium intelligo uacuum marginem duabus lineis acumine & grauitate conti-
guis interiectum. Atq; consimili progressionē litteras ipsas & septem exacor-
dorum syllabas chordulis annotarunt: sed quamplura de his locus hic expete-
ret: quæ cū quinto Theoricæ lucide deducta sint ipsa duximus breuitate per-
transire silentio. Sitq; diatonicum Guidonis introductorium litteris & sylla-
bis per lineas & spacia descriptis hac parigraphia dispositum.

a ii

Verte folium

Diatomum Guidonis Introductorium pythagorea
dimensione dispositum

	1536	g	to						
	1328	e	to					la	la
	1944	b	re					sol	fa
	2048	b	re					fa	mi
	2187	b	re					fa	mi
. Nete hyperboleon	2304	a	re					la	re
. Paranete hyperboleon	2592	g	to					so	ut
. Tritete hyperboleon	2916	f	re					fa	ut
. Nete diezeugmenon	3072	e	re					la	mi
. Paranete diezeugmenon	3456	d	to					la	sol
			to					sol	re
. Tritete diezeugmenon	3888	c	re					fa	ut
. Paramese	4096	b	re					fa	mi
			apotope					fa	mi
. Mese	4374	a	re					la	re
	4608	a	re					la	re
			to					sol	re
. Lychanosmeson	4184	G	to					sol	re
			to					sol	re
. Parhypatmeson	4832	F	re					fa	ut
. Hypatmeson	6144	E	re					la	mi
			to					la	mi
. Lychanohypaton	6912	D	re					sol	re
			to					sol	re
. Parhypathypaton	7776	C	re					fa	ut
. Hypathypaton	8192	B	re					fa	ut
			to					fa	ut
. Proslambanomenene	9216	A	re					re	
			tonus					re	
	10368	Γ	ut					ut	

De syllabicis sonorum nominibus & eorum distantia.

Caput secundum

Eptem tantum essentialis chordas septenis litteris a Gregorio de Gregorius
 scriptas sexto æneidos hoc carmine Maronis auctoritas celebravit Virgilius
 Necnon traycius longa cum ueste sacerdos Obloquitur numeris Guido

septē discrimina uocū Inde & introductoriū ipsū Guido septē cō
 mixtis p̄fecit exachordis. Exachordū. n. ē cōpræhēssio sex chordarū diatōica di
 mēsiōe disposita. q̄rū noīa sunt: ut re. mī. fa. sol. la. Sūt. n. ut re graues dū gr̄cis
 allentior sol. la. acutæ: & mī. fa. mediæ. Ecclesiasticorum uero mos est: ut re,
 graues uocare: mī. fa. acutas: & sol. la. superacutas. Has quidem Guido ipse ita
 disposuit: ut singula perfecti ac diatonici systematis interualla duabus tantum
 huiusmodi syllabīs diffiniret. Nāq; inter ut & re sesquioctaua dimēssione to
 ni clauditur interuallum. Inter re & mī similiter. Sed inter mī & fa minoris se
 mitonii distantia est. Inter fa & sol atq; inter sol & la extensus est tonus. Qua
 re altior est re quam ut tono: & tono item grauior ut q̄ re. Re a mī tono uinci
 tur acumine: subestq; ei. tono in grauitatem. Fa q̄ sol grauior est tono: ac sol to
 no fa superuadit in acutum. La a sol toni interuallo ipsa grauitate deuincitur
 sed la epogdoā distantia sol superat in acutum: Verum fa acutior noscitur quā
 mī: sol minoris semitonii spacio. Inde eodem interuallo mī q̄ fa grauiorem esse
 necesse est. Constat igitur in singulo exachordo quatuor tonos diuersis notis
 notulis circūspectas minus ac naturale semitonium medio concludere locor
 quod ipsa necessitate factum existimari licet. Nam quum tres considerare uo
 lueris secundum tetrachordorum uarietatem diatessaron formas: nusquam in
 solo exachordo eas poteris diatonice comperire nisi quatuor ipsi toni medium
 semitonium conclauserint. quod facile per hæc quæ facimus potest quisq; ex
 seipso conueniri. Atq; iccirco singula in systemate perfecto diatonice ac natu
 raliter disposita semitonia duabus ipsis syllabis mī & fa intercidere p̄molecun
 tur: tanta fuit ad cōmixtorum septem exachordorum dispositionem ipsis Gui In laudem
 donis animaduersio Nāq; uniuscuiusq; exachordi principium uel primo præ Guidonis
 cedentis exachordi tetrachordo coniunxit: uel ipsum ab eo toni disunctum in
 stituit interuallo. O uā ex re in eptachordo: duorum exachordorum prima cō

proba
 minat
 sumu
 tione
 nanti
 ro exa

acutum. Quintum autem exachordum primo quarti exachordi coniungitur tetrachordo. Verum primo quinti huius exachordi tetrachordo sextum conexum est exachordum quod sinemenon seu coniunctum potest appellari.

Quid sit tonus.

Septimum exachordum a primo quinti exachordi tetrachordo toni distantia disiungitur in acutum. Est enim tonus legitimus sesquioctauæ dimensionis spatium duobus sonis circūscriptum. Hic duas propinquas sola sectione su-

stinet partes: quarum altera minor: altera maior: Hanc apotomen seu semitonium maius illam minus semitonium uocant: Abstracto quidem ab ipso tono minore semitonio relinquitur apotome: quo difficillime discors transitus procedit in uocibus: secus ipso minore semitonio: nāq; cōcors & suaue tonis ipsis & consonantiis præstat temperamentum ut in harmonia instrumentali notissime comprobabo. quum potissime in diatonica introductione ante uel post uel

Quid sit semitonium.

Quid sit interuallum.

inter duos tonos naturaliter noscatur esse deductum. Hinc semitonum ipsum liceat diffiniri interuallum quod duabus sesquioctauis appositum. sesquiterciam ducit proportionem seu spatium quod duobus tonis coniunctum sonoris terminis extremis diatessaron perficit consonantiam. Interuallum autem seu spatium hoc modo potest intelligi distantiam esse acuti atq; grauis soni.

Sonorus autem mentis conceptus certis notulis declaratur: quarum extensionem intensionemq; ac remissionem linearum ac spaciolorum uarietate dispositas ipsa uoce consequi necesse est atq; ideo notulæ ipsæ uocis signa dicuntur.

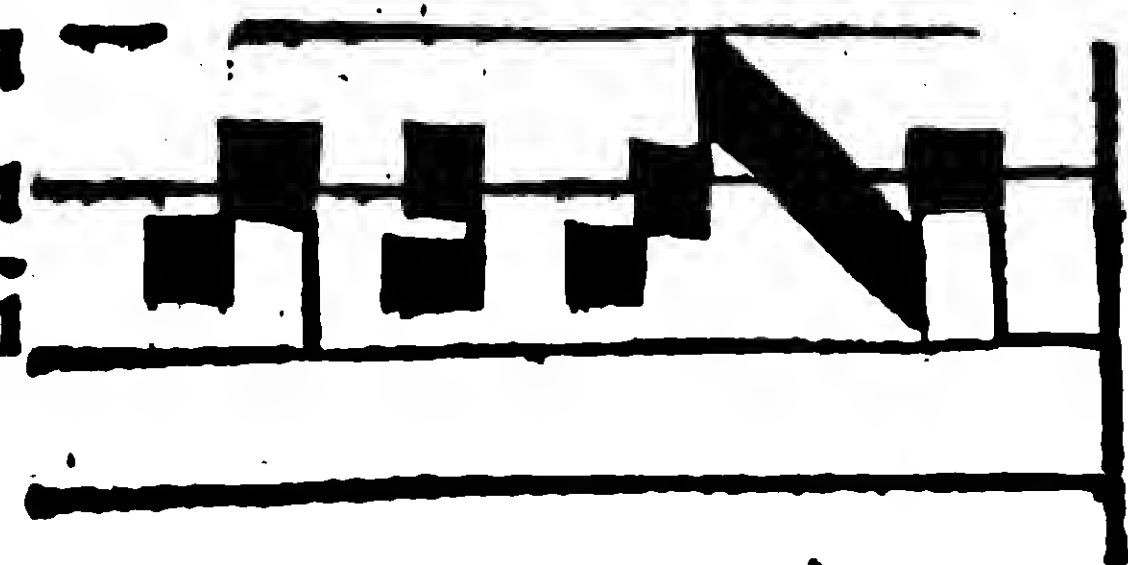
Voces autem q; scribi non possunt: usu & exercitatione mandantur memoriae ne pereant. profluunt nāq; in præteritum tempus pronuntiationes earum.

Fit igitur notularum triplex descriptio simplex composita: & mediocris. Simplex notula est quæ alteri notulæ non coniungitur: & quadrato corpore figuratur hoc modo ■ quandoq; item cum uirgula in latere eius dextro descendente describitur in modo longæ mensurabilis ut hic. ■

Composita notula est quæ alteri notulæ consuitur quæ tunc diuersam cōsequitur descriptionē.

Nam quum ligatura ascendit: secundam scilicet notulam habens altiore: prima nullam expetit uirgulā ascendente descendente: cuius lateri eius ut hic.

Quum autem descendit ligatura secundam .s. notulam habens grauiorem: primæ tunc ascribitur uirgula descendens in latere sinistro: siue obliqua fuerit siue quadrata hoc modo.

Quam quidem principis ligaturam ueterum auctoritas proprietatem inst-

dam. Est igitur proprietas conueniens gaturarum descriptio a musicis auctori-

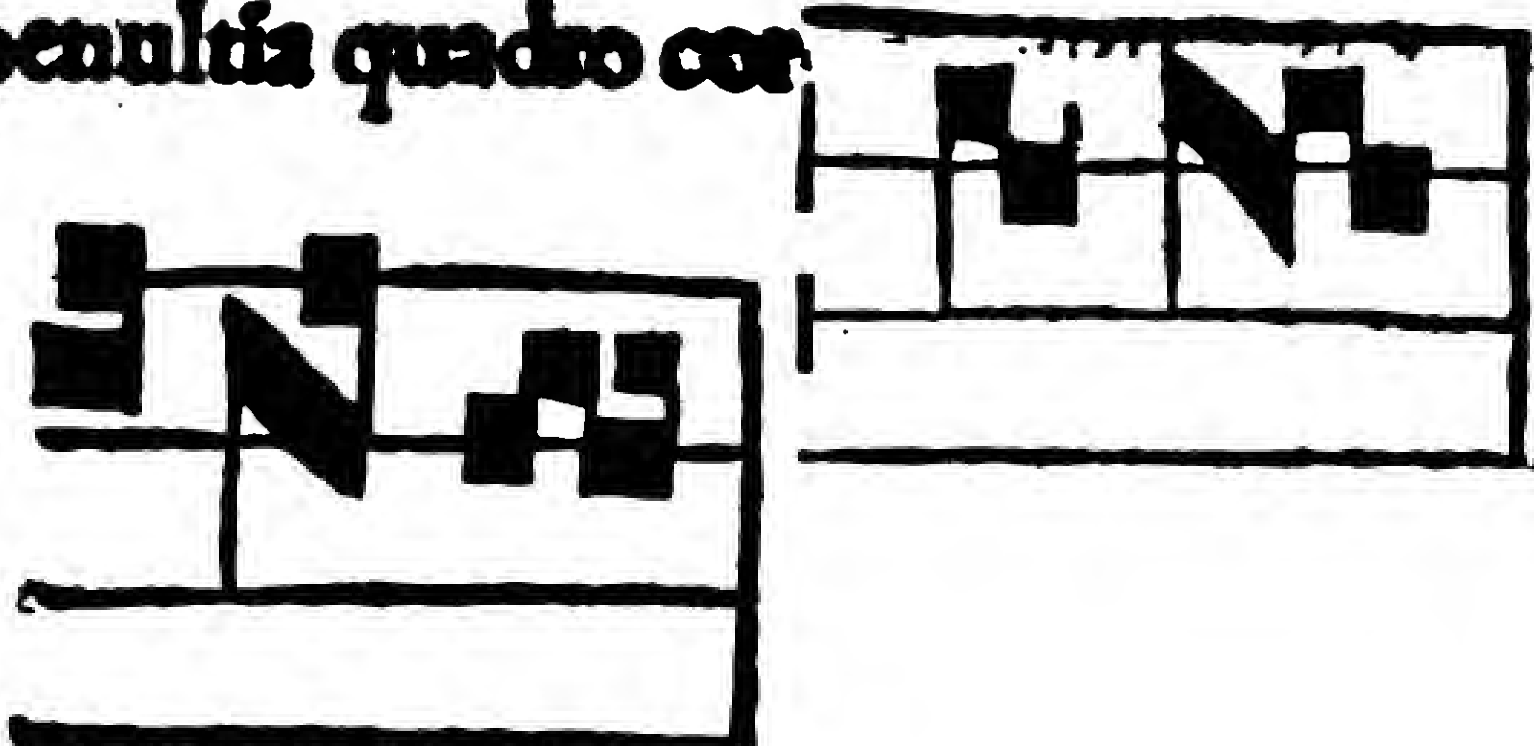
ta. Vltimis autem commissura notulis: q; omnium rerum perfectio teste Philosopho fini attribuat:

perfectiōem ascripserunt. Hæc enim tribus modis denotat. Aut enim ultima ligaturæ

Philosophus.

ligaturæ notula ē sub penultia quadro corpore descripta ut hic.

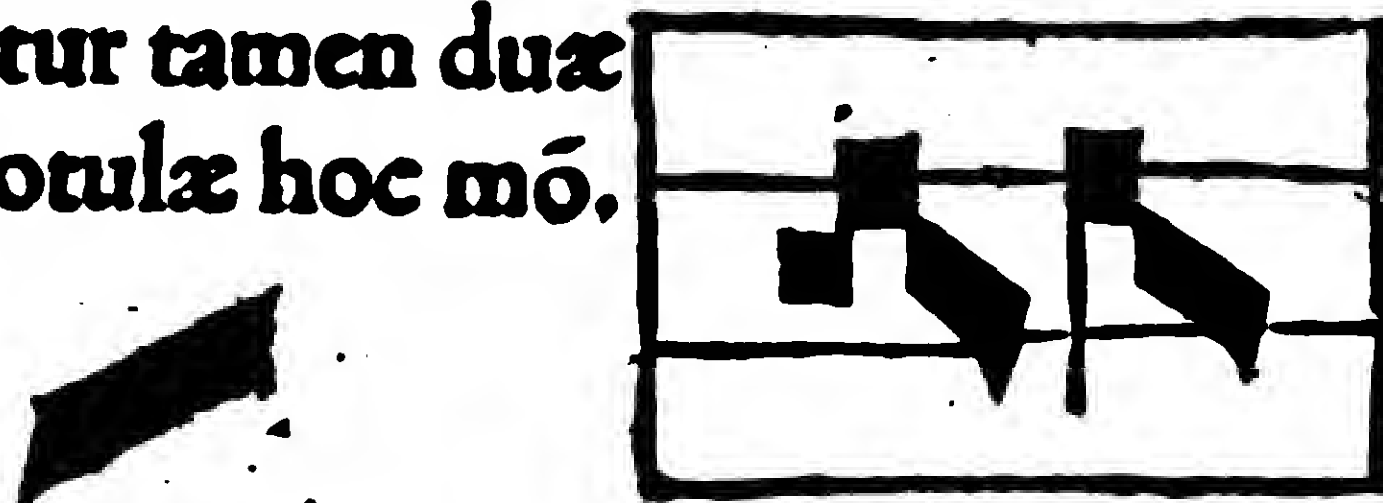
Aut supra penultiam directe ut hic.

Aut supra penultimam indirecte recto du: quadrato corpore & descendente uia dextro hoc modo,

Est itaq; perfectio congrua ultimis ligaturarum notulis figuratio. Huiusmodi autem positionibus dissidentes a uetustatis auctoritate recedunt. Quo fit ut qui ultimam ligaturæ notulā obliquo corpore describūt ut hic, in errorem ducantur: cōcedūt tamen duæ tantū in corpore obliquo notulæ hoc mō.

Verum corpus obliquū ascendens ut hic. usus perhorrescit.

Me
mas i
nāq;
On
las u
nes ig
uersis
ra det
cium
sui fin
neq; f
surab

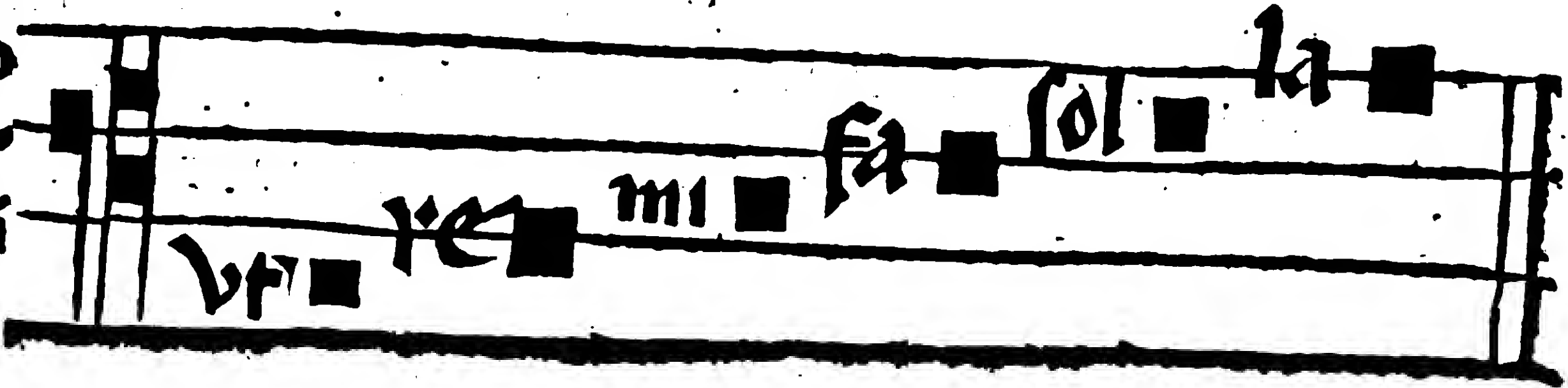
Cæteris autem æquales sunt in pronūciatione & temporis mensura: licet nonnulli eas duplo strictius cæteris cōmensurent: quod non ratione sed cantoris arbitrio duximus concedendum. Pleriq; enim plani cantus notularum pronūciationem & mensuram proptio imperio consequi uoluerūt. Inde nō abs re Persii dictum Velle suum cuiq; est: nec uoto uiuitur uno. Sunt & qui no Persius: tulas huiusmodi plani cantus æquæ describunt & cōmensurant figuris mensurabilis considerationis ut longas breues ac semibreues: ut constat in Symbolo cardineo: & nonnullis prolis atq; hymnis: quod Galli potissime ad orationē modulorū pnūciationē ipsa diuersitate cōcipiēdā celeberrime psequūt.

De clauibus & pronunciatione notularum Caput Tertium.

Musici
Aristoteles

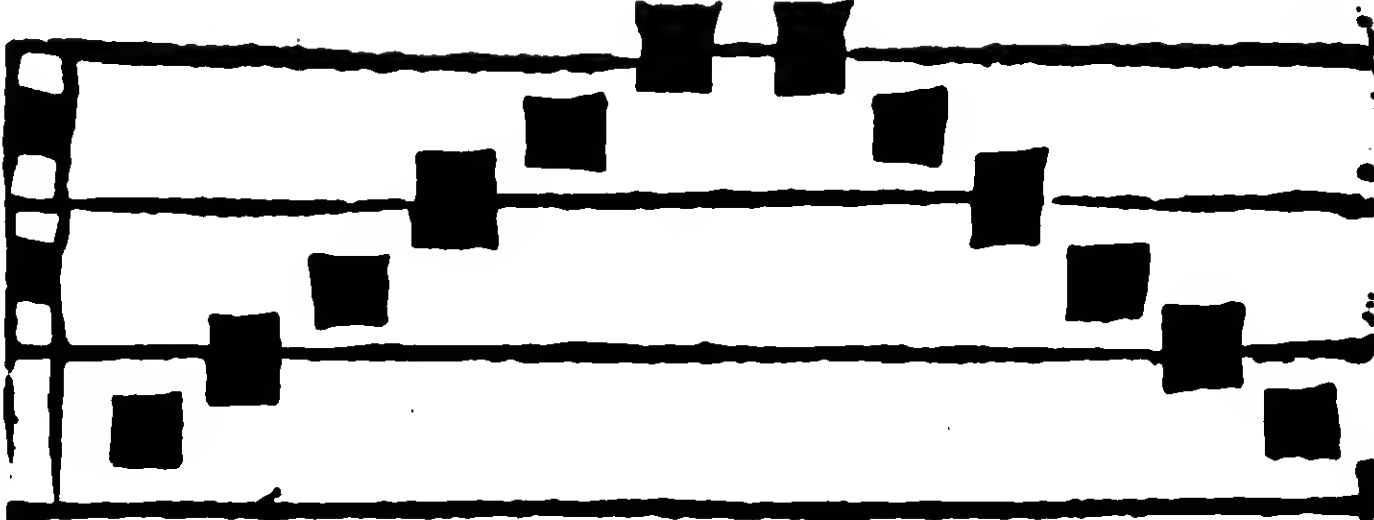
hæc quibus signis notularum nomina & grauitates atq; acutæ & extensiones per lineas & spacia percipiuntur necesse est apud
 Omnis enim littera siue sedes lineali uel spaciali loco in introducto
 clauis uocatur: quoniam notulæ omnes lineis ipsis uel spatiis
 clauduntur. Sed neq; necessarium fuisse constat lineas omnes & spacia propriis
 litteris & clauibus declarare: propter .s. mutuam contiguæ descriptionis con-
 culationem. Quare congruum arbitrati sunt Musici paucioribus signis om-
 nes introductorii chordas aperire. Frustra enim ut Aristoteli placet id fit per plu-
 ra qd fieri potest per pauciora. Duobus namq; signis quæ clauis dicuntur & gra-
 ues & acutas atq; superacutas introductorii chordas discernere solent. Ac pri-
 mum quidem signum (ut ueterum primordia subsequar) est sola iter quatuor
 aut quinque linea rubro colore referta: quæ cum linealem possidet in introducto
 rio locum: F faut grauem demonstrat. si spaciali loco descripta sit: F faut decla-
 rat acutam. Secundum signum est sola linea inter quatuor aut quinque lineas
 glauco colore referta: hanc quum linealem locum obtinet C solfaut ascribunt:
 si spaciali loco descripta sit: uel C faut grauem uel C solfa superacutam indi-
 cabit quod & Ambrosianis pernotationibus frequentatur. Adde quod ueteres
 obseruabant solam chordam cælesti colore sonantem ac spaciali loco descriptam.

Atq; hoc ordine clauis describitur ubi uniuscuiusq; exachordi primum tetra-
 chordum determinatur in acutum. Neq; inconuenienter uno consensu musi-
 ci ei notulæ quæ ad grauem sibi propinquiorem semitonium deduceret: clauem
 ascripserunt. Namq; semitonium ipsum magis artificiosum & ipsa proportionem
 atq; prolata natura & arte difficilius est tunc: hinc magis indiget demonstra-
 tione. Tribus insuper modis uoces quas notulæ declarant pronuciari solet.
 Primo modo solfizan-
 do id est syllabas ac no-
 mina uocum ex pri-
 mendo scilicet ut re mi
 fa sol la: ut hic.

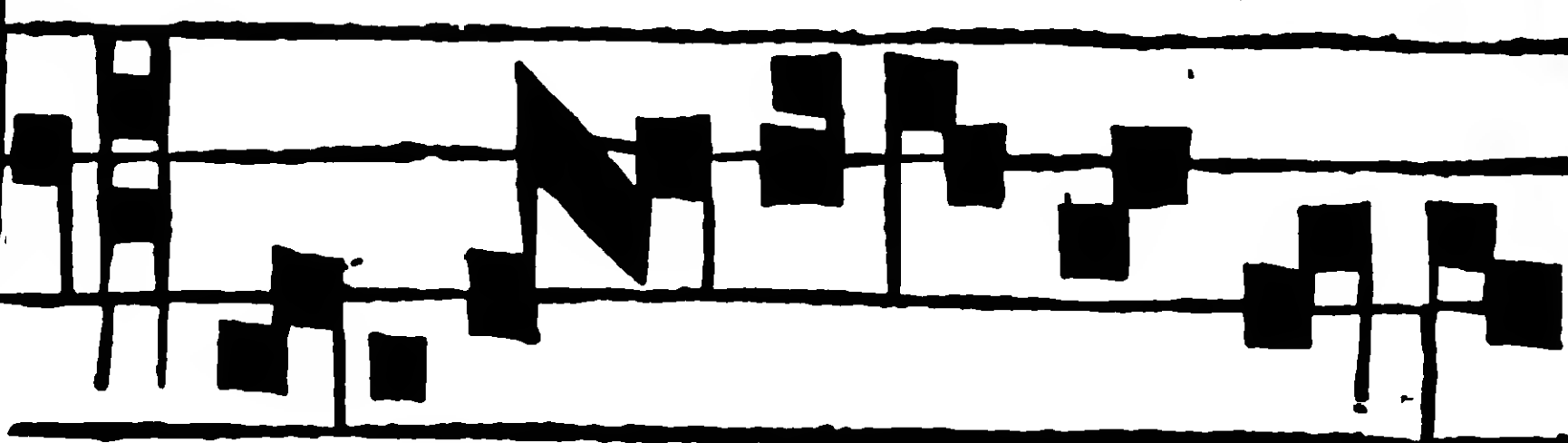

Quem quidem pronunciationis modum tā
quā legē inītiādīs puerīs præponēdā tradūt

Secundo modo: sonos ac uoces tantum
emittendo: ommissis penitus litteris ac sylla
bis & dictionibus: quod exercitatus cantor
facile prosequitur hoc modo.

Tertio modo: quascunq; dictio
nes ut antiphonas & responsa:
& ipsarum uerba cantilenarum no
tulis ipsīs subscripta pronūciando:
Ad quē tanq̄ ad finem electi modu
laminis clerici deducunt ut hic.

Salve rex glo ri e chri ste
notulæ ipsæ hoc ordine

At syllabarum pronunciationem
declarant. Cum enim re sit tōno
ipsius toni interuallo extollendus e
ni interuallo deprimendus hoc mo

Item sonitus notulæ mī a re tōno e
toni interuallo deprimitur: quod hi

Fa sonitus a mī minoris semitoni
uallo: & mī a fa eiusdem semitoni
tur in graues ut hic.

Sol autem syllaba sonitum inten
teruallo & fa a sol eiusdem toni
itur in grauitatem quod hæ not u

Sonitus item syllabæ la eo qui
teruallo acutior est & sol a la: eo
depressus: quod harum dispositio
facile percipitur.

Rursus mī ab ut ditoni interuall
ut a mī eodem distantia deprimi
bus modis euenit .s. composite &
quum duorum tonorū interualla
extremis terminis medio & cōi ten

Incomposite autem quum duor
bus tantum extremis terminis nul
ditur qđ his notulis dilucide perci
lomeus enarmonicis tetrachordis

Boetius
Ptholomeus

Quid sit di-
tonus.

Semidito-

nus:

Pythagoras.

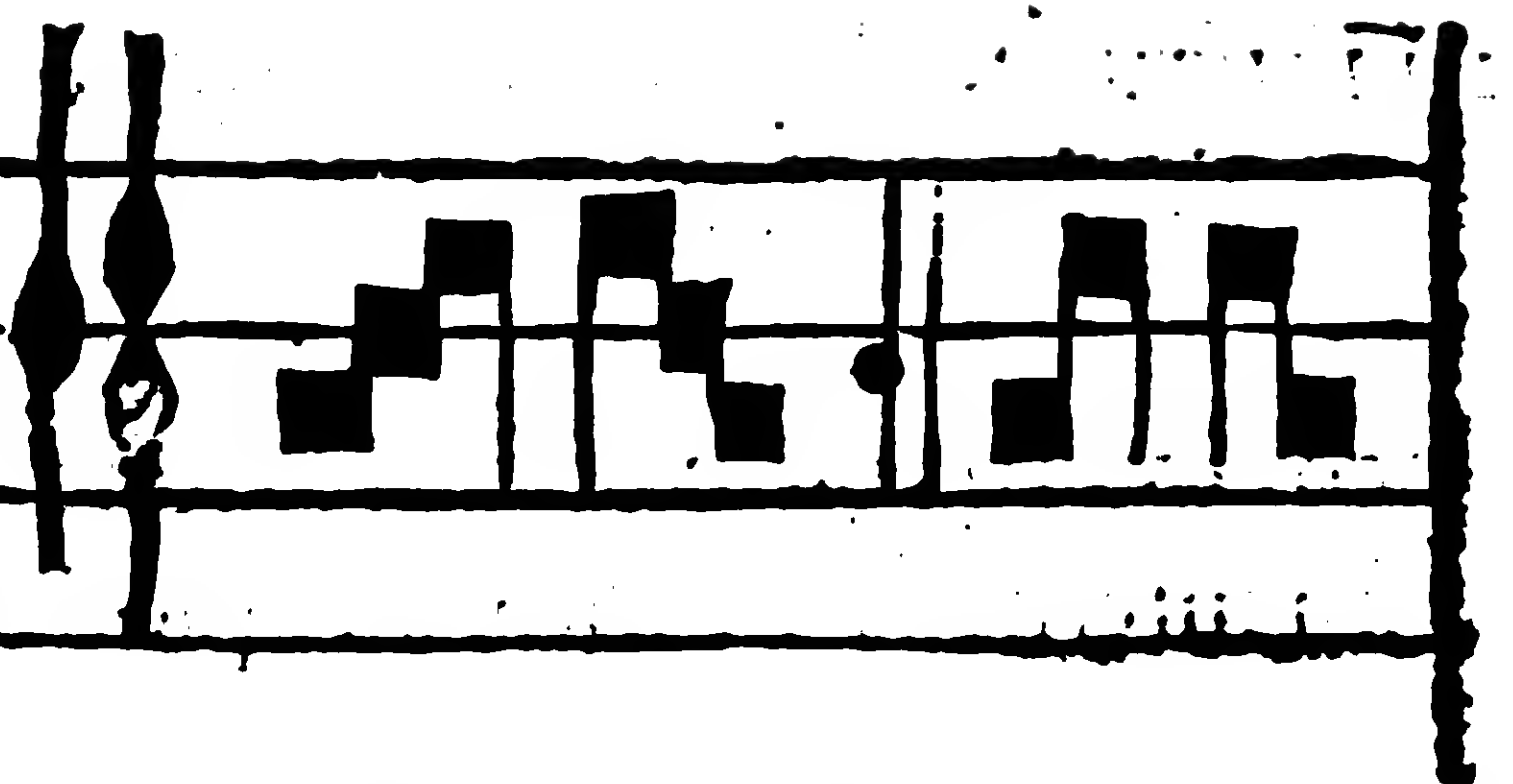
Chromaticū

Enarmoni-

cum.

Est enim ditonus duorum tonorum acutus. Semiditonus uero toni ac mi

Sol autem sonitus q̄ mi semitonii rursus in
teruallo acutior est: & mi q̄ sol grauior atq;
item compositae & incompositae considerat
Distat autem hic ab eo qui inter re & fa de-
ductus est. Ille enim semitonium tono acu-
tius: hic tonū semitonio scruat acutiore qd
his notulis probatur.

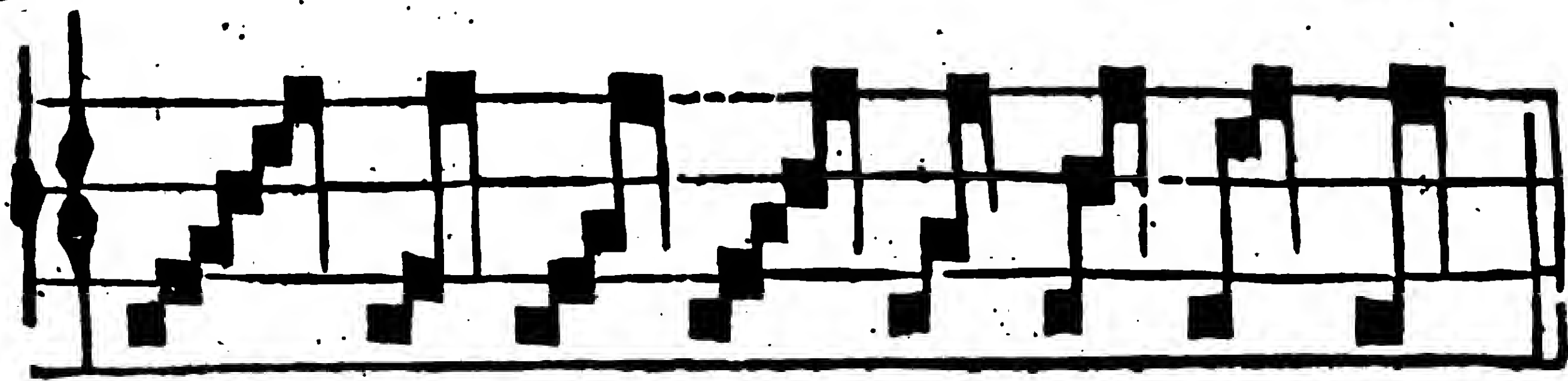
Fa autem sonitus ab ut in singulo exachordo: diatessaron consonantia seu epi-
trito interuallo extollitur in acutum: & syllabae ut sonitus a fa consimili distan-
tia premitur in graue: quod quatuor modis euenit. Aut enim tribus distinctis
inter-
nitur
uallis
bus r
mitoi
to ex
lo: quod his adducitur exemplis.

Sonitus uero sol ab ut diapentes interuallo sustinetur in acutum: tribus. s. to-
nis & semitonio: quod uariatis notulis per diuersa tenditur interualla uel his de-
ductionibus consideratur.

Sonitus

Sonitus autem la ab ut diapentes ac toni distantia deducitur in acutum: tonis quatuor ac minore semitonio: quod tam ex graui in acutum: q̄ ex acumine in grauitate diuersis potest interuallis sustineri: ut his monstratur exēplis.

De Proprietatibus & Mutationibus uocalium syllabarum.
Caput. Quartum.

Marchetus
Tinctoris.

notulis uocalibus secundum Marchetum paduanū plurium uocum ab uno & eodem principio. Tinctorem proprietatem dicit singularem deducendarum uocū, proprium & proprietas idem sunt: nam proprium est concretum: proprietas uero abstractum ueluti Album & Albedo. Est enim proprium quædam res & substantia coniuncta cum qualitate siue maius dicere cum accidente & hoc est concretum: proprietas uero est quædam passio siue qualitas seu accidens: quod dum abstrahitur ab ipsa substantia cui inhaeret dicitur abstractum ueluti est proprietas aut albedo. Verum proprietatem huiusmodi modulationis dicimus esse singularem uniuscuiusque exachordi in introductorio dispositi deductionem. Deductio est sex ipsarum syllabarum diatonica ac naturalis progressio: ut ascendendo: hoc ordine: ut re mi fa sol la. descendendo uero: la sol fa mi re ut. Hæc enim septem exachorda uocant proprietates seu qualitates quarum tres \natural quadræ uel \flat duræ: duas naturæ ac duas b rotundæ: uel molli ascribunt. Quæ autem \natural quadræ dicuntur sub littera G exordium sortiuntur. Naturales autem in littera C Sed b molles: in littera F principium possidere noscuntur quod ex ordine introductorii liquido percipitur. Primam igitur exachordi figuram grauissima chorda scilicet \natural græca littera producit: quam linea \flat duralis qualitatis noscitur sustinere. Secundam exachordi figuram tertia litterarii nota quartam chordam in spatio disponens producere cognoscitur: hanc naturalem proprietatem seu qualitatem uocant. Tertiam autem exachordi figuram sextus litterarii character septimam chordam attingens recto ordine produxit: hæc b mollarē qualitatem noiant. Ac iteratas huiusmodi proprietates Introductorii descriptione pnotescere cōstāt. Mihi insuper ne quaquam placet Anselmi ratio qua naturæ proprietatem inter. \natural quadrā & b rotundā

In Anselmū.

seu melius dixerō inter ϵ duram & b molle mediam collocauit quasi ipsa natura proprietas suauior secundum scilicet chromaticum genus sit disposita: Asperior autem ϵ quadrā in diatonico: Longeq; suauior b mollis in Enarmonico deducta sint. Nam unumquodq; exachordum siue ϵ durā qualitatis siue naturalis: siue etiam b mollaris secundum Diatonicū genus noscitur esse dimensum; hinc potius mihi ipsi persuadeo ipsam naturā qualitatem quartae chordae inscriptam esse q; prioris ac grauioris Hipaton tetrachordi diatonici scilicet ac naturalis generis: potissimum diastema contineret: b mollem uero q; primum sui ipsius tetrachordum ad coniunctam: uidelicet tritessinem non chordam perficiens: tritoniam b fa positione mollificet asperitatem. Ac ϵ duram e conuerso per disiunctā tonum ipsum inter Mesen & Paramesen per ϵ mi reddat asperiores. Quod si: hanc chordam medium chordotoni terminum instituerō: primus uariis trorsum ductus circinus: grauiori sibi ipsi cōsimili atq; æquisonæ scilicet ϵ mi per diapason dupla mutuabit habitudine: qua re cum mi ipsa sit tertia exachordi ipsius chorda ac tertium obtineat introductorii locum in prima & grauiissima chorda scilicet ϵ ut exordium propriæ qualitatis suscipiat necesse est. At quibus proprietatibus qualitibusue syllabæ omnes uocales ascribuntur: his tribus figuris facile percipitur.

La in e		La in a		La in d
sol in d		sol in g		sol in c
Ois fa in c	cantatur	Ois fa in f	cantatur	Ois fa in b
mi in ϵ	p ϵ quadrā,	mi in e	p naturā.	mi in a
re in a		re in d		re in g
ut in g		ut in c		ut in f

Mutatio qd . Multimodas insuper sonorum mutationes clerici prestantur. Est enim Mutatio apud Baccheum alteratio subiectorum seu alicuius similis in dissimilem locum transpositio. Hinc in moralibus Mutari Gregorius inquit est ex alio in aliud ire & in semetipsum stabilem non esse: unaquæq; enim res quasi torpore passibus ad aliam tendit: quot mutabilitatis suæ motibus subiacet. Verum huiusmodi mutationem Martianus transitum appellat: quem uocis uariationem in alteram soni figuram interpretatur. Briennius autem mutationem dixit esse subiecti systematis ac uocis characteris alienationem. Fit autem mutatio uel etiam chromaticam grauitate Aristoteles

Baccheus
Gregorius
Martianus
Briennius
Boetius
Aristoteles

ipse in musicis problematibus intelligi uoluit: quum diceret: Quod sapit naturam acuti plerumque pertransit in grauem: quod autem sapit naturam grauis non permutatur in acutum. Est & alia mutationis consideratio in uoce ac sono:

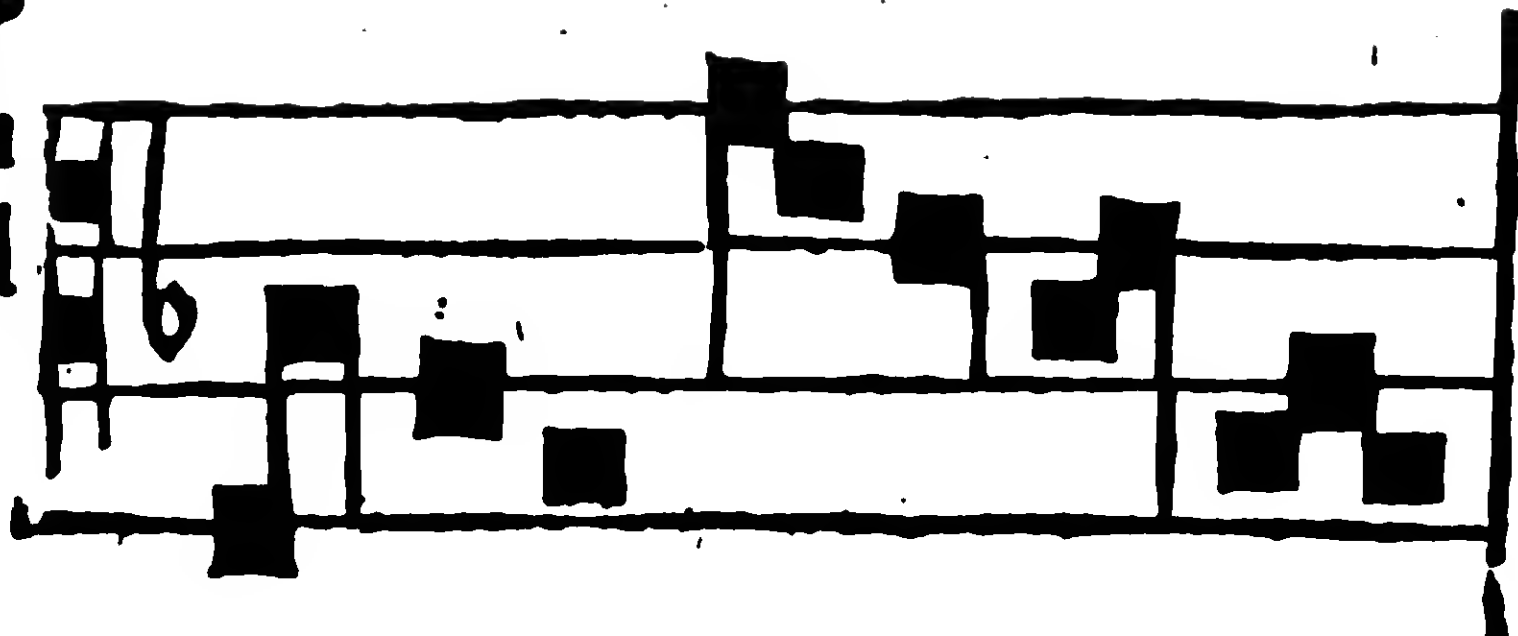
Petrus appo -
nensis
Marchetus

Anselmus -

Constat enim tribus de causis mutationem fieri oportere. Primo ut supra & infra unumquodque exachordum uoces ipsae modulato transitu possint in acutum ite-
re atque remitti in grauitatem. Secundo ad concipiendum suauioris modulationis tran-

situm. plerūq; enim non minus melitum & suauem cantum reddit uariata uo-
 cum qualitas q̄ permutata quantitas modulati soni. solet quandoq; b mollis
 qualitas in locum b̄ quadræ deducta (quod Ambrosiani sæpius obseruant)
 modulationem reddere suauiore. Tertio ad faciliorem consonantiā figura-
 rum scilicet diatessaron ac diapentes transitum in tonorum permixtione dispo-
 situm. In D sol re: item & in Elami duæ cōsimiles fiunt mutatōes. In F faut

Quinta mutatio fit quum modulan-
do mutatur secunda syllaba in tertiam sci-
licet re in ut ascendendi gratia: ex b b mol-
li in quadram ut hic.

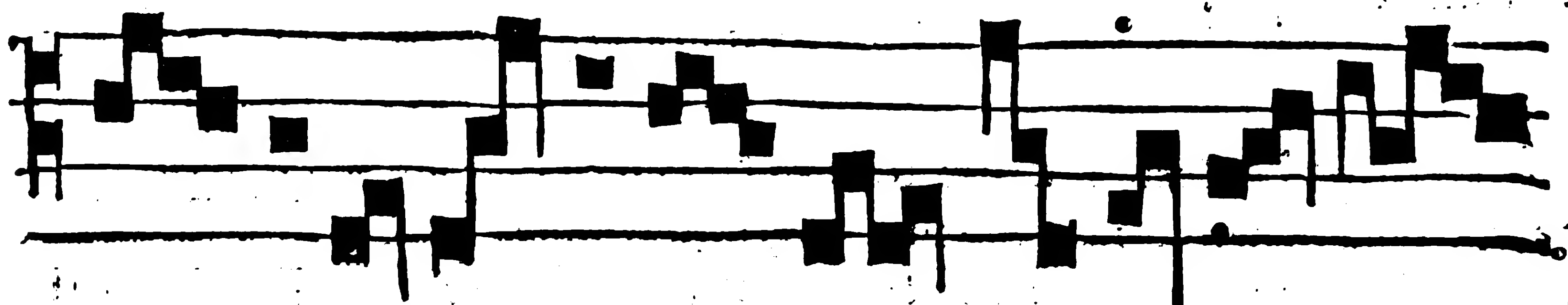
SECRET

Directa mu

Est. n. directa & regularis mutatio quæ præcedenti & sequenti unisonæ oppositio
nitur mutationi ut. s. gratia exempli; quum prima sit ascendendi causa: secunda Indirecta
descendendi: tertia ascēdendi: quarta descendendi: quinta ascendendi: sexta de mutatio
scendendi. Indirecta autem & irregularis mutatio dicitur quum præcedenti
aut sequenti unisonæ mutationi per similem ducit proprietatis seu qualitatis
motum: ut sexta huiusmodi ascendens: quæ quintæ præcedenti ad ascensum
ductæ perfimilis efficitur in motu. Et enim Ascendens mutatio quum muta
to unisonæ uocis nomine primus uocis modus tendit in acumen, Descēdens
uero quum primis uocis mutatus remittitur in gravitatem. In A la mi re sex
sunt mutationis eisc: ut in G sol re
ut deduct:
ea rursus i
cedit idest
mollī in b
is. ut hic.

Marchetus
Anselmus

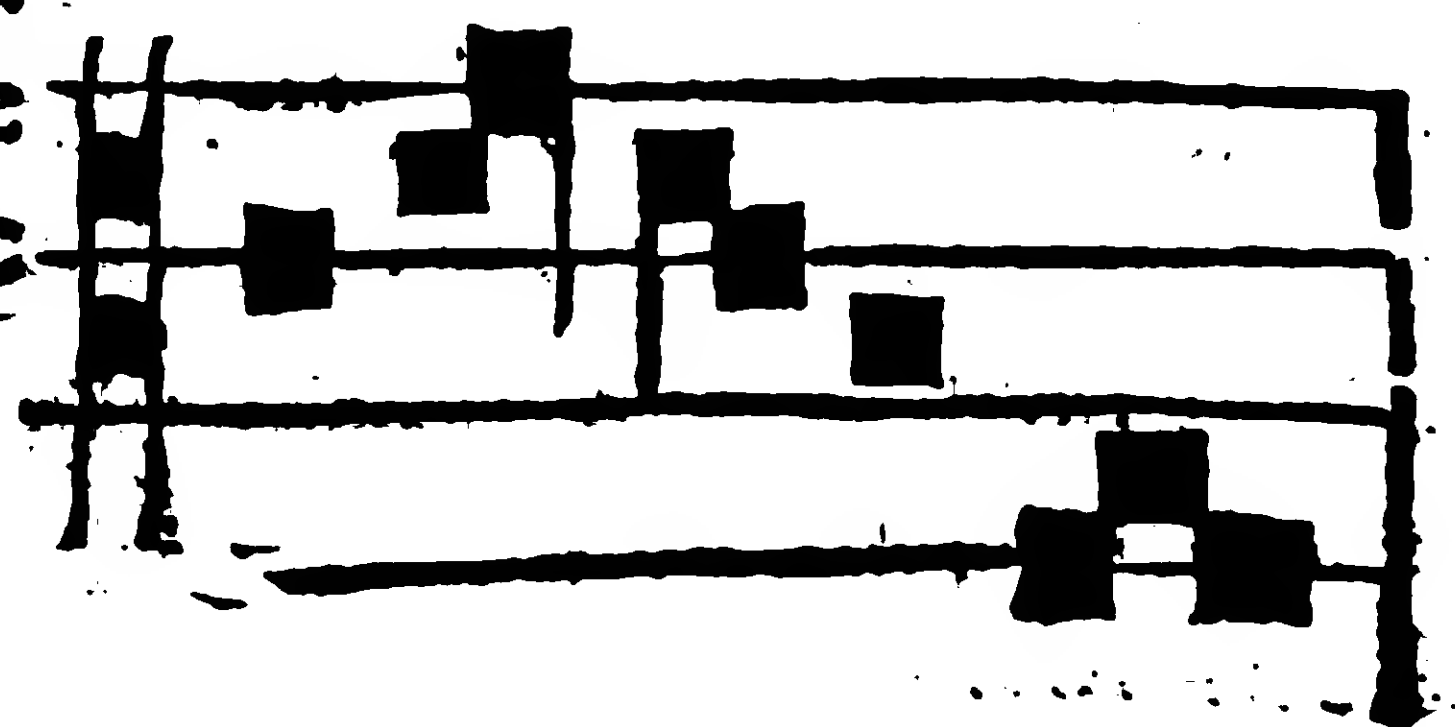
In b fa mi: q̃ ambæ syllabæ. non sint eiusdem soni: nullam posse fieri mutationem pleriq̃ consentiunt: maiore enim semitonio ab inuicem sunt disiunctæ: nam cum b fa a mi de Alamire: minore sit semitonio disiuncta in acutū ach mi q̃ re eiusdem alamire sit tono acutior: Cuncta tonus minus semitonium maiore semitonio uincat: constat h̃ mi quum necessitate coacti ipsa tis & quātitatis conueniet in h̃ duram: mutando fa in mi fa: quātitatis idest trāseūdo apotomes interuallo: aut eouio rem: quem quidem transitum quoniam difficilis & admodum dissonus est omni solertia deuitandum musicorū scola precepit: hunc Marchetus & Anselmus permutationem uocant. Est enim adinuēta irregularis & indirecta mutatio ad euitandum dissonum huiusmodi permutationis transitum quem urgente notularum dispositione fieri necesse est: ut hoc constat exemplo.

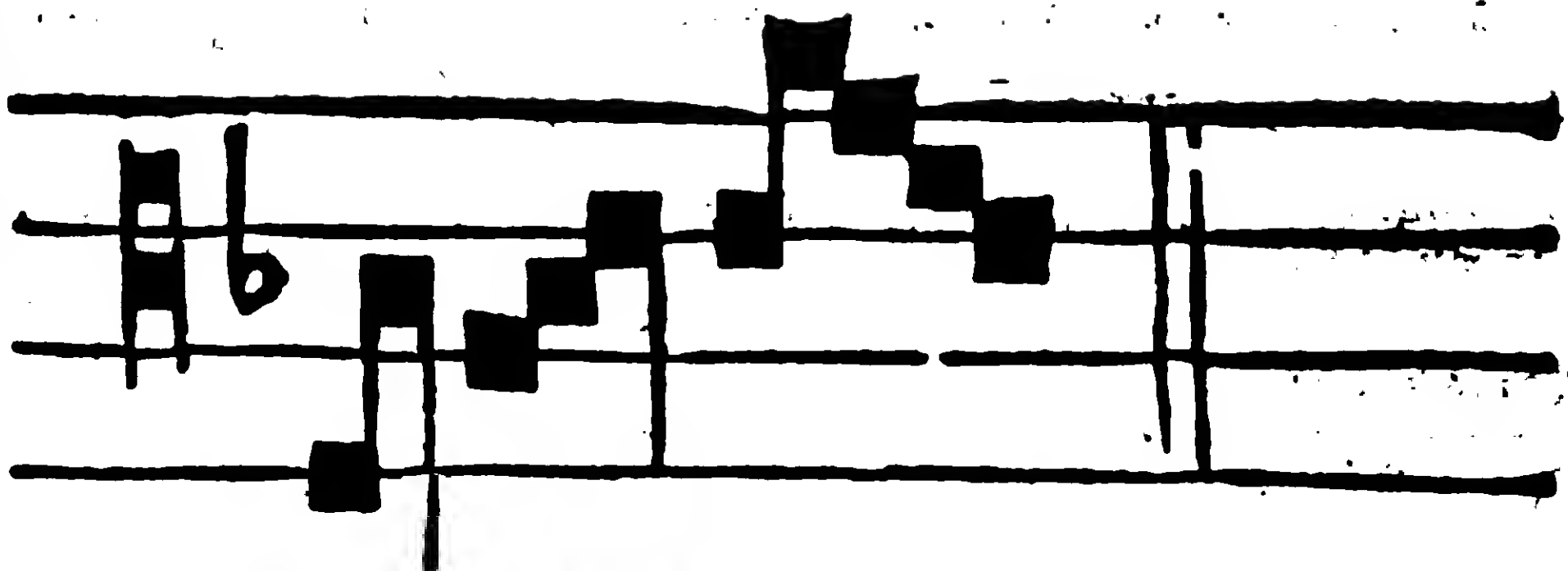
Quid sit
pmutatio.

Est igitur pmutatio mutatio qualitat̃is & quantitatis inuicem
In C sol fa ut: sex di
Pria quū modulādo
syllabam in secundam
dendo de b molli in t
Fit in sup hanc prim
Indirecte & irregula
dens in primo trāitu
dam in b fa mi dissona
permutationem: ut h
sitione probatur.

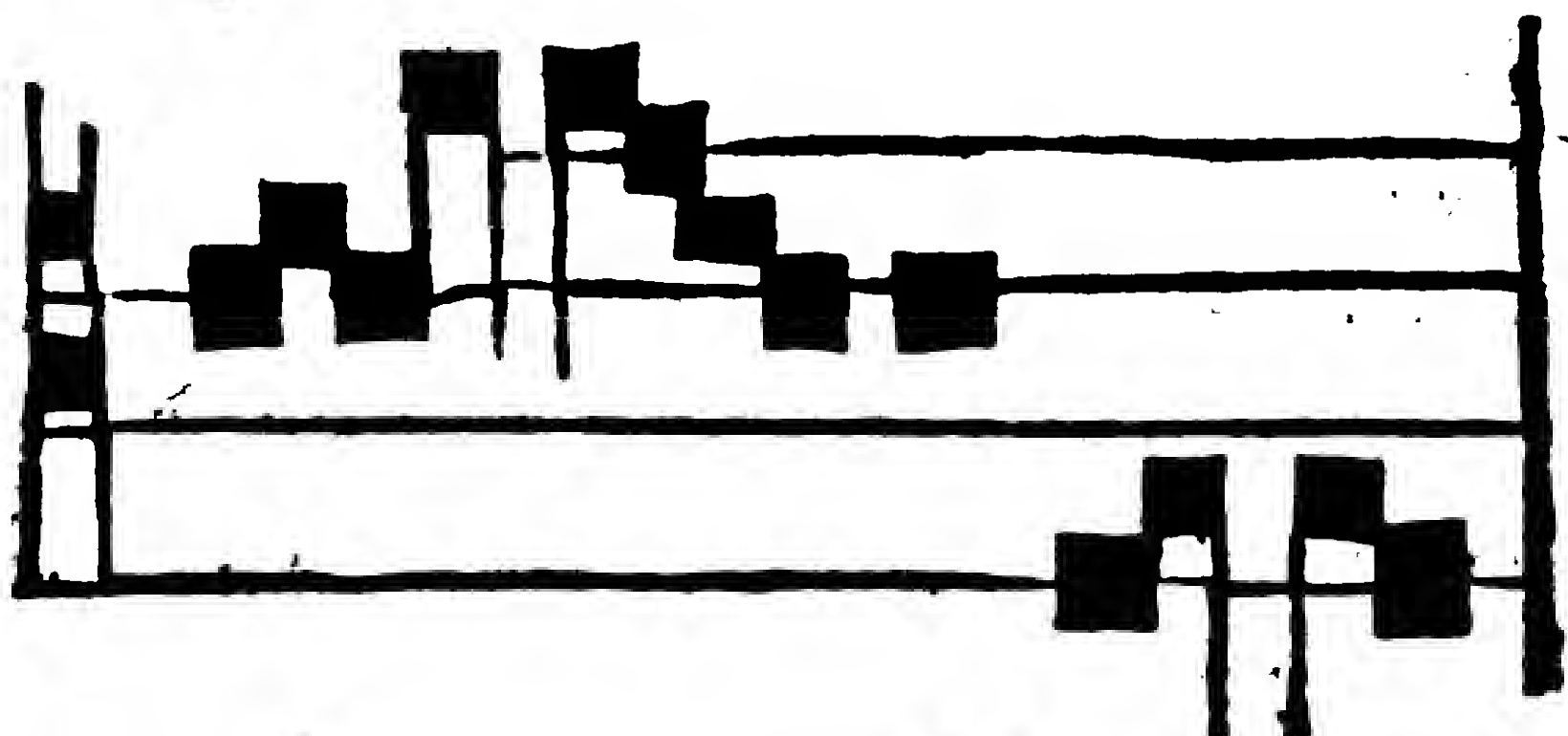
Secunda mutatio fit quum modulando mutatur secunda syllaba in primā scilicet fa in sol de scensus causa: ex h̃ quadra in b mollem: ut hoc constat exemplo.

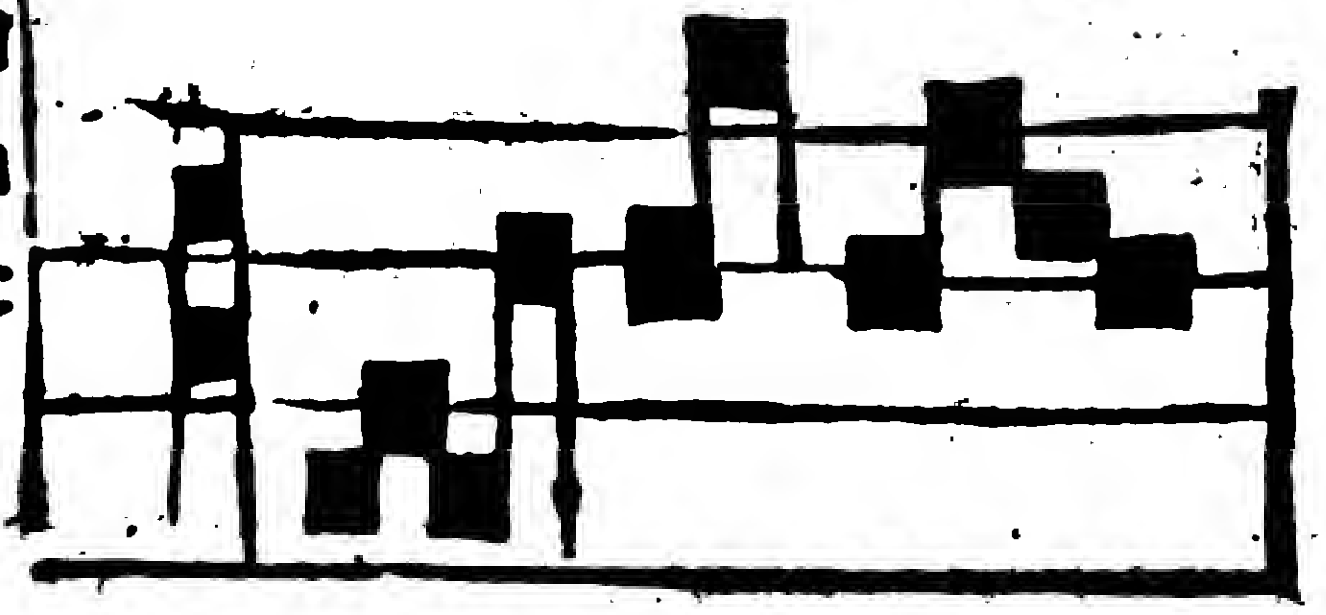
Tertia mutatio fit quum modulando mutamus primam syllabam in tertiam: uidelicet sol in ut ascendendo ex b molli ad naturam: ut hoc exemplo percipitur.

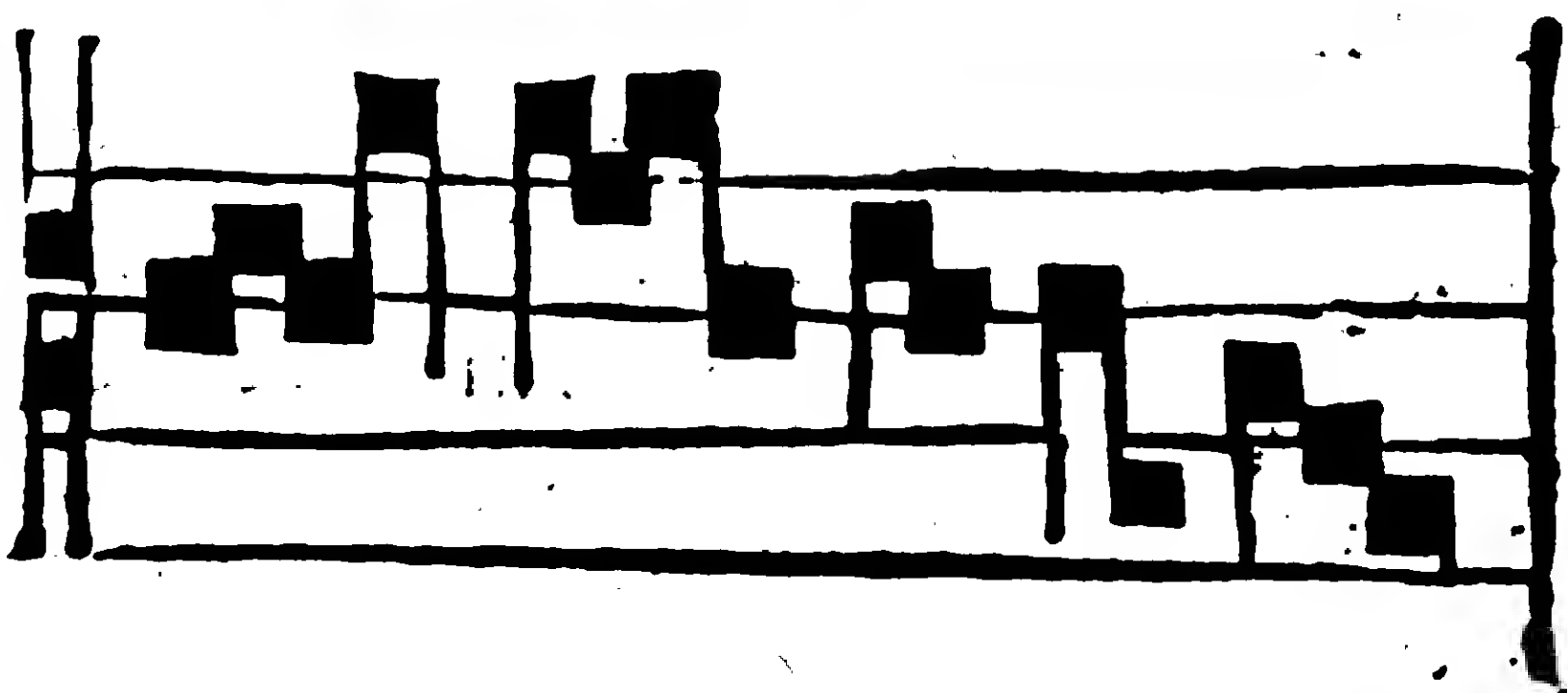
Quarta mutatio fit quum modulando mutamus ut in sol: descendendo de natura in b mollem ut hic patet.

Quinta mutatio fit quum modulando mutamus secundam syllabam in tertiam .f. fa in ut ascendendo ex b quadra in naturam ut hic constat.

Sexta & ultima mutatio fit quum modulando mutatur tertia syllaba in secundam uidelicet ut in fa descendendo ex natura in b quadram: ut hoc percipitur exemplo.

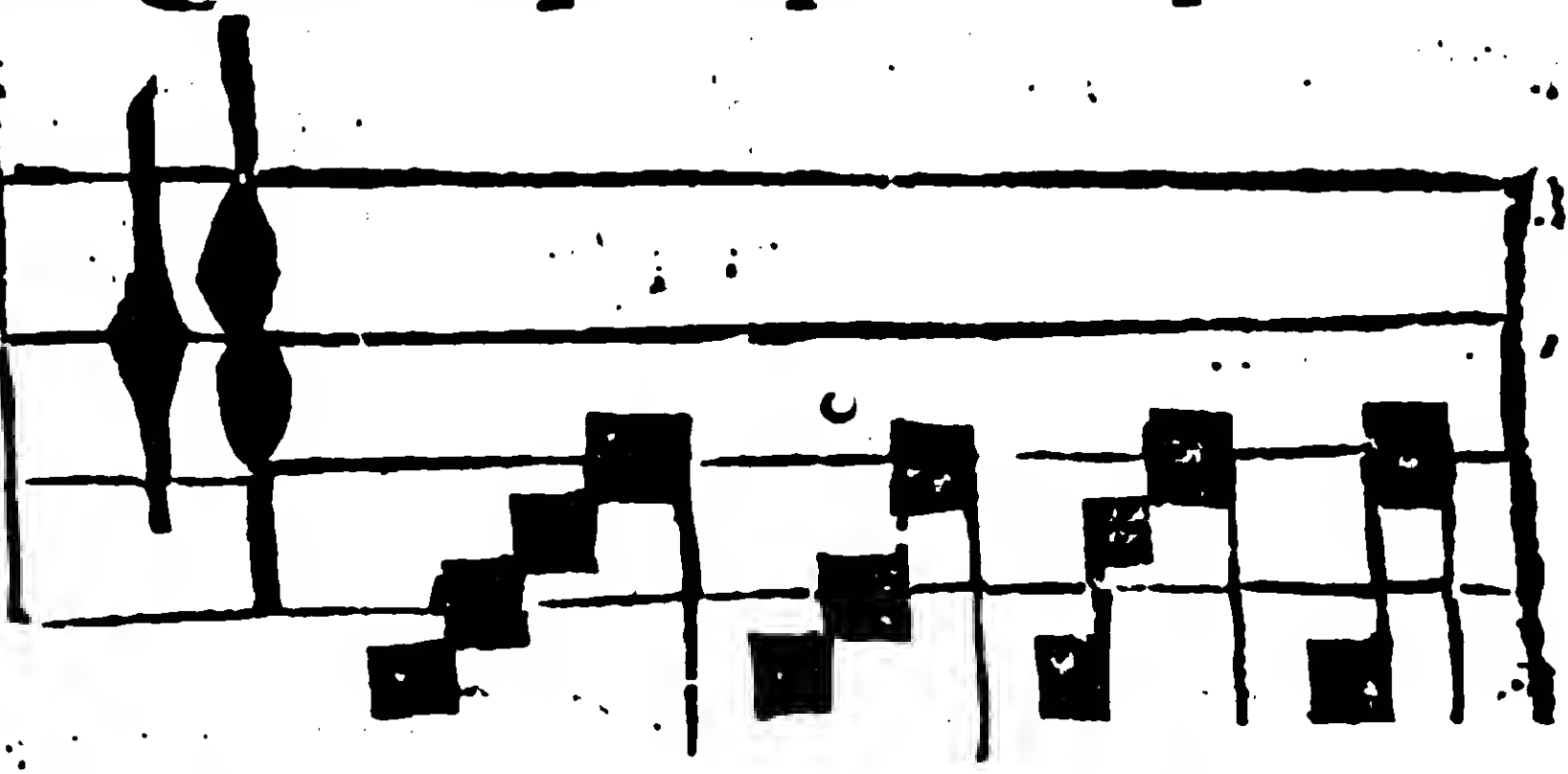
Complures quoque possunt indirecte & irregulariter fieri mutationes: ut quisque ex seipso facile potest considerare.

In D la sol re: sex con similes ducuntur mutationes. Ac duae in E la mi. Atque in F fa ut. Nec non & in ceteris con similes mutationum motus concernentibus: singula .f. singulis con similis referendo. Mutationum insuper pluralitatem asserunt fugiendam: quum modulationis progressum unica mutatione cōstitit esse congrue dispositum. Ac tardius longiusque quoad fieri possit mutationem prosequendam esse ferunt. Euenit quandoque disiunctus mutationis transgressus: quum modulando fit transitus ultra ordinē exachordi: puta ascendendo uel descendendo per septem aut octo uoces uel etiam per plures: quod in mensuratis cantilenis frequentius obseruatur. Possent item & per coniunctas plures fieri mutationes si tonorum interuallis disponderentur syllabae exachordorum. tonos ipsos in duo inaequalia partientes semitonia. At cū uel chromatico uel permixto generi id sane competat: praesens haec cura refellit: diatonicam tantum Guidonis referens institutionem.

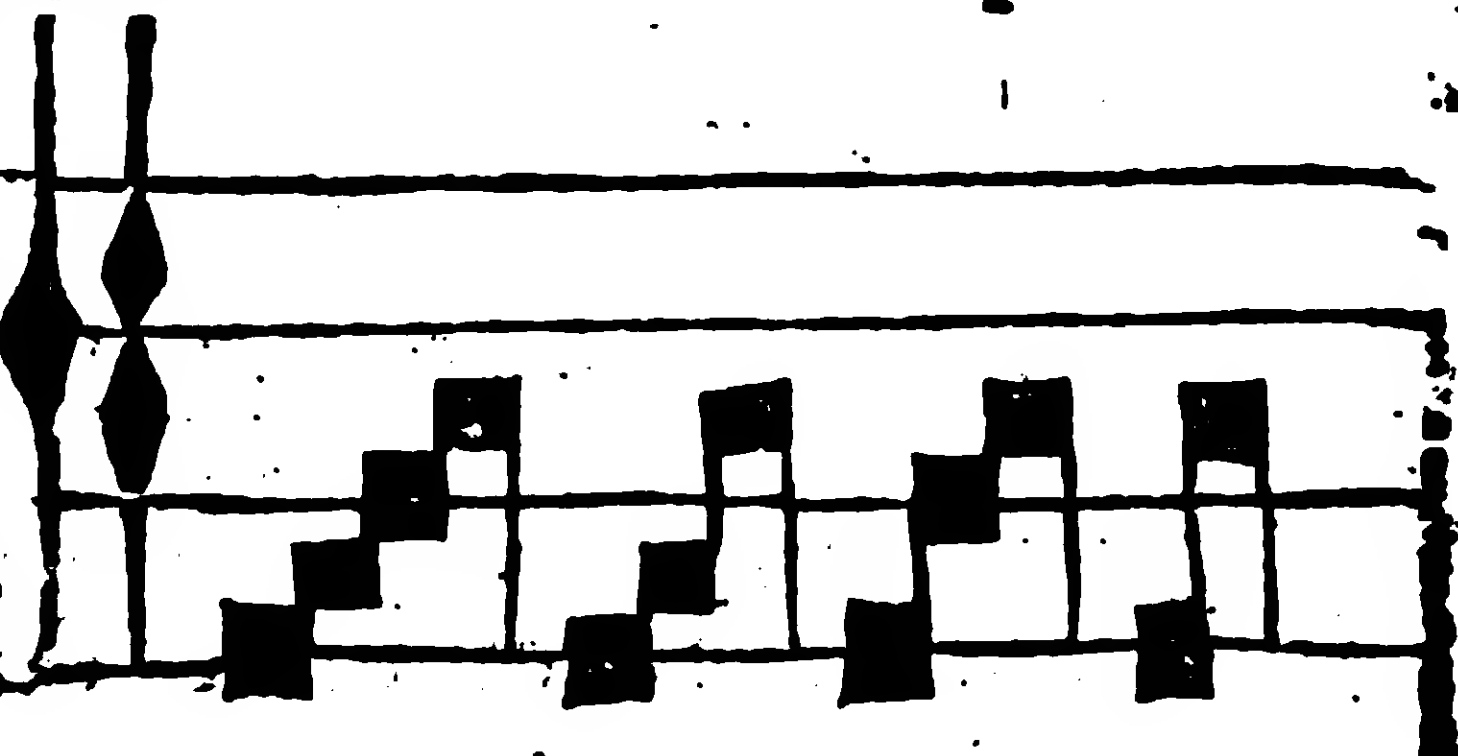
De Consonantia diatessaron & eius speciebus Caput Quintum.

quatuor sonis duos tonos & minus semiducta: quā in singulo tetrachordo natura Tris. n. figuras habere pernoſcitur cū omni diapente ſive diapaſon unam ſemper mi-

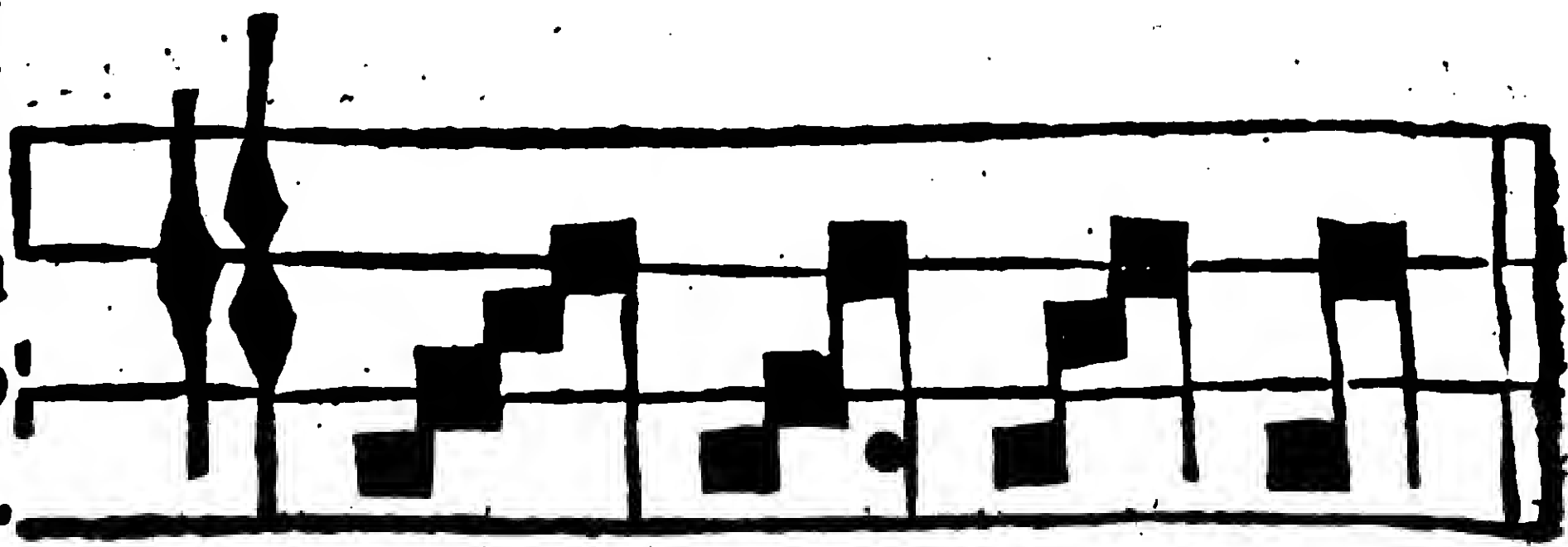
nus habeat ſpeciem uel figuram q̄ ſint eius uoces. totidemq; interualla naturaliter ac diatonice diſpoſita. Dicta enim eſt diateſſaron per quatuor. Genere quidem uno: ſed ſpecie diuerſa: tres igitur ut dictum eſt diuerſas ſpecies ſeu figuras cōpræhendit. Prima pertransit ex graui in acutum toniæo ſemitoniæo ac toniæo interuallis harum circūſcriptione ſyllabarum re mi fa ſol: ſortiturq; principium in A re: ubi prima & acquiſita perfecti quīdecim chordarum ſystematis reſidet chorda & terminatur in D ſol re: Quocunq; inſup ſimilis præſentat proceſſus primā ſemp diateſſaron formā celebrabis. Hæc. n. uel ſingulis diatonici generis interuallis diſtinctis præcedit: uel toniæo & ſemiditoniæo icōpoſito uel ſemiditoniæo icōpoſito & toniæo: uel icōpoſito diateſſaronico: ut his præcipit figuris.

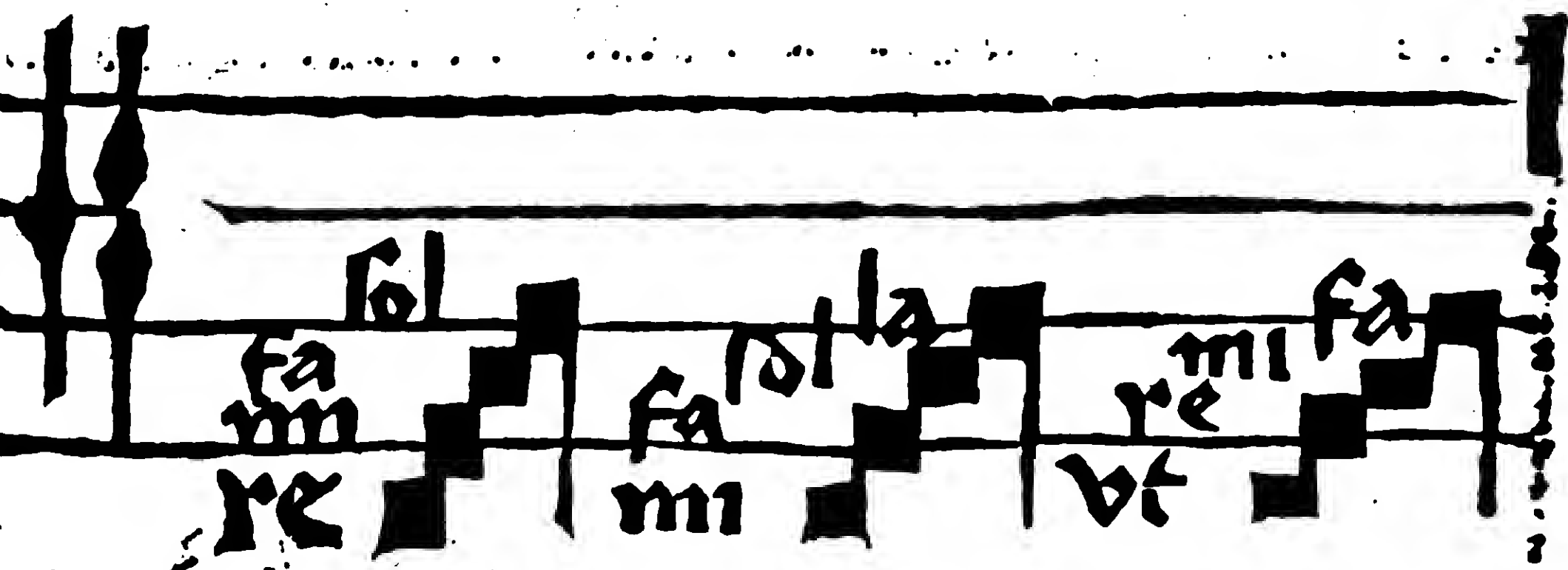
Secunda diateſſaron figura præcedit ex graui in acutum ſemitoniæo ac duobus contiguis tonis diſtincte & cōpoſite diſpoſitis his. ſ. ſyllabis: mi fa ſol la: proſequiturq; exordium primæ uidelicet in t̄ mi ſecundum diatonicam primæ exchordi diſpenſatione. deſcenditq; econuerſo ex graui in acutū: duobus. ſ. tonis ac ſemitoniæo: atq; conſimilis interuallorum ac ſyllabarum tranſitus ubiq; ſecundam præſtat diateſſaron formam quæ & diuerſis ut prima diſponitur interuallis hoc modo.

Tertia diateſſaron forma tenditur a graui in acutum per diatonicam conglutinatorum exchordorum conſequentiam a C faut ad F faut: his ſyllabis ut re mi fa, tono. ſ. ac tono atq; ſemitoniæo: ſed econuerſo ex acuto in graue ſemitoniæo ſ. & duobus tōis. Atq; iccirco cōſimilis & ſyllabarum & interuallorum cōſideratio tertiam ſemp aſſert diateſſaron formā: q̄ & diuerſis interuallis præcedi: ſubiectæ deſcriptōes declarāt.

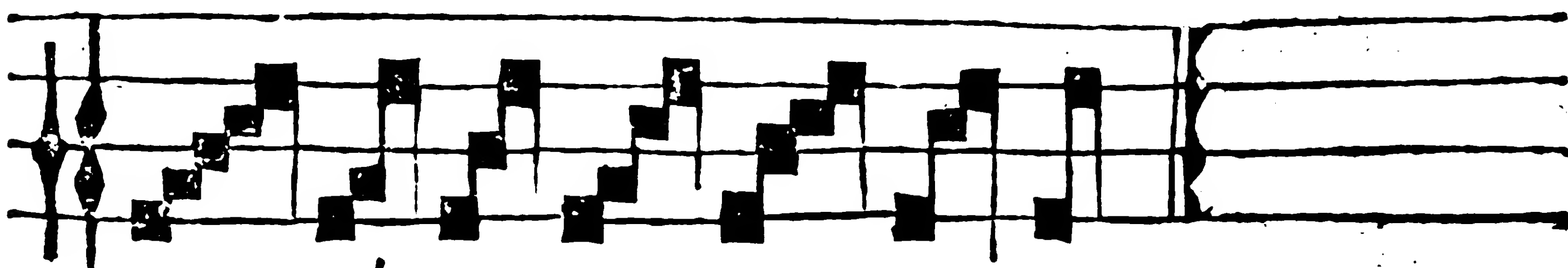
Poſſunt tamen tres ipſæ diateſſaron figuræ in ſingula ſpecie conſiderari uariata mediarum chordarum diſpenſatione: ut in harmonia inſtrumentali acquiſita partitione & numerorum annotatione notiſſime demonſtrabo. Verum hic ipſius tantum ſyllabis ut compræhendipotſit quod dicimus demonſtreſtremus hoc modo,

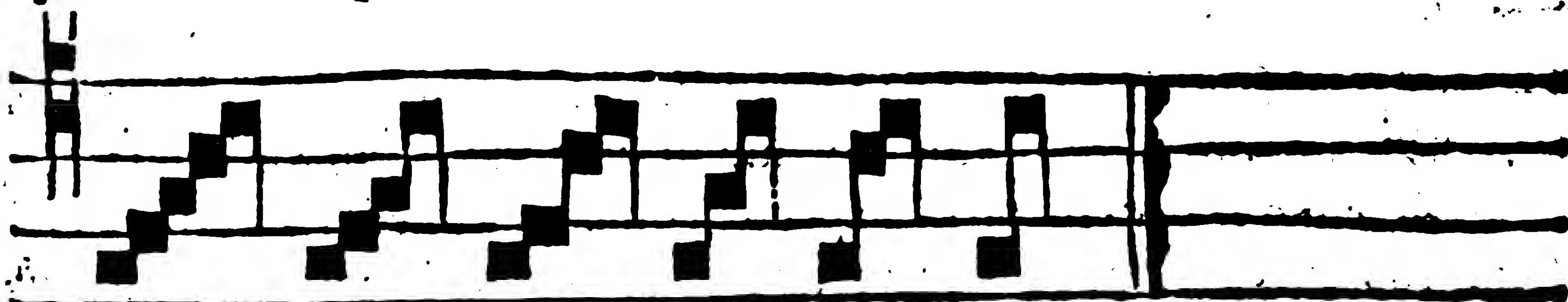
De Conſantia diapentes & eius ſpeciebus.

Caput Sextum.

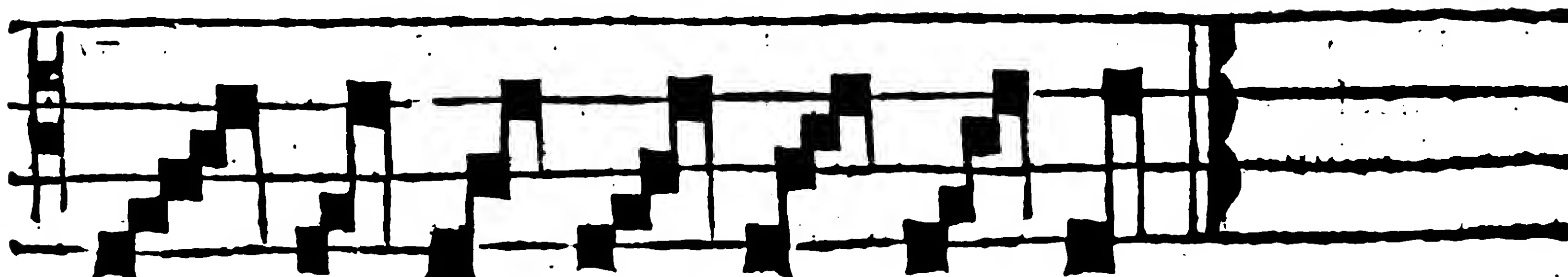
Diapente eſt conſonantia quinq̃ ſonorum trīs tonos & unum minus ſemitonium quatuor diatonicis interuallis complectentium . dicta enim eſt p̃ quinq̃. Atq̃ quatuor habet ſpecies ſeu diuerſas figuras: quarum poſitionem ſemitoniꝝus tranſitus hincinde uagus noſcitur declarare. Prima enim diapētes figura fit ex prima diateſſaron & tono in acutum: retinetq̃ ſemitonium naturale in ſecundo interuallo procedens his ſyllabis re mi fa ſol la: cuius exordium ſummitur in D ſolre & terminatur in Elami re. Conſimilis autem interuallorum & notularum tranſitus primā ſemper diapentes ſpecie collocabit. Sed & diuerſis contrahitur interuallis ut hic conſtat:

Secunda diapentes figura componitur ex ſecūda diateſſaron & tono in acutum: in primo & grauiori interuallo ſemitonium cōtinens his. ſ. ſyllabis ductas mi fa ſol la mi; Cuius initium diſponitur in Elami grauem atq̃ terminatur ad h̃ mi acutam. Similis quoq̃ uocum & interuallorum diſpoſitio ſecundam ſemper diapentes ſpecie. n noſcitur comprobare: quam & diuerſis interuallis concipi hęc declarat poſitio.

Tertia diapentes figura formatur ex tritono ac ſemitonio in acutum in quarto. ſ. interuallo conſutum habens ſemitonium: & procedit his ſyllabis: fa ſol la mi fa. oritur autem in F faut grauem tendens ad C ſolfaut in acutum. cui omnis conſimiliū uocum & interuallorum proceſſus ſemper cōſimilem offert diapentes ſpecie: quæ & per diuerſa pōt interualla diatonice p̃endi ut hic patet.

Quarta diapentes figura disponitur per tertiam diatessaron & tonum in acutum procedens a G solreut ad D lasolre: his syllabis: ut re mi fa sol. obtinetq; semitonium in tertio interuallo. Vbicūq; autem similis uocum & interuallo- rum fuerit successio: quarta semper diapentes species eueniet: quam & diuer- sis interuallis plerūq; disponunt hoc modo.

Poterit item in singula diapentes figura uniuscuiusq; speciei formula cōpro- bar: quod in harmonia instrumentali ipsa chordarum dimensione & numero- rum annotatione duximus demonstrandum. Hic uero primā diapentes figu- ram a cæteris circūscriptam: in propositæ considerationis declarationem descri- bimus hoc ordine.

De Consonantia diapason & eius speciebus.

Caput Septimum.

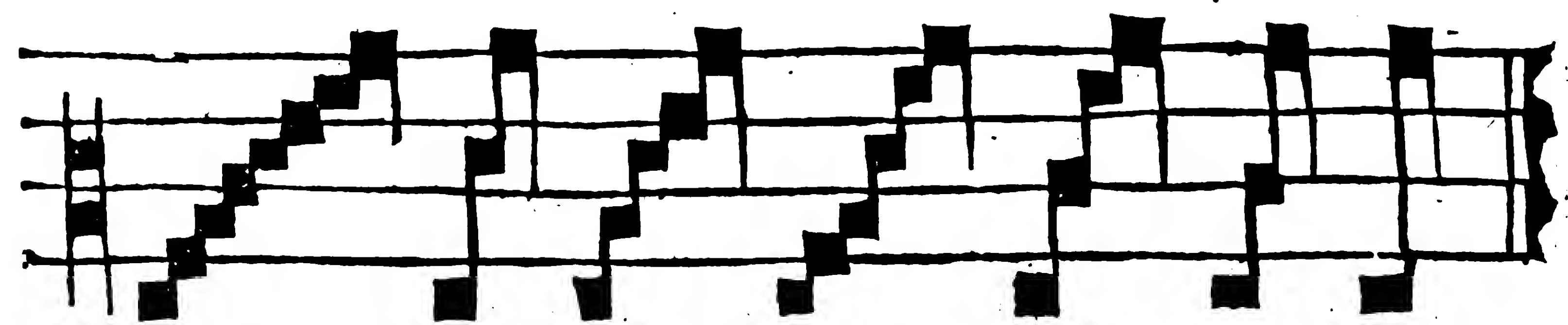
cū genus
ducta: fit
nuni exi-
i finis dia-

Ptholomeus

Baccheus.

teffaron fuerit & diapentes principium: aut econuerso. Dicta .n. est diapason per omne: quasi omnibus discretis sonis melopeiam: seu modulatiōis effectio- nem sustinens. Omnes discretos sonos septem tantum esse constat: octauū ue- ro hæc suscipit primo quidem sono ipsa iteratione per similem: qua re æquiso- nam uocant sane inquit a Ptholomeo dictum Diapason consonantiam talem uocis efficere coniunctionem ut una eademq; uox uideatur simul esse plura. Quotn. sunt diapason species: tot Baccheus asserit consonantiarum formas quibus totius extat modulaminis plenitudo. Verum alia secundum Arythme- ticam medietatem consistit: quum .s. diatessaron ac diapentes extreme tantum ac media cōmunis chorda simul percutiuntur ita .s. ut grauior cum med. a dia- tessaron: media uero cum acuta diapenten obseruēt: quod collateralibus inest tonis. Alia secundum mediocritatem harmonicam copuletur. fit enim hæc quum extremæ tantum ac mediæ chordæ simul percussæ diapentem inter grauem & mediam: ac mediam inter & acutam: diatessaron obseruant: quod ducibus seu autenticis obuenit tonis. Atq; ita tres ipsæ chordæ simul pulsæ

in tertio:& secundum in sexto possidens interuallo. Confimilis quoq; & sonorum & interuallorum deductio septimam semper producet diapason figurā. cuius interualla difformiter uariantur. ut hic patet.

Constat itaq; septem has diapason figuras inuicem esse differentes: tum locali semitoniorum uarietate: tum diatessaron ac diapentes formularum diuersitate: Alteram quoq; diapason speciem tono aut semitono acutiorem secundum scilicet diatonice distributam sonorum consequentiam: alteram grauiorem. Rursusq; in unaquaq; diapason figura statibus extremis sonis possunt reliquæ eius formulæ comperiri uariatis scilicet interuallorum dimensionibus: quod sane deducitur in harmonia instrumentali. Has autem diapason formulas antiqui constitutiones dixerunt quasi plenum quodammodo modulationis corpus ex consonantiarum cōiunctione consistens unaquaq; species conduceret. Ptholomeus autem q; ipsas & modos appellarent propriis nominibus distinctos: ut totum perfectissimi quindecim chordarū systematis huiusce modulationibus adimpleret octauum modum superduxit in acutum: a prima diapason non specie sed integro primæ ipsius interuallo distantem: quam hypermixolydium quasi supra mixolydium nuncupauit. Verum hos omnes eorumq; affectiones in ipso harmonico instrumento exacte e cet tamen eorum hic nomine recensere. Prima enim diapaduximus ab Are graui ad Alamire acutam. D sol re scilicet rium uocabant: quasi subiectum Dorio seu placalem uel super eius tetrachordum in graue reflexum a media chordalem uocant. Secunda Hypophrygius uocata est quasi subducta est a h mi graui ad h mi acutam mediata in proprii Elami grauem. Tertiam speciem diapason Hypolydium dixerunt quasi sublydio quoniam uariisrorsum subuertit acutum lydi tetrachordum hanc deduximus a C faut graui ad C solfaut acutam in F faut graue finale suā Arithmetice mediatam. Quarta diapason species ducta a D solre graui ad D lasolre acutam: harmoniceq; in suam confinalem scilicet Alamire acutā mediata Dorius est uocata ab his quidem qui eiusmodi melodiam primum instituerunt: uel ut quidam uolunt quos plurimum ipsa delectaret. Quintam diapason spe-

Antiqui musici
Ptholomeus

Dorius

b iii

Phrygius

Lydius

Ambrosiani

ciem quam duximus ab Elami graui ad Elami acutam harmonice mediatam in \mathfrak{h} mi acutam eius confinalem. Phrygium appellabant cuius modulationem & inuenisse & usos ea plurimum Phryges ferunt. Sextam diapason speciem quam inter Ffaut grauem & Ffaut acutam disposuimus harmonice mediatam in C solfaut confinalem suam Lydium nominarunt: quod gens ipsa eius sit plurimum modulatione delectata. Hos autem tres: Dorium: Phrygium & Lydium celeberrimos ueterum commendat auctoritas: tanquam ad incitationes animi affectus aptissimos. hinc eos duces atque autenticos uocant.

Suos uero collaterales quod remissiores reddant animi affectus: placales atque comites dicunt: collaterales autem dicti quoniam confimilibus ducuntur lateribus scilicet diatessaron & diapentes speciebus: uel ex conuersione unius lateris scilicet diatessaron superioris seorsum ducta. Horum uero omnium naturales conuenientias atque ipsorum auctores in harmonia instrumentali latius explicabo. Septima diapason species inter G solreut grauem & G solreut acutam ducta: & in D lasolre harmonice mediata mixolidius quasi mixtus lydius nuncupata est. Plerumque enim alterna lydiae & mixolydiae modulationis commutatione redditur concentus suauior: quod potissime Ambrosiani nostri in ecclesiasticis obseruant modis quum quintum ipsum & septimum commutatione \mathfrak{h} durae qualitatis in \mathfrak{b} molli tanquam diapentes uel diatessaron specie commixtos modulari solent. Hypermixolydium ut dictum est Ptholomeus eam diapason figuram: quae septem ipsis inuicem differentibus superesset instituit. uocitadam: ductam quidem a Mese ad Netenhyperboleon: ac Arythmetice mediatam in paranetendiezeugmenon. At octo ipsos modos quos & tonos uocant quasi ex tonis eorumque partibus scilicet semitonii ductos: Alii tropos propter accidentalem unius in alterum conuersionem toni uel semitonii intensione seu remissione deductam: uel propter alternam diapentes diatessaronque specierum commixtionem: quatuor maneribus ecclesiastica distinctione auctoritas. N

tertiam tritum

retes. Ita ut l

compluribus

mali salutatio

Tritus lydiu

diapen

nominare Po

toritate ordi

re: Hypodori

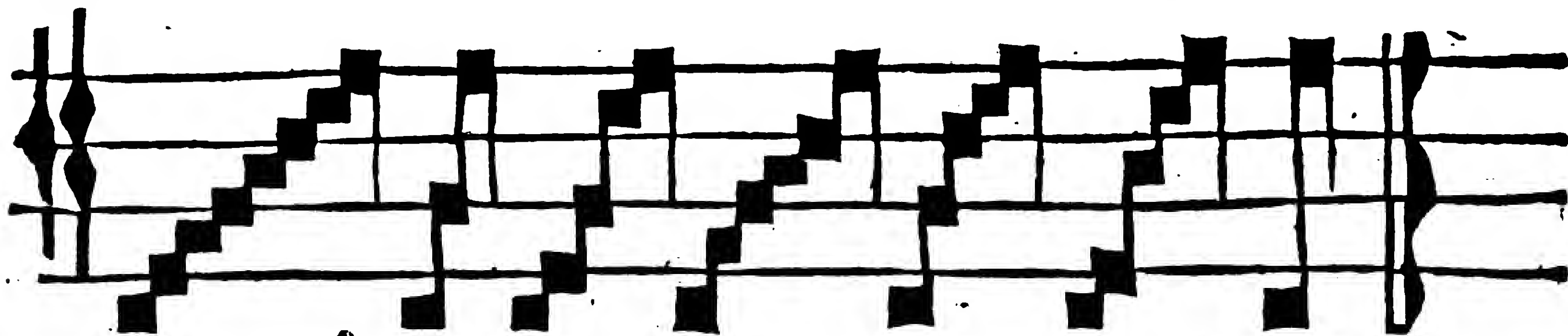
Hypophrygia quae a mixto quatuor

diu uidelicet septimu in ordine. Octauo no

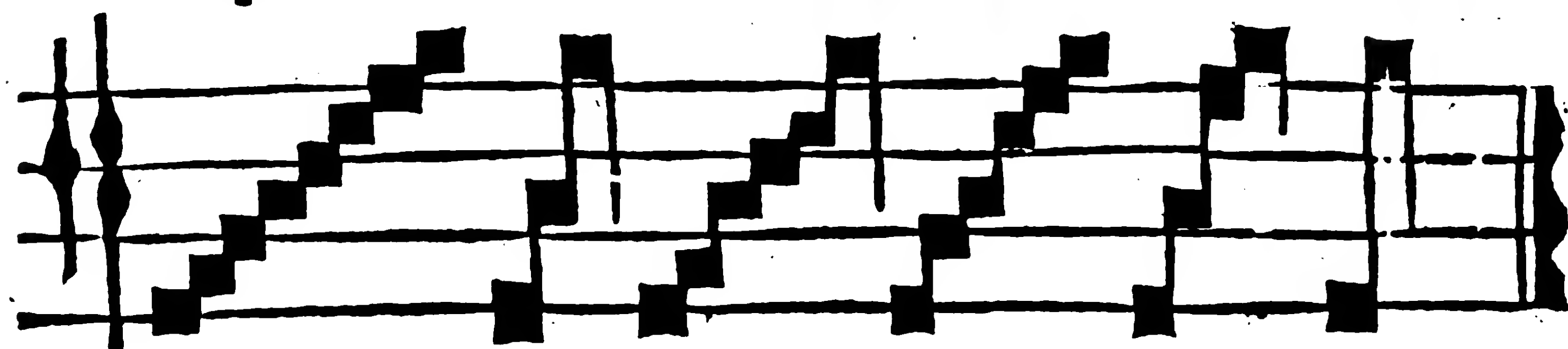
alioru ut diximus imitatio hypomixolydiu appellauero. Hos itaque binos ac

binos

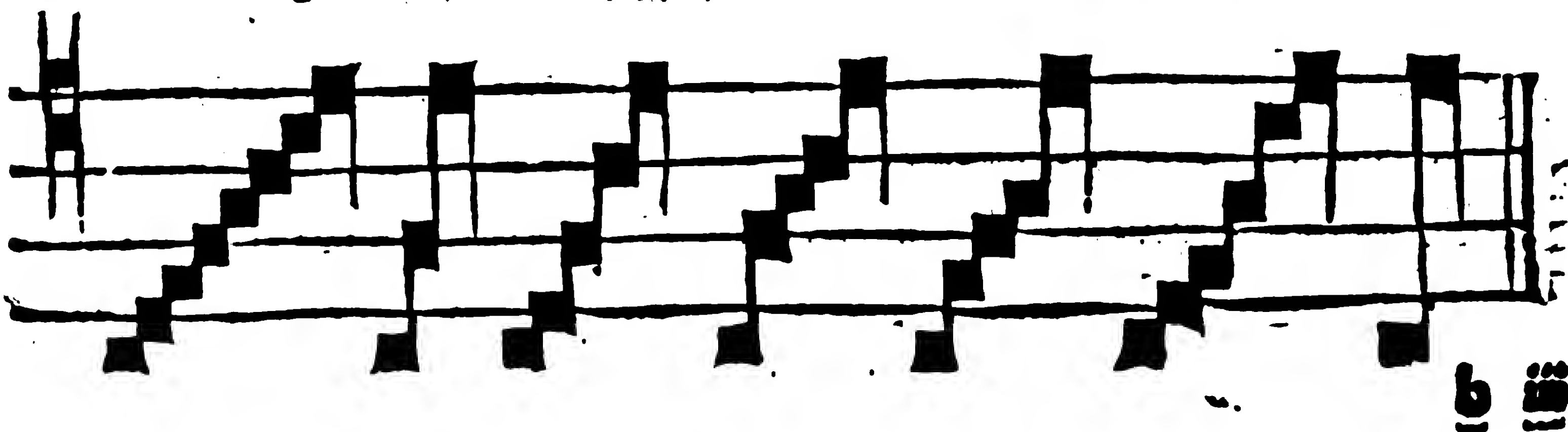
pulsæ harmonicæ probant consistentiam: huius ratio est proportionata in chordotono conuenientia extremorum & differentiarum ad inuicem: quod in harmonia instrumentali lucidius exponetur. Septem itaq; figuras seu species continet diapason consonantia quarum Prima formatur ex prima specie diatessaron ducta ab A re ad D solre: & ex prima specie diapentes facta a D sol re ad A la mi re acutam: mediatur autem in D sol re Arythmetica dispositio: continet. n. quinque tonos & duo minora in secundo secundum in quinto transitu seu interuallatur. Con similis quoq; uocum & interuallorum transitus primam semper diapason figuram declarat: quæ diuersis potest interuallis extendi ut hic constat.

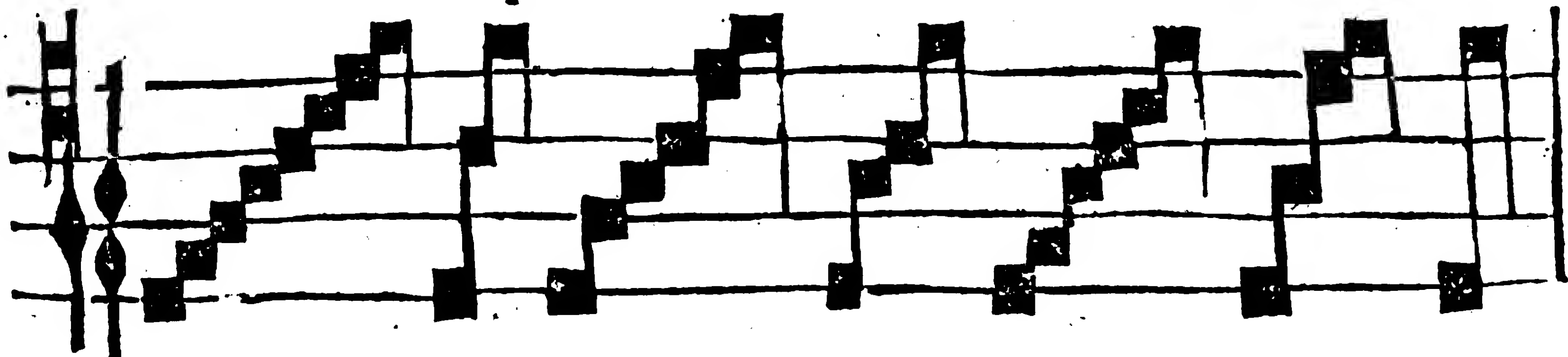
Secunda figura diapason formatur ex secunda specie diatessaron facta a b mi graui ad E la mi grauem: & ex secunda specie diapentes ducta ab E la mi graui ad b mi acutam: mediatur. n. in E la mi grauem secundum. s. mediocritatem. arythmetica: rursus cõsimilis uocũ interuallorũq; processus: ubiq; secundum deducet diapason formam primum semitonium in primo: secundum in quarto sustinentem interuallo: quam & diuersis interuallis protrahendam præsens indicat dispositio.

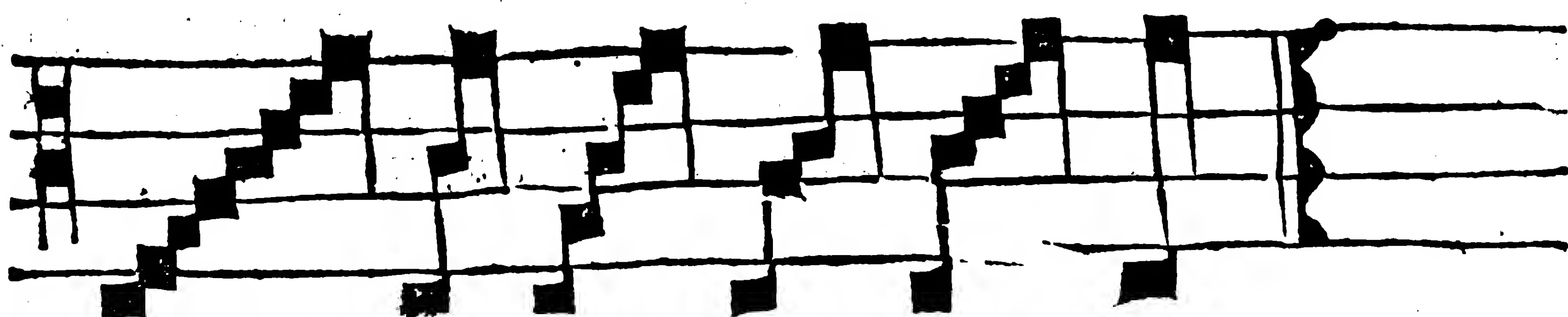
Tertia figura diapason formatur ex tertia specie diatessaron facta inter C faut & F faut graues & tertia specie diapentes deducta ab F faut graui ad C sol faut acutam: mediatur. n. in F faut grauem arythmetica consideratione primum semitonium in tertio secundum in septimo continens interuallo. Atq; similis uocum & Interuallorum dispositio tertiam pbat diapason formam multimodis interuallis explanabilem: ut hic constat.

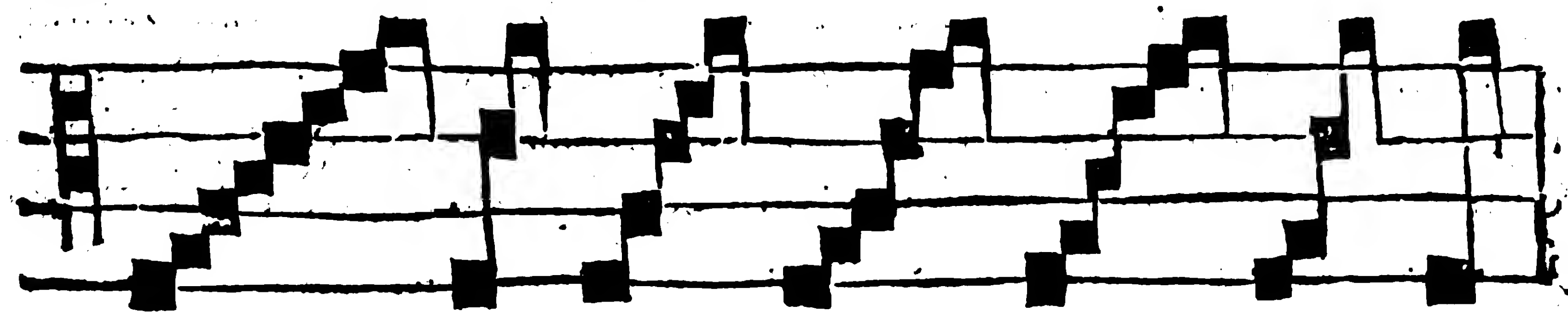
Quarta diapason figura cōponitur ex prima specie diapentes ducta a D sol re ad A la mi re acutam & ex prima diatessaron facta ab A la mi re ad D sol re: mediatur autem harmonice in A la mi re primum tenens semitonium in tertio interuallo & secundum in sexto. Consimilis autem & sonorum & interualloꝝ deductio quartam semper efficit diapason formam: quæ & diuersis potest interuallis sustineri: ut hic patet.

Quinta diapason figura formatur ex secunda specie diapentes ducta ab E la mi graui ad h mi acutam & ex secunda diatessaron habita inter h mi & E la mi acutâ: mediatur quidem in h mi acutam secundum harmonicam medietatem: continens primum semitonium in primo interuallo & secundum in quinto. Omnisq; eiusmodi & sonorum & interualloꝝ p̄cessus quintam semper perficiet diapason specie: quæ & diuersa poterit interualla cōtinere. ut hic.

Sexta diapason figura cōtexta est ex tertia sp̄e diapētes ducta ab F faut graui ad C sol faut acutam: & ex tertia specie diatessaron facta a C sol faut ad F faut acutam. Mediatur. n. in C sol faut secundum medietatem harmonicam: continens primum semitonium in quarto interuallo: & secundum in septimo. huiusmodi autem sonorum & interualloꝝ cōsideratio sextam semper & ubiq; diapason formulā cōprobabit: quæ multimodis pōt interuallis uariari: ut hic.

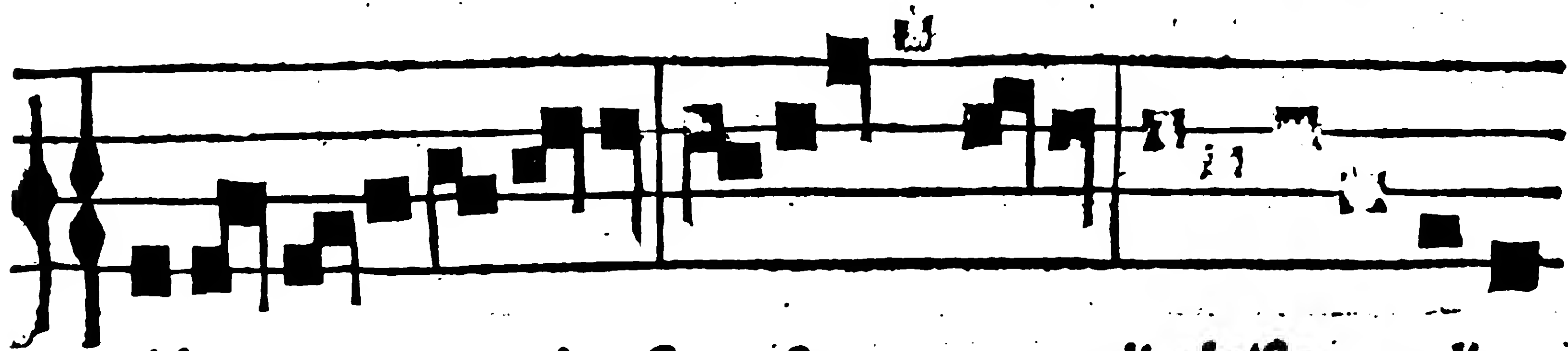
Septima uero & ultia diapason figura cōcipit ex q̄rta specie diapētes facta a G sol reut graui ad D sol re acutâ: & ex pria diatessaron ducta a D la sol re acuta ad G sol reut acutâ: Et mediatur i D la sol re harmōica. s. cōsistētia: primū semitōiū in tertio

ipsius respirationem. neq; respirandum est ante ultimā cuiusuis dictōis syllabam: nisi complures fuerint notulæ soli syllabæ superpositæ: tūc enim necessitate urgente poterit cantor post non ultimam dictionis syllabam respirare De bent insuper distinctiones ipsæ secundum Guidonem fieri & terminari ubi sæpe & condecens tonus ille in quo fuerint poterit: regulariter sortiri primordia. Est item mirabile (ut Guidonis ipsius non abutar sententia). Quod in nocturnis responsis somnolentorum more grauit & dissolute summus ille pontifex sanctissimus Gregorius ad uigilandum nos uidetur exhortari. Et in Antiphonis plane atq; suauiter sonat. in introitibus uero quasi uoce preconis ad diuinum clamat & euocat officiū. in Alleluya & Versibus quos Ambrosiani melodiæ ascribebant suauiter uidetur diuino iubilo gaudere. Sed in Tractibus & Gradualibus plane & protense atq; humili uoce incedere perno-

scitur.
lationi
institu
scantil
stituti
& mul
uero A

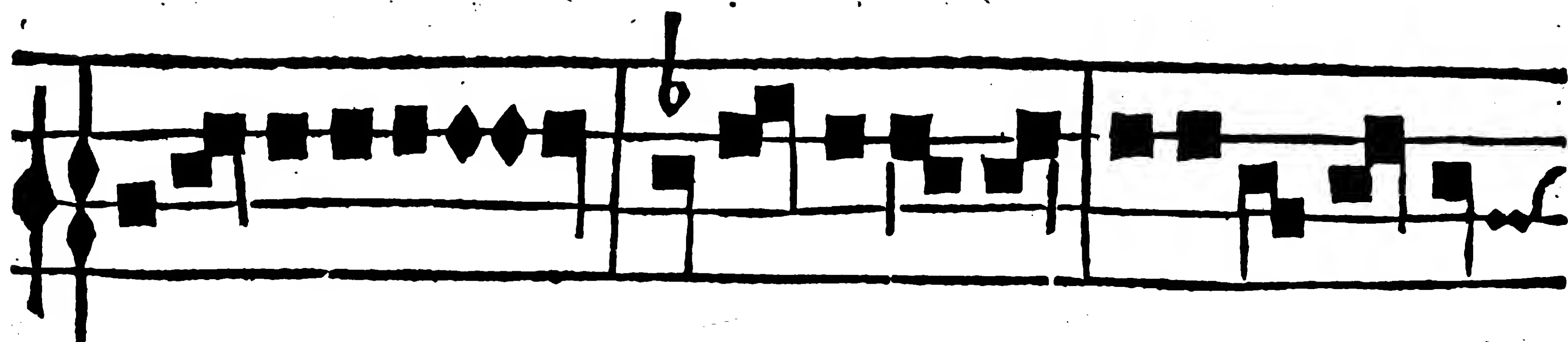
ntam in huiusce modum
in eis omnimoda huius
rauis delectatio cognos
iorum modulantium in
e musica introduxit: sed
itur contulisse. Diuini
rabiliter exquisisse Gui

donis ipsius uerba tentantur. Alios quoq; quaprimos prout a domino acceperunt diuersa munera eius gazophilatio contulisse. Ecclesiasticam itaq; primi toni modulationem hoc declarat exemplar.

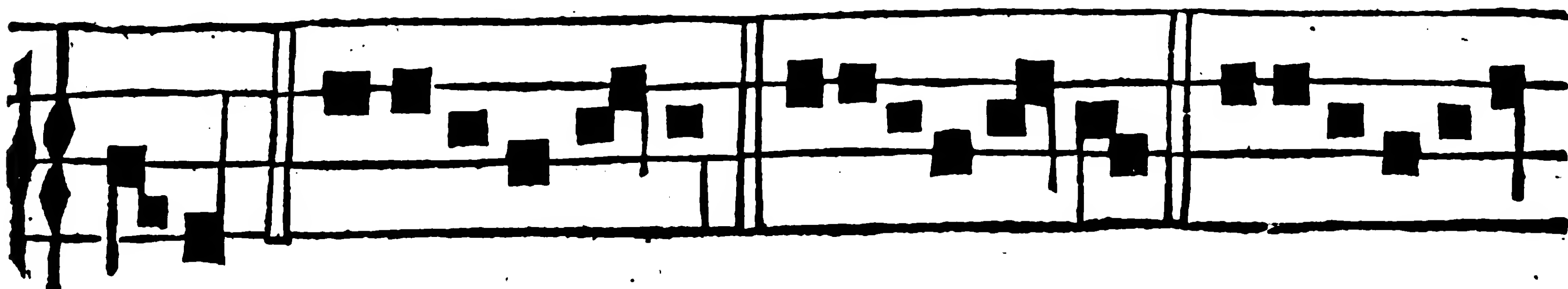

Al me pa ter am bro si no stras preces audi chris te exaudi nos

Quum autem post antiphonæ denunciationem psalmodiam Gregorianam primi toni uolueris educere (sic enim fit) nāq; antiphona primi toni psalmodiam requirit eiusdem: ac in reliquis eodem modo: psalmi ipsius modulationē incipiens in tertiam notulam supra finalem antiphonæ procedendo his syllabis fa sol la Mediantur item diuersimode psalmodiæ ipsæ atq; terminant multifariam. secundum scilicet annotationem suorum Seculorum Amen: uel suorum euouae. Nihil enim representat Euouae: nisi Seculorum Amen: sunt enim omnes eius uocales causa breuitatis in unum collectæ. Procedit igitur Gregoriana primi toni psalmodia hoc modo.

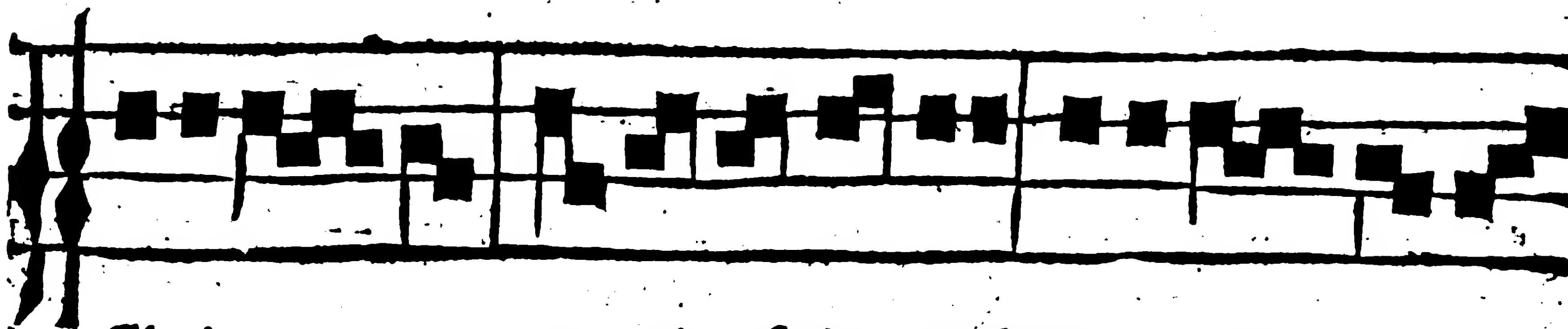

Primus tonus sic incipit sic me di a tur & sic fi ni tur

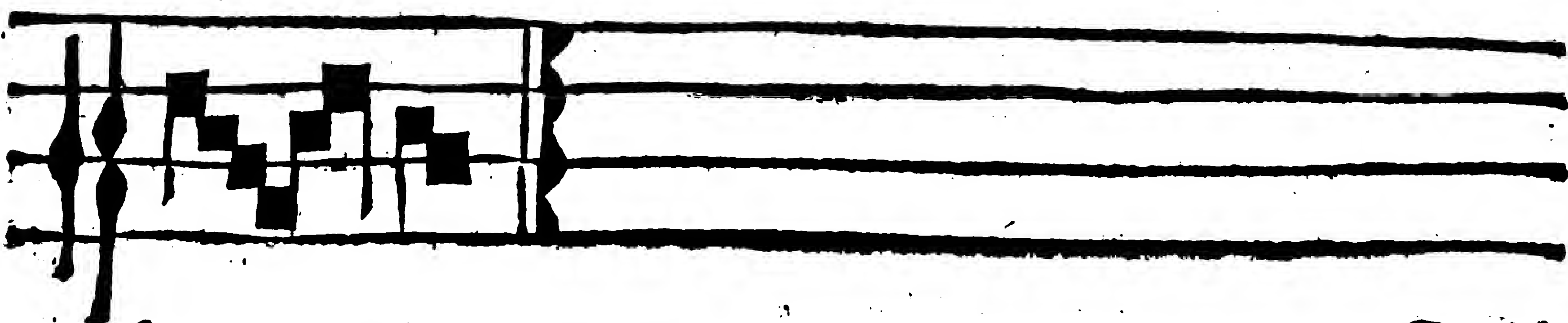

Seculo rum a men Euouae Euouae

Cui.n.tono gradualium:& Alleluya atq; responsiorum cantica tribuuntur eidem & eorum uersus sunt ascribendi. Inde sicut se habet principiū Euouae ad finem antiphonæ. Ita principium uersuum ad præcedentem suorum cantorum terminationem. Quod quum canticum fuerit autentici toni: eius uersiculus eidem deseruiet:& econuerso: quanq̃ sæpe uersiculus placalis cantici species authenticæ modulationis attingit & econuerso. Tunc.n. ambo unica manerie considerantur. Principium autem euouae primi toni diapentes interuallo distat in acutum a finali præcedentis antiphonæ chorda: Verum ex uersibus nocturnalium responsiorum primi toni solent Gregoriani notulas quasdā necessarias eligere quibus Gloria patri & filio & spiritui sancto quādecimessime modulatur quum opus fuerit hoc modo.

Glori a pa tri & fi li o & spi ri tu i

san cto

De for

binos ecclesiastica ipsa dinumerauit posteritas. Ita ut cum unitas sit prima impar: primi combinati impares dicantur & autentici seu duces: secundi a binario pari pares & collaterales seu comites: quorum celeberrimum ordinem sic deducunt Primus impar & authenticus: Secundus par eius placalis: Tertius impar authenticus. Quartus par eius placalis. Quintus impar authenticus: Sextus par eius placalis: Septimus impar authenticus: Octauus & ultimus par eius subiugalis. Est enim huiusmodi tonus apud Guidonem regula per ascensum & descensum omnes descriptas ac etiam pernotabiles modulationes in fine diiudicans. Sed de his eorumque accidentibus singillatim est dicendum.

Quid sit tonus secundum Guidonem

De Diuersis tonorum accidentibus: & de formatione primi toni.

Caput Octauum.

Primi toni modulatio formatur ex prima specie diapētes inter D sol re & Alamire: disposita & prima diatessaron ab A lamire ad D la sol re-acutam hæc enim est quarta in ordine diapason forma in qua do rium locauimus. Finitur quidem regulariter in D solre: ubi uidelicet sua diapente sumpsit exordium. Ac reliquorum tonorum modulationes regulariter propriæ diapentes initia suis pariter terminationibus ascripserunt: propterea quidem quod uox humana in acutum ducta amplius defatigatur quam in grauem: namque ex acuto in grauitate remissa fit quieti propinquior: quatuor ipsas finales tonorum chordas in grauium uocum ordine elligendas deduxerunt (eas inquam) quibus congrue subsisteret coniunctum in graue uniuscuiusque collateralis toni tetrachordum. Ecclesiastici autem Romanam & Ambrosianam sectantes institutionem: uocem unam sub finali cuiusque authenticæ modulationis toni interuallo deponunt quasi inter octo priores diapason uoces & hanc nonam: sesquioctaua inuicem habitudine tonus resulter: quod & si naturaliter ac diatonice tribus ipsis ducibus primo. scilicet & tertio ac septimo conuenit: quanto tamen tono dissonum probat diatonicus sonorum transitus namque sub ipsius finali chorda. scilicet F faut graui semitonium illico naturaliter decidit in graue quare nonnulli asserunt notulam ipsam inter D sol re & Elami graues esse relaxandam: maiorem. scilicet sub Elami semitonio: ut idem ipsa a finali tono distet in grauitate. nos autem diatonice præcedentes: naturalem uocum in introductorio dispositione minime subuertendam esse existimamus: cum potissime octo ipsæ diapason consonantiae uoces dupla

Clerici Romanam
Ambrosiani,

distinctæ sunt dimensione quinque: scilicet sesquioctauis atq; duobus minoribus semitonis: necirco non necessariam puto huiuscæ uocis substitutionem tanquam modulationis

otius superfluâ: eccle

siastica tamen auctoritas præstat modulatōes plerūq;

principia propria consequuntur in C faut quidem tanq̃ superflua: In D solre: In F faut: In G solreut: graues: & in Alamire acutam tāquam naturales & perfectæ. Cōmixtæ autem in Elami grauē: Sed mixte atq; itē superflue in Are & h̄ mi graues. Commixtus tonus dicitur si autēticus est: quum in eo species alterius quam sui collateralis disponuntur. Sin autem fuerit placalis: dicitur commixtus quum alterius quam sui ducis & imparis consonantes continet formas: Mixtus tonus dicitur si autēticus est: quum uel totum grauius sui placalis attigerit tetrachordum: uel duas saltem eius chordas. Imperfectus tonus siue autēticus siue placalis est qui non implet propriam diapason figuram deficiens uel ex parte diapētes uel ex pte diatessaron uel ex parte utriusq; hunc proprie diminutum dicunt. Plusquāperfectum uero seu superfluum putant tonum: quum (si autēticus fuerit) ultra diapason: notulam unam aut duas diatonice ductas: tenuerit in acutum. Quū aut placalis fuerit tūc in graue. Sunt & qui irregulares dicunt singulorum tonorum modulationes quū in suam confinalem chordam terminauerint: Sunt enim quatuor confinales chordæ: secundum scilicet octo tonorum combinationē. Est enim chorda confinalis in quacunq; manerie uox illa in qua diapentes formula terminatur in acutum: hinc distat confinalis cuiuscunq; toni a sua finali integro diapentes interuallo: Namq; primus tonus & secundus regulariter terminatur in D solre Irregulariter uero in Alamire. Tertius & quartus regulariter in Elami grauē Irregulariter in h̄ mi acutam. Quintus & sextus regulariter in F faut grauē: Irregulariter in C sol faut acutam: Septimus & octauus regulariter in G solreut grauē terminantur. Irregulariter in D la solre acutam quanquam Antiphonis & gradualibus: ceterisq; Gregorianis modulationibus raro concesserint confinalem: dicunt enim eos semper regulariter terminare. Ambrosiani autem sæpius septimum hunc tonum in sua confinali conterminant: octauum raro. Potest in sup unusquisq; tonus in introductorio concipi ubicunq; eius latera seu species noscuntur extendi: quem extra naturalem ac primariam eius dispositionem ductum: possumus fictum uel acquisitum appellare. Est etiam consideranda distinctio in tonorum huiusmodi modulationibus quam Guido uoluit intelligi: quantum in quolibet cantu continuatim quoad usq; uox quicunq; pronūciatur. Hæc enim per neumas sane declaratur. Neuma enim est uocum seu notularum unica respiratione congrue pronunciandarum aggregatio. Neuma graues: latine nutus solet interpretari. Describunt enim notatores in Antiphonis & nocturnis responsoriis atq; gradualibus ipsam certā lineā in modum pauas cantilenas terminantis omnia linearum interualla complectente: diuidentem distinctiones: qua quidem innunt uocis ipsius

Gregoriani.
Ambrosiani.

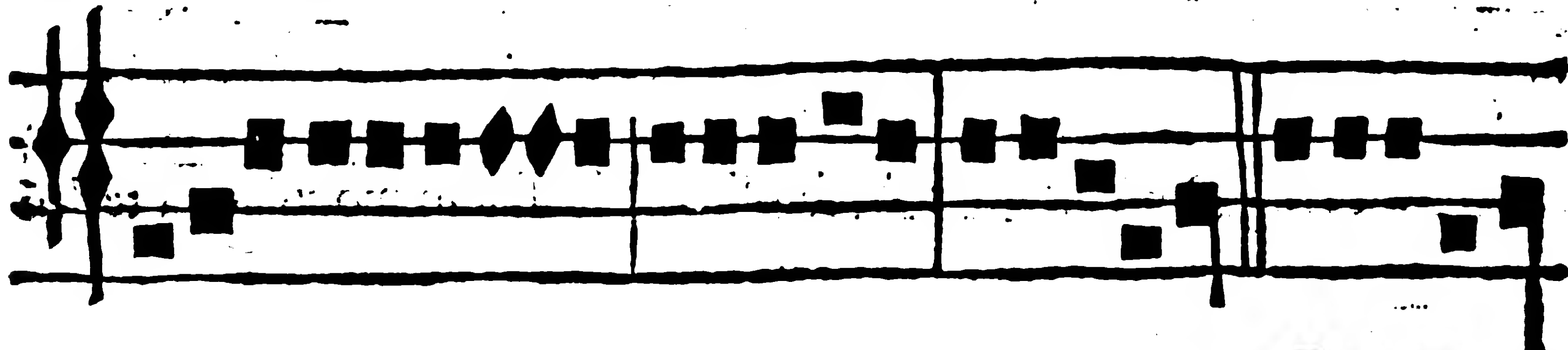
Distinctio
Guido
Neuma

De Formatione secundi toni. Caput Nonum.

Secundi toni modulatio formatur ex prima diapentes figura com-
muni: quæ & primo competit & ex prima specie diatessaron facta
ab A re ad D solre. Hæc. n. est ipsa diapason figura: quam in ordi-
ne primam posuimus inter A re & A la mi re acutam Hypodorio
quidem ascriptam. Speciem cōmunem uoco illam quæ in quouis autentico
& eius placali immobilis existit: iisdem. s. chordis considerata. Qua re constat
diatessaron in autentico & eius collateralis nō esse speciem cōmunem: ut Mar Marchetus

In honorem apo. sto lorum fabricauit bassianus domino tē plst nouū.

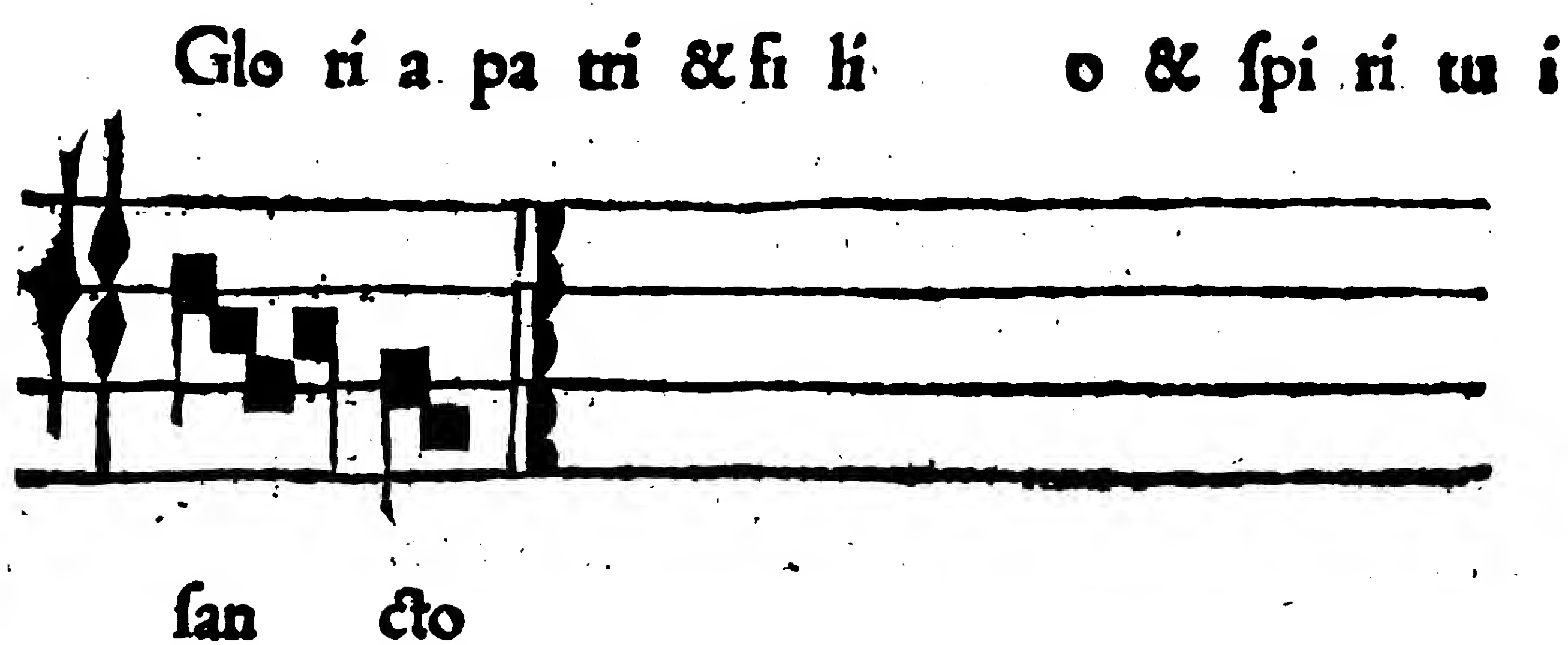
Pleriq; etiam consentiunt placales tonos supra diapentem in acutum eccle-
siastica licentia unicam attingere uocem. Cuius igitur antiphona finierit in D
sol re: eiusq; seculorum in F fa ut grauem possideat primordi secundi toni lege
iudicabitur. cuius psalmodiam incipiunt per unicam uocem a finali tono de-
pressam procedentes his notulis ut re fa quod præseus monstrat descriptio.

Secundus tonus sic incipit sic me di a tur & sic fi ni tur Euouae.

Solent et uersiculi nocturnaliū responsoriorū huius secūdi toni un'ca uoce
toni interuallo sua finali chorda canticī præcedētis depressa ppta modulatoe

precedere: hisce. s. notulis ut re mi fa. Excipi itē solent ab eorū modulationibus
notulæ qbus Gloria patri & filio & spiritui sancto cōgrue modulantur hoc mō.

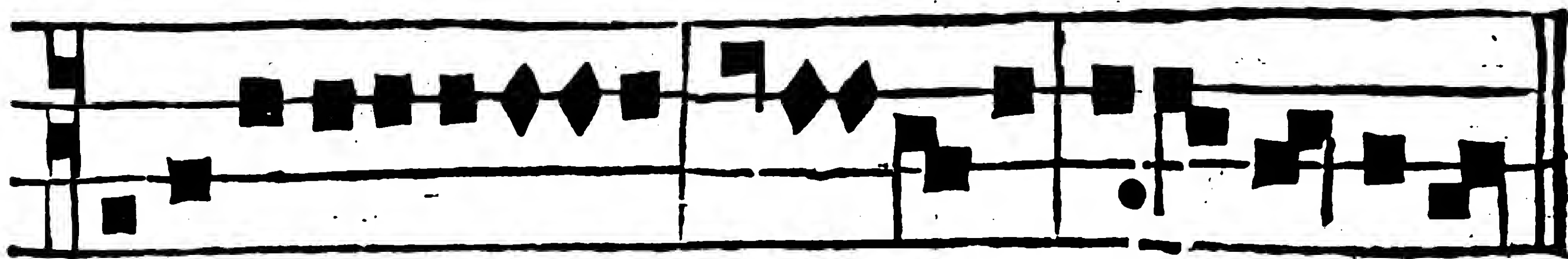

De Formula tertii toni. Caput Decimum.

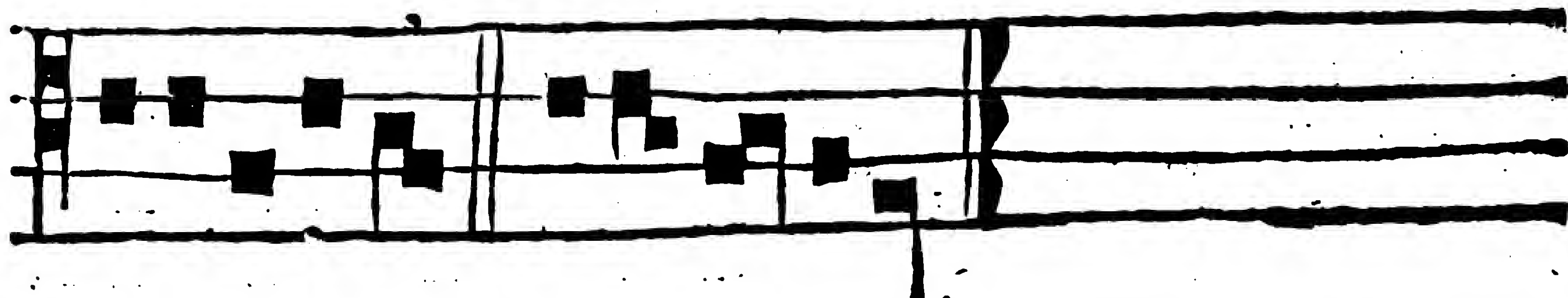
Baptizat Augustinū sacerdos Ambrosius ambo statim modulantur te deū

Evangelium autem

Euouae autem tertii toni incipitur in C sol fa ut. s. in sextam supra finalem antiphonae secundum Gregorianos ubi tetrachodum in principio psalmodiae sum Gregoriani.
ptum determinatur Ambrosiani autem suauius procedentes principium Euo Ambrosiani.
uac huius tertii toni in quintam supra finalem antiphonae chordam in qua .s.
sua diapentes figura terminatur tanquam harmonica medietate suauiore
ficuti in reliquis authenticis disposuere. Incipitur uero Gregoriani huiusmodi
psalmodia in tertia supra finem antiphonae pcedens his notulis ut re fa: cuius
mediato & terminationes hoc describuntur harmento.

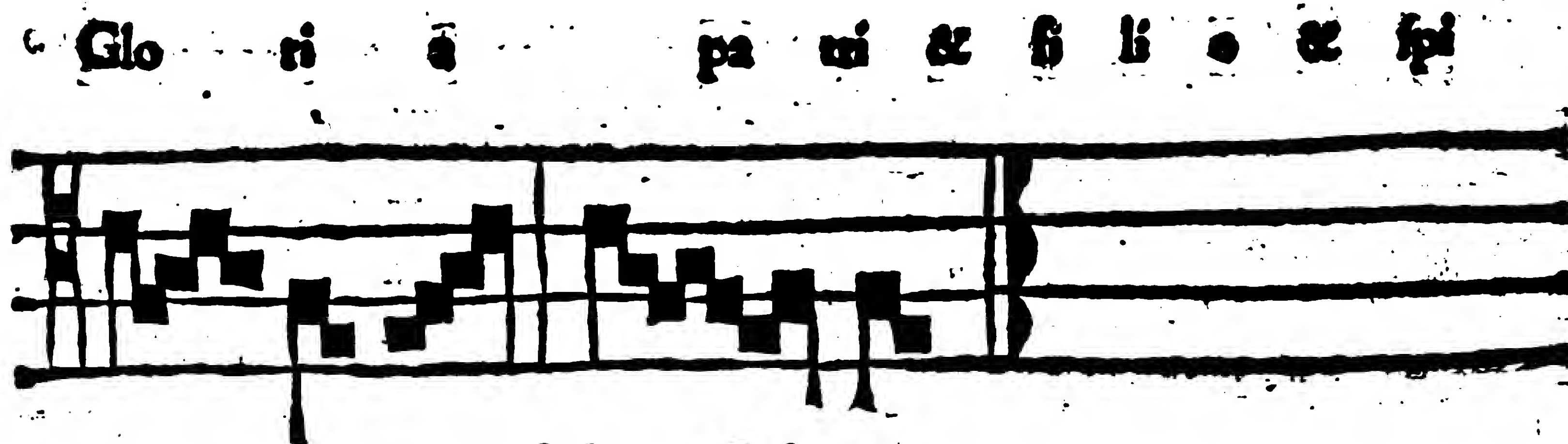
Tertius tonus sic incipit sic mediatur & sic finitur

Euouae

Euouae

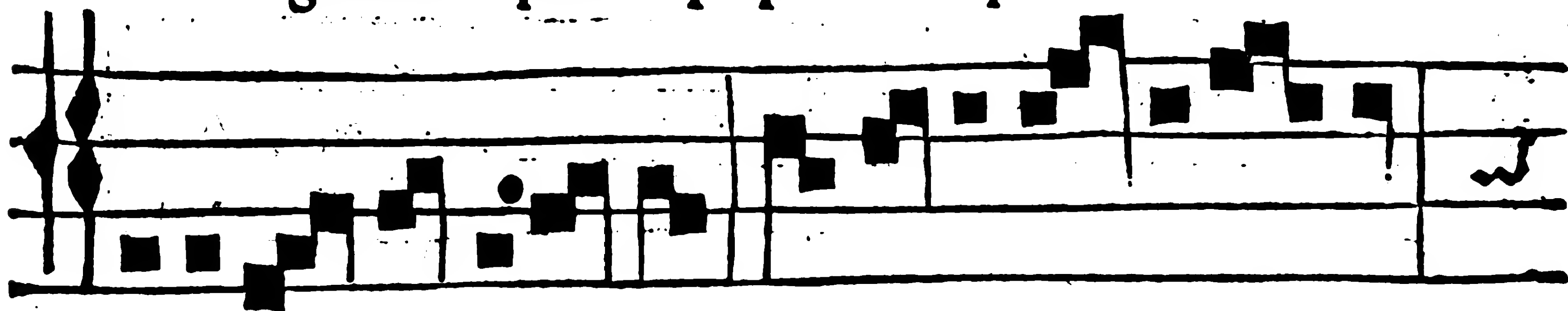
Similiter & responsiorum uersibus inest congrua progressio modulandi
Gloria patri & filio & spiritui sancto: his notulis excerpta.

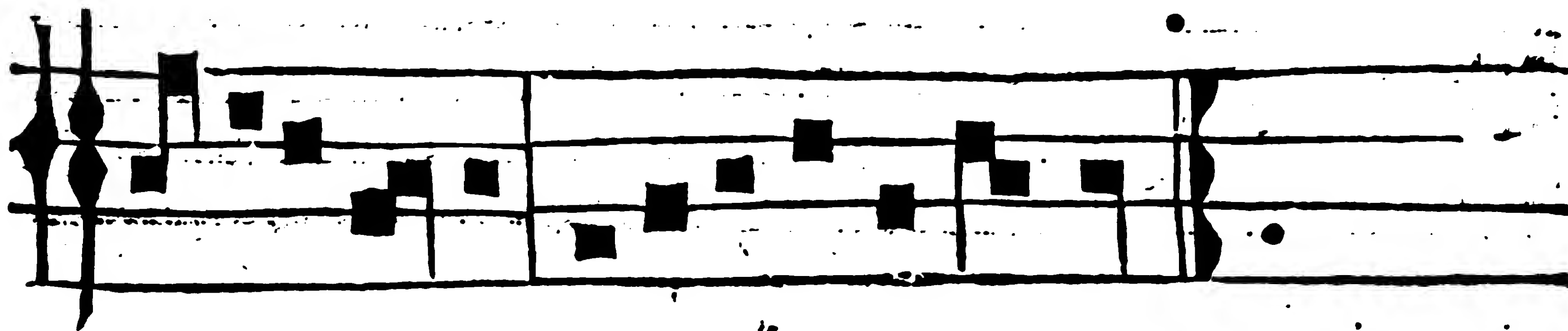
Glo ri a pa tri & fi li o & spi ri tu san cto

De Formula quarti toni. Caput undecimum.

Varti toni modulatio formatur ex secunda specie diapentes quā & tertio ascriptimus: & ex secunda figura diatessaron ducta a $\bar{\text{h}}$ mi graui ad E la mi grauem: Est. n. secunda in ordine diapasone species ducta a $\bar{\text{h}}$ mi graui ad $\bar{\text{h}}$ mi acutam: quam hypophrygium uocāt. Sex autem assumpsit quartus tonus principia uidelicet C fa ut D sol re E la mi F fa ut & G sol re ut graues: atq; A la mi re acutam: terminaturq; regulariter in E la mi grauem: ut praesens proponit exemplar.

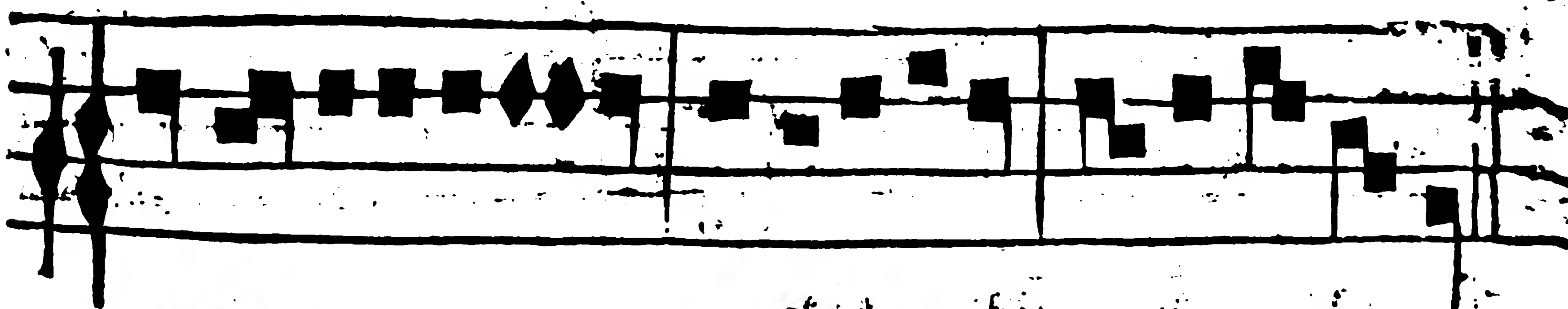

Marcelli nus sacer dos & Petrus e xor ci sta

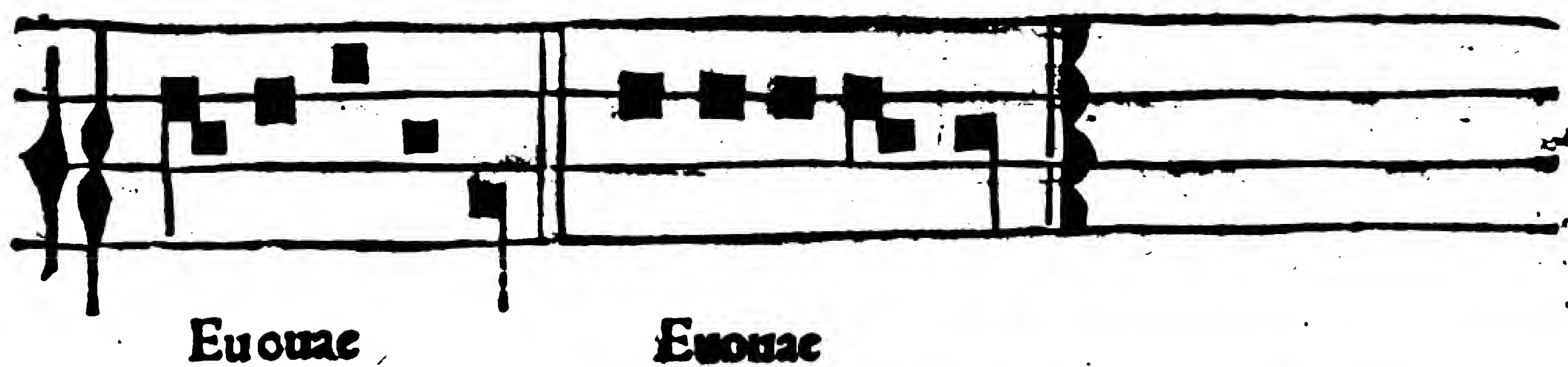
martires christi intercedant pro no bis.

Plerūq; terminatur hic quartus tonus in A la mi re acutam pcedens per species acquisitas. Est. n. secunda diapentes figura ip si compctens ab ipsa A la mi re ad E la mi acutam deducta b mollis qualitate siue a Mese ad Netēdiezeugme non per tetrachordum sinemenon procedendo. secunda uero diatessaron forma acquisito huiusmodi quarto tono congruens deducitur ab E la mi graui ad ipsam A la mi re quae propria tunc finalis est: seu ab Hypatēmeson ad Mese. Omne autem Euouae quarti toni incipitur in quartam chordam supra finalem antiphonae precedentis: cuius psalmodia eadem summitur uoce: procedendo his notulis la sol la: ut hac descriptione percipitur.

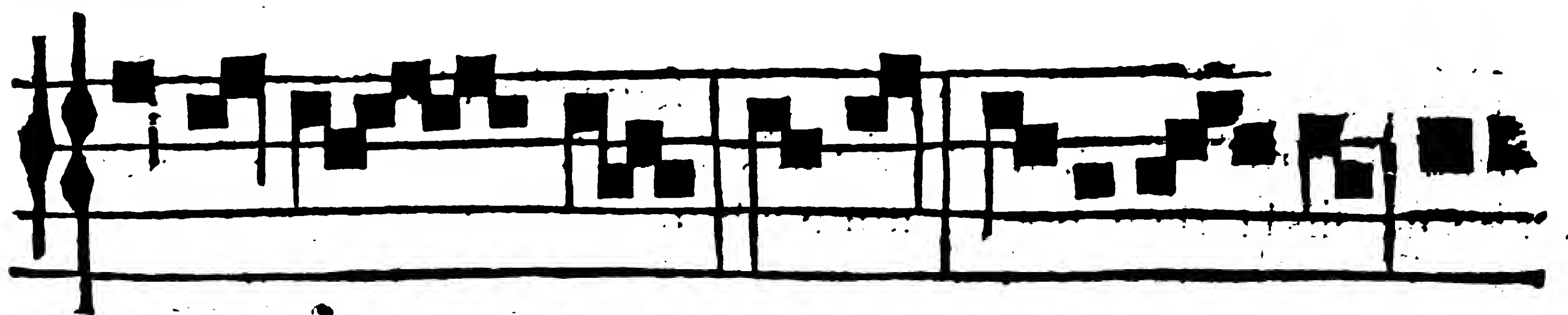

Quartus tonus sic incipit sic mediatur & sic fi ni tur.

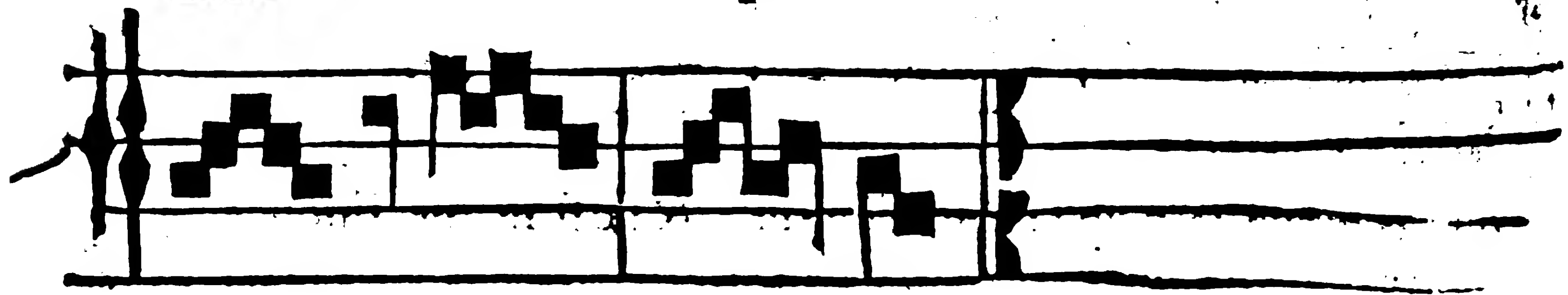
Euouae quod

Quod si uersiculus responsorii terminati in Elami grauem incēperit in Alami re acutam uidelicet in quartā supra finalem præcedentis cantici : erit quartū toniuel quum responsum terminauerit in Alami re acutam & uersus principium fuerit in D la solre:b mollari qualitate deductærit item quartū toni acquisiti:Cuius naturalis modulatio Gloria patri & filio & spiritui sancto his præcedit notulis.

Glori a pa tri & fi li o & spi

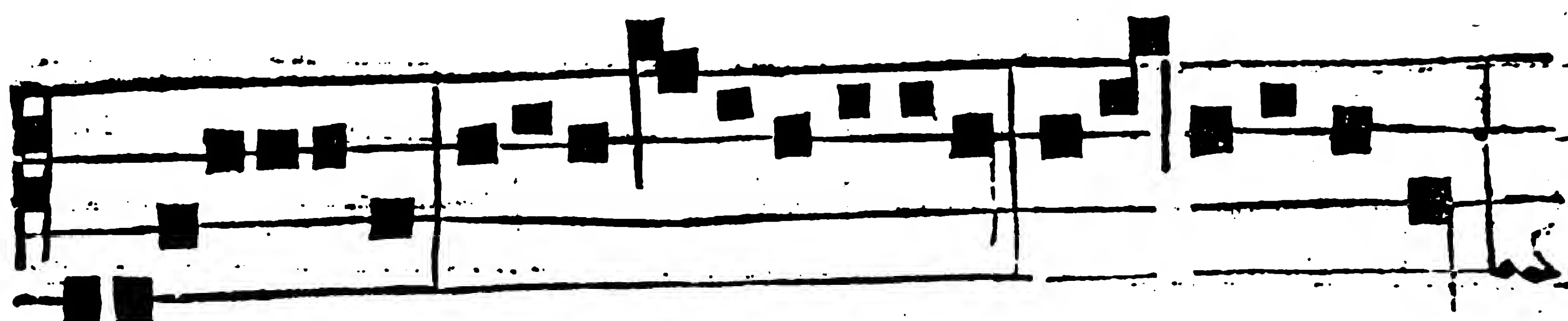

ri tu i san cto

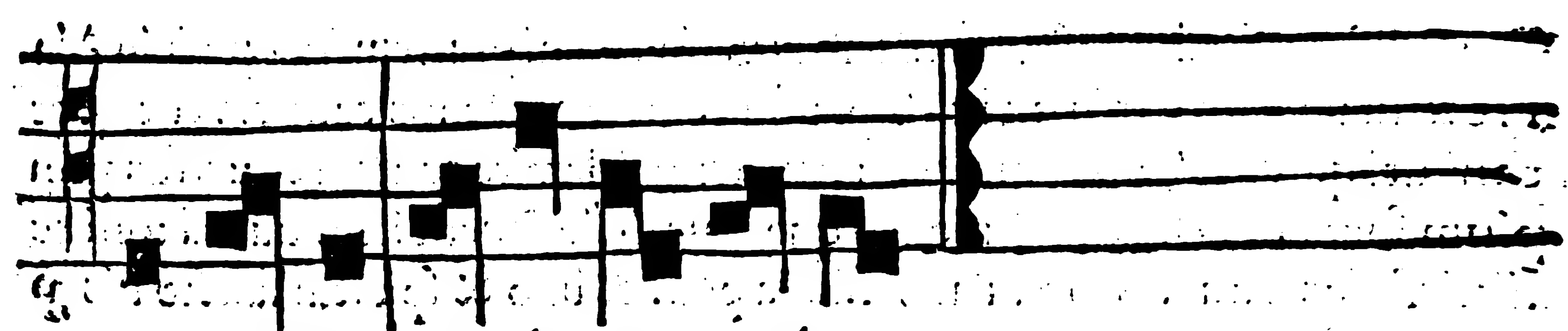
De Compositione quinti toni Caput Duodecimum.

Quinti toni modulatio formatur ex tertia specie diapentes ducta ab F faut graui ad C solfaut acutam & ex tertia specie diatessaron quæ fit a C solfaut ad F faut acutam. Hæc est. n. sexta in ordine Diapason forma quam Lydium uocant. Competunt enim quatuor quinto tono principia F faut & G solreut graues: Alami re & C solfaut acutæ: terminantur regulariter in F faut grauem: ut hoc notatur exemplo.

c i

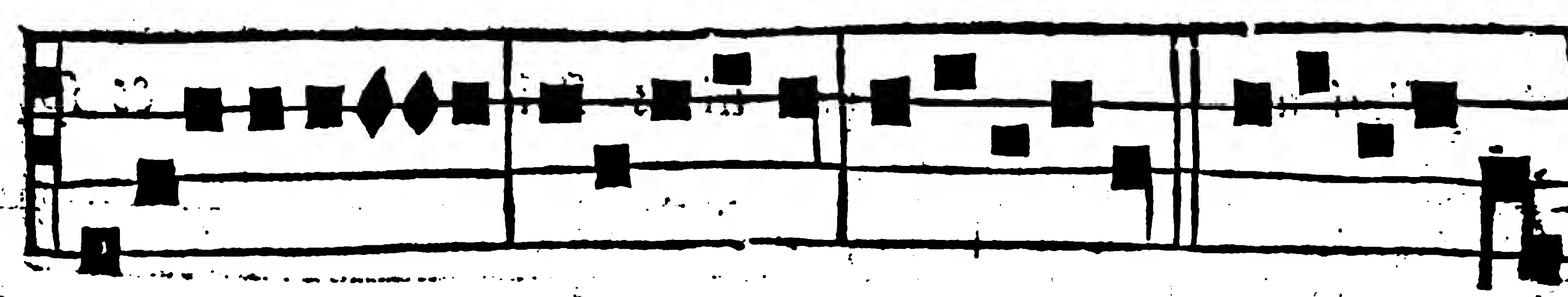

Precibus & me ritis be a ti bla sui mar ti ris defende nos deus

ab omni ma lo gut tu ris

Euouae uero quinti toni incipitur in C sol faut scilicet in quintam suprafina lem antiphonae chordam: cuius psalmodia in unisono cum finali capta proce dit his notulis fa la fa: ut hoc notatur transitu.

Quintus tonus sic incipit sic me di a tur & sic fi ni tur Euouae

Atque item uersiculi principium habentes in C sol faut quorum responsoria terminauerint in F faut grauem quinto ascribuntur tono: horum modulatio Glaria patri & filio & spiritui sancto sic procedit

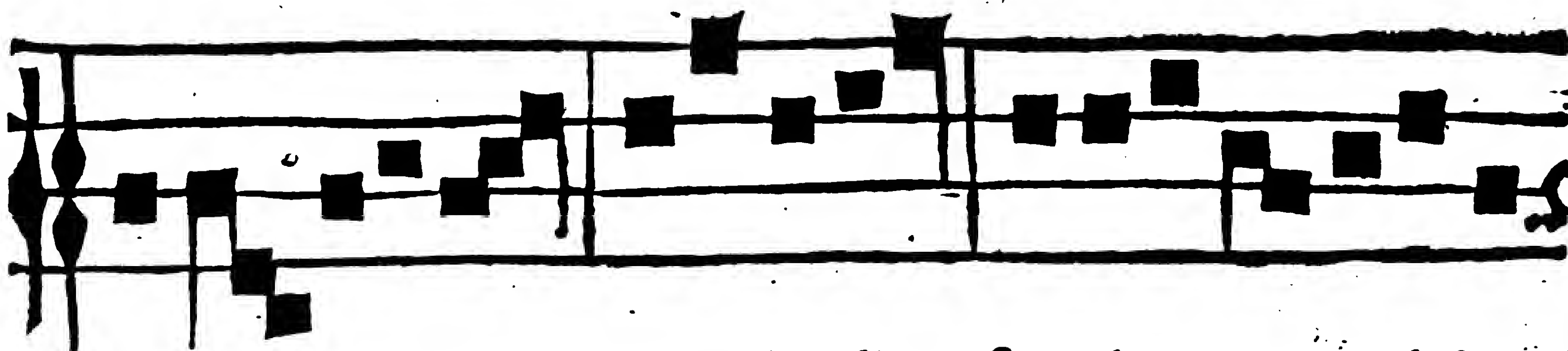
Gloria pa tri & fi li o & spi ri tui sancto

i san cto

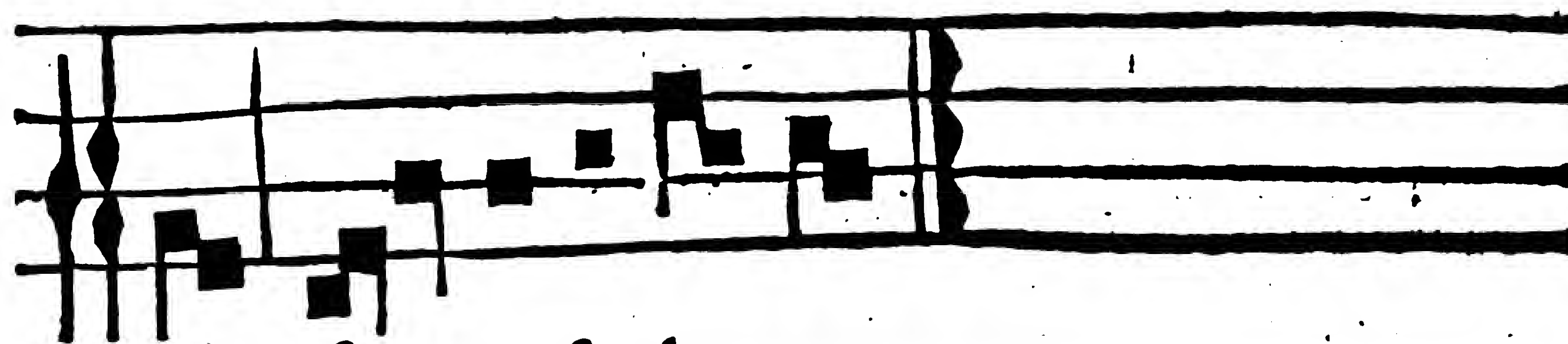
De Formula sexti toni. Caput tertiumdecimum.

Exti toni modulatio formatur ex tertia specie diapentes quæ & qn
to ascripta est : & ex tertia specie diatessaron ducta a C faut graui
ad F faut grauem Hæc.n.est tertia diapason figura disposita inter:
C faut grauem & C solfaut:acutam:quam Hypolydium uocant.

Quatuor enim propria ei ascribuntur principia.s. C faut D solre & F faut gra
ues & A lamire acuta:atq; regulariter terminatur in F faut graue: cuius pgressio
hac compositione percipitur.

San cte He ras me mar tir in cli te fun de pre ces ad do ma

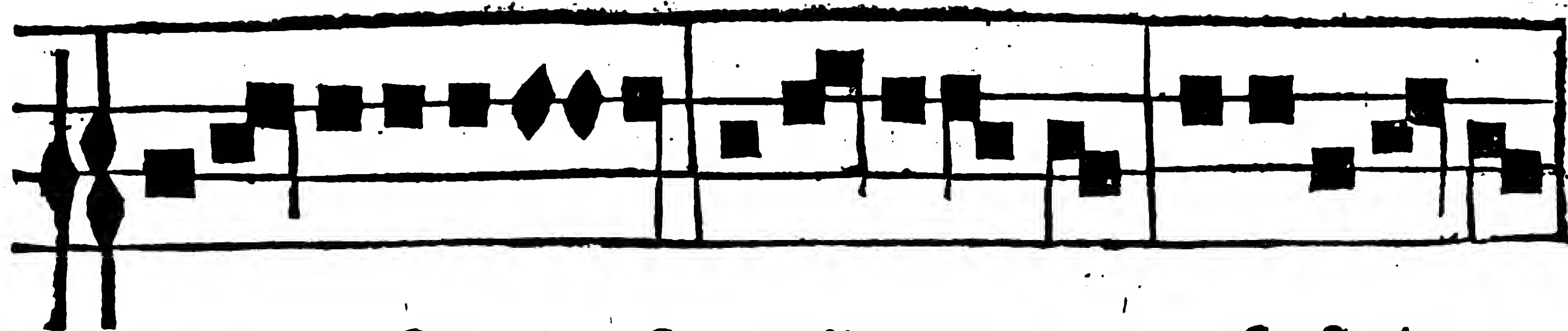

num no stra pro fa lu te.

Quum autem antiphona terminauerit in F faut grauem : Cuius Euonæ
principium teneat in tertiam supra finalem. Lin Alamire acutam sexto tono de
scribenda est. Cuius psolmodia incipit in unilono procedens his syllabis fa sol

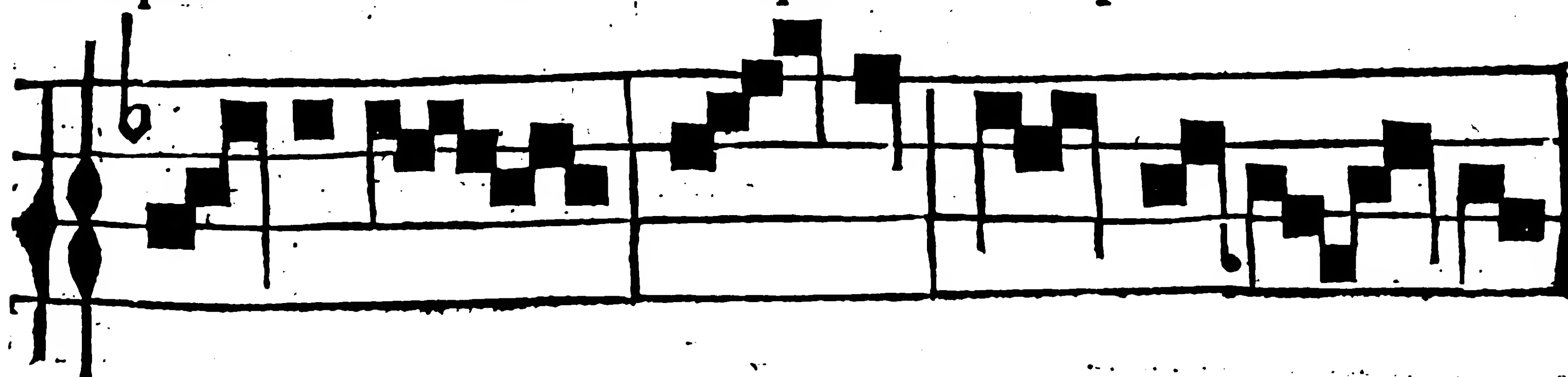
c i

la:ut hic.

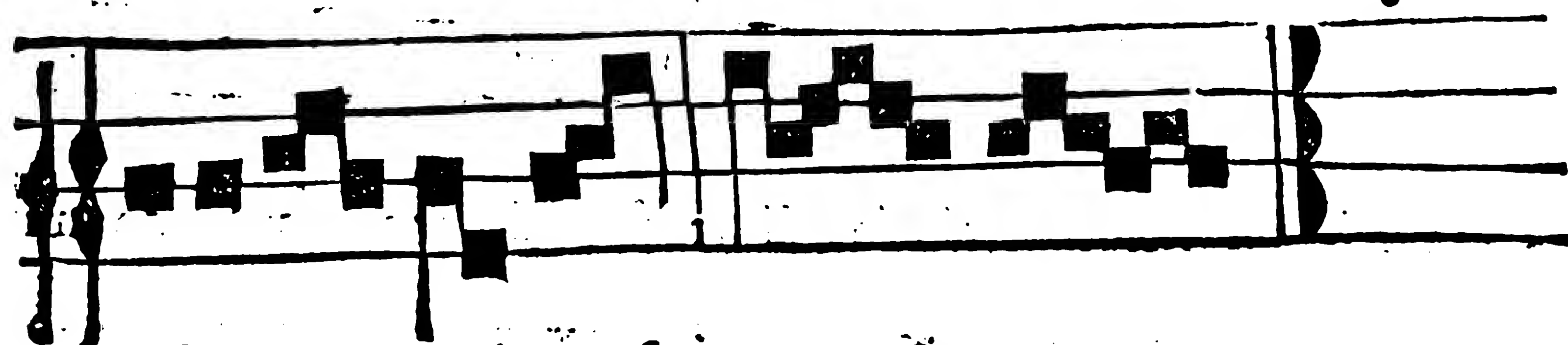

Sex tus tonus sic incipit sic me di a tur & sic fi ni tur

Similiter & uersiculi responsoriorum sexti toni incipiuntur in Alamire: quæ tertia est chorda supra finalem canticæ præcedentis ex his item excipiuntur notulæ aptissimæ ad modulandū Gloria patri & filio & spiritui sancto. hoc mō.

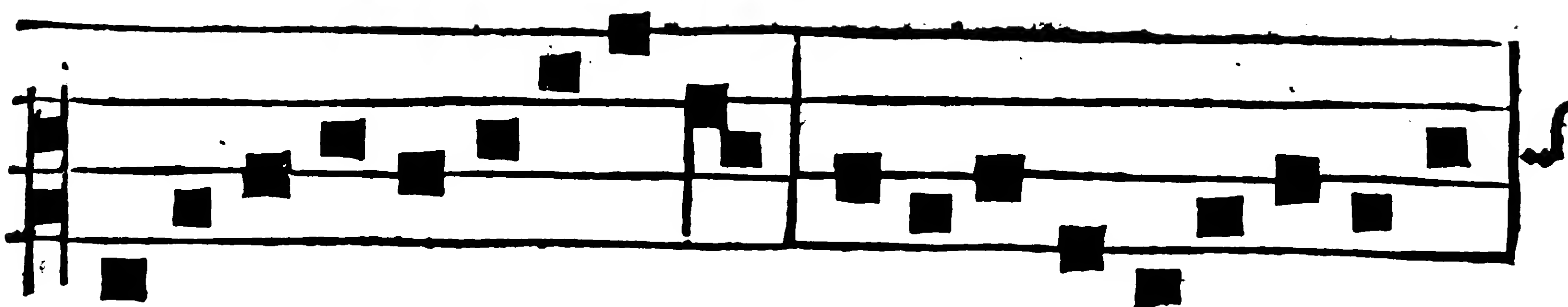
Glo ri a pa tri & fi li o

& spi ri tu i san cto.

De Formula septimi toni. Caput Quartumdecimum.

Septimi toni modulatio formatur ex quarta specie diapētes ducta a G solreut graui ad D lasolre acutam; & ex prima diatessaron figura facta a D lasolre ad G solreut acutam. Hæc. n. est septima diapason figura quam disposuimus inter G solreut grauem & G solreut acutam: mixolydius nuncupata. Hæt. n. septimus tonus quinq; ppria principia. s. G solreut grauē: Alamire: q̄ mī: C solfaut. & D lasolre acutas. unūquoq; s. F faut grauē ecclesiastica dispositiōe cōcessum: atq; terminat reguli i G solreut grauem

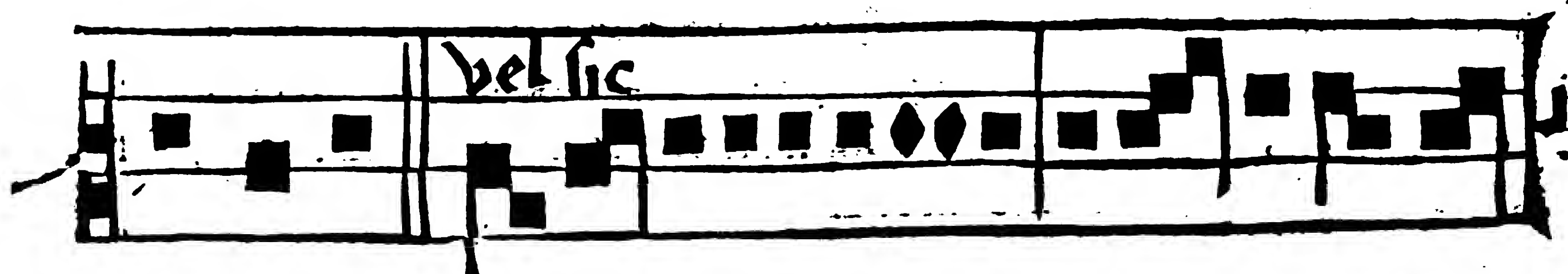

Pro tha si um & Ger ua si unt eadem si des & pas si o

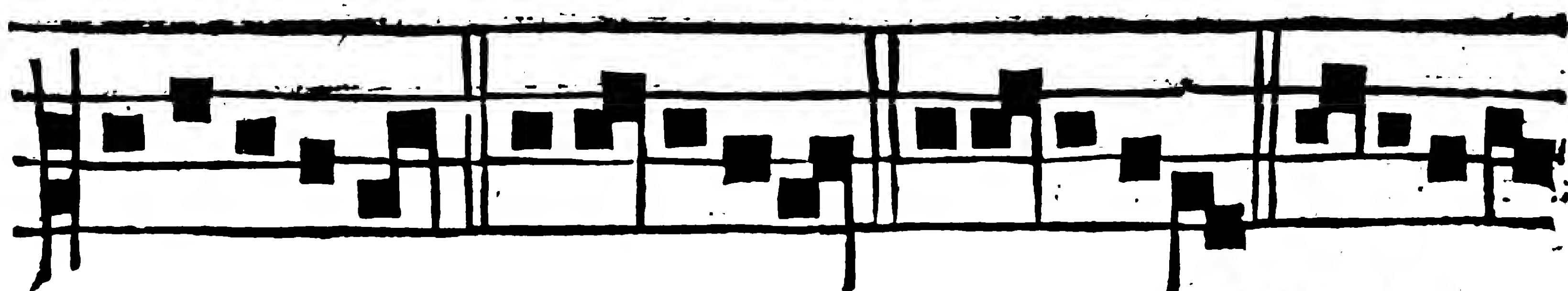

ue re fe cit es se ger ma nos.

Euouae igitur incipiens in D la sol: cuius antiphona terminauerit in G sol reut grauem: septimo solet ascribi tono: cuius psalmodiam ueteres in quintam supra finalem antiphonae chordam incipiebant procedentes his notulis sol fa sol. Posteritas autem in quartam supra finalem in principium frequentauit huiusmodi psalmodiae: ut modulans his syllabis fa mi fa sol: ut hic constat.

Septimus tonus sic incipit sic media tur

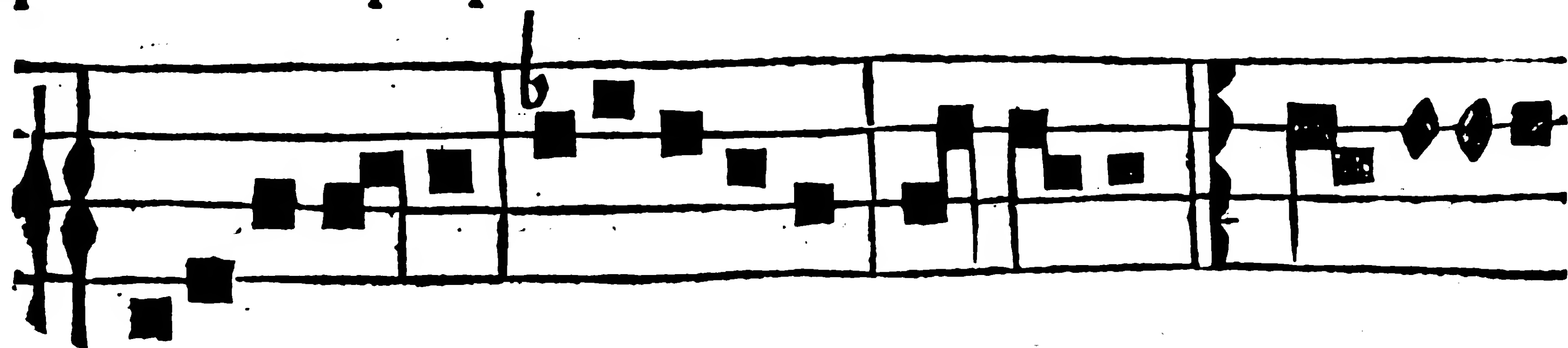

& sic fi ni tur Euoua e Euouae Euoua e

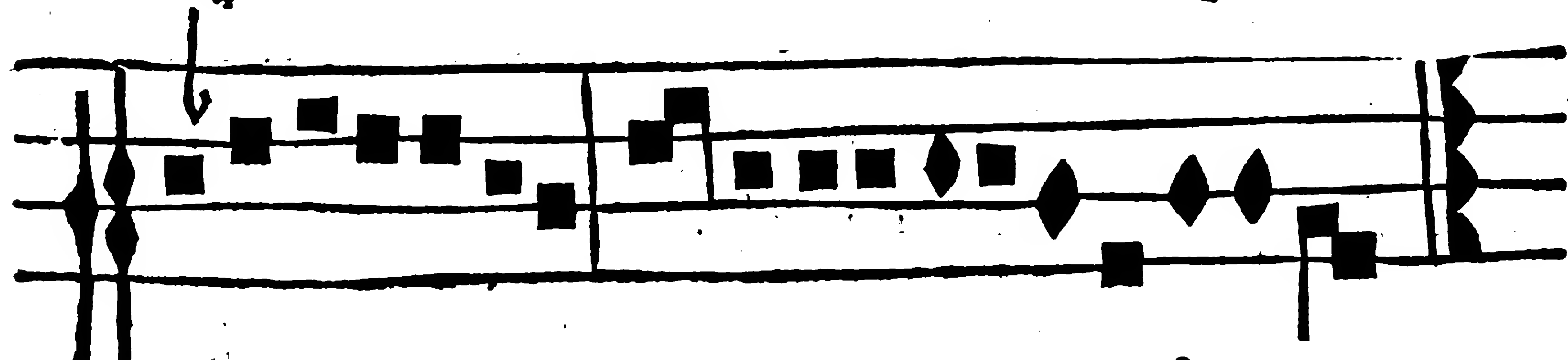
Sunt insup & aliae huius septimae psalmodiae terminatioes quas in ipso antipho

c in

Gregoriani. nario comperies pernotatas. Extat & altera septimi toni psalmodia quā Gregoriani obseruant super aūt Nos qui uiuimus benedicimus dominum in confinali terminata cum acquisite deducta sit & sola uoce in acutum diminuta. ut praesenti formula percipitur.

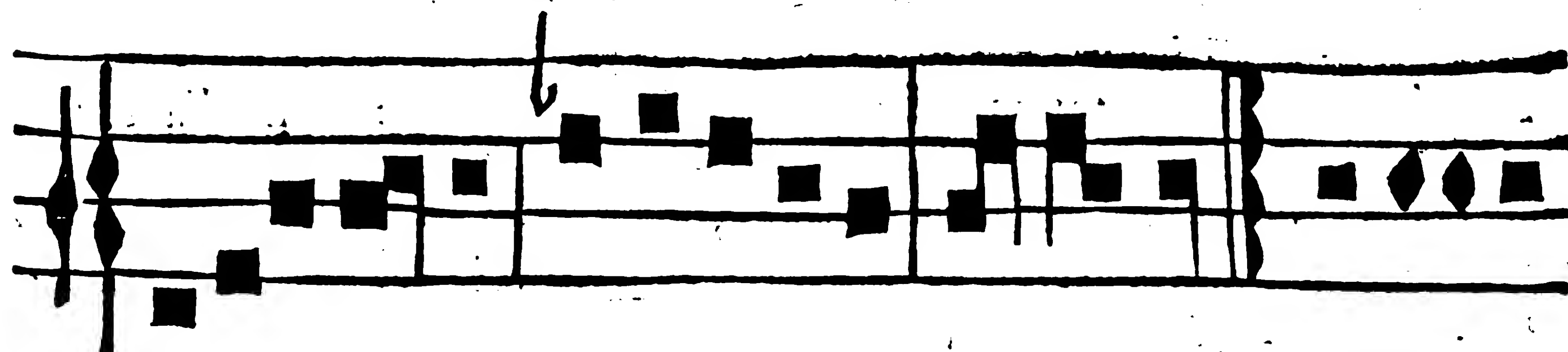
aūt Nos q ui ui mus be ne di ci mus do mi num. ps In e xi tu

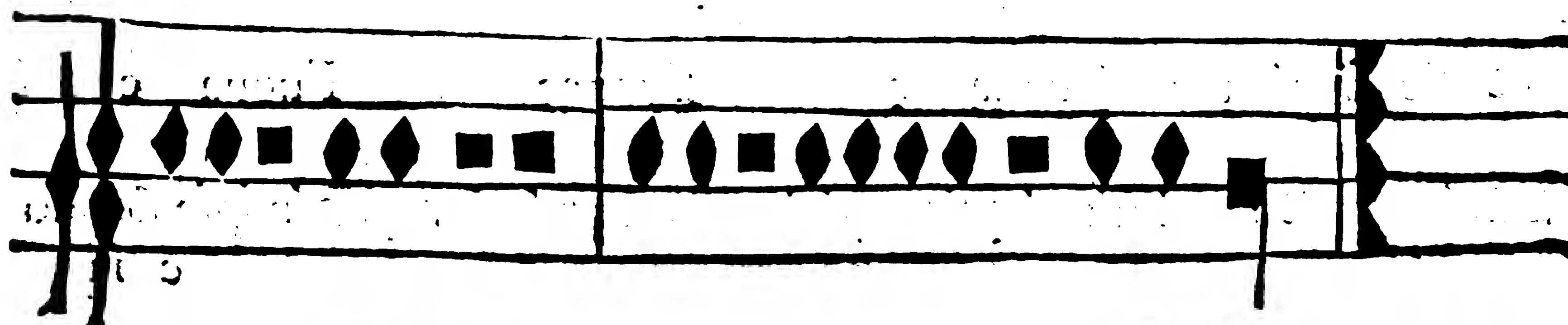
ys ra el de egypto domus iacob de po pu lo barba ro.

Ambrosiani.

Hæc enim psalmodia in principio per similem retinet quarto tono modulationem in medio sexto quia antiphona commiscetur ei propriam diatessaron speciem. s. tertiam comprehendens: In fine tertio. Verum Ambrosiani & si aūt ipsam iisdem notulis & clauibus prosequuntur. alteram tamen huius psalmodiae modulationem celebrant: nāq; incipiunt in confinali ipsius aūt chorda. s. in G solreut graui: ubi sua diapentes figura terminatur in acutum: sicuti & in cæteris obseruant autentici: hoc modo.

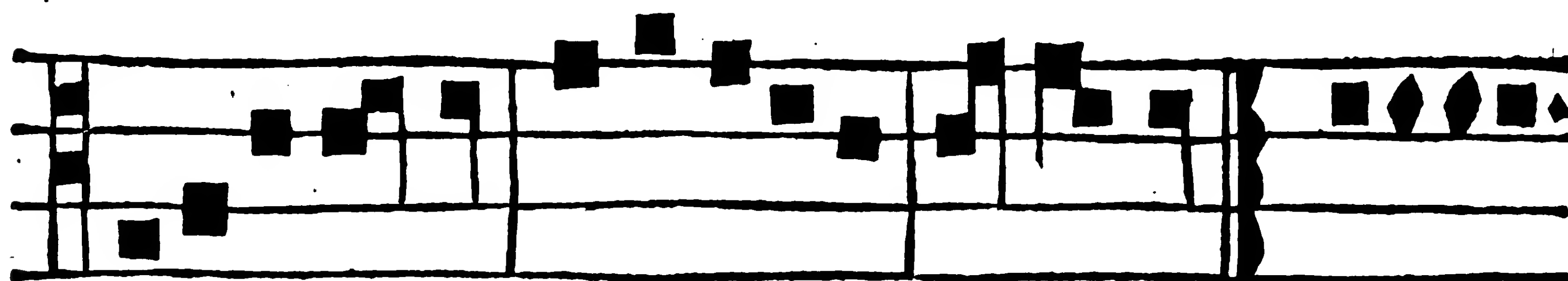
aūt. Nos qui ui mus be ne di ci mus do mi num ps In e xi tu

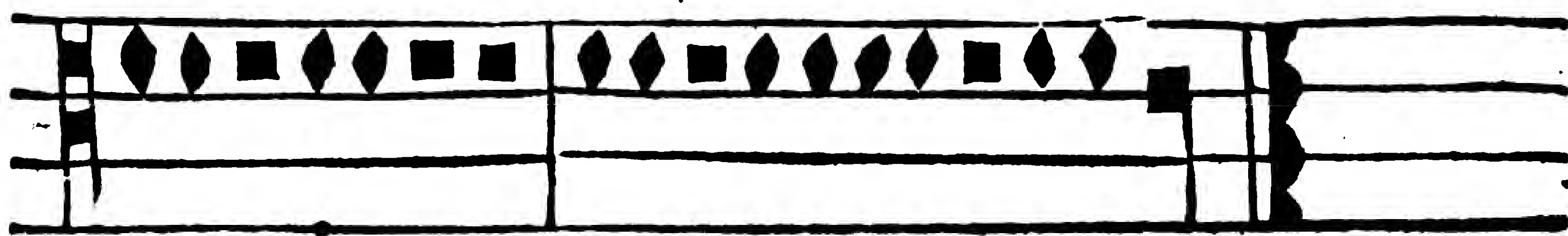
ys ra el ex gyp to domus iacob de populo barba ro.

Hanc

Hanc tamen primitus antiphonam a diuo Ambrosio propriis septimi toni clauibus ductam ubi & septimam diapason figuram & ipsum mixolydium demonstrat uidelicet in G solreut grauem & in D la solre propria cōfinali (quod plurimum in autenticis instituit) terminatam fuisse: uetustissimus antiphonarum liber mihi propala uit: ut hoc notatur processu.

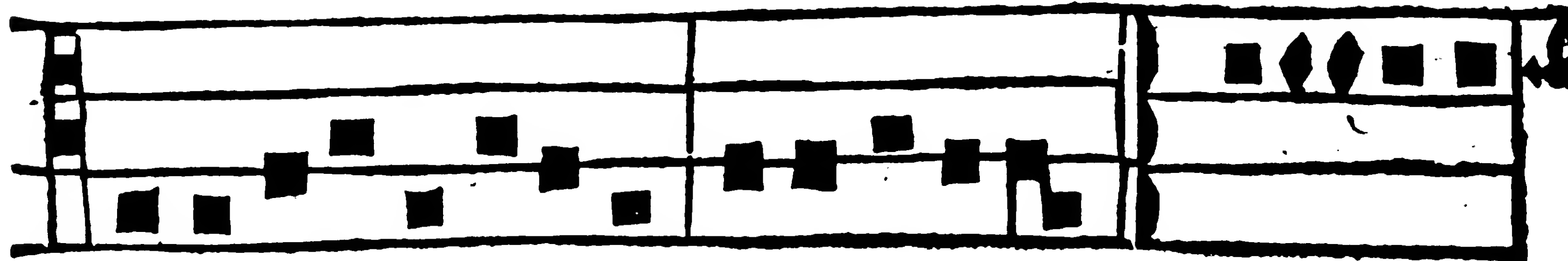
ant Nos qui ui mus be ne di ci mus do mi num ps In e xi tu

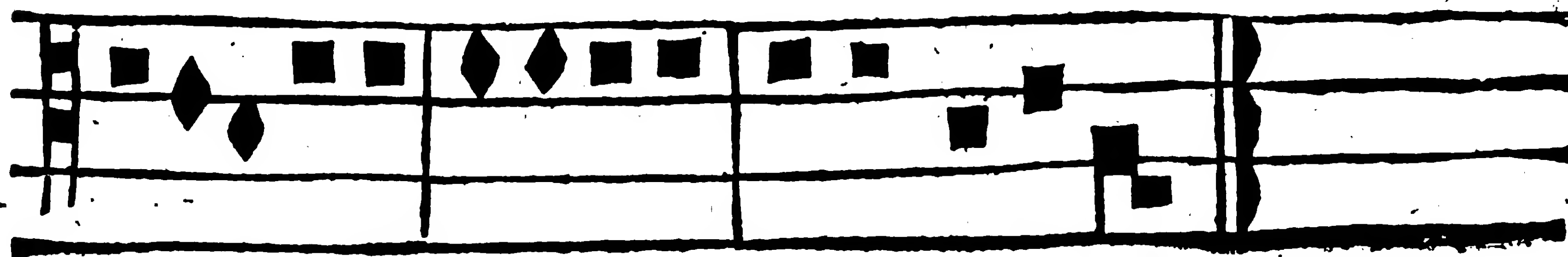
ys ra el ex egypto domus iacob de populo barba ro.

Idem quoque iudicium proponimus super Antiphonam nomini tuo da gloriam domine: quam nos Ambrosiani super ipsum psalmum In exitu yrael ex egypto in uesperis dominicalibus alternatim modulamur

Plerumque insuper antiphonas breuiores quarum notulae a finali uoce ditono tantum ascendunt Ambrosiani nostri autentico ascribunt tono quod hac ant psalmodia disponitur.

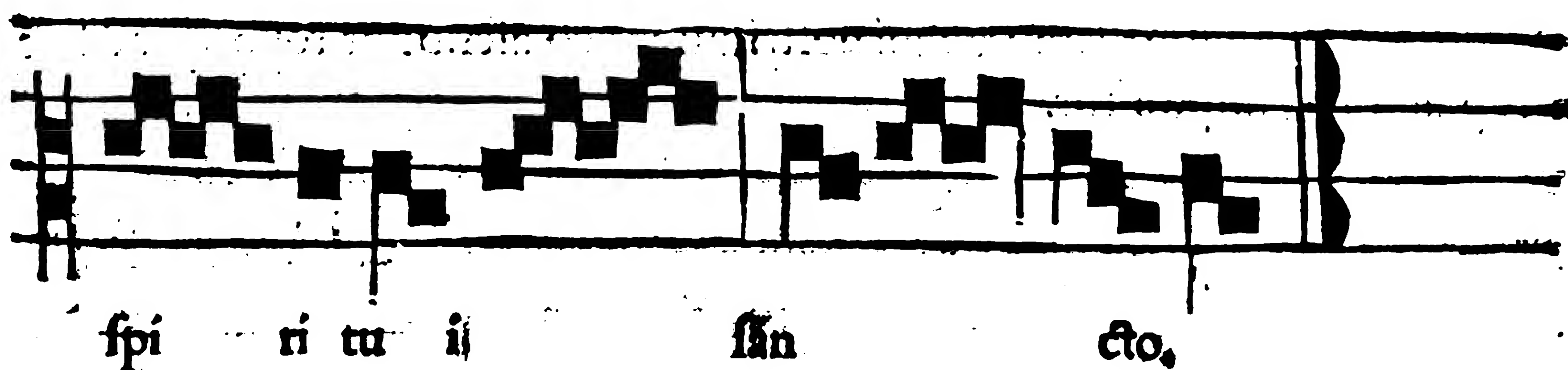
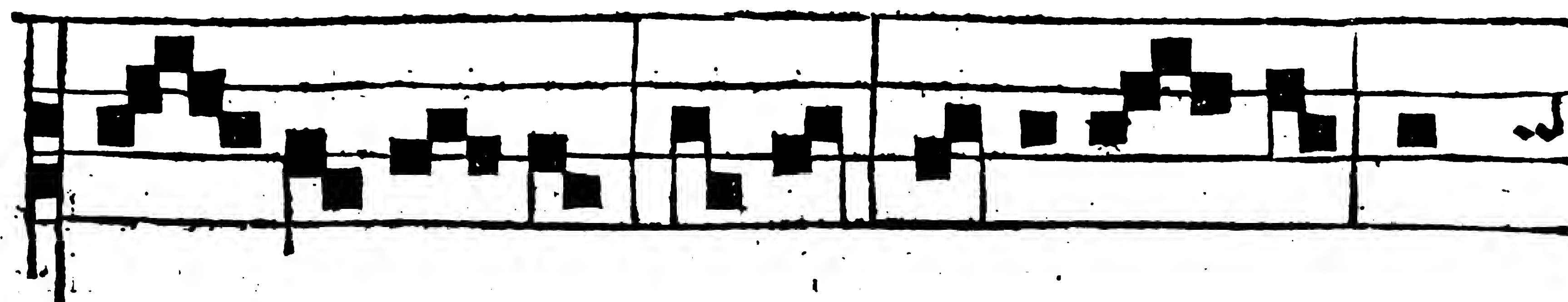

ant Vbi cha ri tas & a mor ibi de us est ps Ec ce q bo num

& q io cu dum ha bi ta re fra tres in u num.

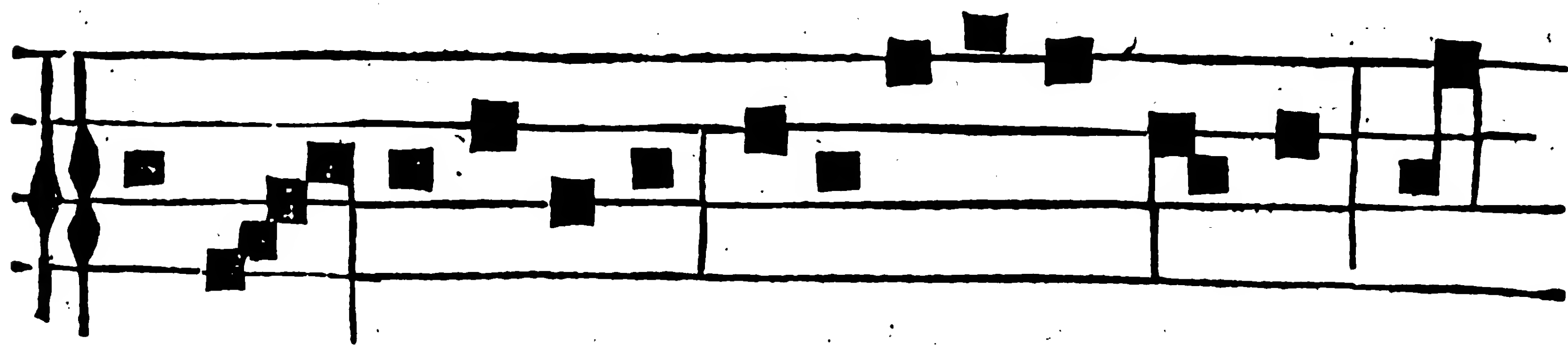
Secus uero existimant quum notula tantum a finali uoce trihemitoniam suscepint intensionem; tunc enim cantica ipsa placali consideratione sustentant. Sunt & nonnulla cantica: puta uersiculi breuium Responsoriorum & ipsa quoque Responsorialia quorum notula æquo excessu a finali uoce intensa pariter & remissa disponuntur: puta unica sub finali unicaque supra finalem: tunc enim si supposita notula latiore interuallo puta tonia ab ipsa finali distincta sit: strictioreque distantia uidelicet semitoniam acutior distet ab eadem finali: placali mea sententia ascribentur modulationi: Autentica uero quum superior notula finale ipsam tono superuadit acumine: sitque grauior semitonio remissa in grauitatem. Verum quum & acutioris & grauioris æqua fuerit ab ipsa finali uoce distantia: puta grauior tono depressa sub finali: tono item intensa acutior supra finalem canticum ipsum seu modulationem propriæ maneriei sentio ascribendum: quasi utriusque toni placalis. s. & autentici sit particeps: hunc proprie promiscuum tonum possumus appellare. Ex uersibus autem nocturnalium Responsoriorum septimi toni notula excipiuntur quibus Gloria patri & filio & spiritui sancto Gregoriani condecenter modulatur hoc modo.

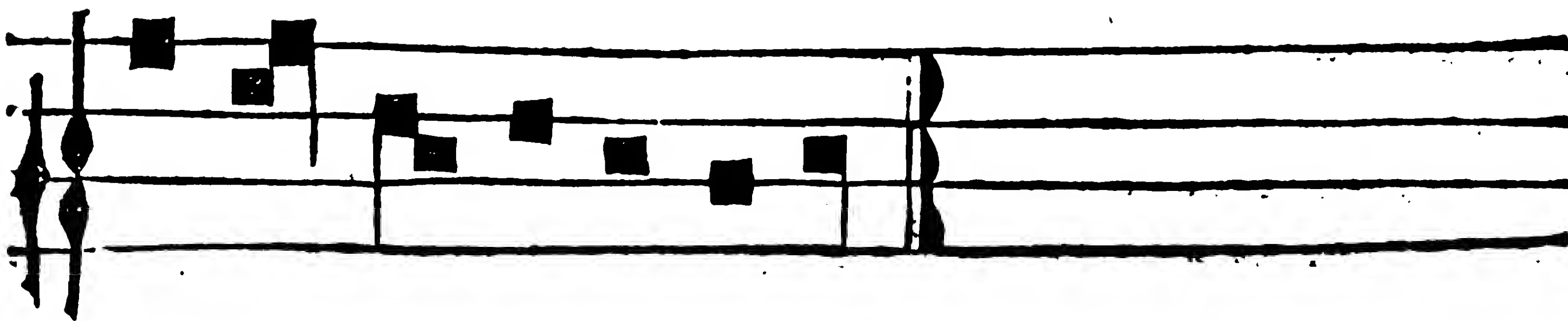
De compositione octauæ toni, Caput Quintumdecimum.

Octauæ toni. modulatio format ex quarta specie diapentes quæ & septimo ascripta est & ex prima diatessaron ducta a D solre graui ad G solreut grauem: hunc enim quoniam grauius primi toni tetrachordum occupat eius naturæ participem ferunt. Nullum uero in modorum diapasonorum ordine nomen sortitur nisi forte per consequentem subuersionem ut septimo capite diximus hypomixolydium uocauero

Habet insuper quinque principia. s. D solre F faut G solreut graues Alamire & C solfaut acutas atque terminatur regulariter in G. solreut grauem: ut hæc monstrat dispositio.

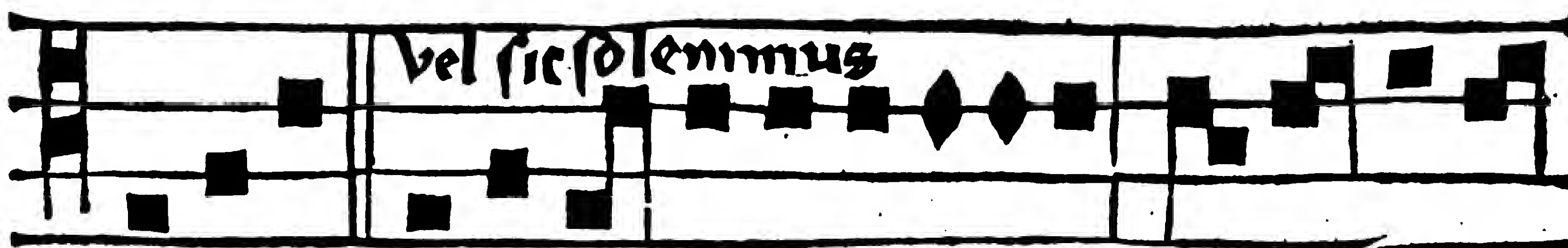

O uir go uir ginum ma ri a stel la maris luc

cur re no bis mi se ris.

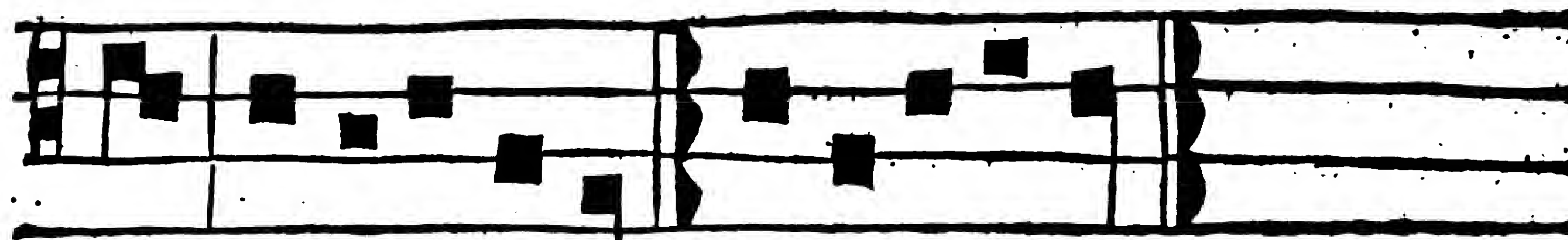
Constat enim ex deductis tonorum principiis canticis placalibus in quinta supra finalem suam: ubi scilicet sua diapentes forma terminatur non esse ab ecclesiasticis ascripta principia. Euouae autem octauæ psalmodiæ incipit in C solfaut: intensum quidem diatessaron. interuallo supra finalem antiphonæ uocem: cuius psalmodia incipitur in ipsa finali procedens his notulis, ut re fa: uel ut re ut fa in solemnibus: ut hic constat.

Octauus tonus sic incipit

sic

media

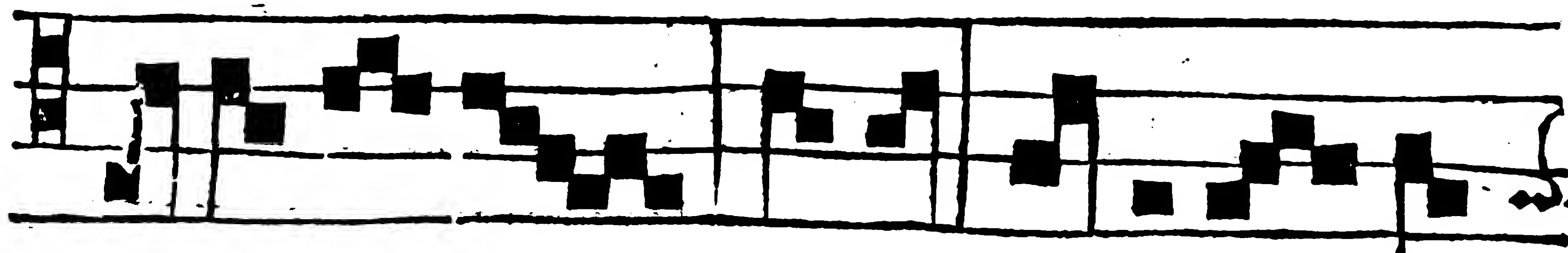
tur

& sic

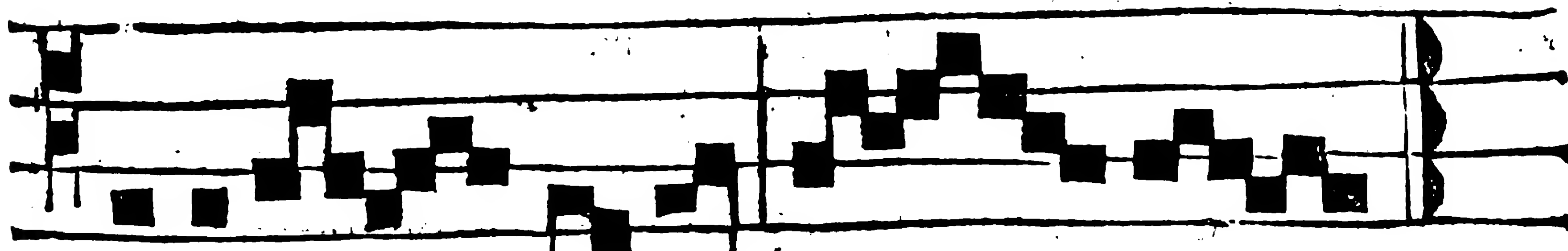
finitur.

Euouae.

Ex præmissis itaq; facile percipitur nullam psalmodiam in acutiore uoce quàm quæ principio sui seculorum amen noscitur competere esse iniiciendam. Velociore tamen temporis mensura feriales & minores proferunt psalmodias tardiore solemniore. Consequitur itaq; psalmodia suæ antiphonæ tonum: nāq; Anti græce pro atq; contra interpretatur latine: In compositione itē æqualitatem significare dicunt: In Antiphonam quasi æqualem cum psalmodia modulationem. siue unius eiusdemq; toni symphoniam in ipso cantico & eius psalmodia dispositam. Verum ex uersiculis nocturnalium respōsoriorum huius octauæ toni: Gregoriani congruam Gloria patri & filio & spiritui sancto modulationē excipiunt hoc modo.

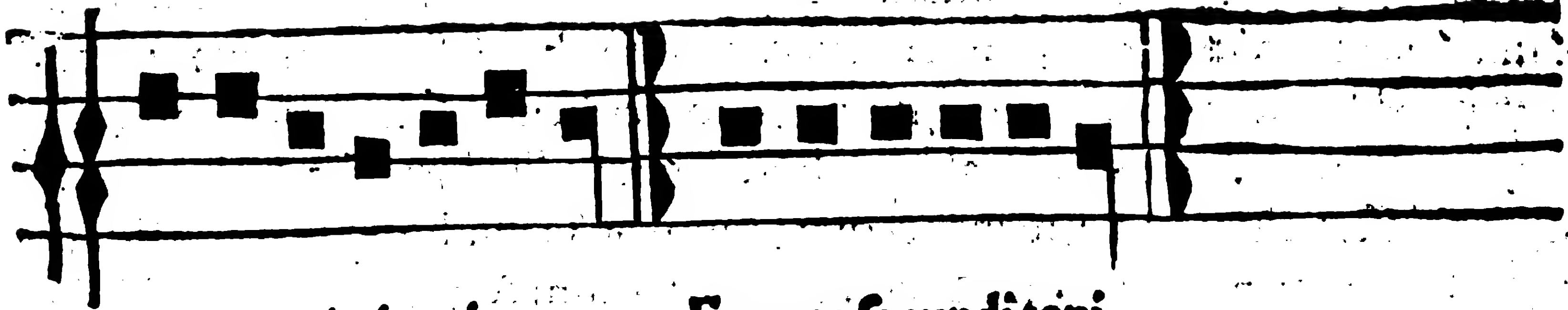
Glo ri a pa tri & fi li o

& spi ri tu i san cto.

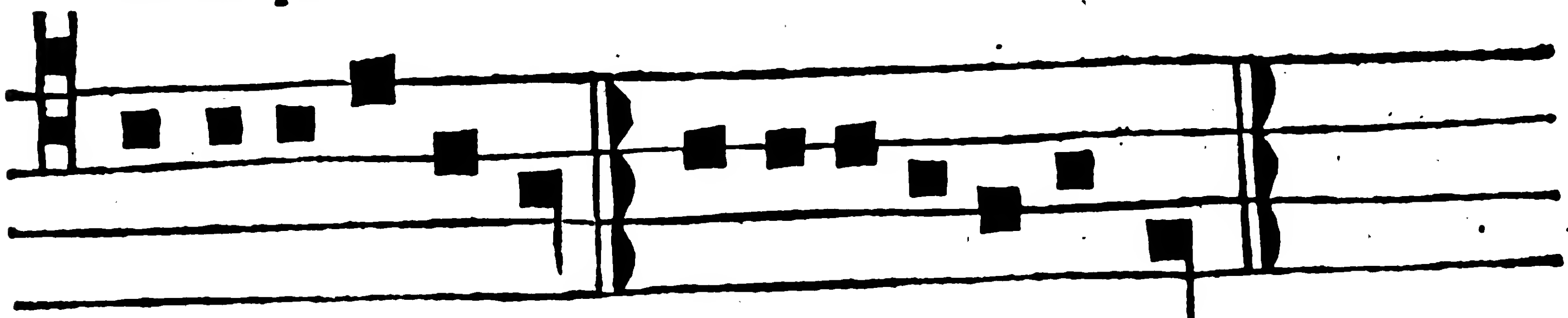
Ambrosiani. Solent quoq; Cantores ecclesiastici in canticis: ut sunt Alleluya & Versus: ac in eo genere plurima: circa unam eandemq; uocalem continuato & perhēni transitu modulari: Id Ambrosiani communi nomine melodiam appellant: diuinam. i. trinitatem & angelicam harmoniam (ut ipsi aiunt) mente & aio interea percurrentes. Ii item ut plurimum psalmodiam cuiuscunq; toni in ea incipiunt chorda in quam principium eius Euouae fuerit pernotatum: ipsamq; eadem uoce pro sequuntur nullius differentie intermissione ad ipsum usq; Euouae: cuius pernotationem finis ipsius psalmodiæ consequitur. Est enim finis teste **Augustino.** Augustino ad quem cūcta referunt: cuius causa fiunt reliqua. Quandoq; itē in nonnullis psalmodiis (potissimum primi toni) principia & mediationes gregoriani ritus ipsi Ambrosiani solēniter modulantur. Verum psalmodiarum huiusmodi terminationes quas Ambrosianæ modulationes frequentius comitantur his descriptionibus in lucem prodeunt.

Euouae primi

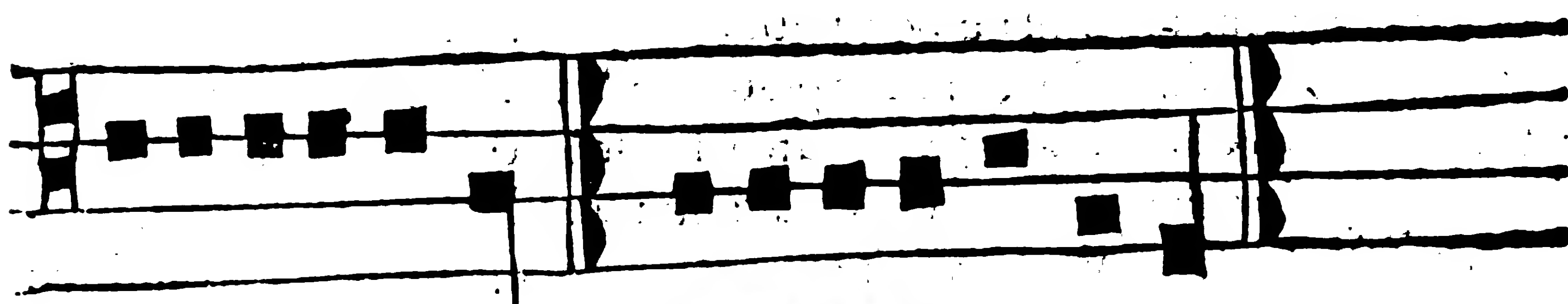
Euouae primi toni.

Euouae secundi toni.

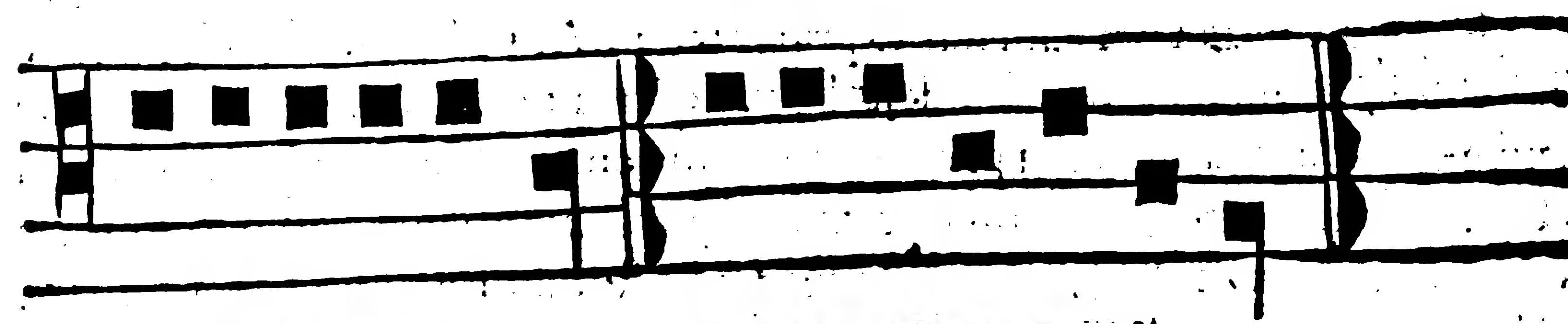
Euouae tertii toni.

Euouae quarti toni.

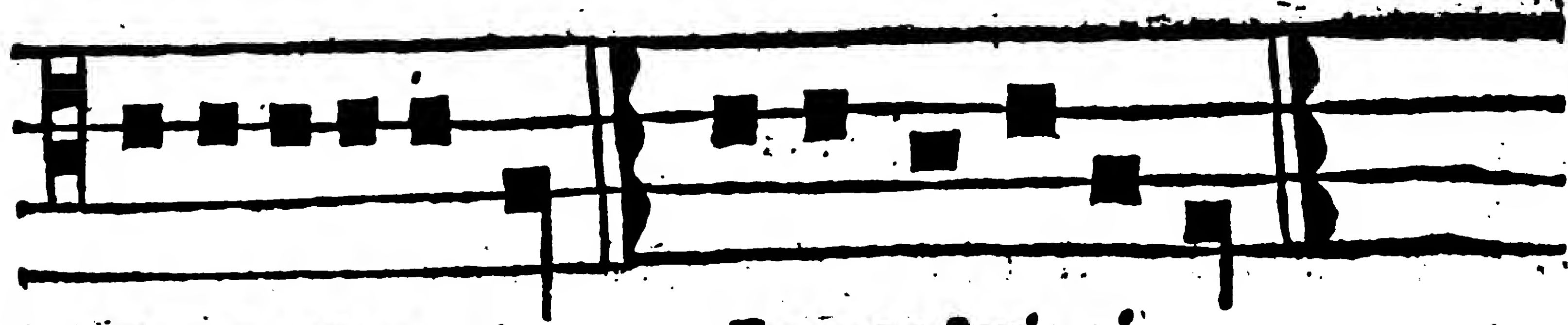
Euouae quinti toni.

Euouae sexti toni.

Euouae septimi toni.

Euouae septimi toni.

Euouae octavi toni.

Euouae octavi toni.

Sunt insuper nonnullæ modulationes paucioribus notulis descriptæ: huius causa: solemni diminutione imperfectæ redduntur: has si suum Euouæ nō cōsequitur difficile an autentico an placali tono ascribendæ sint poterit quis iudicare. Quocirca certis iudicialibus chordis nonnulli discretionem huiusmodi concesserunt. Primæ namque maneriei qua primus ac secundus tonus concluduntur: F faut grauem ascribunt. Secundæ quæ tertium & quartum regit tonum G solreut grauem. Tertiæ cui quintus & sextus tonus insunt A lamire acutam. Quartæ uero quæ septimum tonum continet & octauum B mi acutam. Ita scilicet ut unaquæque iudicialis chorda a finali propriæ maneriei distet in acutum per tertiam inclusiue uocem diatonica dispositione. Atque ideo iudiciales chordæ primæ & secundæ maneriei a finalibus suis semitonii intervallo recedunt in acutum. Tertiæ uero & quartæ maneriei iudiciales chordæ ditoni distantia a propriis finalibus in acutum seiunctæ sunt. Id enim expetit naturalis & diatonica chordularum dispositio. Quare quum in cuiusvis maneriei modulatione plures fuerint numero notulæ supra ipsam iudicialem chordam scilicet in acutum dispositæ: quæ in graue subductæ sunt: authenticæ ascribunt ipsa modulatio considerationi. Secus autem si inferiores maiorem impleuerint numerum: tunc enim placalem existimant huiusmodi modulationem: uerum notulas iudicialibus ipsis chordis inscriptas: neutris cōnumerandas instituerunt. Plerumque tamen: & si in prolixioribus modulatibus qui scilicet compluribus notulis descripti sunt ueritas ipsa huiusmodi iudicio sapius perlucet: in his quos notularum paucitas exprimit: ut in Antiphona. Vbi charitas & amor propositum est: huiusmodi iudicium cōmenticiū est. Complurimorum uero consensu: repetita pluries a finali in acutum sua diapētes figura unico potissimum intervallo authenticam declarabit modulationem. uerum quartæ tantum chordæ ab eius finali in acutum huiusmodi iteratione canticum placalem putant: Modulationes autem Gloria patri & filio semper psalmodias introituum Gregorianorum & super psalmodias Ambrosianorum: unicuique ex seipso breuitatis causa relinquimus perquirendas.

FINIS.

Franchini Gaspari Laudensis Liber primus musicae actionis explicit feliciter.

Liber secundus

LIBER SECVNDVS.

Mensuram temporis in uoce Poetae & Musici breuē & longam posuere.
Caput Primum.

Vficam uocis actionem quam superiori uolumine secundum æquam temporis mensuram in singulis notulis constat esse dispositam: diuersis pro temporis quantitate figuris. Poetae atq; Musici sano prosequē

bo esse contrarium q; tribus itē tēporibus duas concludat syllabas primam longam & ultimam breuē ut musa. Anapestus a græcis antidactylus dictus q; tris ducat syllabas: duas quidem breues & ultimam longā ut pietas & Erato contrarius est dactylo. Pyrrichius duabus syllabis breuibus constat ut miser & pater. Tribracho tres syllabæ breues ascribuntur ut dominus. Amphibracho autem tres syllabas tribuunt: primam breuem: secundam longam & tertiam breuem ut carina. Creticus uel Amphimacrus tris syllabas cōprehendit primam longam: secundam breuem & tertiam longam ut insula. Bacchius ex tribus syllabis constat prima breui & duabus reliquis longis ut Achates & Ulixes. Proceleumaticus (lyrico ut plurimum congruens carmini) quatuor hēt syllabas breues ut auicula. Dispōdeū octo tēpibus cōstruxerūt quatuor. i. syl

A i

E
A
A
I
A
7
I
S
I

] (1 1

pus diuisum in unoquoque eorum quæ numerosè componi possunt. **Secundum Nichomacum** Rhythmus est ordinata temporum compositio. **De** structura autem huiusmodi contextu non nostrum est regulas & canones ad omnia præfinire: Ipsis namque poetis relinquimus sua propria: quos tamen ut in poemate hanc assequantur elegantiam auritos maxime optarim: Liceat tamen exemplum nobis subiicere ne plura hic desiderentur & ex exemplis per exempla meditantes coniectura faciliore transitum habeant ad reliqua. Amittit ex metrum heroicum decori plurimum quotiens pes secundus partem orationis finit: minus uero offendit si in tertio terminet loco per monosyllabam dictionem. **Hic** in quinto uero loco per orationis partem clauditur & succussare ut ille in magnis diis habet & hic spondeum in quinto: qui magis aures ledit. Contert nonnihil ad hanc etiam rationem per dum uarietas ut alternis dactylis spondei temperentur. Prodest etiam aduerte re quod carmen heroum in trisyllabam definens fortius insurgere uideatur in monosyllabam: nisi enclitica sit uox illa refrangitur. Male in plurisyllabam definit: gratius in bisyllabam frequentior uocalium concursatio maximeque eiusdem uocalis eiusdemque litteræ & syllabæ assiduitas uitanda est & fugienda. Dissonantia & sibilatio offendunt siquidem aures & enunciationem harmonicam impediunt uel insuauiolem reddunt. Hoc idem in omni carminum differentiis considerandum est: Nam quantum intersit in duobus his pentametris cuius est discernere Icareosque canes herculeasque feras & sunt famuli tres mulæ dux equi totidem. Et saphicos hos: Ad fori curris geminum sedile. Non tua hæc spectacula cede Musis: Et hos Asclepiadeos Odi diuicias uulgus & arceo. Nec mouit corybantes Semeles puer. Ex Annotatis igitur Arsim & Thesis si concinata sit dictionum connexio liquet tum suam commodius ostendere posse ut sine anfractu aliquo carmen fere seipsum enutriet sustineat & effundat.

De Variis antiquorum figuris & earum mensura. Caput Secundum.

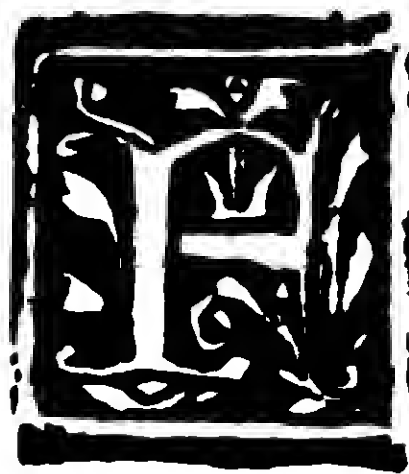
Onorum mensuram diuersis figuris pronuntiatione & diuisione musici promulgarunt: Est enim duplex: una quæ in ipsius soni continuata quantitate consistit quam temporis ascribunt: hanc unicuique figuræ ab ipsis auctoribus constat esse institutam: tum ratione tum instituentis arbitrio quod & ipsis Pythagoricis rationi ipsius docentis auctoritatem æque ducentibus: mos fuit. Altera quæ in sonorum interuallis distantiis secundum proportionabilem dimensionem sola ratione disponitur ut in musicis instrumentis. Est igitur mensura temporis dispositio quantitatis uniuscuiusque figuræ (duobus quidem modis consideranda) primo quum mensuramus essentialē singulæ notulæ mensuram iuxta primariam musicorum dispositionem (Figuras & notulas idifferenter ponimus) secundo quum figurarum quantitates accidentaliter

Musici

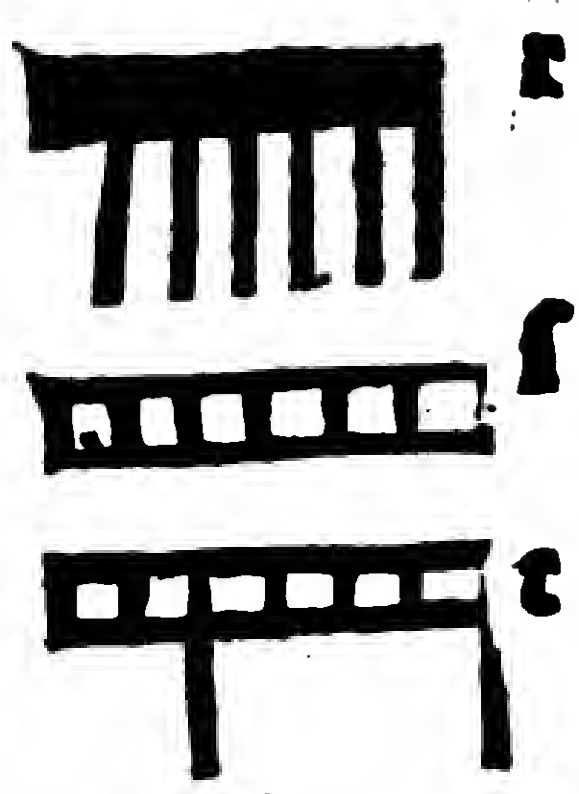
a connumeramus: quod & duplici consideratione procedit: tum quidem secun-
 dum huius figurabilis descriptionis accidentia: puta alterationem: imperfectio-
 nem: diminutionem: diuisionem: & huiusmodi: tum ipsis accidentibus diuer-
 b rum proportionum quoquomodo cōmensurabilium: quæ quarto huius ope-
 ris uolumine plene describuntur. Quare hanc figurabilem seu mensurabilem
 disciplinam essentia & accidentibus constat esse deductam: nāq; figuræ & pau-
 c sæ essentiam ipsam propriis quantitatibus usurpant: modo. s. tempore atq; p-
 latione: Quæ uero præter tria hæc ipsis figuris obueniunt accidentibus acri-
 d buntur: Ipsa enim accidentia atq; necessaria neq; per se esse possunt ut primo
 posteriorum Aristotiles inquit. Omnis enim mensurabilis descriptio uel no-
 tulus: uel pausis quæ ommissas & mensurabiles uoces monstrant: uel signo uel
 e canone pernotatur. Verum uarias in rythmo figuras disposuere Græci hoc
 f ordine: Breuem scilicet unius temporis hoc modo signabant a Longam uero
 minorem quā bitempoream dicebant sic b Longam triū temporū sic c Lō-
 g gam quatuor temporum sic d Longam quinque temporum sic e Arsm autem
 intelligebant appposito unicuiq; figuræ puncto hoc modo f g h Thesim ue-
 ro unaquæq; sine puncto notula declarabat. Consonas uero intensiones puta-
 h diatessaronicas: diapenticas: diapaſonicas: diatonicas: semidiatonicas & reli-
 quas harmonicis cantilenis accomodatas certis descriptionibus exprimebant:
 i quas ritibus nostris absurdas atq; alienas breuitatis gratia duximus ommitten-
 das. Musici autem nostri notulam breuem unius. s. temporis quadratam ple-
 k nam figurabant hoc modo i Longam uero duorum. s. temporum: quadratā
 cum uirgula in latere dextro descendente uel ascendente tantæ. s. longitudinis:
 quantæ fuerint quatuor ipsius quadrati latera hoc modo. k Nonnulli tamen
 l nimia ipsius longitudinis difformitate: uirgulam ipsam a quadrata notula deri-
 uatē triū tantum quadrati ipsius laterum longitudini æquabant ut hic l
 m Alii duabus tantum ipsius quadrati costis uirgulam ipsam æqua longitudine
 disponebant hoc modo m Longam uero triū temporum quadrangulam
 panformiter describebāt: tertia quadrati corporis parte euacuata ut hic n uel
 o sic o Quatuor autem temporum longam signabant plenam quadrangulam
 duplicato in extensione quadrato hoc modo p Hanc duplicem longam uo-
 p cabant. Triplicem postremo longam: tripla quadrati extensione sex scilicet tē-
 porum consideratione ponebant hoc modo q Fuere etiam nonnulli unica fi-
 gura complures longas cōplectentes singulis uirgulis declaratas hoc modo
 q r Posterī tamen huiusmodi pernotationis ordinē subuertentes: notulas ipsas
 uacuas conscribere: unico inde corpore plures breues quadratas conducen-
 tes hoc modo s Vniſormiter quoq; longas breuib; breues longis: unica fi-
 gura conscribebant hoc modo t Verum cum figurarum huiusmodi descri-
 ptiones ab usu recesserint: libuit de his parumper sermonem habere: quo cuiq;
 recentiores Neotericorum habitus facilius innotescant.

De Con.

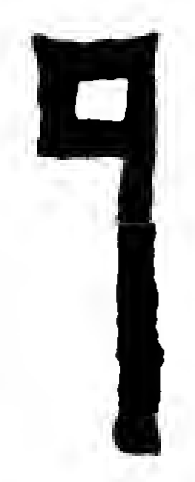
De consideratione quinque essentialium figurarum. Caput Tertium.

Igura est representatio rectæ atq; ommissæ uocis: rectam enim uocē dicimus quæ certa est mēsurā cātabilis seu pnūciabilis. Ommissam uero quæ ipsa taciturnitate certa temporis mensura consideratur. Rectæ quidem uocis figuræ sunt ipsæ notulæ. Ommissa uero uox paupis declaratur. Verum notularum: alia breuis: alia longa naturaliter nāq; correptio & productio sonis ipsis ueluti & syllabis inesse noscuntur: quare Musici breuem primo notulam quadrato corpore tradiderunt hoc modo u Quā cum ipsi unius inesset temporis mensura tempus uocāt. Longam quoq; quadratam cum uirgula iursum uel deorsum ab ipso quadrato deducunt. Inde & dupla breuis uocatur ut hic x Cantilenarum uero scriptores commensurabilem huiusmodi uirgulæ quantitatem plerūq; irrationabiliter disponunt. Cum in autē metrorum dispositione poetæ ipsi longis syllabis modum quasi maiorem in uocis quantitate terminum imponerent: quem nulla tentis altera excederet temporis mensura: longā ipsam notulam musici modum appellarunt. Breuem inde quadratam duas in partes æquas diametraliter partientes musici semibreuem erectis sursum atq; deorsum angulis conduxerunt: quam prolationem uocant: dimidiam eī breuis quantitatē ascribentes hoc modo y Neoterici postremo rectæ semibreui temporis unius mensuram ascripserunt: diastolen & sistolen uniuscuiusq; semibreuis sono concludētes. Cumq; Diastolæ & Sistolæ seu Arsis & Thesis quæ contrariæ sunt ac minime quidem in pulsu: solius temporis mensura considerentur: semibreuem ipsam integra temporis mensura dispositam: duas in partes æquas destinxere: quasi altera Diastoles in mensura pulsus tanquam in sonos altera Sistoles quantitatē cōtineat. Huic enim minimam uocis plenitudinem ascripserūt ipsam inde minimam nūcupantes: cuius figuram describunt semialteri angularium summitatum uirgula: plerūq; acutior: hoc autem notū obus tēp ipso soni m tur elementa. quarum magnitudines concinnis toni cūstantis iunt æquales. Tonus enim ut Aristides & Anselmus posuere in quatuor concinnas dieses enarmonias diuiditur. Atq; ita lōga notula in quatuor semibreues. Et breuis in quatuor minimas Minimæ igitur quantitas quatuor angulorum ipsius breuis at quasi ex ut quibus ex uno ipsius breuis quadratæ latere. Cum igitur unumquodq; minimo sui generis perficiatur: ut ipsa unitate: qua cū (minima sit) omnis numerus suscipit incrementum: fitq; item in ipsam omnium numerorum resolutio. Atq; ipso item puncto omnis linea concrefcit: decrefcitq; omnis lineæ quātitas in ipsius usq; puncti terminationem: constat minimam ipsam notulam omnem musici tēpis mensura perficere: quam qm̄ in ipsa prolatione consistit ut poetæ pars

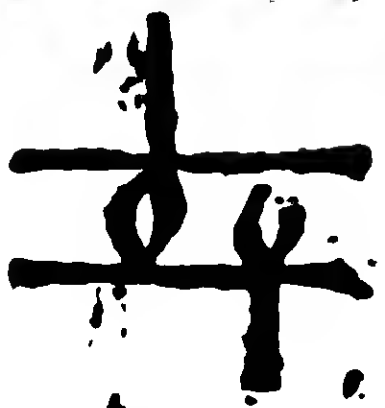
Vox recta
Vox ommissa
Breuis
Longa

Poetæ
Musici

Semibreuis
Minima

Aristides
Anselmus

Franco
Maxia spon-
deo similis

Dactylo simi-
lis

Anapesto
Proceleuma-
tico

Minima to-
nus

Semibreuis
diatessaron

Breuis diapē-
te

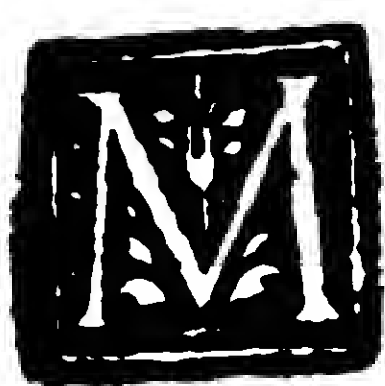
Longa diapa-
son

Maxima bis-
diapason,

potissima semibreuis: prolationis partē dixerunt: Inde minimum tempus musi-
cum (ut Franconis utar sententiā) non dicitur quodcunque minimum: sed quod
est minimum in plenitudine uocis: quod & Aristides primo suae musicae his
uerbis uidetur asserere Tempus est indiuiduum & minimum quod & signum
uocatur: minimum autem uocat quantum ad nos quod primum est sensu cō-
comprehensibile: uerum signum appellat eo quod est indiuiduum: nam & ipsi Geo-
metrae quod apud eos indiuiduum est signum nuncuparunt hoc autem indiui-
duum locum obtinet unitatis. Denique duplicem longam superduxere musi-
ci in tenoribus motetorum quatuor breuia tempora continentem Spondeo
quidem quod duabus tonis constet non absimilem: quam et reliquas tempo-

porum pedibus maximam ipsam correspondere arbitrantur: nam quum in ipsa
unam longam & duas breues consideraueris: Dactylo eam per similem efficies:
si uero duas breues & unam longam Anapesto. si quatuor breues proceleu-
matico consentiet. Est igitur huiusmodi figurarum processus hoc ordine. Mi-
nima. Semibreuis. Breuis. Longa & Maxima. Alii autem a maxima in mini-
mam ordinem retrogradum ponunt. Has enim si ad theoricum consonantia-
rum ordinem conferamus. Minima toni locum obtinebit. Semibreuis diatessa-
ron. Breuis diapentes. Longa diapason. Maxima bisdiapason.

De Dimi-

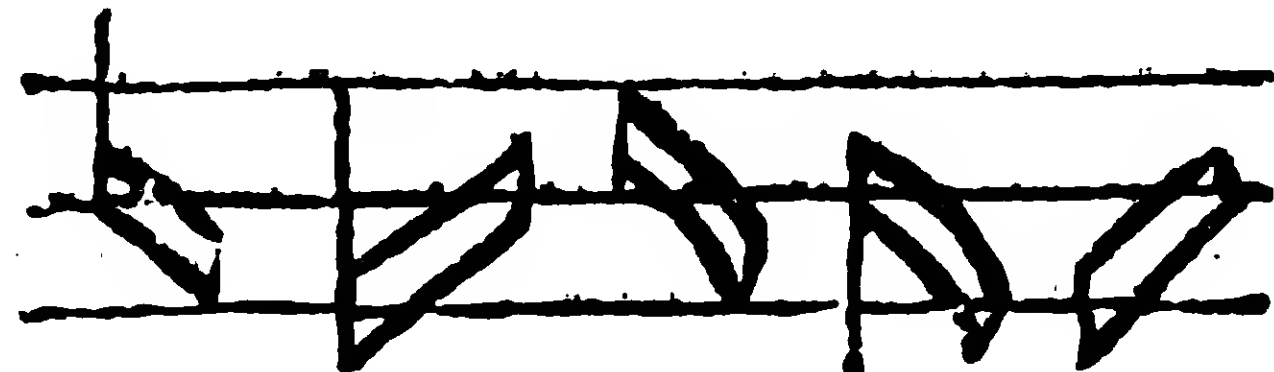
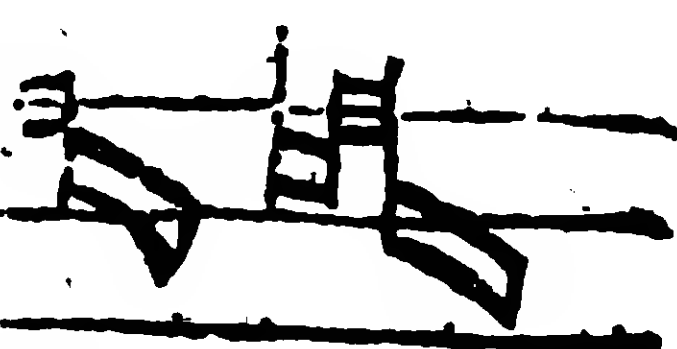

Inimam figuram certis anfractibus diminutam ad elegantiorē or-
 natamq; melodiam tanquam tonum in partes posteritas inde dispo
 a
 suit: Nāq; minimam ipsam duas in partes æquas secundum tempo
 ris mensuram distinxerunt: quas Prosdócimo teste semiminimas maiores uo-
 b
 cant. Tinctoris uero minimas in dupla proportionē considerat: descriptas qui-
 dem ut minimas retorta dextrorsum uirgulæ summitate hoc modo a Vel ut
 minimas sed pleno corpore hoc modo b Rursus uacuum huiusmodi uirgu
 c
 læ summitatem retortam duas in partes æquas distinguunt: quas semiminimas
 minores nominant: pleno tamen corpore scriptas hoc modo c Vel uacuo
 d
 retorta dextrorsum binarii numeri caractere uirgula ut hic d Tinctoris au-
 tem minimas in quadrupla pportione ductas uocat Pleriq; autem (quod no Prosdócimus
 bis magis placet) primos huiusmodi anfractus: propinquas. (minimæ partes:
 semiminimas quasi seiunctas & separatas minimas sunt interpretati. Rursus pri
 e
 marias huiusmodi seminimarum partes: a diminutione temporis & quantita-
 tis mensura semiminimas appellarunt. Atq; ita seminima minimam consequetur f
 sicut semitonium maius tonum. Semiminima uero minimam ipsam respiciet
 ueluti ipsum tonum semitonium minus. Tertiam uero diminutissimam mini
 Franch
 mæ particulam quam Tinctoris minimam in octupla proportionē uoluit nū Philippus
 cupari: Alii semiminimam minimam: Nonnulli quæ Anselmus
 minima est in toni diuisione concinna particu- hanc
 pleriq; describunt seminimam plenam retorta .s. dextrorsum uirgulæ summita-
 te: angulo insuper deorsum retorto ut hic e Verum q; mira admodum de- g
 formitate aliarum huiusmodi diminutionum descriptionibus assentiat: plenā
 signamus retorta sinistrorsum uirgulæ summitate hoc modo f Est enim la- h
 tus dextrum auctius atq; perfectius sinistro in huiusmodi notularum confi-
 deratione. Sunt & qui uarias ipsis notulis descriptiones tradidere. Franch
 enim & Philippus de caserta: necnon & Ioannes da muris: atq; Anselmus par-
 mensis in tertia suæ musicæ dieta: Longam plicam ascendentem atq; breuem
 utrinq; caudatas ducunt: Rursus breuium alteram maiorem: alteram minores
 alteram mediam Anselmus posuit: breuem maiorem figurabat quadratam de
 scendente uirgula in latere
 tam ascendente uirgula in
 tam sine uirgula hoc modo
 tam cum duabus uirgulis
 re dextro hoc modo k Minorem seminimam uir-
 gulis in latere sinistro ut hic l Mediam uadratam uir-
 gula per rectum quadratæ medium rursus deorsumq; trahenda signauit hoc
 modo m Consimili quoq; consideratione uarietas duxit & reliquas. Qua-
 rum descriptiões q; ab usu recesserint: reiciendas potius quam approbandas
 esse Neoterici arbitrati sunt.

De Ligaturis figurarum. Caput Quintum.

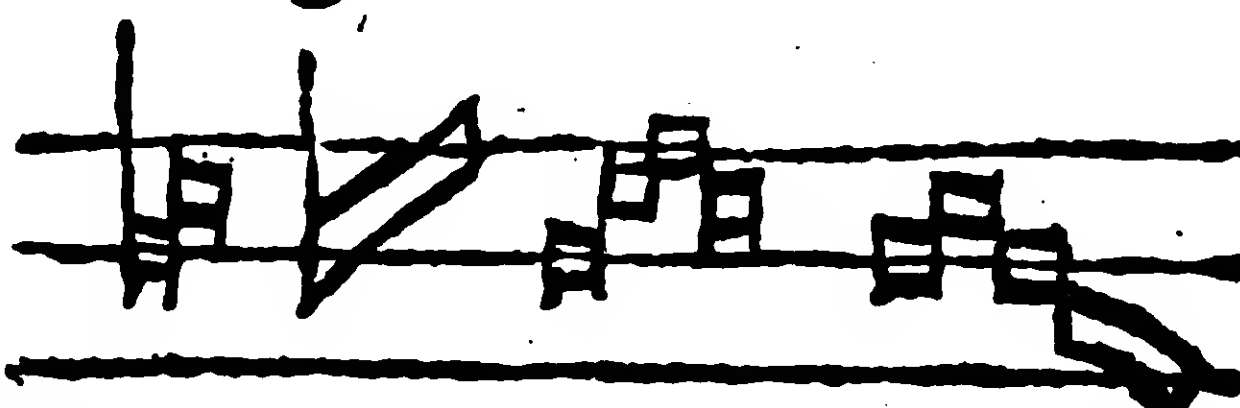
per tractus debitos ordinata con
atuor: Semibreuis: Breuis: Longa:
ex ligabilis potest ligari: ita & liga
dijungi: & in simplicis figuratio

nem: præter semibreuem cuius primaria ac simplex figura compositæ noscitur
aliena: & eas item præter quæ unico uidelicet obliquo corpore conscribuntur:
quarum descriptio figurabili simplicitati minime conuenit. Ligaturarum igitur
Alia unico corpo
re disponitur Alia pluri
bus & diuersis ut hic

Ligaturarum quoque: Alia ascendens: Alia descendens. Ligatura ascendens di
citur quum secunda notula superest primæ ut hic

Nec refert si in huiusmodi ligatura plures fuerint

notulæ descendentes: cum ascensus & descensus

in ligaturis penes primum gradum mobilem inter secundam & primam notu
lam ductum consideretur. Descendens ligatura dicitur quum prima notula

prin
sine

gu

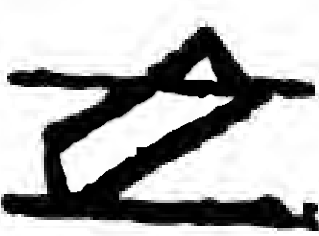
Item omnis ligatura descendens cuius prima notula uirgulā
habuerit descendente lateri. s. sinistro adherente cū proprietate dicitur ut hic.

Omnis uero ligatura cum
mam notulam reddit breuen

qui primam obliqui corporis

tura ascendente longam ponunt hoc modo.

cundum Franchonem ordinata constitutio

Est autem proprietas se
& positio principis liga

turarum in cantu plano a primis auctoribus attributa. Quare omnis in can

tu plano ligatura solam proprietatem possidet. Sine proprietate autem ligatu

ra & cum opposita proprietate notulis cantus plani nusquam conueniunt

quippe quæ essentialiter a ligatura cum proprietate differentes: figuras & no

mine & quantitate diuersas efficiunt: quod in cantu plano nullatenus admitti

tur cuius notulas æquas temporis mensura musici disposuerunt. Omnis li

gatura ascēdens: cuius prima notula uirgulam habuerit a latere dextro descē

dentem sine proprietate dicta

rarum descendente cuius pi

gulam sine proprietate dixerit

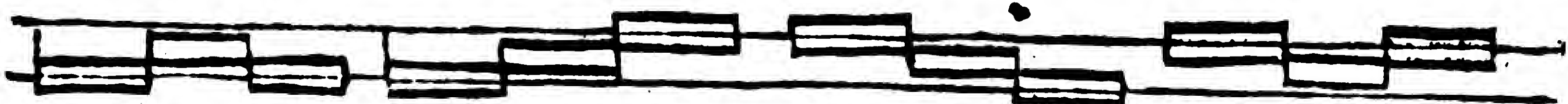
Verum ligatura omnis sine p

primam

Franchon

primam ducit notulam longam. Omnis autem ligatura tam ascendens quā descendens cuius prima notula habuerit uirgulam descendantem in latere si

Longam & breuem
competere: Maxi-
qualiter describatur
nāq; & mediis atq;

Vltimis autē ligaturarū figuris perfectio atq; imperfectio cōuenire nolcūt. Nā ois tā ascendens quā descēdens ligatura ultimam ha-
bens notulam q̄drā directe supra penultimā hoc mō

Vel idirecte descēdēte uirglā in eius latere dextro ut hic

VI sub pensia q̄drato corpore hoc mō

Cū perfectiōe declaratur: ac ultimā ipsā

huiusmodi ligaturis musici longam posuerunt. Verum omnis tam ascendēs

q̄ descēdens ligatura habens ultimā notulā

supra penultimā in corpe obliquo hoc mō

sine uirgula indirecte ut hic.

Vel sub penultimā i corpore

dicat sine p̄fectione cuius quidē ligat

mā semper notulam musici ipsi breu

merūt Hinc constat longam & breuem non modo in dīcēdo sed etiam in n

ne ligaturarū posse constitui. Semibr

re proprietatis: quum. s. duarū tantum

prima & ultima semibreues dicuntur ut hic

Mediis autem ligaturarum notulis nulla inest essentialis

differentia cum omnes in quantitate conueniant: hinc unicum nomen sortian

tur necesse est. Sunt enim ut Franchoni & Anselmo cunctisq; musicis placet

omnes mediæ breues. Quare falso arbitrantur qui longam notulam mediam

conclaudunt: puta hoc modo,

gaturarū applaudit. Semibre

quam duarū fuerit in oppositæ

cipio & fini: si tantum duar

Franchō
Anselmus

deductum est in ligaturarum principio: medio: atq; fine: congruum obtinuit locum. Minimam autem figuram musici nusquam ligare consueverunt. Verum quæ simplices figuræ patiuntur accidentiam: puta alterationem: imperfectionem & huiusmodi: hæc & ipsis ligatis solent intimari.

De pausis. Caput Sextum.

im græci quietem uocant est figura artificiosam a cantu iam monstrans: quæ cantoribus innuit a cantu se continere musici & ad oportunam quietem atq; refectionem uocis per laboriosam elationem: & ad cantus suauitatem instituerunt. Nāq; quæadmodum fastiditum auditorem sæpius ioco quodam diuini uerbi concionator oratorue lenit gratiorem & attentiores reddens: sic cantilenarum auditores cantor moras quasdam uocibus intermiscens ad reliquas cantilenæ partes præstat attentiores. Est enim figura pausæ linea seu uirgula quædam per spatium uel spatia seu spatii partem protracta nulli notulæ addita sed a notulis penitus disiuncta. Quatuor enim pausas in cantilenis ueteres posuerunt: quæ quoniam ommissas & mensurabiles declarant uoces notularum ipsarum nomina sunt sortitæ. Earum nāq; Alia Breuis: Alia Longa: Alia Semibreuis: Alia Minima. Pausa breuis est uirgula deducta in descriptione cantilenæ a linea ad lineam propinquiores: interuallum seu inter medium spatium complectens. Pausa longa duarum scilicet breuium est uirgula duo integra trium linearum complectens interualla. Est & pausa trium temporum: quæ quatuor lineas propriis extremitatibus attingens tria integra occupat spatia hanc longam perfectam dicunt q; tria æqualia propria taciturnitate pertranseat tempora: quæ & breues nominantur. Ternarius nāq; numerus in figurarum huiusmodi quantitatibus perfectus existimatur: tum ratione proprietatis: nāq; primum parem binarium quem femininum putant atq; imparem primum scilicet seipsum monstrat: qui & masculus dicitur. horum alterna coniugatione ceteri numeri procreantur: tum ratione omnium diuersarum partium suarum quæ ipsum efficiunt: nam unitas aliquota & binarius aliquanta ipsum ducunt tum ratione concordie in ipsis tribus prioribus naturaliter consequentibus dispositæ ut inquit Augustinus primo suæ musicæ: nāq; ternarius ex uno & duobus perficitur quibus nullus naturaliter intercudit numerus: quod in reliquis non euenit: nam duo & tria non reddunt quatuor precise: & tria & quatuor non efficiunt precise quinarium naturaliter eos subsequentem: atq; in reliquis eodem modo tum ratione ternariæ æqualitatis: in ipso nāq; ternario principium: medium: & finis æquæ disponuntur: qua re in summo deo diuinam profiteamur triunitatem, tum etiam ratione mutue aggregationis: nam si ipsum ternarium binario multiplices uel ternarium binario: senarius illico confurget quæ propriis partibus aliquoties perfectum prædicat Mathematici. Maior autem quam trium temporum pausa non commensurat ceteris cantilenæ notulis: sed cunctus declarat terminationem. q; quum duabus uel tribus huiusmodi perfectarum longarum pausis opus fuerit iuxta.com.

Numerus
ternarius
perfectus est

Augustinus

ta compositoris dispositionē: sex. s. uel nouem temporum taciturnitate com- **Mathematici**
 mensurandis: duæ uel tres trium huiusmodi spatorū pausa describendæ sunt
 atq; item plures pro instituentis arbitrio. Pausa quoq; Breuis tres plerūq; se
 mibreues ipsa taciturnitate pertransit: quam perfectæ breui ascribūt ipsi musi
 ci: tempus tunc perfectum nūcupantes: Semibreuis pausa est uirgula quæ
 alicui lineæ adherens ad medium propinquioris spatii descendit. Sunt & qui
 eam uoluerunt tertiam unius temporis partem continere si modo tertiam tantū

Longa **Longa** **Breuis** **Semi** **Minima** **Seminima** **Seminima**
perfecta imperfecta breuis

De modo. Caput Septimum.

Pythagoras
Modus
imperfectus

a

b

Modus
maior

Odus est regula uel ordo dispositæ quantitatis in longa secundum diuisionem totius in propinquas partes. Nonnulli autem dicunt modum esse mensuram breuium in longis & longarum in maximis. Est enim (quemadmodum & in cæteris rebus) in notulis: secundum temporis mensuram & ipsarum numerum notularum semper obseruandus modus: quæ a moderata modulatione dictum putant. Alii a modificando: & uariata temporum consideratione diuersos modorum modus efficiat. Tempora enim notulas breues intelligo. Prædictum quidem fuit longam poeticis adstructionibus duabus breuibus esse æqualem: qua re cum dualitas sit par numerus ac foemineus ut Pythagoras censuit: binariam ipsam notularum considerationem imperfectum existimant: perfectam uero ternariam ac masculinam: mares enim ipsa perfectione foeminas excellunt. Est igitur imperfectus modus quum in ipsa longa duo tempora seu duæ tantum breues consistunt: quod antiqui cantilenarum scriptores duobus punctis quadrangulæ figuræ infixis declarabant hoc modo a Perfectus autem in longa modus: quum scilicet tris breues contineret: tribus punctis in quadrato deductis signabatur hoc modo b Hanc autem longæ considerationem: modum minorem uocant recentiores: respectu modi in maxima consistentis. Veteres autem illi unicum. s. & maximæ & longæ posuere modum ac si unus sine altero perfectione computata constitui non posset. Hos secuti musici: pausam trium temporum pro perfecto minore modo in longa existente instituerunt (facilitatis & commoditatis gratia) notulis preponendam: quasi tres breues unica longa contineri noscantur. Imperfectum uero ipsius longe modum sola longæ ipsius notulæ descriptione in qua consistit demonstrari dicunt: Omnis namque notula longa alicuius minoris modi est: quam præcedente perfectionis signo (paua. s. trium temporum) minori modo perfecto ascribunt. Deficiente autem signo quasi ex priuatione ad habitum consideratione fiat (est enim dignior habitus atque perfectior priuatione) longam ipsam minoris atque imperfecti modi esse uoluerunt: duas tantum ei breues conferentes. Maiorem inde modum quem duplici longæ notulæ inesse uoluerunt: quæ duas tantum longas ipsa duplex longa comprehendat imperfectum crediderunt: quam quidem figuram: quæ nullum sit ei appositum perfectionis signum maximam maioris imperfecti modi nominarunt. Duabus uero trium temporum pausis apposis quas longas pausas perfectis diximus: maiorem modum perfectum maxime notulæ inesse iudicarunt. Non incongruum quidem fuit: ascripta minori modo perfecto sola trium temporum paua: maiori inde modo perfecto ad eius cognitionem duas huiusmodi pausas preponere. duæ namque maiores sunt quantitate & temporis mensura quam una: qua re: maiorem modum quam sola ipsa indicent necesse est.

Verum

TENOR

Veni sancte spiritus.

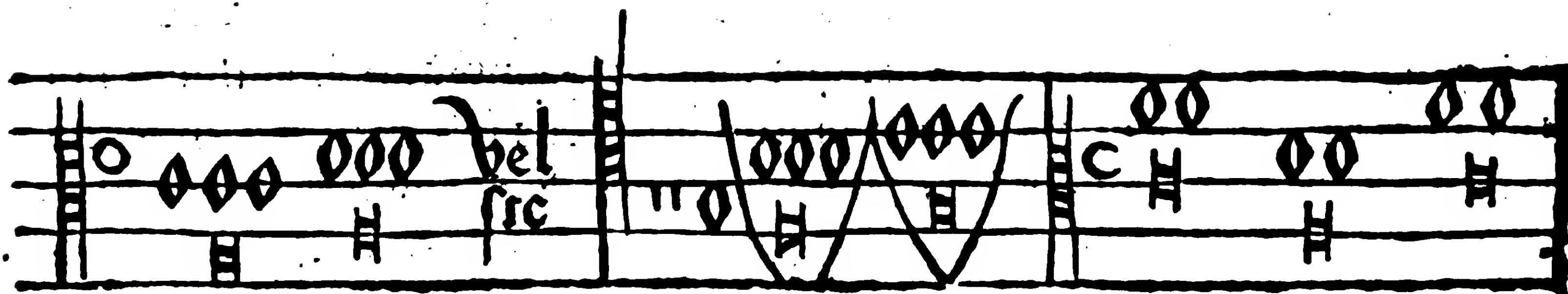
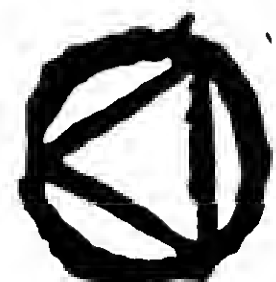
Solent a plerisque pausa huiusmodi longa essentialiter & indicialiter inter cantilenarum notulas pernotari. Essentialiter dico: quum tot breues ommittendas notulis alterius partis (puta supremarum) commensurent: quot fuerint ipsarum incomposita inter lineas interualla: Indicialiter uero quod modum maiorem indicent perfectum duarum ipsarum, perfectum quoque minorem unica quod expresse comprobatur in praescripto tenore: **Veni sancte spiritus** Plerumque autem incommensurabiles disponuntur uidelicet indicialiter tantum: quum, scilicet, antecedunt temporis signum uidelicet circulum uel semicirculum in principio cantilenarum descriptum: tunc enim duarum ipsarum trium temporum pausa modum tantum maiorem perfectum declarant, tertia minorem quod & **Tinctoris** in tenore sui magistralis motu. Difficiles alios delectat pangere cantus decenter confignauit. Nec refert iisdem linearum interuallis tres ipsarum pausa contrahantur an diuersis: Indiciales autem & incommensurabiles huiusmodi pausa in hoc tenore describuntur hoc modo.

ciptum medium & finis æqualiter consistunt: uel (quod mihi magis placet)

Quare com
passus uoca
ur sextus a
mathematicis

Tempus im
perfectum

2

TEMPVS PER
FECTVM.

TEMPVS IMPER
FECTVM.

Errant insuper qui semibreuem imperfecti temporis : q̄ dimidium brevis cō
prehendat maiorem uocant. eam uero quæ tertiam brevis perfecta continet

Philosophu

Musici
Geometrae.

plam proportionem apud nonnullos incōsidcrate efficere credantur : quibus
in primo quarti rationabiliter dissentio ad omnem tollendam hæsitacionem :
eas minoris modi uel temporis quantitatibus : alienas existimo. Verum
Musici quāitates ipsas perfectas in figuris ipsis certa & continua quantitate
descriptis : Geometrica conuenientia significari uoluerūt. Sunt enim primæ
ac potissimæ : considerationes apud geometras punctus : circulus : & linea.

Quod

De Prolatione Caput nonum.

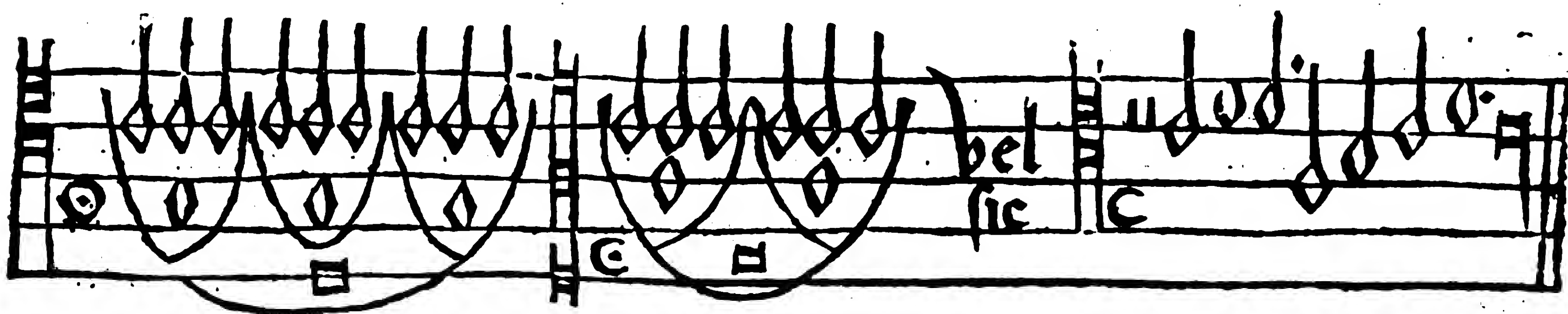
Prolatio esse essentialis quantitas semibreuibus ascripta diuisione **Prolatio per**
 monstrans totius in partes propinquas. Consimilem enim ceteris **fecta**
 essentialibus quantitatibus retinet partitionem. Alia namq; ternaria **Prolatio im**
 in semibreui recipit sectionem diuidens ipsam in tres minimas: quā **perfecta**
 perfectam uocant: Alia binariam duas tantū unicuiq; semibreui minimas ascri
 bens hanc imperfectam dicunt. Sunt & qui ternariam ac perfectam huiusmo
 di prolationem appellant maiorem: Minoremq; binariam: quod mihi non pla
 cet. cum penes unam figuram. s. semibreuem utraq; prolatio consideretur: nō
 enim semibreuis semibreui dissimilis est ut est maxima longa: quibus & ma
 ior & minor modus singulatim inesse noscitur. Placuit tamen antiquorum nō
 nullis prolationis huiusmodi considerationem & semibreuibus & minimis
 ascribere: maiorem namq; prolationem semibreuibus diuisibilibus in minimas
 minorem minimis in semiminimas: nam & minimam tris in partes æquas figu
 rabiles describebant ut monstrat Anselmus: quare: eam quæ semibreuibus
 inesset maiorem dicebant prolationem minorem uero minimis ascripserunt. **Anselmus**
 Moderni autem ternariam ipsius minimæ diuisionem ommisserūt minimam
 ipsam eiusq; anfractus binariæ tantum ascribentes diuisioni. Perfectam itaq;
 prolationem punctus temporali signo inscriptus declarare consuevit. Imper
 fecta uero deficiente huiusmodi puncto facile consideratur. Nonnulli dua
 bus minimarum pau sis contiguis notulis cantilene connun
 prolationem exprimere consueverunt. Sunt & qui diuisionem
 uel post minimam notulam uel inter duas positum: perfectam
 putant: cum minimam notulam cui apponitur propinquiori
 cet ternaria diuisione computandam perfectione prolatis
 quod & si ternariam punctus huiusmodi indicet minimarum computationē.
 plerūq; tamen in prolatione perfecta disponitur numerus ternarius in mini
 mis: ubi ipso diuisionis puncto ad huiusmodi cognitionem non opus fuerit

B i

puta: quum tres semibreues seu tres minimas in cantilena disposuero: omnis enim semibrevis tris minimas continet in prolatione perfecta: atq; tres ipsæ minimæ simul computantur: nec ibi quidem competit diuisionis punctus: quare si potissimum ac solum esset perfectæ prolationis signum non admitteret semibrevis perfecta: sicut est similis ante sibi similem: quod esset incōueniens. Constat igitur punctum signo temporis interpositum perfectæ prolationi ab auctoribus ascriptum fuisse: inde & prolationem sine tempore. Atq; modum maiorem sine minore: & minorem: item sine tempore in cantilenis cōstitui nō posse notissime compræhendi potest. Perfectionem itaq; utriusq; modi atq; prolationis signa ipsa tanquam habitus quidam probant. Imperfectionem uero ipsæ secum figuræ deferunt deficientibus signis. Secus utrunq;: tempus nāq; Perfectum circulo: Imperfectum semicirculo: ut utrobique posset per punctū perfecta notari Prolatio: declarari solent: At Prolationes huiusmodi his dem ostant exemplis.

Prolatio perfecta in tempore perfecto.

Prolatio perfecta in tpe imperfecto.

Prolatio imperfecta in tempore perfecto.

Prolatio imperfecta in tempore imperfecto.

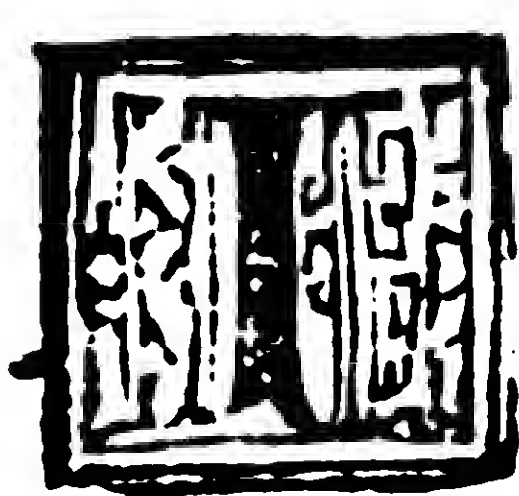
De partibus figurarum Caput decimum.

ut ps pp̄qua. Alia remota. Alia remotior. Alia re-
pp̄inqua est illa in q̄ imediate resoluit suū totū. ut
aximæ: & brevis respectu lōgæ: & Semibrevis respe-
ctu

ctu brevis: atq; minima respectu semibrevis. Pars remota est illa inter quam & suum totum unica media naturali ordine intercidi: ut Brevis respectu maximæ quas inter sola longa residet: Atq; semibrevis respectu longæ: quibus sola brevis interponitur: Et minima respectu brevis quæ solum semibreuem intercipiunt. Pars remotior est illa inter quam & suum totum duæ notulæ maiores naturali ordine disponuntur ut Semibrevis respectu maximæ quæ (extremitate concepta) longam & breuem medias circūcingunt. Pars remotissima est illa inter quam & suum totum tres figuræ maiores naturaliter resident ut minima respectu longæ: quibus longa brevis & semibrevis naturaliter intercluduntur. Idem quoq; iudicium deducitur de anfractibus minimæ respectu singularum figurarum. Ex huiusmodi
 ximam figuram semper esse totalem: ac dici
 quas scilicet: longam: breuem: semibreuem: m
 totales & partiales. quod cum tres illi anfractus a minima diminuti ternariam non recipiant sectionem: ultra minimam nullam proponemus minorem figuram imperfectibili considerationi: nāq; minima ipsa apud neotericos ternariam claudit diuisionem. Quare quinque tantū prioribus figuris accidentia ipsa musica figurabilis ascripta sunt.

lat ma
 o reli
 inima

De imperfectionibus figurarum. Caput undecimum.

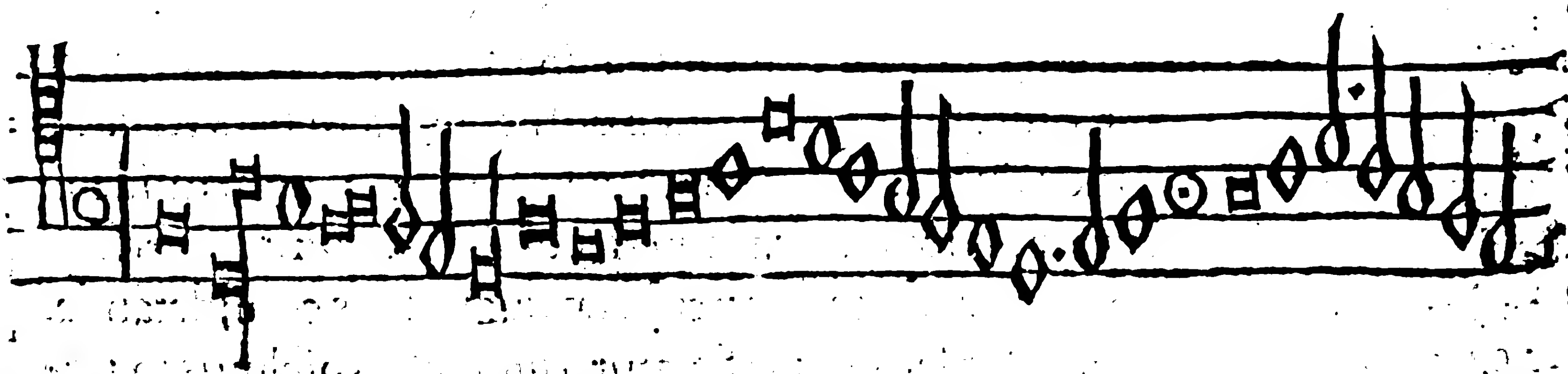
Imperfectibilium figurarum. Alia patiens tantum. Alia tantum agens. Alia agens & patiens est. Figura patiens tantum est sola maxima: hæc cum a diuersis possit figuris multimode imperfectici: nullā unquam figuram imperfectici: nāq; maiorem. in quantitate figuram nusquam præcedit aut sequitur in cantilena: cui possit tanquam pars tertia imperfectibilis applicari. Inde duo sunt generaliter annotanda. Vnum quidem: notula imperfecticiens semper minor erit sua imperfectibili. Alterum: Imperfectibilis figura semper est in numerositate suæ perfectæ quantitatis considerata. uel saltem eius pars si quo ad ipsam imperfectiatur. quod & Anselmus in tertia musica suæ diæta his uerbis asseruit. Quantitas autem detractiois est pars tertia mensuræ quam ea notat figura a qua detrahitur. sistunt si quidem mensuræ diuisionem in ternario. Est igitur Imperfectio reductio quædam tertiæ partis ad plus ad suum totum: secundum ternariam eius positionem prius in ipso considerata. Verum dispositis in cantilena figuris secundum propriam binariæ ac imperfectæ quantitatis rationem: eas plerūq; certo augmentationis puncto perornant: quo dimidia uniuscuiusq; figuræ quantitatis supexcrescit: hinc ternariam sectionem acquirunt: ipsi æquipolentes perfectioni. Figuram autem agens tantum est unica uidelicet minima: quæ & si alias: puta semibreues: in prolatione perfecta imperfectiatur quoniam ternariam propriæ quantitatis resolutionem ipsa non patitur ab altera nunquam potest imperfectici. Figura autem agens & patiens est quæ imperfecticere potest & imperfectici.

Primum no
 tabile.
 Secundū no
 tabile.
 Anselmus.
 Imperfectio.

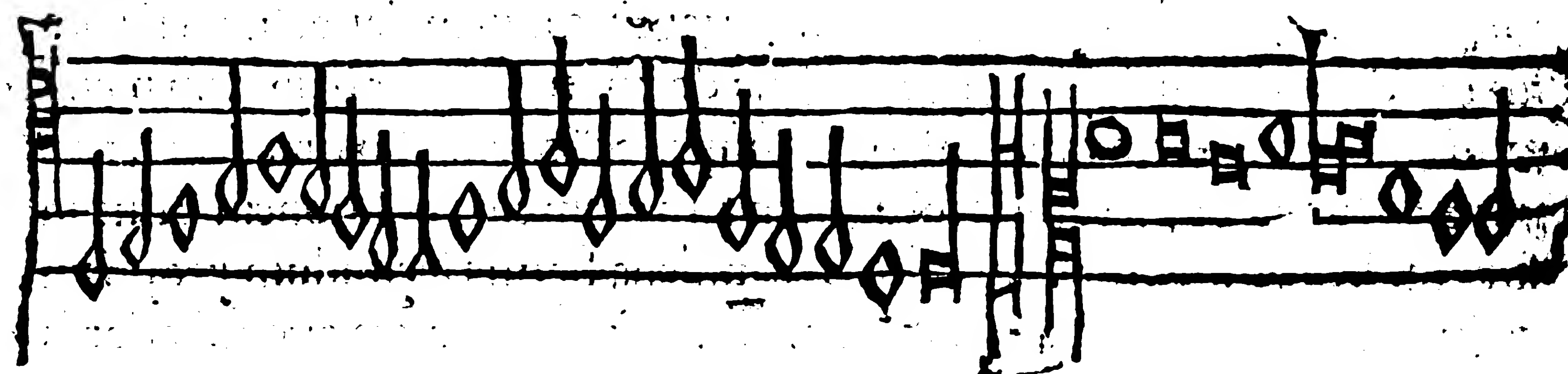
Tria sunt si-
gna imperfe-
ctionis
Prima imper-
fectionis co-
gnitio.

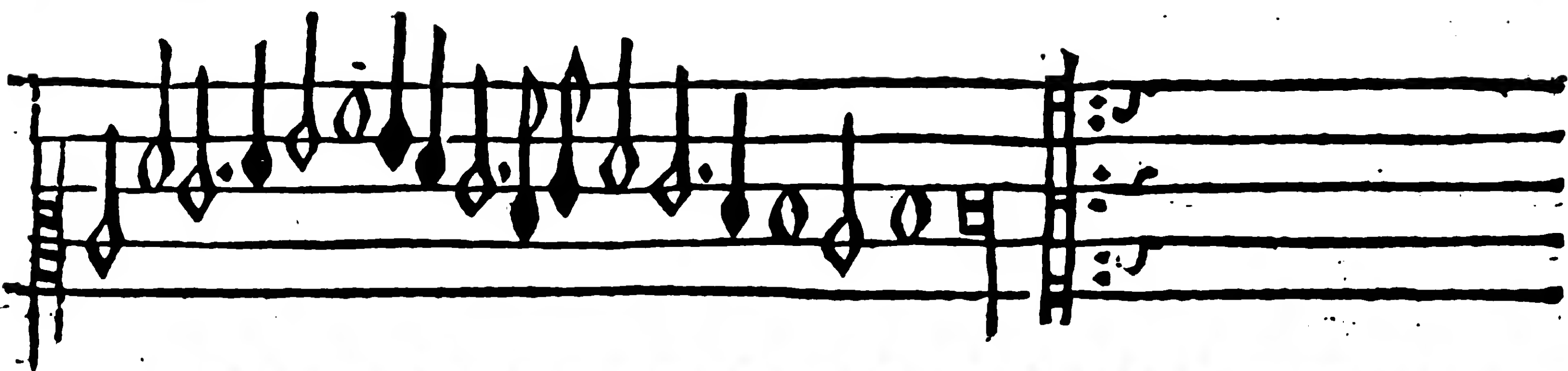
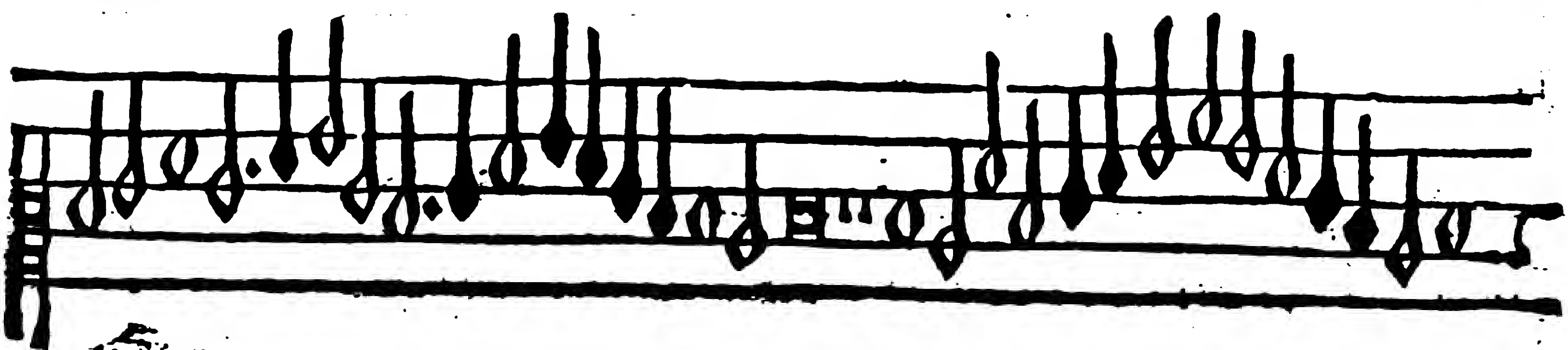
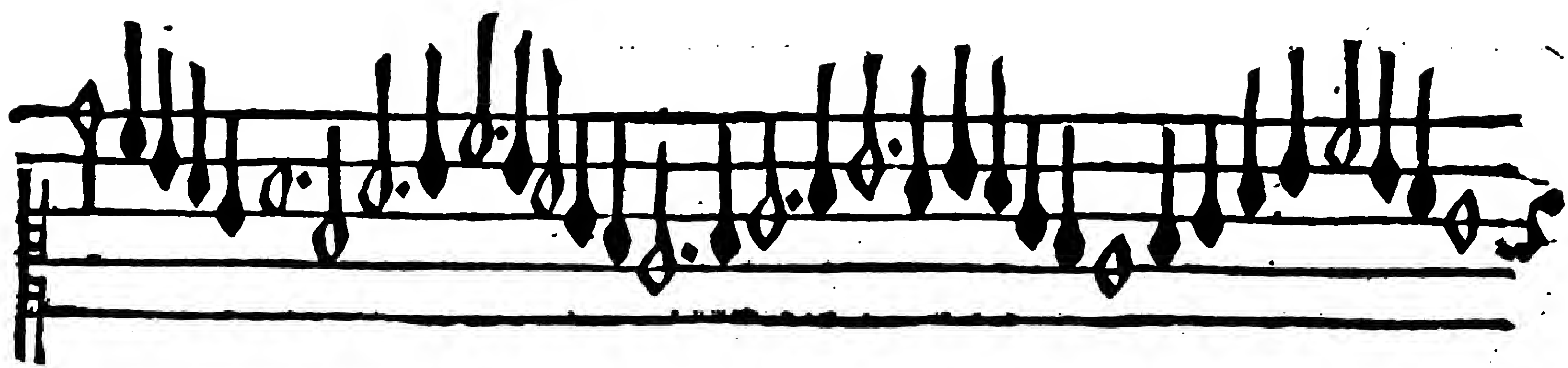
Sunt enim tres: Longa: Breuis: & Semibreuis: potest enim unaquæq; & maio-
rem imperficere & a minore imperfici. Omnis enim figura imperfectibilis po-
test uel a parte ante: uel a parte post tantum: uel ab utraq; imperfici. Quocir-
ca figura habens tertiam partem tris in partes æquas indissolubilem (puta se-
mibreuis perfectæ prolationis cuius tertia pars est ipsa minima ternariam non
implens diuisionem) potest ab una tantum imperfici parte. Omnis insuper
notula quæ imperficitur applicatiõe suæ tertiæ partis abstractæ dicitur imper-
fici quo ad totum. Quod cum imperficitur per reductionem abstractæ tertiæ
partis suæ partis propinquæ dicitur imperfici quo ad partem propinquam a
parte sua remota. Atq; eodem modo figura potest imperfici a parte remotiore
quo ad partem remotam. Et a parte remotissima quo ad partem remotiorem:
ut maxima figura a minima in prolatione perfecta. Generaliter item musici
posuere notulam omnem ante sibi similem (perfectiõe quantitatis dispo-
sita) semper esse perfectam: nec ullo unquã casu reductione partis eius abstra-
ctæ imperfici posse: quare ante maiorem uel minorem figuram imperfectibilis
ipsa notula necessario disponitur. Tria quidem sunt quæ imperfectibilem fi-
guram imperfectam esse demonstrant. Numeralis imperfectio. Punctualis di-
uisio: & Notularum plenitudo. Quo ad primum igitur Quotienscunq; no-
tulæ minores ante uel post maiorem describuntur: diminuta aut superflua ter-
naria notularum numerositate: tunc maior ipsa imperficitur a propinquiori
minore (nisi hæc ad alias prius reduceretur) uel a propinquis remotis par-
tibus: uel remotioribus uel a propinqua & remota: atq; ita diuersimode: ut hoc
constat tenore.

TENOR

CANTVS

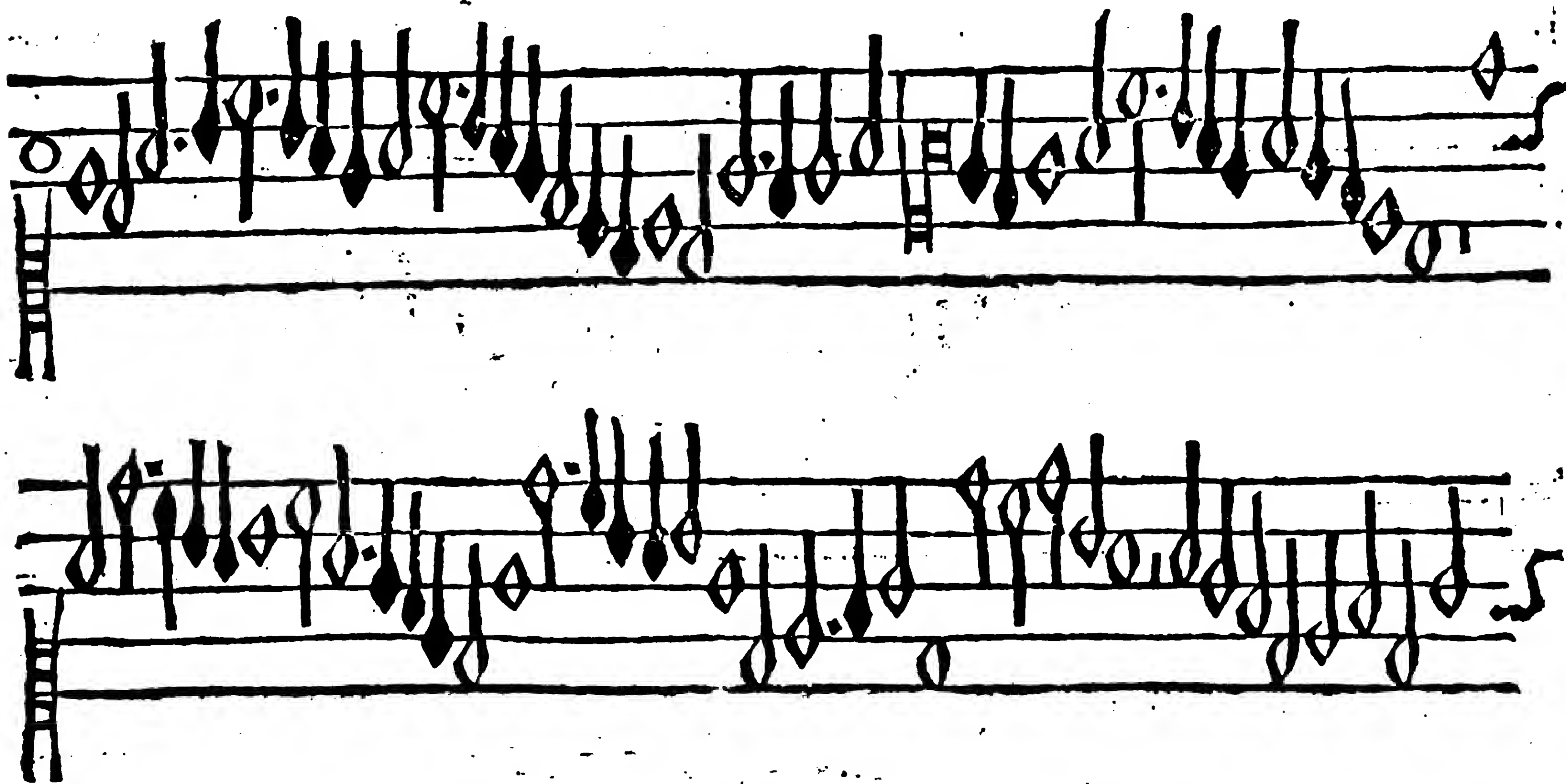
In hoc (ut percipitur) tenore: prima brevis imperfectit longam sequentem a parte ante quo ad totum: quia pars eius tertia est & propinqua. Prima uero semibrevis imperfectit breuem precedentem quo ad totum. Dux autem ipsa minimarum inter breuem & longam nam a parte post imperfectiunt: quo ad totum: quae & si eius partes remotae sint: cum propinqua eius parti aequiualeant: solius propinqua partis effectum producere noscunt. Longa ambas ipsas minimas sequens imperfectitur: quo ad totum a parte post a prima breui. Prima brevis sub signo temporis perfecti & perfecte prolatis imperfectitur a parte post: quo ad totum. scilicet a parte propinqua: & quo ad partem scilicet a parte remota: quae ipsius partis propinqua est tertia pars. Rursus imperfectibilis figura potest imperfecti a parte ante & a parte post simul: quum scilicet ante ipsam fuerit sola tertia pars suae propinqua partis: & post ipsam similiter sequatur pars tertia alterius partis propinqua: tuncq; dici

B **iii**

tur imperfici quo ad partes: quare compluribus modis secundum musicorū institutionem ipsa possunt imperfici figuræ ut hec tenore lucide comprobatur.

TENOR

CANTVS

quo ad partem propinquam: nam semibrevis ipsa partis propinquæ ipsius longæ pars est tertia. Item & semibrevis sequens ipsam imperfici longam a parte post quo ad ipsius longæ partem propinquam. Consimili etiâ consideratione pernotatur prima brevis sub signo perfecti temporis atq; perfectæ prolationis descripta: namq; a partibus remotis uidelicet minimis quo ad duas partes propinquas a parte ante & a parte post imperfici declaratur. Prima duarum longarum cōiūctarum non imperfici: quoniam similis ante sibi simile non potest imperfici. Secunda longa imperfici a parte post quo ad totum. scilicet a parte propinqua: quæ est brevis: & brevis ipsa imperficiens imperficiatur et semibreui subsequente quo ad totum.

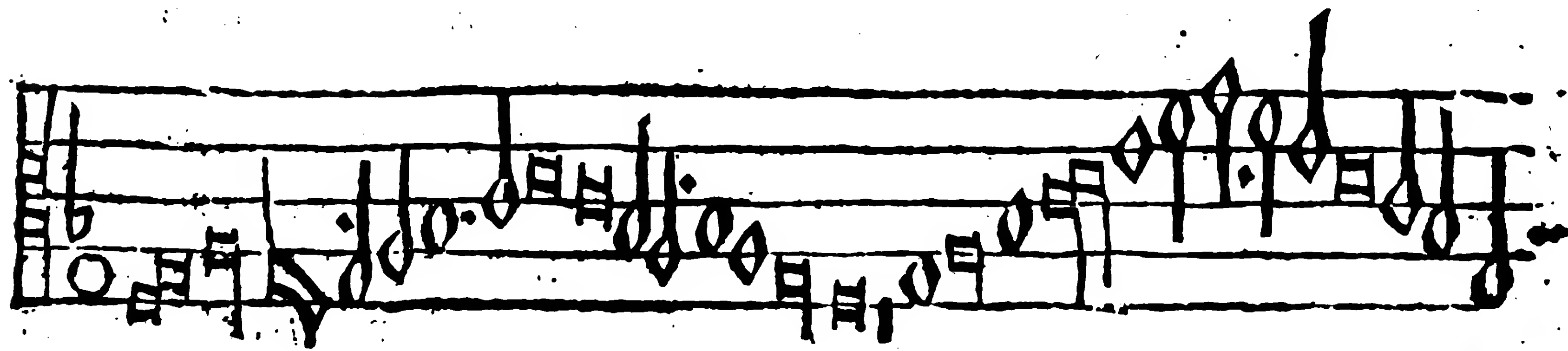
ad totum. Est interim intelligendum similem notulam ante sibi similem nun-
quā imperfici posse de similibus figuris corporaliter separatis: quæ: & totales

iulielmus -

tenens huiusmodi detractione: quatuor propriæ quātitatis minimas relinquit. Conlimili item consideratione complures consentiunt notulam maiorem tertia sui parte diminui: quam quo ad totum imperfectam dicunt: inde & tertia parte partis propinquæ quo scilicet ad partē: rursus & tertia parte alterius partis propinquæ quo ad ipsam partem: Insuper ipsam imperficiunt quo ad partes remotas: ita ut pars maior & auctior quātitatis ipsius figuræ quam dimidia ab ipsa figura per huiusmodi imperfectionem retracta sit: ut si a longa modi minoris perfecti: & temporis perfecti atq; perfectæ prolationis puæ uiginti ac septem cōtinet minimas abstraxero breuem perfectam scilicet tertiam eius partem nouem minimas deducentem. Inde semibreuem tertiam. s. partis propinquæ partem tribus minimis ductam. Rursus & alteram semibreuem alterius partis propinquæ partem tertiam tris minimas complectentem. Item & minimas quatuor ab ipsis quatuor relictis semibreuibus: ita ut ex uiginti ac septem minimis quas longa ipsa integra iure contineret decem ac nouem reducibili abstractione ablatae sint. Verum uariæ huiusmodi imperfectionis consideratio parum in lucem prodiit & usum quam potius euitandā esse duximus quam probandam: quoniam imperfectio est abstractio partis tertiæ uel minoris applicandæ ad usum totum: ad implendam ternariam quātitatis diuisionem. Id enim natura fert ut quum tertiam partem alicuius totius auferimus

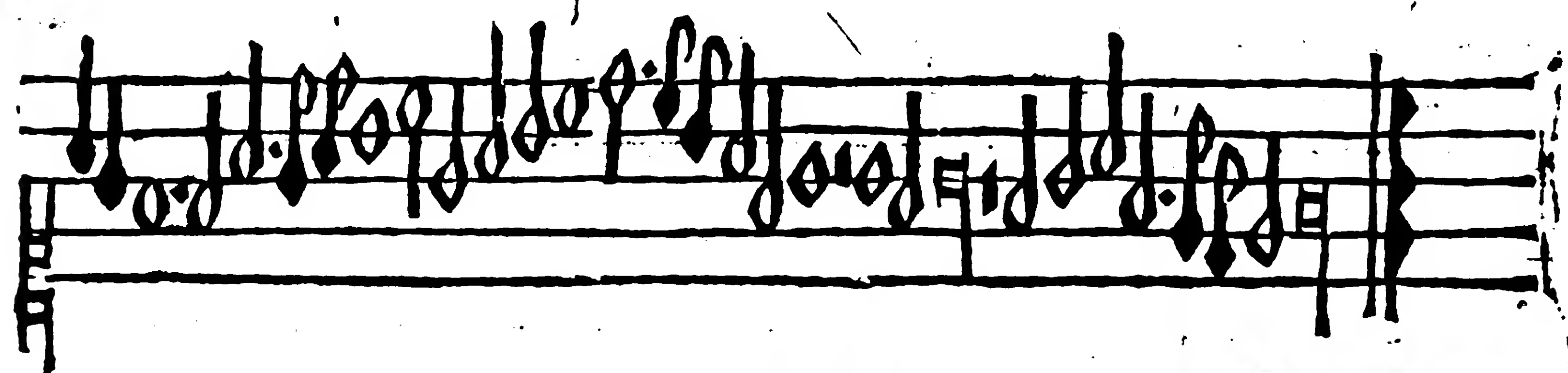
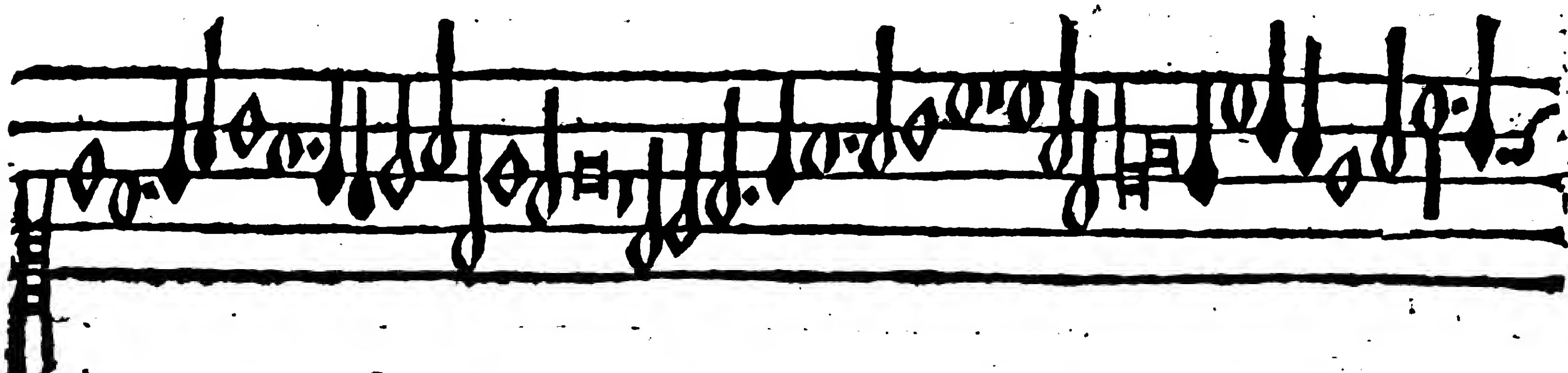
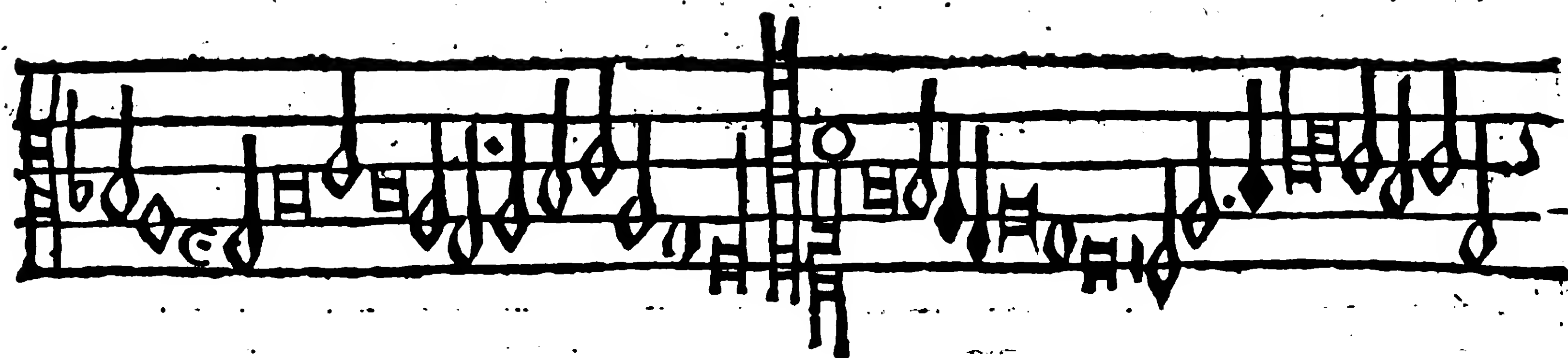
me percipitur.

TENOR

In hoc tenore prima

CANTVS

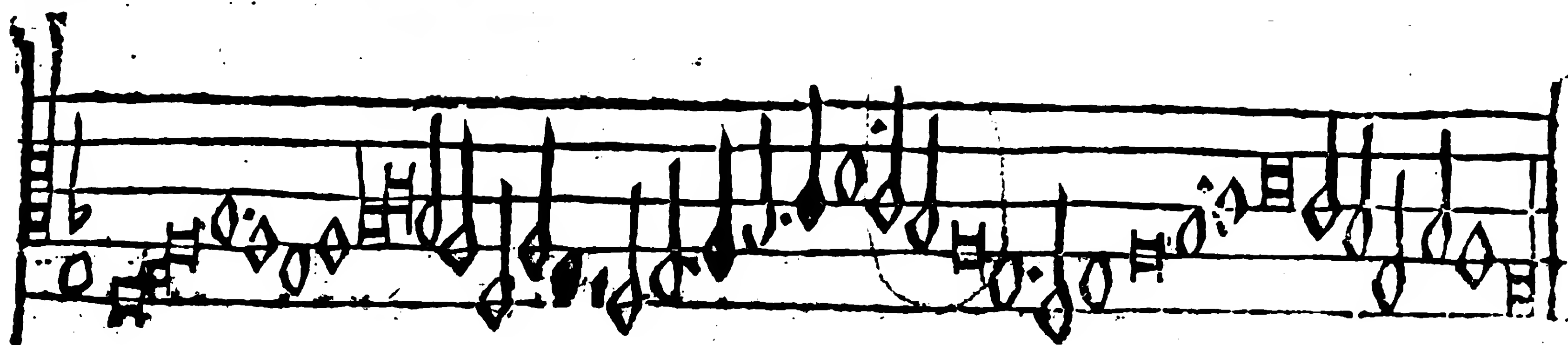

- In hoc tenore prima longa imperficitur a parte post quo ad ambas partes propinquas a duabus sequentibus ligatis semibreuibus : quarum prima primam breuem unitam a parte post imperficit secunda secundam. Secunda longa imperficitur a parte ante quo ad ambas partes propinquas a duabus præcedē-
 • tibus semibreuibus: quarum prima primam breuem unitam a parte ante. secū-
 da secūdam imperficit. Tertia longa imperficitur a parte ante & a parte post quo ad ambas partes propinquas. nāq; precedens semibreuis primam breuē unitam a parte ante imperficit. sequens uero semibreuis secūdam breuem unitam a parte post imperficere denotatur. Quarta lōga est perfecta quo ad ambas partes propinquas: quoniam est ante sibi similem non unitam: licet sit minoris modi imperfecti. Quinta lōga imperficitur a parte post quo ad ambas partes propinquas coniunctas: a semibreui & a duabus consequentibus minimis. nam primam semibreuis primam breuem coniunctam a parte post perficit. Duæ autem minime (quantitas semibreuis) secundam breuem unitam similiter a parte post imperficiunt. Verum prima breuis: sequens imperfecti tēporis & perfectæ prolationis signum imperficitur a parte ante & a parte post quo ad ambas partes propinquas unitas. quarum primam a parte ante secundam a parte post imperfici constat. Sequens autem breuis a parte post tantū quo ad ambas partes imperficitur a duabus minimis sequentibus quarum prima primam partem unitam secundam imperficit a parte post.

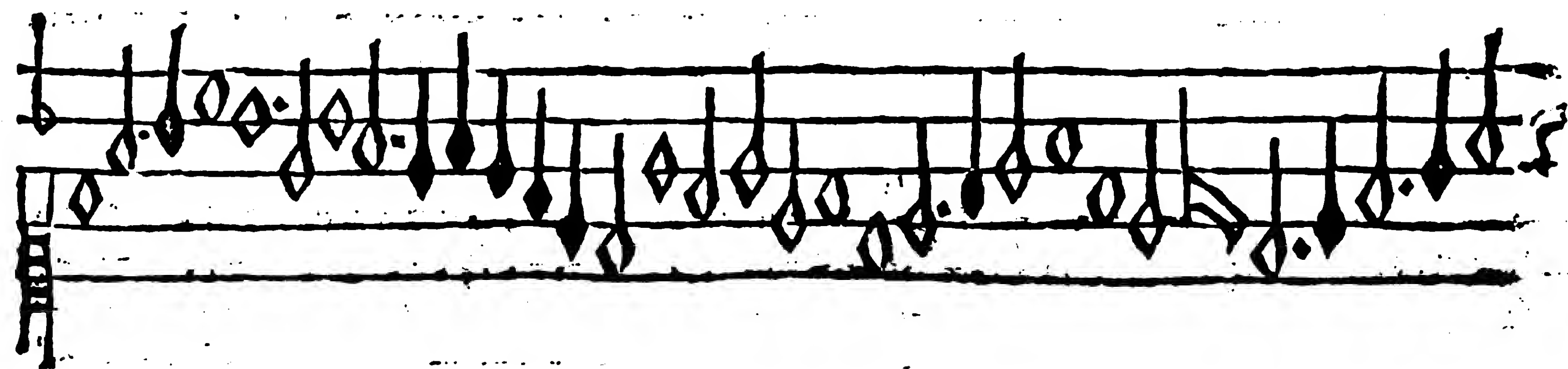
Secunda im
perfectionis
cognitio

Quod ad secundum. Quotiescunq; punctus diuisionis alicui notulae suae pro se ipsa tantum: siue pro se & alia uel alijs apponitur. Ipsa tunc notula imperfecta maiorē præcedentem uel sequentem si possit imperfecta: ut hoc monstratur tenore.

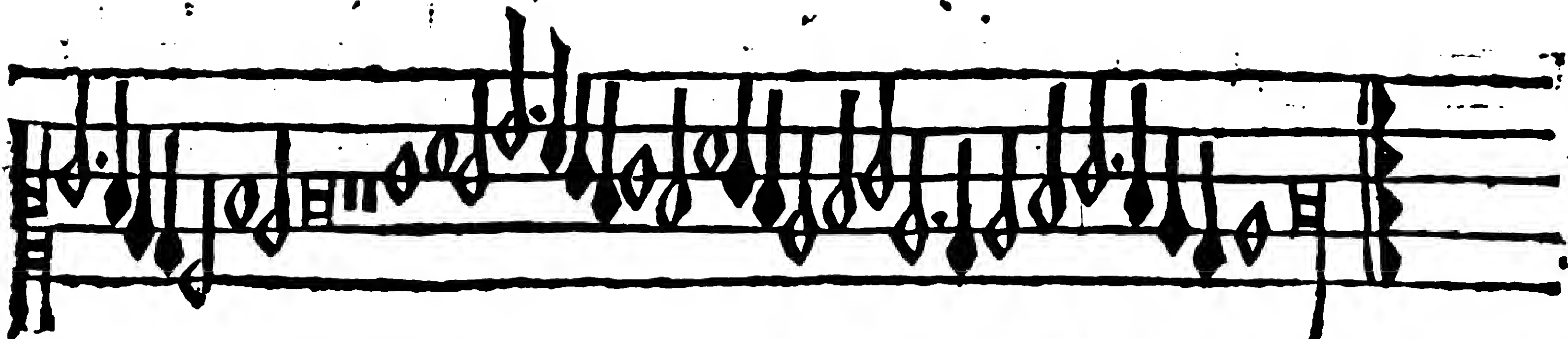
TENOR

CANTVS

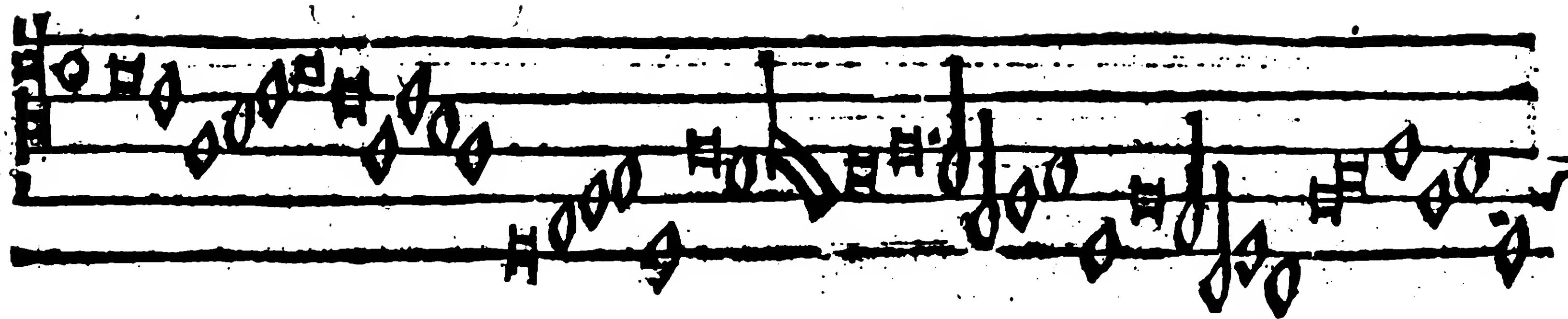

IN HOC TENORE

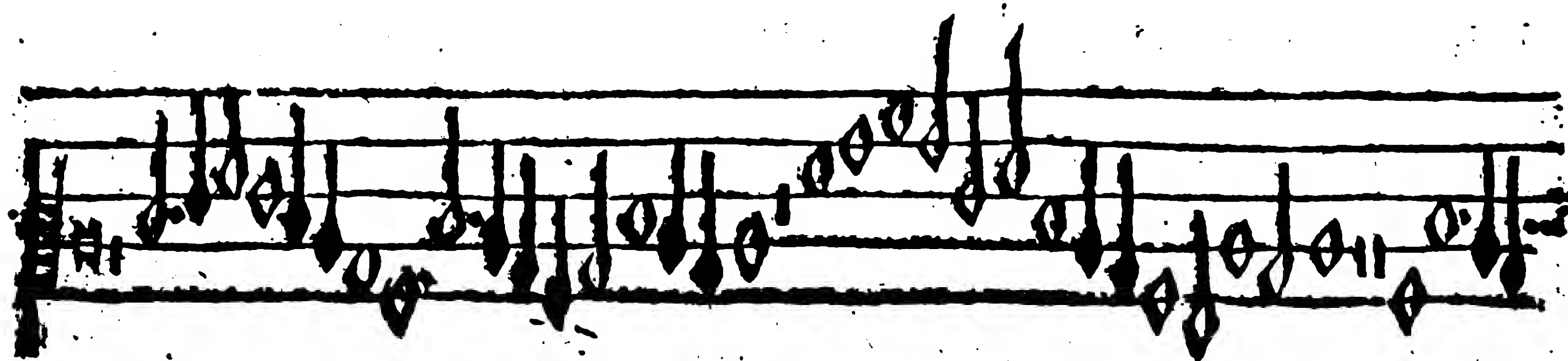
TENORCANTVS

In hoc tenore: punctus inter tertiam & quartam semibreuem positus quartam ipsam tertie breui ligaturæ sequentis connumerandum esse demonstrat cum nec primæ nec secundæ adici possit: quia similis antè sibi similem (ut expositum est) non potest imperfici. Eadem etiam ratione semibreuis precedens tres ultimas breues disiunctas sine puncto reducitur & imperficit tertiam ipsam breuem. Idem quoque summetur iudicium: quum appositus fuerit diuisionis punctus alicui breui respectu longarum in minori modo perfecto: & alicui longæ respectu maximarum in maiori modo perfecto: necnon & alicui minimæ respectu semibreuium in prolatione perfecta. Ac si etiam sine puncto transferendæ sint ad distantiores figuras imperfectiõis eiusmodi receptibiles. Quid dicendum si quatuor semibreues dispositæ fuerint inter duas breues temporis perfecti: dico secundum antiquos: primam ipsarum semibreuium esse reducibilem & connumerandam breui ipsam precedenti quam imperficit a parte post: quo ad totum: potissime quum breuis quatuor ipsas semibreues sequens fuerit perfecta scilicet uel puncto perfectiõis punctata: uel ante sibi similem posita. Secus autem si ipsa breuis sit imperfectibilis idest possit imperfici: tunc enim breuis prima quatuor ipsas precedens semibreues erit perfecta & se ipsas & quarta semibreuis imperficit breuem sequentem a parte ante quo ad totum. Laudo tamen ad hesitationem tollendam: precedentem huiusmodi breuem ex se ipsa perfectam puncto perfectionis esse describendam: nisi diuisionis punctus inter tertiam & quartam semibreuem fuerit appositus quod presentis tenoris comprobatur descriptio.

TENOR

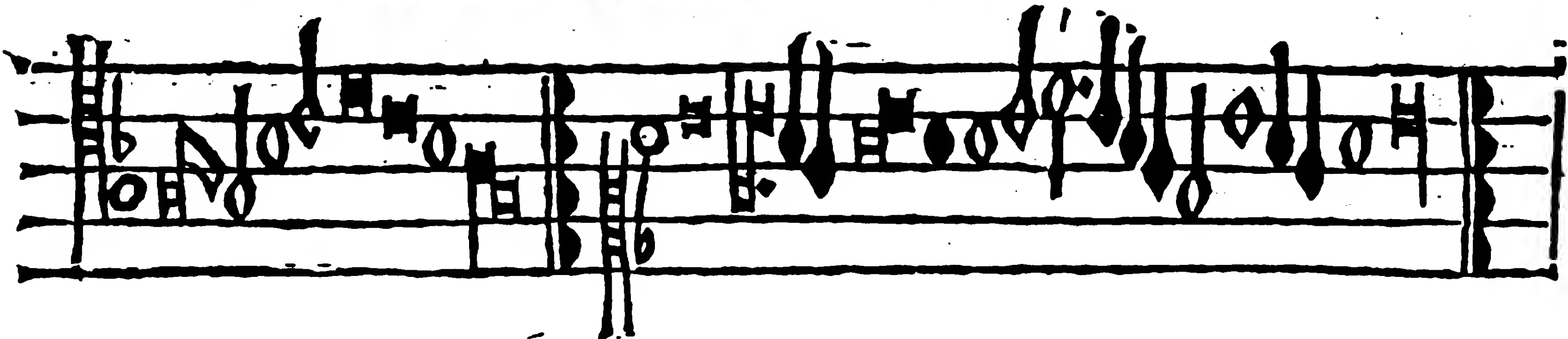

CANTUS

puctus ipse, diatonis tenoreu ipi antepontus, idem quoq; iennedum et
de quatuor

de quatuor minimis: duabus semibreuibus perfectæ prolationis interpositis:
 & de quatuor breuibus inter duas longas modi minoris perfecti descriptis.
 Si autem breuem temporis perfecti & imperfectæ prolationis immediate con-
 sequantur sola minima & unica semibreuis: tunc breuis illa nō poterit im-
 p̄fici a tertiā sui parte propinqua eam immediate sequente quo ad totum: quo-
 niam pars ipsa propinqua sequens scilicet quantitas semibreuis est distincta
 in dissimiles partes non copulatiuas: in minimam uidelicet & in dimidiam se-
 quentis semibreuis partem; ut presens tenor ostendit.

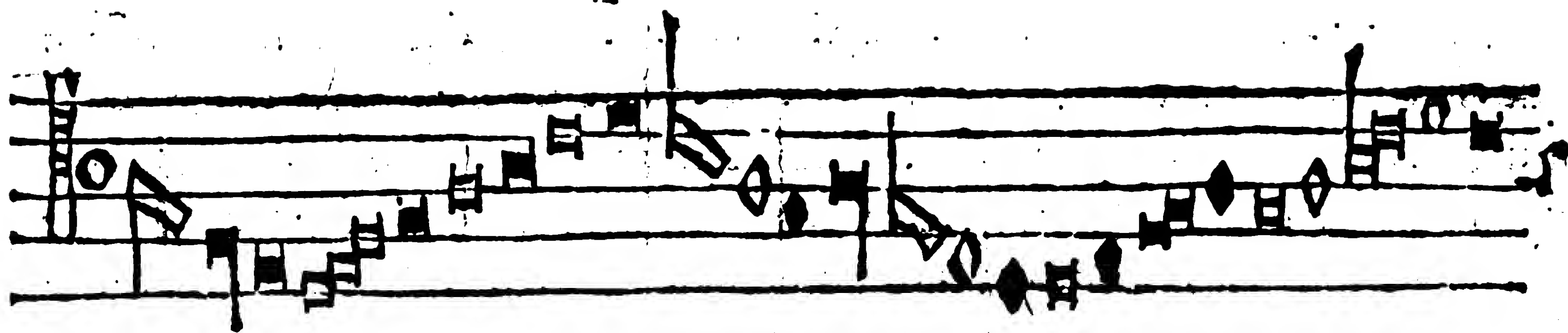
TENOR

CANTVS

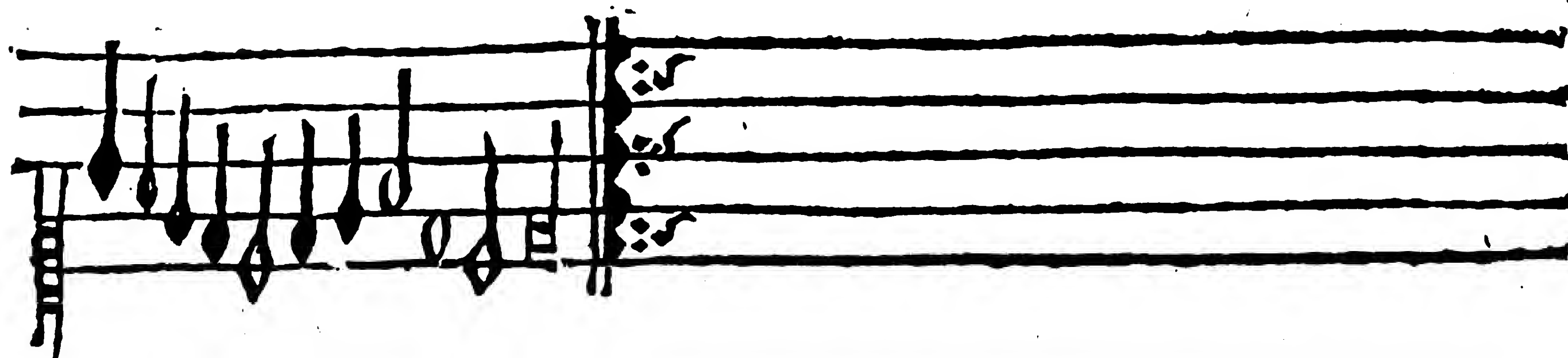
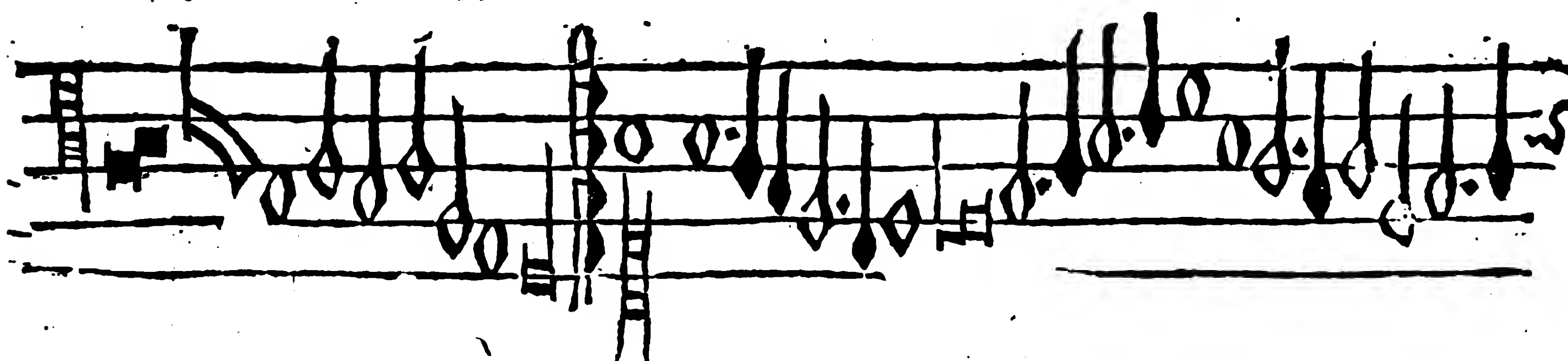
Quo ad tertium. Quotiescunq; in ternaria ac perfecta quantitatis acerua-
 tione notula impletur: tunc de tertiā propriæ quantitatis parte imperficitur
 cui: pars ipsa tertiā consimili plenitudine succedat necessum est: qua quidem
 plenitudine sola reductōe comprobatur. Nec refert si immediate an mediate
 pars ipsa tertiā reducibilis maiorem: tanquā suum totum precedat aut seque-
 tur: dummodo perficiendæ numerositatis gratia ad ipsam reducatur maiorē:
 Solet nāq; ad maiorem partem tanquam ad suum totum minor semper pars
 ipsa deduci: quod presenti tenore percipitur.

Volue folium.

TENOR

CANTUS

Quum enim tres similes figuræ implentur mediate uel immediate: tunc prima pars unita secundæ notulæ ad primam reducitur: secunda tertiæ sequenti plenæ ad perficiendam ternariam diuisionem applicatur.

Sunt & qui longæ notulæ dimidium implent corpus: ultimam breuem in ipsa depræhensam a tertiâ sui parte subsequente imperfectâ considerantes quæ
& si

& si uacuum areæ in altera eius parte spacium habeat: in altera plenum: mea
 nihilominus sententia ad id significandum longa infa non admitteretur quia.

Bonadies

De Puncto . Caput duodecimum.

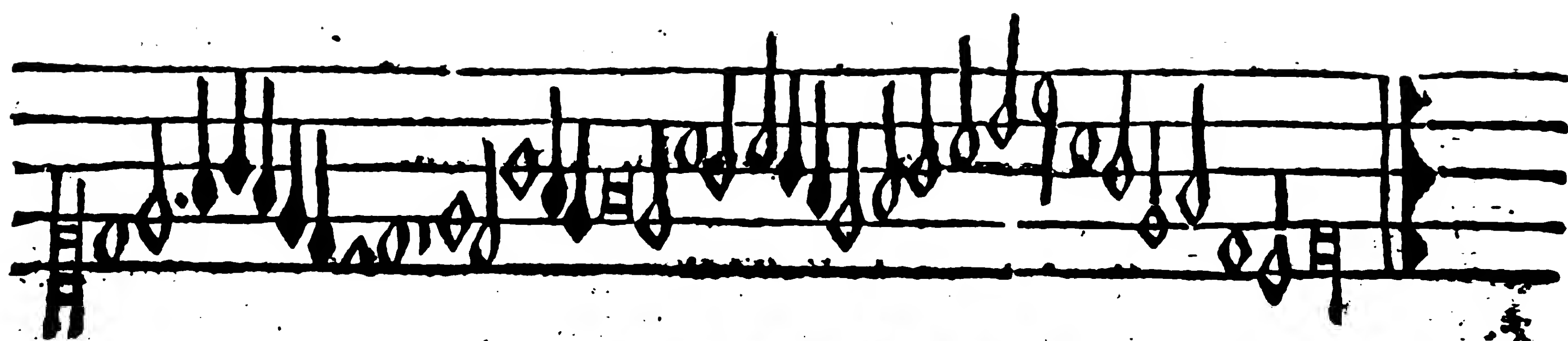
Punctus est minima & indiuisibilis quantitas cuiuscumque continui.
 Conuenientius autem punctum dicimus minimū quoddam signū
 quod notulis accidentaliter præponitur uel postponitur uel inter-
 ponitur: continuæ quidem quantitatis principium ut lineæ uel cir-
 culi. Est enim duplex punctus: scilicet diuisionis & perfectionis. Punctus di-
 uisionis est qui præpositus uel postpositus alicui notulæ ipsam nec auget nec
 minuit: sed ad precedentem uel sequentem eam indicat applicandam &
 connumerandam: pro perficienda ternaria in notulis diuisione. quod quidem
 dupliciter accidit: mediate scilicet & immediate. Dicitur. n. notula mediate per
 punctum precedentē uel sequentē connumerari & applicari: quoniam punctus
 ipse cuius notulæ præpositus uel postpositus ipsam diuidit: propinquiori uel
 propinquioribus precedentibus uel sequentibus minime connumerandam.
 hunc proprie transportationis seu translationis punctum decet appellari: cum
 notulam cui appositus est ad distantiores figuras transferat computandam.
 Immediate autem applicare dicitur quū notula ipsa cui appositus fuerit pun-
 ctus: propinquiori seu propinquioribus notulis connumeratur. quem proprie
 uoco punctum diuisionis: ut hoc monstratur tenore.

Punctus di-
 uisionis.

Punctus tra-
 spositionis
 Punctus di-
 uisionis.

TENOR

CANTVS

In hoc tenore : punctus post primam semibreuem sequentem primam breuiem appositus : semibreuem ipsam breui ipsi ad perficiendam temporis acerbationem indicat applicandam. Punctus. uero ante semibreuem immediate precedentem secundam breuem : ipsam eidem connumerari facit ad ternariam

in. Verum punctus ante eam semibreuem ues consequenter notis annexis semibreuium mo ipsiq; ad is diuisione on enim

breuis ipsa potest applicari : nam unius ante

Punctus autem inter duas semibreues duas breuibus interpositis deservit primam semibreuem primae breui : secundam

Aduertendum quoq; est qd

et : non ad anteriores notulas

et acquirere locum transferen

et portanda duobus utriusq;

punctis circūueniunt : ut hoc tenore percipitur.

punctus

TENOR

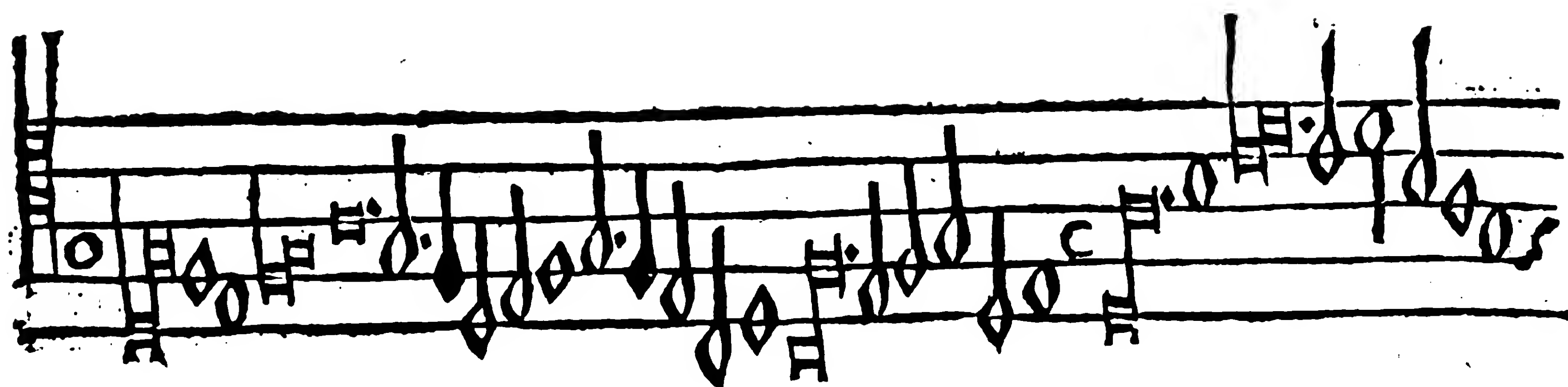

CANTVS

presenti tenore discernatur.

C i

TENOR

CANTVS

In hoc tenore punctus appositus primæ breui ipsam in sua facit perfectione remanere quæ nisi perficeretur a puncto posset a tertiâ sui parte. scilicet a minima punctata cum subsequente seminima imperfici. Idemq; facit punctus appositus tertiæ breui. Punctus autem appositus secundæ breui sub signo temporis imperfecti ipsi augmentum præstat dimidii propriæ quantitatis: in partes æquas eam resolubilem monstrans. Atq; idem efficit punctus appositus tertiæ semibreui sub eodem signo: ipsam enim adauget integro suæ quantitatis dimidio. ternariæ eam subiiciens diuisioni. qua re semibreui perfectæ prolationis dicitur æquipolere. Hoc idem & maximis & longis appposito huiusmodi puncto euenire continget: quæ in sua perfecta quantitate dispositæ propriam perfectionem obtinebunt: in imperfecta uero augmentum suscipient. Consideratur plerunq; unus atq; idem & diuisionis & augmentationis punctus: puta quum postpositus fuerit semibreui immediate subsequenti breuem temporis perfecti imperfectibilem: indeq; statim consequantur minima sola ac duæ semibreues quouis modo: tunc enim punctus ipse & semibreuem breui commensurat: & dimidio suæ quantitatis eam adauget. Inde & diuisionis & augmentationis punctus huiusmodi communiter uocatur. Solam itaq; præpositus notulis punctus diuisionem: postpositus uero & diuisionem & perfectionem poterit pernotare. Sed neq; notula puncto perfectio
nis ornata

nis ornata (quod nonnullorum pace dixerim) imperfectionem tertiam ut quo-
tæcunq; uis patris suæ sibi ipsi conducendæ poterit sustinere: quum perfectio
& imperfectio inuicem contrariæ fiat & contraria in eodem subiecto Philoso Philosophus
phus non admittit.

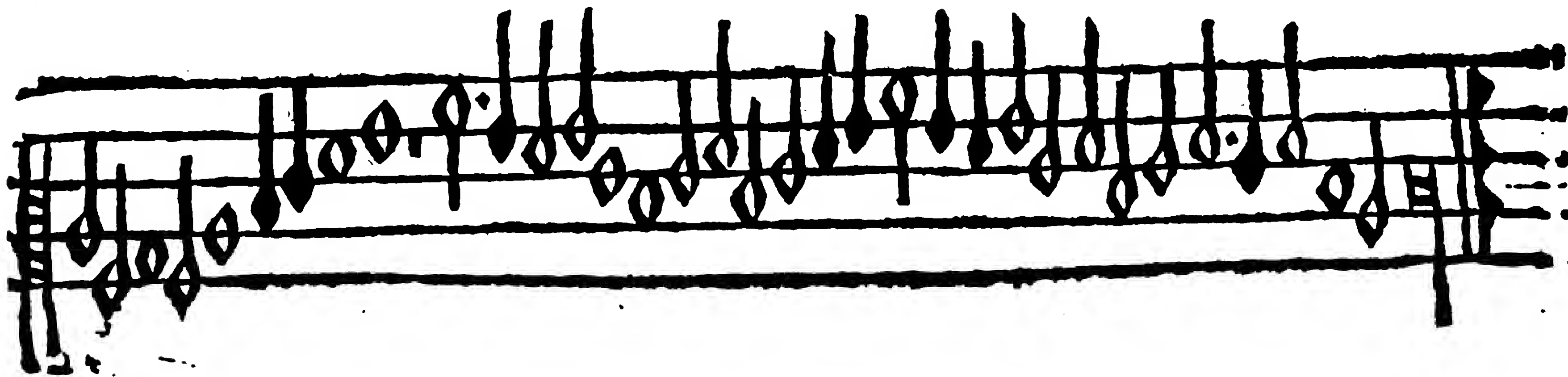
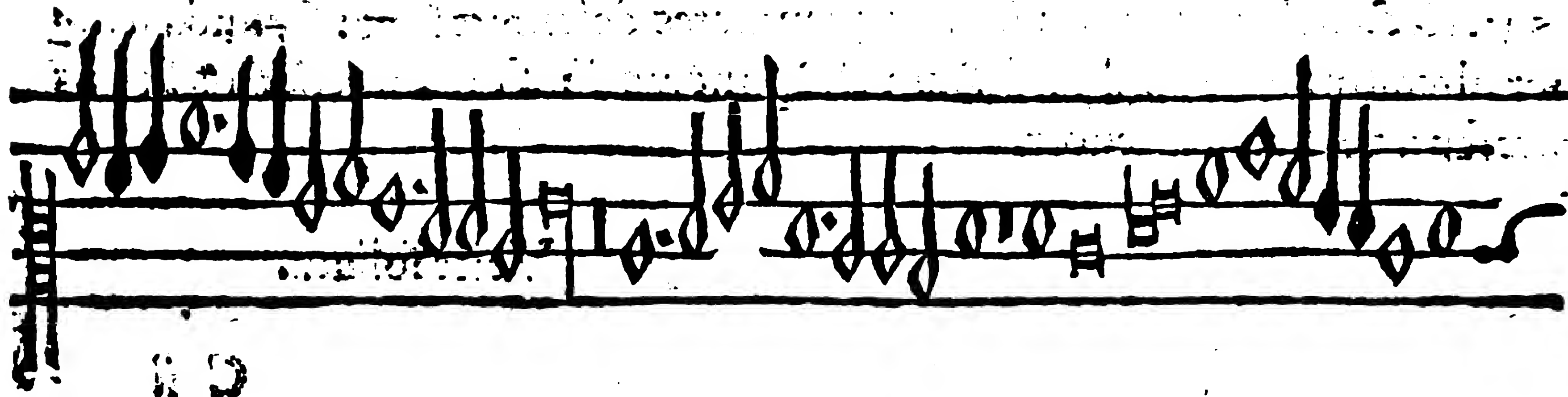
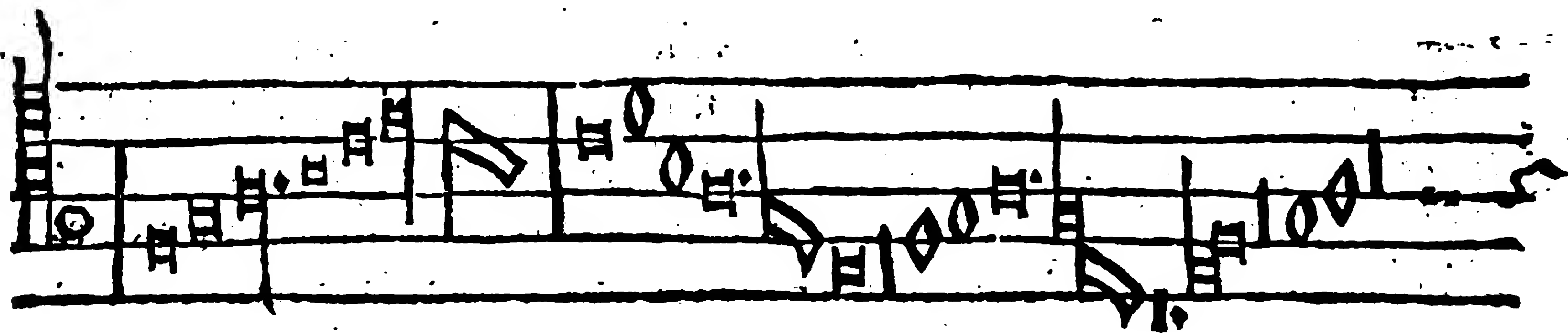
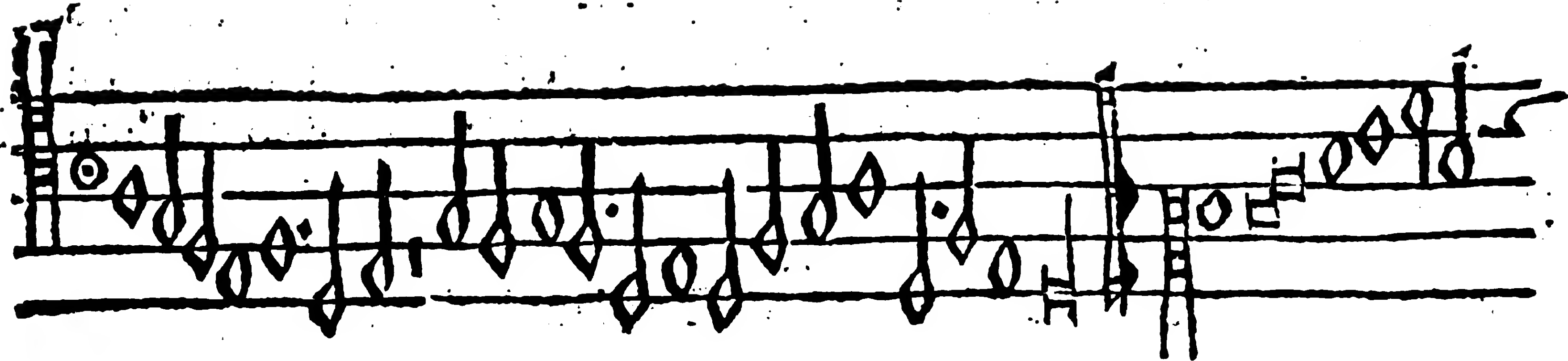
De Alteratione. Caput Terciumdecimum.

**Ioannes de
Muris**

ues inter duas longas minori modi perfecti uel inter earum quantitates descri-
ptas reperiuntur. Itemq; quum duæ longæ inter duas maximas modi maio-
ris perfecti uel inter earum figurat quantitates descriptæ sunt: secunda sem-
per alteratur: nisi (quod perdictum est) punctus diuisionis interiectus sit: ut
præsentî pernotescit tenore.

Verte folium.

C ii

Si autem pausa alicuius figuræ & figura similis ponantur inter duas maiores ut præmissum est : tunc aut pausa præcedit figuram aut figura pausam. Si pausa præcedit figuram : ipsa figura alteratur. Si autem figura pausam præcesserit non eueniet alteratio cum secunda semper alteretur & non prima & pausa nequaquã possit alterari. Fuere tamen qui & pausas alterationi ascripserunt quos communis musicorum scola repræhendit. Duo insuper potissi

Verte folium

C iii

TENOR

CANTVS

In presenti tenore secunda semibreuis sequens primam longam. nō alte ratur
quia ambæ ipsæ semibreues non imperficiunt ipsam longam quo ad totum tã
sa sit in modo minori imperfecto : sed quo ad
duarum semibreuium ante duas breues liga
unda sit inter distinctum ualorem unius bre

uis & breuem. Secunda illarum duarum minimarum primam breuem sub
signo temporis perfecti & perfectæ prolationis immediate consequentiū alte
ratur: quia ambæ ipsæ minimæ imperficiunt ipsam breuem : quo ad totum: sci
licet de tertia eius ternaria parte: quæ propinqua uocatur. Postremo notulã
alteratam a parte ante imperfici ut Ioannes de muris asserit : duximus impu
gnandum: cum nullo pacto tris unquã in sit diuisibiles ac similem a simili im
perfici posse nusquam creditum sit.

De Diminutione

Ioannes de
muris

Diminutio in mensurabili cantilena est abstractio certi ualoris quantitati ab ipsis figuris. Tribus enim modis solet a musicis demonstrari. Primo modo Canonice. Secundo Proportionabiliter. Tertio Virgulariter. Canonice consideratur diminutio: quum figurarum quantitates declinant & uariantur in mensura secundum canonicis ac regulæ inscriptam sententiam. Puta hac descriptione Maxima fit longa. Lon

Grammatici

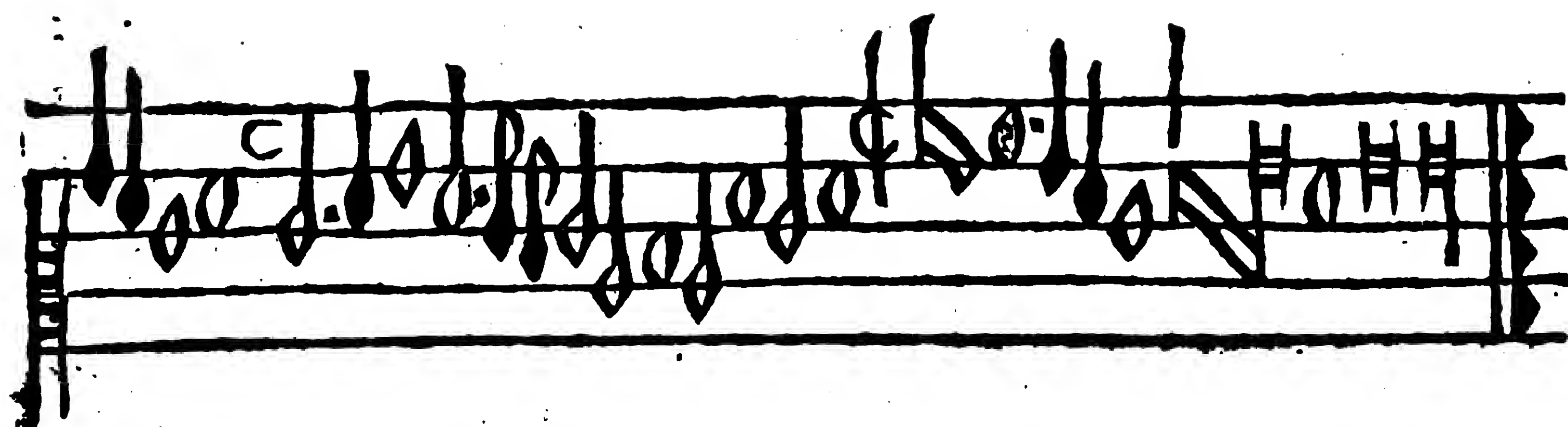
tatur exemplo.

Volue folium:

C iii

TENOR

CANTVS

Verum cum dupla proportio cæteris & diuisione & pronũtiatione sit propor-
tionibus notior atq; facilima: mensuræ huiusmodi uirgulariter considerata di-
minutio: in duplo uelocior: duplæ, s. æquipolens proportioni: solet a cantori-
bus frequentius obseruari.

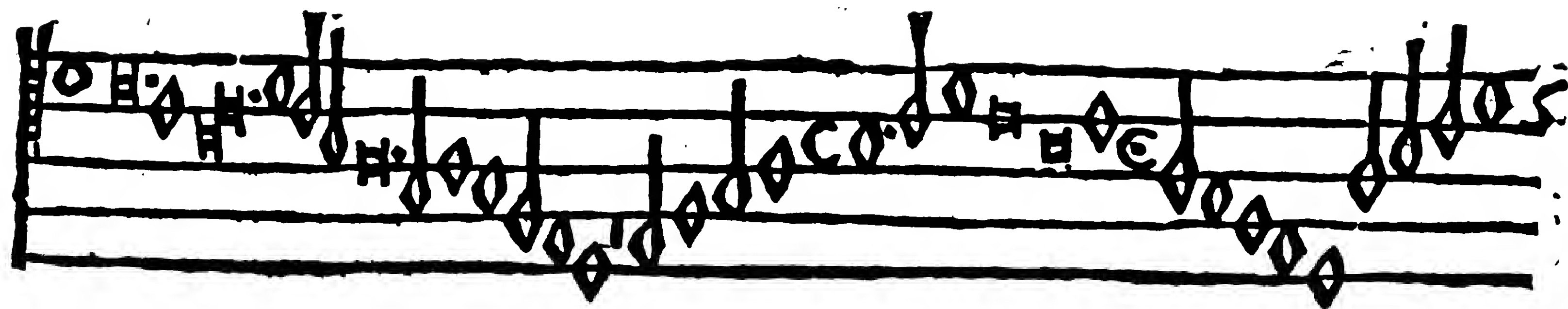
De Sincopa Caput Quintumdecimum & ultimum.

rule ultra maiore
nueniat in comu
uotienſcunq; per
nerandarum no
quantitaua di

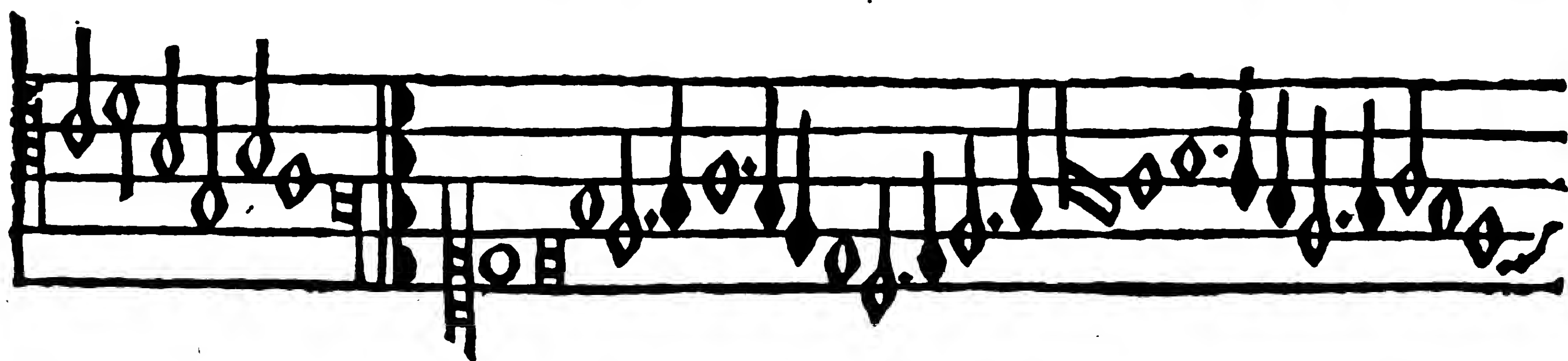
Conuenit

12. 177.

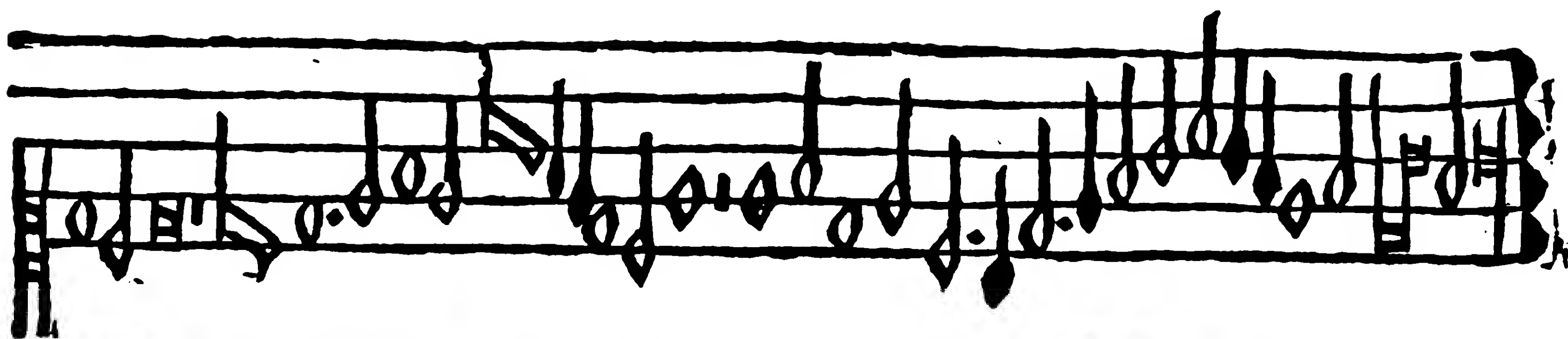
177

TENOR

CANTVS

Conuenere autem auctores minimam notulam ultra pausam breuem per sincopam non esse transferendam: sed ultra pausam semibreuem tantum (etiam raro) similiter notulam semibreuem ultra pausam breuem raro: nunquam ultra pausam longam debere reduci. Atque reliquas consimili ordine consueuerunt esse considerandas. His tamen multi ex recentioribus cantilenarum compositoribus dissentiunt. Non modo enim semibreuem notulam ultra pausam breuem per sincopam ducunt: immo (quod distantius est) ultra pausam longam semibreuem ipsam per sincopam statuunt transferendam: ceteras consimilibus translationibus disponentes. Quod si nonnulla quae forte & ecclesiastica & mensurabili institutioni necessaria existimes uidentur omissa: Id industria factum putes. Lectorum enim diligentia fretus: eos siquidem existimo nihil quod ad huiusmodi institutionem pertineat ignoraturos: si haec ipsa studiose euoluerint uolumina. Difficile est non reliqua esse nota: quibus omnia aut pleraque optime cognita fuerint.

Franchini Gafori Laudensis Liber secundus Musicae actōis explicit feliciter

1. The first part of the document is a header section containing the following information:

2. The second part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

3. The third part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

4. The fourth part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

5. The fifth part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

6. The sixth part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

7. The seventh part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

8. The eighth part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

9. The ninth part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

10. The tenth part of the document is a list of items, numbered 1 through 10, which are:

1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.

2. Once the problem is identified, the next step is to define the objectives and goals of the project. This helps to clarify what needs to be achieved and provides a clear direction for the team.

3. The third step is to develop a plan or strategy to address the problem. This involves breaking down the problem into smaller, manageable tasks and determining the resources needed to complete them.

4. The fourth step is to implement the plan. This involves putting the strategy into action and monitoring progress to ensure that the project is on track.

5. The final step is to evaluate the results of the project. This involves assessing the outcomes against the objectives and goals to determine the effectiveness of the intervention.

1. The first step in the process is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information and understanding the context of the problem.

[illegible]

100-443887-100

LIBER TERTIVS.

De contrapuncto & eius elementariis uocibus. Caput Primum.

Armonici modulaminis Genus auctore Baccheo est
 mos uniuersum quid subindicans : diuersas in se ha-
 bens ideas idest exemplaria : seu diuersas cantilenar
 compositiones: quod quidem contrapunctum uoca-

Tritecordi scilicet incompositi ac incompositi exchordi interualla: ex quorū
 extremitatibus concordantiæ proueniunt: quas (nō abs re) surdas possumus
 appellare. Coniunctorum igitur sonorum qui certa auribus conueniunt con-
 ueniunt concordantiæ tres sunt differentiæ. Alii enim sic inuicem sunt compo-
 siti ut auribus tantum deprehendantur accommodati ut Tritechordum incō-
 positum atq; incompositum exchordum. Alii non solum auditui conueniūt
 sed simile quoq; sibiipsis sensum pficiūt ut diapente incōposita atq; icōposita
 diapason diapēte. Alii uero i tm deuenere ut unicū uideant auribus sonū effi-
 cere: quanq̃ sunt inæqualis toni ut incōposita diapason atq; bisdiapason. Ve

Briennius rum Sonos qui solum auribus conueniunt Briennius emeles idest concinos
tuocat. Symphonos uero qui iam similitudinis participes sunt. Sed qui iidē ui
dentur homophonos uel Antiphonos. Boetius autem Ptholomeo consen-
Ptholomeus ticns priores huiusmodi coniunctos sonos q recte aurium iudicio ad melo-

Concordan-
tiarum.
Alia perfe-
cta
Alia imperfe-
cta
Alia media.
Francho.
Guido
Anselmus
Effectus & p-
prietas cōtra
puncti
Quid sit in-
teruallum
Baccheus.
Plato.

de natura

De Natura & denominatione specierum contrapuncti: Caput secundum.

Pecies seu elementa contrapuncti in instrumentorum fidibus atque uocali concentu gratium acutorumque sonorum commixtionem qua harmonica confurgit melodia proportionabiliter consequantur necesse est. Quod & si unisono qui simplex & solius existit **Unisonus** naturæ minime contingat: tamen quæ cæteris concordantiis (namque deriuantur ab ipso) plurimum conferat augmenti: uelut & numeris unitas: ac lineæ punctus: musici ipsum unitatis loco obseruantes concordantiis concorditer ascripserunt. Imposuere autem ipsis nomina a sonorum uniuscuiusque secundum diatonicum genus dispositorum numerositate. ut ditonum quæ tribus sonis constet tertiam dicant: Diapenten quinque uocibus ductam: quintam nominent: Diapenten cum tono sex sonis sextam appellent. Diapason octo sonis probatam octauam uocent atque reliquas eodem modo. At concordantiarum huiusmodi Aliæ simplices & primariæ: quæ scilicet inter septem essentialiores & discretos sonos concipiuntur ut Unisonus: tertia: quinta: & sexta. Aliæ replicatæ & secundariæ ut octaua: decima: duodecima: & tridecima: hæc. n. æquæ sunt

uallo atque distantia ab extremitatibus disiunctam habent: Aliæ longiore distantia. At quanto auctius & uariabile fuerit medium ipsarum extremitatum: interuallum: tanto huiusmodi commixtio naturam percipiet harmoniæ. Quod si sola chorda fuerit media (quæquam uariabilis) puta in ea specie quam tertiam uocant cui quidem secunda uox sola medium præbet nobis sui simplicitatem ab harmoniæ suauitatis natura longe disiuncta est: quam quidem primam in ordine coniunctam

prima

ponunt: quæ

te. Quæ

narius numerus

nullam continet

tonice dispositam a contrapuncti lege recedunt: ut tonus & semitonium. Tertia itaque dupliciter disponitur ditono. scilicet & semiditono: quæ licet (cum ditonalis est semitonii subtractione in semiditoniam formam transmutetur: (cum

Tertia

uero in ditono tertia minor est. Atque ideo huiusmodi uarietate & incerta eius dimensio.

tunc diton

dita

tertiam ipsam uagantem. & imperfectam contrapuncti speciem duxerunt appellandam. At tertiam ipsam minorem quam semiditoniam uel trihemitoniam asserunt distantiam conuenire. Antiquorum diligentia (naturaduce) ex permutatione generis diatonici in chromaticum incompósito maiore intervallo a singulo tetrachordo concordant excipit: quare ipsam nonnulli chromaticam uocant. Ditoniam uero tertiam incompositam enarmonicam dicunt quoniam rarissimum atque incompositum enarmonici tetrachordi interuallum circūueniat: ut tertio capite primi præactum est: sed in harmonia instrumentali hæc latius explanabo. Ex uariatione igitur huiusmodi tertiarum: quæ uel semitonii sub

Quinta

Sexta

Septima

Octaua

monica

monica medietate consistens. Nāq̃ qua proportiōe longior eius chorda grauiorem sonum emittens breuiorem quæ acutissimum sonum efficit & æquisonum custodierit: eadem item interuallum seu differentia longioris & mediæ quod diapente est: ad differentiam item interuallum mediæ & acutoris quæ diatessaron implet: noscitur esse deductum. Rursus maius interuallum quod maioribus numeris circūscriptum sit: maiorem obtinet consonantiam scilicet diapenten. Minor autem distantia paucioribus numeris ducta minorem scilicet diatessaron continet consonantiam: quod quidem harmonicæ medietatis proprium est; ut in harmonia instrumentali mathematicè declarabo. Constat igitur medium esse constitutum harmonicæ ut Petrus de hebano interpres testatur. xii. problemate partis harmonicæ. qua re cum prima sit ac minor diapente son æquisonantia quæ harmonice mediata. Aristoteles ipse decimooctauo problemate solam asserit perfecte consonare. Ad hæc inter grauissimam & mediam chordam: mediam quandam & concordem scilicet tertiam maiorem & minorem uicissim suscipit: quod cum quintæ conueniat in ipsis consideratione prædictum est. Est itaq̃ octaua harmonicè mediata prima ac simplex illa harmonia qua musicus omnis concentus gratiore atq̃ suauiore modulatione perfulget. Decima autem quæ ad tertiam octaua est: ipsius tertiæ sapit naturam: est nāq̃ imperfecta & uaga: quū subtractione semitonii minor sit: additione maior: non enim recipit mediam chordam sonoram inter ipsam & octauam: quoniam prima species est ab ipsa discedens uelut simplex tertia ab unisono. Tres enim medias sustinet sonoritates concordēs decima ipsa scilicet tertiam: quintam & octauam: Quæ & si
 grauiores: & quintam atq̃ octauam
 tium imperfectas: scilicet tertiæ ad grauiores: & sextæ inter quintam & decimam ipsam acutiores dispositæ: ipsam obtundunt & reddunt in suauiores. Nam unumquodq̃ bene atq̃ recte dispositum: quum quid difforme & incongruum susceperit propriæ naturæ parietur alterationem. Duodecima uero quintæ æquisonans octo tonis constat ac tribus minoribus semitoniiis: fit enim ex diapasone ac diapente: quæ quum solam octauam chordam mediam seruauerit: duplam scilicet
 dimensionem: harmonicæ acquiescentiarum consideratione deducta: quod quidem probatur his numeris 12 6 4 si enim 12 numerū grauissimæ ac longiori chordæ quæ est C ut ascripsero: ac numerum senarium eius octauæ scilicet G solreut: Inde ipsi duodecimæ quaternarium. s. D la solre extremi ad se inuicem termini atq̃ ipsæ inuicem differentia una eademq̃ proportionē seruantur: nam quemadmodum duodecim ad quatuor triplam efficiunt proportionem: Ita differentia duodenarii ad senarium quæ est senarius differentia senarii ad quaternarium quæ binarius est: tripla comparatione custodit. Est item & maior proportio in maioribus numeris: Inde & maior consonantia: & in minoribus minor: quod (ut prædiximus) harmonicæ medietatis propriū est. Sustinet insuper & quintam chordam inter primam

Decima

3/1

Duodecima

12/1

 Tertiadeci-
ma

 Quintadeci-
ma

& octauam harmonica medietate dispositam: ad quam duodecima ipsa octaua est. Quod si tertiam ipsi interposueris chordam atq; ipsius tertiae octauam quae scilicet ad primam decima est: quoniam surdae & irrationales sunt: suauitas ipsius harmonicae consistentiae suspendetur. Tertiadecima sextae naturae imitatur quippe quae octauo loco ab ipsa distat in acutum: est enim imperfecta & uaria: minor quidem semitonii subtractione: ac maior additione: Mediat autem concorditer a tertia: sexta: octaua: & decima: harmonicae consistentiae suauitate inficiens. Quintadecima bisdiapason aequisonans decem tonos & quatuor minora semitonia continet. Omnem insuper harmonici modulaminis uim atq; naturam sibi ipsi conseruauit: nam septem harmonicae consistentiae scilicet diapason species sustinet & gubernat: qua re quiddecim essentialium chordarum dispositionem perfectissimo systemati ascripsit antiquitas. Haec ideo continua solius chordae medietate disposita ob corpoream ipsam magnitudinem quam duabus aequis aequisonantis diapason dimensionibus sortita est Geometricae proportionalitati noscitur adiacere. Quia enim proportionem maior numerus medium seruat: ea ipsa & medius ad minorem accidit. Ac rursus differentia maioris & medii ad medii atq; minoris differentiam pari

est

ideli

um g

ariu

dia

naio

tum differentia scilicet 8 ad minorum differentiam quae est 4 duplam pariter probat habitudinem: Atq; ita per proportionatos huiusmodi chordarum terminos soni ipsi intelligendi sunt: per differentias aut ipsa chordarum intervalla: nam sicut se habent inuicem termini in dupla: Ita grauius & auctius intervalum ad minus & acutius. Sustinet item quintam chordam & duodecimam harmonice mediatas atq; suauiter consonas. Verum interposita tertia ac decima chorda suauissima huiusmodi harmonia auribus accedet obumbrata atq; infecta. Decimaseptima tertiae & decimae aequisonans: quintadecima est ad tertiam: & octaua ad decimam. Est enim traga & imperfecta: tertiae ipsius sonoritatem consequens: ac tertia: quinta: octaua: decima: duodecima: & quata

 Decimasepti-
ma

 Decimanona

 Vigesima

decima concorditer mediat. Decimanona ad quintam bisdiapason: ac diapason ad duodecimam aequisonat: sustinet enim tertiam: quintam: octauam: decimam: duodecimam: quintamdecimam: & ter mediatas. Vigesima autem aequisonat diapason ad sextam: ad plurimas quidem sustinet medias concorditer chordas scilicet tertiam: sextam: octauam: decimam: tertiamdecimam: quintamdecimam & decimaseptimam: uerum quae quintadecimam excedunt qm corpoream geometricam

metricæ mediocritatis magnitudinem superuadunt : surdæ quodâmodo sunt
& debiles propriæ sonoritatis natura aliquando destitutæ. Reliquæ autem
sonorum coniunctiones insuauiter aurium sensum ledunt quum simul extre
mæ feriuntur
simplicioribus
sunt:quippe
nullum conse

De octo mandatis siue regulis Contrapuncti. Caput Tertium.

ma regula

Initium Cantus:

8. 18. 5. 12.

35. 10.

nam: seu etiam in quintam ac duodecimam: quas & n perfectæ minime iunctis
ipsa tamen suauiore sonoritate perfectis ascribunt. Verum hoc primum man
datum non necessarium est: sed arbitrium: namq perfectionem in cunctis re
bus non principiis sed terminationibus attribuunt. Inde & imperfectis con
cordantiis cantilenarum exordia pleriq instituerunt: ut his exemplaribus cõ
probat.

Collige à

1. 3. 5. 8. 10. 12.

Ergo à quatuor. 6. 12. 18. 24. 30. 36.

TENOR

TENOR TENOR

Prima enim huiuscantilenæ compositio per tertiam summit exordium. Se

Secunda regula

1. 3. 5. 8. 10. 12.
1. 3. 5. 8. 10. 12.
0. 0. 0. 0. 0. 0.
et cetera per similes.

siue etiam duæ quintæ aut duodecimæ : quæ & si perfectæ non sunt : perfectis tamen (ob quam sortiuntur suauitatem) connumerantur : ipsarum regula non atq; mandata seruantes. Hæc enim regulas arbitraria est: sed legalis: omnem penitus exceptionem reiciens. Nonnulli tamen sunt arbitrati duas quintas simul ascendentes uel descendentes pronunciarî posse modo diuersis protensæ sint quantitatibus & interuallis: una scilicet perfecta: altera subtractione uel defectu semitonii diminuta: puta pcedendo ab Are ab Elami: siue a proslambanomenē ad hypatenmeson: Inde sub sequenter & immedie ascendendo a t̄i mi graui ad Ffaut: siue ab hypatehypaton: ad parhypatenmeson. quod mea sententia falsum est. Nāq; quintam semitonio diminutam q; maxima & nota sit huiusmodi diminutio: cantilenæ incongruam esse nemo dubitat. Hinc diapenticarum specierum ordinem a Proslambanomenē duci non patitur harmonica medietas diatonice (quod organistæ asserunt) minimæ ac latentis iustitatis diminutionem patienter sustinet: quæ quæritur. Tertia regula est: q; inter duas perfectas diuersis uel consimilibus motibus intensas perfectas concordantia: puta tertia uel sexta & eius Plures item imperfectæ similes: atq; etiam dissimiles ut duæ uel tres uel quatuor tertiæ & una aut plures sextæ: inter duas ipsas perfectas eiusdem generis quamdecenter disponuntur: quod præsens monstrat exemplar.

Cum ita partici-
plata.

Tertia regula

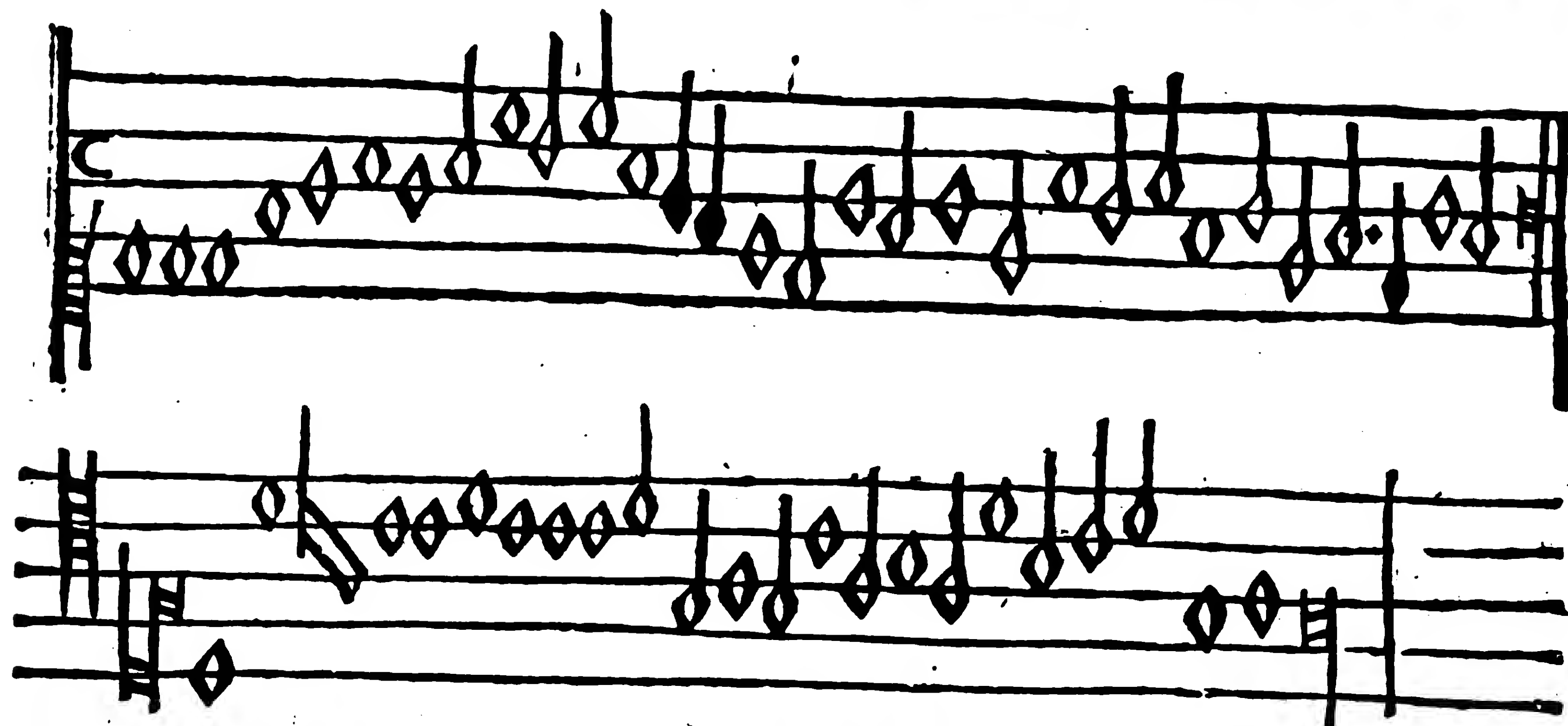
CANTVS

TENOR

**Contrapunctus atq; solum inter duas eiusdæ generis perfectas concordantia
similibus motibus
dæ uel quartæ aut
seminima uel semi**

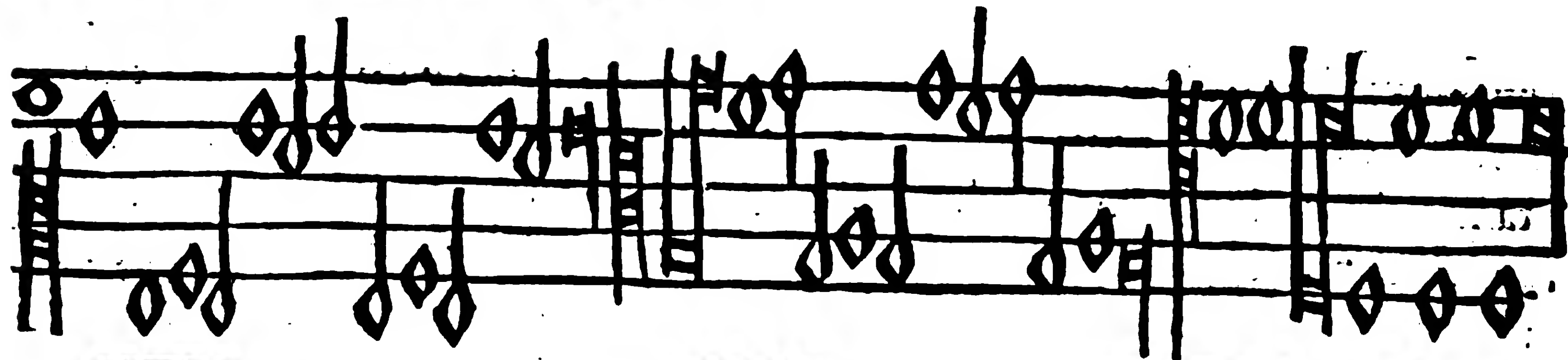
gutam imitetur ut semibretem aut breuem non admittitur: nam si discordantia patens ac nota contrapuncto non congruit: imperfectae concordantiae locum ac uicem obtinere imperfectae huiusmodi: regula est quod plures per ascendentes possunt in contrapuncto consequenter deduci: ut quinta post unisonum uel post octauam: & octaua post quintam: ac reliquae eodem modo: hoc constat concentu.

Quarta regula

Quinta Regula est quod duae perfectae concordantiae similes possunt in contrapuncto consequenter & immediate constitui: modo dissimilibus procedant motibus atque contrariis: ut si duarum octavarum prima in acutum sit protensa: secunda in graue remissa: & econuerso. Similiter quum fuerint duae quintae immediate succedentes: quarum prima per Thesim ducta sit: secunda per Arsim: uel econuerso: ut hoc probat exemplar.

Quinta regula

CANTVS

TENOR

CONTRA TENOR

In huius. n. contrapuncti dispositioe prima notula cantus uidelicet partis acutioris est octaua a tenore in acutum itensa: secunda uero, est octaua sub tenore remissa:

D ii

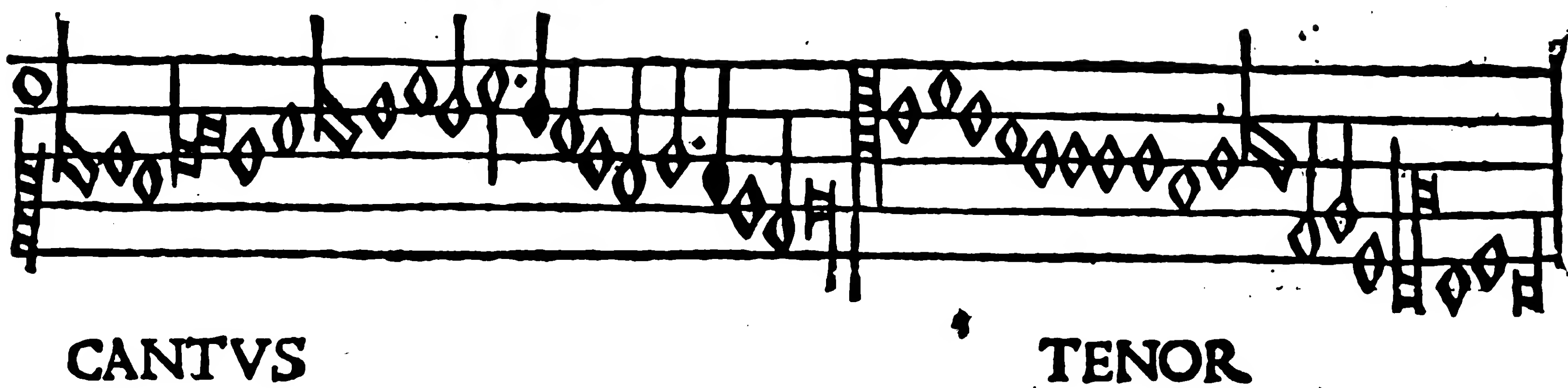
Sexta regula

quia per octauam remittitur & tenor intenditur per octauam. Prima item semibreuis contratenoris est quinta intensa supra tenorem. Secunda uero est quinta intensa supra cantum. Item ultima semibreuis seu penultima notula contratenoris est quinta remissa sub tenore. Ultima uero notula ipsius contratenoris. s. longa est: item quinta sed intensa supra tenorem: quod in omnibus fere cantilenis euenire contingit. **Sexta regula** est q. in contrapuncto partes cantilenæ scilicet tenor & cantus atq; contratenor debent inuicem esse contrariæ in motu: ut quum cantus ascendit: tenor descendat & econuerso. atq; contratenor eodem modo se habeat cum altera ipsarum partium. Est tamen hæc lex arbitraria. Nam sæpe & multum tenoris notulæ notulas cantus ascendentes aut descendentes consimilibus motibus subsequuntur: similiterq; in contratenore proceditur: quod potissimum euenit: quum partes cantilenæ sese inuicem iisdem motibus fluant atq; fiuris: ut hæc cantilena declarat.

CANTVS**TENOR****Septima regula**

Septima regula est q. quando ex concordantia imperfecta perfectam petimus concordantiam tanquam cantilenæ terminationem: uel alicuius partis eis harmoniæ: ad propinquiores perfectam diuersis utriusq; partis motibus acquirendam concurrere necessum est. Vt exempli gratia: quum tenor & cantus sextam maiorem sonuerint uidelicet diapenten cum tono: tunc ambo contrariis motibus procedentes scilicet tenor unica uoce descendens: & cantus unica pariter uoce in acutum intentus in octauam quæ considerata motuum contrarietate ipsi sextæ propinquior est: illico conuenient. Quod proprium est sextæ maioris ad octauam scilicet transmeare. Minor uero sexta ad quintam frequenter reuertitur unico motu: altera scilicet cantilenæ parte immobili: altera mobili: contrariis uero motibus ad octauam ite præstat. Rursus quum catus & tenor tertiam sonuerint: in unisonum (ducta præ motuum cōtiguorum cōtrarietate) conuenient

nient: Atq; item laxati in contrarium ambo ad quintam transferuntur. quod hoc concentu facile comprobatur:

In hoc exemplo Cantus & Tenor in tertiam cū prima semibreui in unisonū prolabantur ad semibreuem secūdā. Et ex quarta semibreui quæ tertiam minorem sonat: contrariis motibus in quintam conueniunt cum quinta semibreui. Et ex quinta semibreui ad sextam semibreuem solo cantus motu (stante scilicet tenore) in minorem sextam conuertuntur. Ex hac uero ad septimam procedentes semibreuem: motus solum cantus tenori stabili quintam cōducit. Sed cum octaua semibreui solo item motu tenus immoto ipsi tenori minorem sextam ascribit. Dehinc quū ambo ipsi cōtrariis motibus (tonito scilicet utrinq; interuallo) ab inuicem distrahūtur: nonam semibreuem in octauam ipsi sextæ propinquiores constituunt. Atq; ex undecima semibreui in sextam similiter ducta ad octauam æquisonantem cum duodecima semibreui contrariis procedunt motibus. In cæteris quoq; consimilem decet aggredi considerationem. Octaua & ultima regula est q; omnis Cantilena debet finiri & terminari in cōcordantia perfecta uidelicet aut in unisono ut Venetis mos fuit. aut in octaua aut in quintadecima: quod omnis musicorum scola frequentius obseruat: gratia harmonicæ medioeritatis perficiendæ. Est enim Finis teste Philosopho unus cuiusq; rei perfectio.

Octaua regula

Philosophus

Quæ & ubi in contrapuncto admittendæ sint discordantiæ.

Caput Quartum.

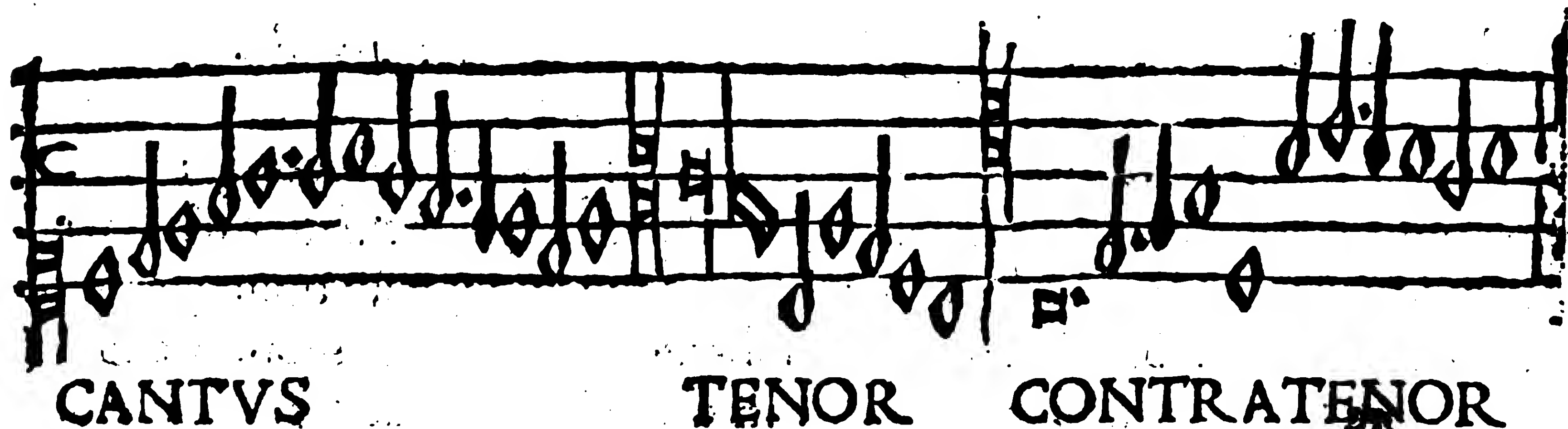
apuncto admittendæ sint discordantiæ breui descri-
exprimendum. Semibreuis enim recta plenam tem-
onsequens: in modum scilicet pulsus æque respiran-
dantiæ subiacere non potest: ut artis poluere magi-

stri. similiter & breuem notulam discordantem non admittunt: corrumpit enim
concentus naturā &
sincopā & ipso rursu

Quæ uero per
in cōtrapūcto.

D. iiii

Id enim in omnibus fere cantilenis contingit: ut quum imperfectam contineamus concordantiam: ex qua immediate: per contrarios organizantium motus ad perfectam sibi propinquiorem proceditur. tunc minima seu etiam semibrevis ipsam imperfectam immediate præcedens erit discordantia scilicet uel secunda quum ex tertia in unisonum peruenitur: uel quarta quum in quintam prodeunt: uel septima quum ad æquisonantem octauam profiliunt. Atq; ideo discordantia huiusmodi sincopata latet nullam auribus afferens lesionem: ut hoc percipitur exemplo.

Donstable
Binchoys
Dufay
Brasart

In hoc concentu: prima minima cantus secundam efficit ad tenorem (patentem quidem discordantiam): Atq; secunda pariter minima cantus quarta est ad tenorem notissime discordans: has ego raro concederem admittendas: est enim nota ipsarum discordia: quamquam uelociter gradiens dimidium tantum semibrevis obtinet: Complures tamen discordantem huiusmodi minimam atq; semibreuem admitterebant. ut Donstable: Binchoys: & Dufay: atq; Brasart.

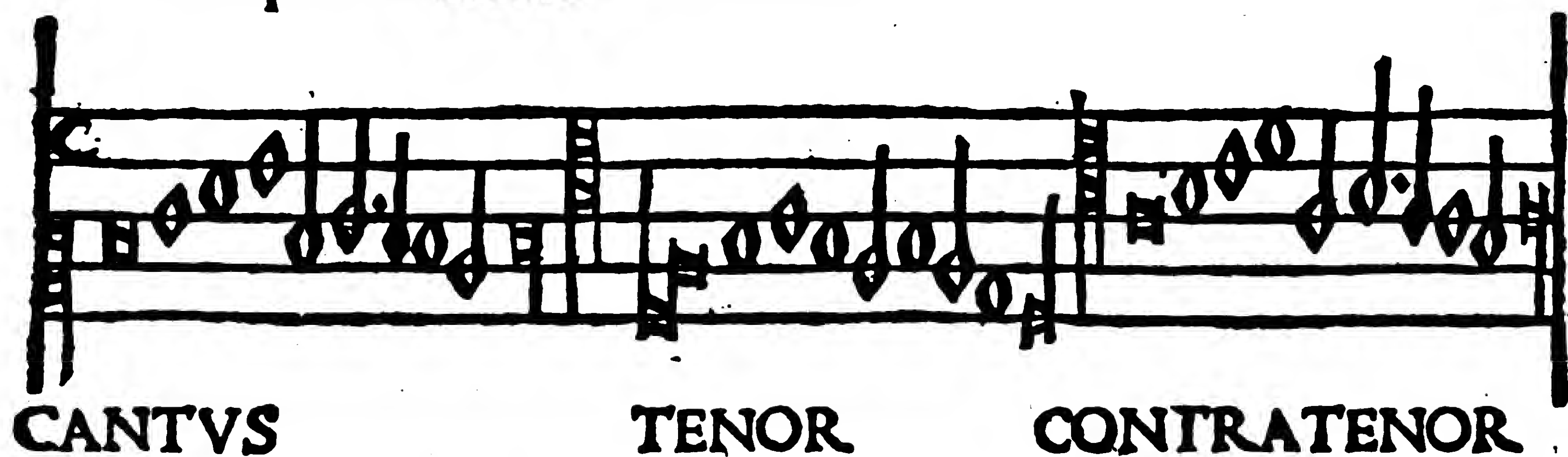
Ultima uero semibrevis cantus in duas minimas distincta: secundam minimam cum ultima semibreui tenori septimam efficit discordem: sed latentem ducen te sincopa Idem quoq; comperies in ultima semibreui contratenoris: quam quum duas in minimas partitus fueris: secunda ipsarum ad ultimam tenoris semibreuem quartam discordem monstrabit sed latentem. Qua re minimam huiusmodi atq; etiam semibreuem discordantem in contrapuncto admitti necesse est. Est item & latens discordia in contrapuncto præter sincopatam: quæ scilicet inter plures cantilenæ partes concordens continetur & obtunditur. Semibrevis aut in duplo diminuta & brevis in quadruplo ac reliquæ eiusmodi: q. minimæ figuræ quantitati æquiualeant: & si discordantes fuerint in contrapuncto poterunt sustineri.

De Consentanea suauitate quartæ Caput Quintum.

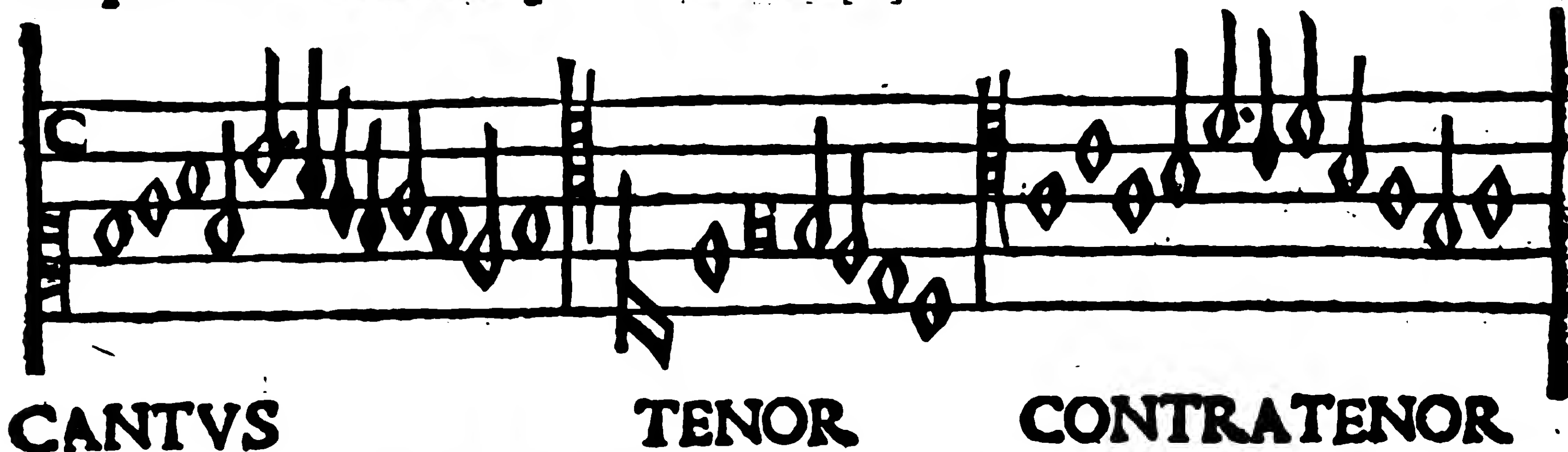
Quarta usus.

iunctis inuicem sonis discordantia cõsurgit Dia
sonas: duobus locis admittit in cõtrapuncto.
catus octauam inuicem sonuerit tunc medius q cõ
tra tenor

contratenor dicitur in quintam supra tenorem: tribus s. tōnis ac semitonio ductam dispositus: ab acutissimo sono qui octavam æquisonantem perficit ad grauiorem: per quartam. s. diatessaron distabit in graue: atq; ita quarta huiusmodi inter contratenorem & cantum quoniam harmonice mediata est: optime concordabitur præsens monstrat concentus:

In hoc concentu: prima notula atq; itē ultima contratenoris quintā supra tenorem & quartā sub cantu inuicem consonans harmonica medietate constituit. *Secundo* quum tenor & cantus procedunt per unam aut plures sextas: tunc uox media. s. contratenor quartam semper sub cantu tenebit: tertiam semper ad tenorem obseruans in acutum. Huiusmodi autem contrapunctum cantores ad Faulx bourdon appellant. in quo quidem medius ipse contratenor sæpius notulas cantus subsequitur: diatessaronica sub ipsis depreffione procedens: quod in psalmodiarum modulationibus a musicis frequentius obseruatur. Atq; ita quarta huiusmodi inter contratenorem & cantum etiam per semibreues & breues ac longas deducta in contrapuncto concorditer admittitur: quod hoc concentu apertius declaratur.

Constat enim ex proposito concentu notulas omnes contratenoris per quartam a notulis cantus esse depreffas ac a notulis tenoris sextam ad cantum cōcludentibus per tertiam intētans: sed per quintam in acutum protractæ sunt ab his tenoris notulis quæ cum cantu o
harmonica mediocritate cōcludūt. Inde

simphoniā
i cantilena.
D iiii

Quare Quarta inter medium sonum & acutiorem concordat: discordatq; inter medium & grauiorem. Caput Sextum.

Si sexta per tertiam supra tenorem mediata quartā inter mediū terminum concorditer sustinet & acutum: quoniā inter duas ipsas concordantias tertiam scilicet & sextam (quāuis imperfectas) disposita est ab ipsis tāquā minor a maioribus obumbrata. Id tamen noscitur etiam natura atq; arte deductum. Namq; acutiores soni uelocioribus motibus generantur. Inde & grauioribus quos tardior educit motus debiliores sunt: ut primo secundi theoricæ descripsimus. Quare & ipsa uelocitate debilior effecta in acutum latet discordantia quartæ. Secus quum in grauioribus concipitur sonis: Tunc enim nota est ad aures iniocundam reddit sonoritatem ob motuum tarditatem: quam Boetius noster primo Musicae grauioribus sonis asserit inesse. Traditas enim plus temporis naturaliter sibi uendicauit quam celeritas. Hinc potest in grauioribus sonis amplius discordari: consequenterq; discondantia percipi magis nota: quod Aristoteles est uigessimo primo problemate partis harmonicæ. Iccirco in grauius ipsis sonis quartæ huiusmodi discordiam contrapunctus non sustinet.

Boetius

Aristoteles

De Conformitate & diuersitate tertiar & sextar: Caput septimum.

Imperfectas simplices ordinis concordantias tertiam scilicet et sextam in æquisonantis octauæ dispositione alterius constat concreari. Dispositis namq; duobus æque per octauam distantibus sonis quasi in tenore cum cantu. si per sextam remissus fuerit cantus tertia illico disponitur supra tenorem intensa. Quod cum in octauæ eiusmodi dispositione grauiorem chordam sexta intensam per tulerit: ad cantum item ad tertiam substituet maiorem. scilicet uel minorem secundum diatonicam naturalemq; tonorum ac semitonorum progressionem. Addo (quod auctius est) medium neruum in harmonica diapason consistentia dispositum unico motu ambas ipsas generare ad extremos: namq; quum per tertiam remissus fuerit tertiam efficiet ad grauiorem & sextam ad acutiorem. Quum uero semitono aut tono medius ipse sonus fuerit intensus tertiam ad acutiorem: & sextam ad grauiorem comprobabit. Remissus insuper cantus ab octaua per tertiam maiorem uel minorem: in sextam illico minorem aut maiorem declinabit. Similiter & tenor quum octauam sonuerit sub cantu si per tertiam ascendat: sextam probabit ad cantum, quod diligenter huius compositionis examine pernotescit.

Cantus

CANTVS

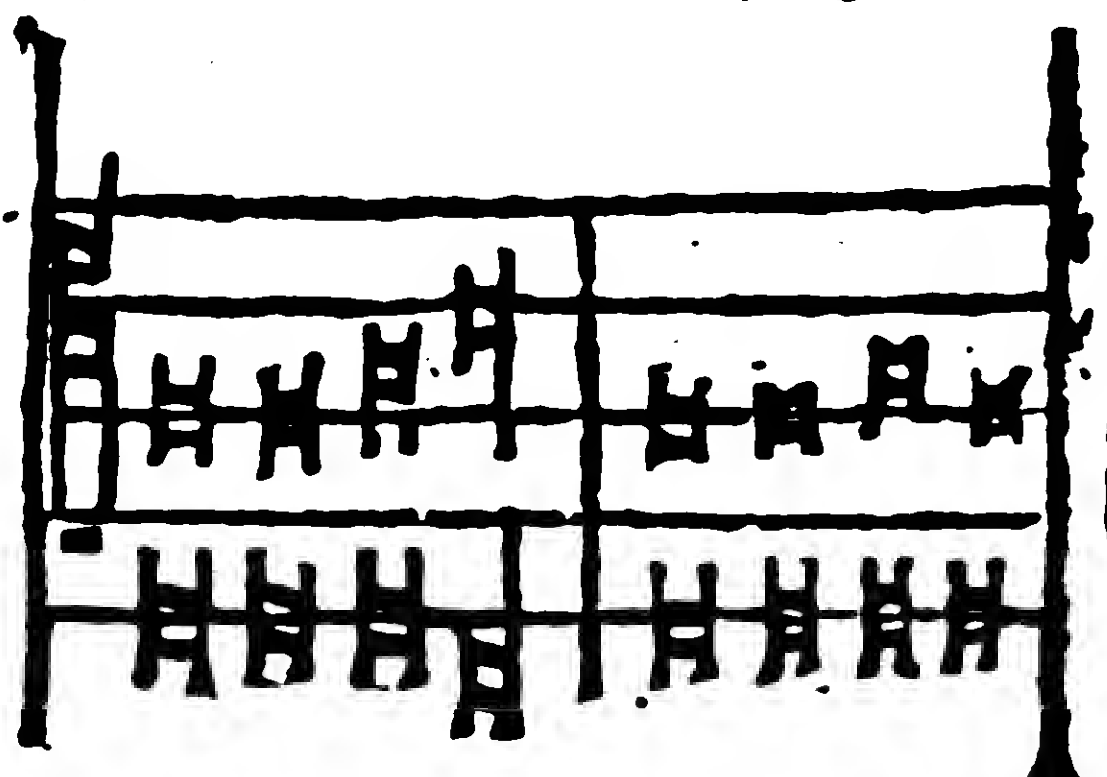
TENOR

Id item aduertendum est : q̄ si species siue concordantia cuius intensiōe uel remissione altera producitur fuerit maior : puta tertiā intensā a tenore uel remissa a cantu : producta erit minor scilicet sexta : & econuerso. quoniam in ipsa octaua perfecta quinq̄ tantum toni ac duo minora semitonia comprehenduntur. Patet igitur in ipsius octauae dispositione ex motu sextae tertiā facile generari : atq̄ ex tertiā ductu sextā concludi. Inde q̄ ambae imperfectae sint unā eandemq̄ quodammodo naturam & proprietatem seruare uidentur. Prediximus insup̄ in tertio capite regula septima q̄ tertiā ad unisonum atq̄ ad quintam : & sexta ad octauā contrariis motibus aptissime sese conferunt : qua re in eptius unico deferuntur motu. Hinc constat tertiā & a duabus cōtiguīs cōcordantiis perfectis (contrariis ab ipsa motibus) circūuenta sit : quinta. s. & unisono suauiore esse quā sextam. hāc. n. & si ab octaua & a quinta circūscripta est : ad ambas tamen contrariis motibus non procedit nanq̄ solo motu in quintā conuertit̄ : quis duobus cōtrariis ad octauā transcendat. ut hic patet.

Rursus sexta n
octaua quoniam
contigua nulla

uā de
est &
inter

quintam & sextam. Inter sextam uero & octauā septima uox naturaliter disposita ē. iccirco sexta ipsa ob octaua remotior quintae naturam magis participat. Cūq̄ quinta longe distet perfectione ab octaua. Sexta ipsa ipsius quintae particeps imperfectiorem obtinuit sonoritatem quam tertiā : quae & quintae & unisoni (tanquam media ad extremos) participat perfectionem. Hāc enim contrariis (ut dictum est) motibus & ad quintam & ad ipsum unisonum : cui octauae perfectio simpliciter ascripta est : primo ac strictiore impetu noscitur transmeare. quod subiectae notularum comprobant descriptiones hoc modo.

**De Denominatione extremorum sonorum in concordantiis.
Caput octauum.**

Vnt & qui extremas concordantiarum chordas multimodis syllabarum uocalium denominationibus considerant: dicunt enim quā tenor pronunciatur ut cantus in unisonum: similiter ut modulabitur in tertiam mi & sol in quintam: atq; la in sextam in singulo exacordo. Sed in octauam cantus ipse similiter ut æquisonabit ipsi tenori atq; reliquas secundum huiusmodi considerationem existimant nuncupandas. Nos uero (& si in flore musicæ hunc ipsum descripsimus ordinem) nulla tamen lege credimus id esse seruandum: quoniam neq; æqualitas neq; diuersitas syllabarum sed propriis interuallis disiunctæ extremitates sonantium terminorum concordantias concludunt. Nam quum tenor in \int ut dixerit ut: Cantus non modo poterit ut. in octaua exprimere secūdum diatonicam Guidonis institutionem: uerum etiam. sol & re. in G solreut grauem. Vnaquæq; enim syllaba in G solreut graui disposita: perfectam ad \int ut æquisonant octauam: uidelicet diapason consonantiam. Similiter ad secundam chordam omnes poteris in introductorio concordantias ad decimamnonam usq; facile cōducere. Nam quum in Are tenor quieuerit poterit cantus fa & ut in tertiam s. in C faut. Et la ac mi in quintam in Elami grauem enunciare. Et fa in F faut in sextam minorem. Atq; la & mi ac re in Alamire in octauam perfectam. Atq; item sol & fa & ut in decimam in C solfaut: Et la atq; mi in Elami acutam in duodecimam. Et fa in F faut acuta in tertiamdecimā. Atq; la & mi & re in Alamire superacutam in quintamdecimam. Et sol & fa in decimamseptimam in C solfa: Atq; in decimamnonam la in Ela: quod præsentis figuræ descriptione notissime percipitur.

C	la	to	20 ^a ad Γ ut	19 ^a ad Are	
D	la sol	to	19 ^a ad Γ ut		
E	sol fa	to		17 ^a ad Are	
F	mi	se	17 ^a ad Γ ut		
G	fa	ap			
A	la mi re	se		15 ^a ad Are	
B	sol re ut	to	15 ^a ad Γ ut		
C		to			
D	fa ut	se		13 ^a ad Are	
E	la mi	se	13 ^a ad Γ ut	12 ^a ad Are	
F		to			
G	la sol re	to	12 ^a ad Γ ut		
A	sol fa ut	to		10 ^a ad Are	
B	mi	se	10 ^a ad Γ ut		
C	fa	ap			
D	la mi re	se		8 ^a ad Are	
E		to			
F	sol re ut	to	8 ^a ad Γ ut		
G		to		6 ^a ad Are	
A	fa ut	se			
B	la mi	se	6 ^a ad Γ ut	4 ^a ad Are	
C	sol re	to	4 ^a ad Γ ut		
D		to			
E	fa ut	to		3 ^a ad Are	
F	mi	si	3 ^a ad Γ ut		
G		to			
A	re	to		Unison	
B	ut	un	unison		

Atq; ad reliquas consimilis erit concordantiarum inuicem consideratio uidelicet non solius utrinq; syllabæ dispositione: sed proportionatis inuicem sonis per congruas interuallorum dimensiones.

Altera intentione specierum atq; remissione diuersa contrapuncti disponuntur elementa. Caput Nonum

id congruum esse puto quod exactius duximus explicem admodum scilicet elementariæ contrapuncti species in cantilena solent commisceri. ~~Quum enim cantus~~

tertiam tenuerit: diuersitate motuum computata: in uni

sonum illico collabu

tertia diuersis item moribus ad

quintam profiliunt.

er tertiam tenori superpositus

unica inteditur uoce remittitur tenor per quintam octauam inuicem per

ficient: & econuerso: quum scilicet tenor in octaua cum cantu dispositus in

tenditur per quintam & sola uoce cantus remittitur: ex octaua in tertiam sua

uiore transitu commeabunt. ~~Ex octaua item ad sextam diuersis motibus: &~~

ex octaua ad quintam unico uidelicet cantus motu per quartam remisso: uel

tenoris per diatessaron intenso peroptime proceditur. ~~Verum ex sexta in ter~~

tiam organizantis sono per quartam remisso uel solius tenoris per quartam ipsam

intenso facile

tiolem efficit canti

lena partem.

quartam ipsi tenor

ri sextam respondebit. ~~Quod si tenor cum cantu~~ in tertiam dispositus per quar

tam fuerit demissus: sexta pariter a cantu discedet: quæ hoc lucide disponitur

harmento.

CANTVS

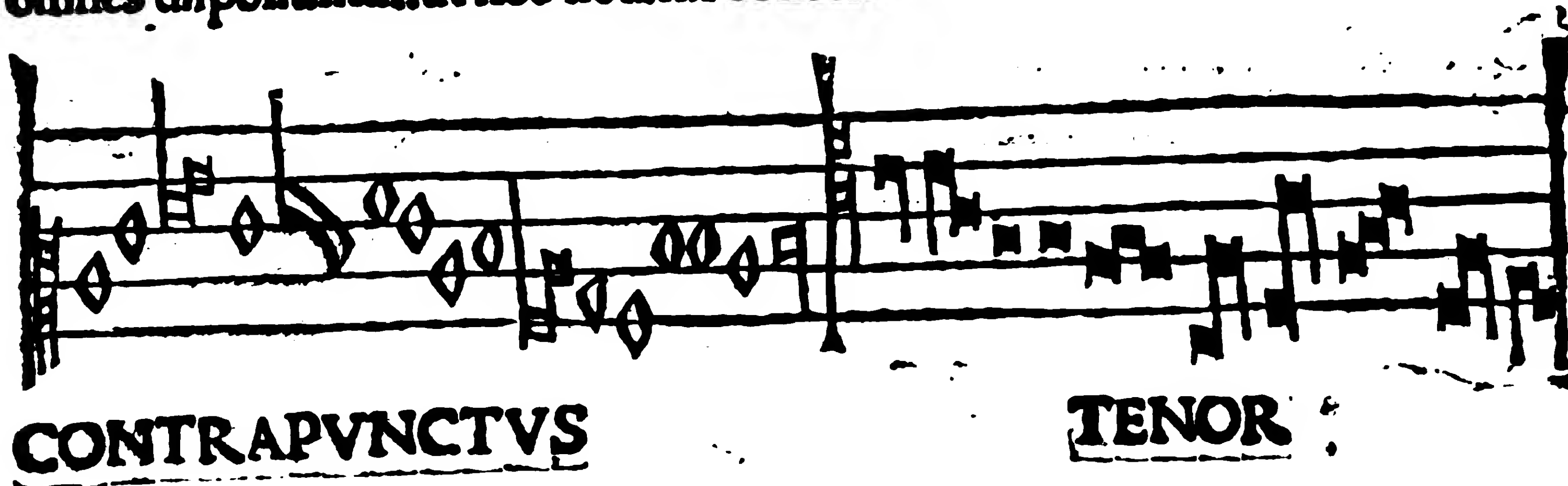
TENOR

Reg

Quum autem

De diuersitate figurationis sonorum in contrapuncto.
Caput Decimum.

sonos in contrapuncto notulis cantus plani tanquam te-
tionis fundamento Musici diuersimode solent ascribere.
p enim notulas cantus siue etiam contratenoris : notulis
ni pro tenore dispositis æquifaciunt singulas singulis re-
ferendo: ac semibreues tantum in medium deducendo. Hunc simplicem &
planum cōtrapunctum appellant : quoniam æqua temporis mensura notulæ
omnes disponuntur: ut hoc notatur concentu.

um disponentes quem tractum actionem contrapunctum vocantur hic

CONTRAPVNCTVS

TENOR

Quandoq; singulis tribus minimis duas seminimas postponentes contrapū
ctum notulis cantus plani regulari ordine ascribunt hoc modo.

Rursus

Rursus diuersis figurarum numerositatibus organizantes super notulas can-
tus plani contrapunctum diuersimode modulantur ut hic constat.

CONTRA
PVN
CTVS

TENOR

Modulantur item quandoq; grauiore succentu super notulas plani cantus:
Qua re sane duximus concludendum contrapunctum diuersis figuris ac spe-
ciebus seu elementis (Legalium tamen mandatorum obseruatione) posse cō-
stitui quod organizantium atq; compositorum nouimus arbitrio esse commis-
sendum.

De compositione diuersarum partium contrapuncti.
Caput Vndecimum.

7 Cantus
8 Contra.
9 Tenor.

in quintam ab ipso tunc Baritonante per duodecimam distabit. Baritonans enim intelligitur pars seu processus grauior in compositione cantilenæ qui & contratenor grauis dicitur a Vari quod est graue V mutata in B. quasi grauiorem cantans cantilenæ partem cuius considerationis hoc proponitur exemplar.

CANTVS

TENOR

BARITONANS CONTRA
TENOR ACVTVS

In hoc exemplo prima semibreuis acuti contratenoris in tertiam supra tenorē constituta per tertiam distat intensa a prima Baritonantis & per sextā remissa est sub prima cantus. Ab hac autem distat prima Baritonantis per quintam decimam in graue. Atq; ita ex utrisq; bona deducitur concordia. Ultima uero semibreuis acuti contratenoris tenorem superuadit acumine per quintam: distans ab ultima Baritonantis per duodecimam sub ultima cantus per diatessaron est remissa. quia re harmonica inde puenit concordia. Verum quum Baritonans fuerit remissus per quintam sub tenore: & cantus per sextam aut octauam ab ipso distet tenore in acumen. acutus tunc contratenor in tertiam supra Baritonantem ductus concordabit. ut ex prima sequentis exempli semibreui percipitur. Suauiore tamen consistentia mediabitur: si in octauam supra Baritonantem commoretur: ut in ultima huius exempli notula pernotat.

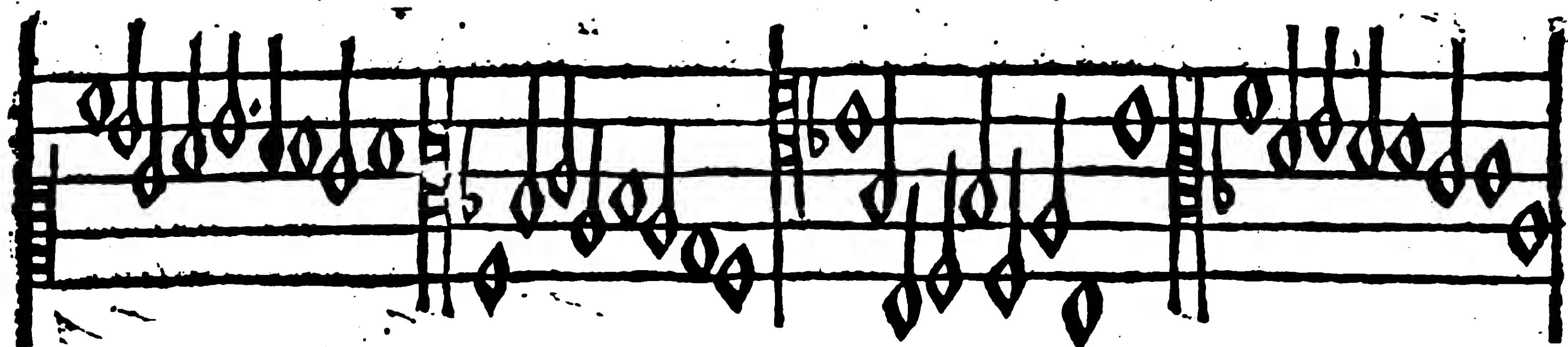
Quod quum Baritonans octauam habuerit sub tenore: cantusq; qui uenit in tertiam supra tenorē ita ut p decimā a Baritonante distet in acumen: acutus contra Alt.
tenor poterit in quintā supra Baritonantē cōstitui: qui tunc a cantu per sextam distabit

distabit in graue & per quartam sub tenore: atq; ita concorditer sese inuicem

CANTVS TENOR BARITONANS CONTRATE NOR ACVTVS

Patet ita ex præmissis rationibus atq; exemplis unâquâq; partem diuersis motibus ad alias sese in compositione referri secundum. s. regulas & elementa cōtrapuncti: ita ut concorditer singulis ipsius cantilenæ partibus correspondeat usquâq; cum nulla plenam ducat dissonantiam (præter quartam) quæ acutioribus ac mediis coniunctionum sonis suauiter congruit: ut quinto capite prædictum est. ~~Sexta insuper in grauioribus sonis plena ac stabili uoce per~~ ^{6.} rûq; discordat: nisi illico ex ipsa in octauam immediate diuersis motibus conueniant quod aurum iudicio linquimus indagandû. ~~Ac tertiâ decimâ in gra~~ ^{15.} uioribus ipsis sonis confimilis quâdoq; percipitur discordia. Huiuscæ rei causam esse credimus multitudinem temporis in grauioribus sonis consistentem: qua asperitas & dissonantia imperfectionis apertius auribus accedit afferens lesionem. ~~Acutus igitur contratenor ac tenor~~ ^{N.} ipse semper cum Baritonante debent concordari: Ita ut quum ipse cōtratenor acutus per octauam ab ipso Baritonante in acumen fuerit disiunctus: tenor supra Baritonantem per quintam aut per tertiam disponetur. Quod si tenor octauam supra Baritonantem duxerit intensam: tunc contratenor in tertiam ac suauis in quintam: octauæ huiusmodi interuallum mediabit. Atq; ita alternis diuersarum specierum uarietibus partium cantilenæ altera alteri in modulatione atq; descriptione commiscetur. Poterit item Baritonans per quintam supra tenorem ascendere: quum cantus ad tenorem octauam sonuerit: concordabit tunc cōtratenor in tertiam supra tenorem dispositus qui ab ipso Baritonante tunc per tertiam discedet in graue: & per sextam a cantu: ut in ultimâ sequentis exempli notula percipitur. Item quum cantus decimam supra tenorem sonuerit tunc Baritonans quintam supra tenorem melodice possidebit quum potissime acutus contratenor octauam a tenore duxerit intensam: quod ex prima huius modulaminis notula clarius consideratur.

E i

CANTVS TENOR BARITONANS CONTRATE
NOR ACVTVS

Quod quum quintuplum seu quintam partem cōcordem quatuor ipsis uolueris apponere, ipsam diuersis speciebus secundum regulas ac mandata contrapuncti alternatim ac mutuum applicare procures.

De Consimilibus pfectis cōcordatiis in cōtrapuncto cōsequenter tollerād's.
Caput Duodecimum.

niatur: nequaquā lentio laudandum. nāq; uidentur duæ perfectæ conlimiles concordantiæ simul ac cōsequenter ascendentes seu descendentes ob paruissimam minimæ taciturnitatis intermissionem. Vt si quū tenor & cantus in octauam dispositi sunt: cantus ipse prolata octaua pauset per minimam (tenore non paufante siue etiam eadem pausa paufante) tunc alteram octauam a præcedente propter ipsam intentionē aut remissionem diuersisonam immediate subsequi non decet: ob paruulam (quod prædiximus) temporis portionem interpositam: ut hoc peruidetur exemplo.

CANTVS

TENOR

BARITONANS

Est & celeberrimus quidam in contrapuncto procellus notularum, uidelicet, Tinctoris.
 Baritonantis ad cantus notulas institutus consimilibus notulis per decimam Gulielmus
 inuicem procedentibus: tenore ad singulos cōcorditer cōmeante: quē Tincto Guanerū.
 Gaspar: Alexander Agricola: Loy Iusquin
 issimi compositores in suis canti Gaspar.
 concentus consideratione perci Agricola.
 pitur. Loyset.
 Obrech.
 Brumel.
 Isaac.

Verte folium.

E ii

CANTVS

TENOR

BARITONANS

De fictæ musicæ contrapuncto. Caput Tertiumdecimum.

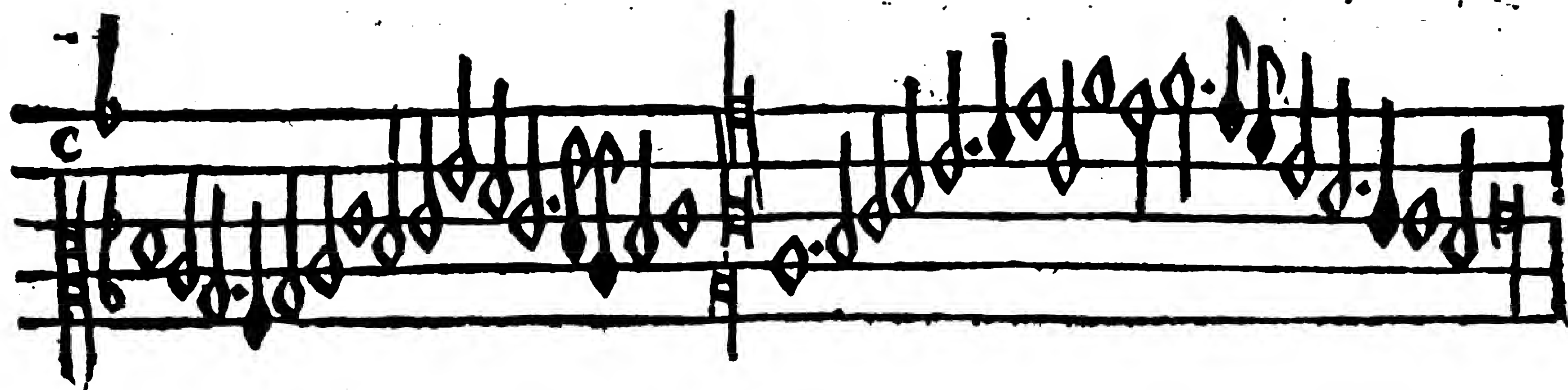
Ictas autem seu coloratas contrapuncti species quæ in monochordo chordulis ipsis singulos tonos diuidentibus considerantur aliquantulum prosequamur. Hæ enim q̃ chromatica dimensione dantur coloratas demonstrant cantilenas: quas & fictas dicunt. Est enim necessaria huiusmodi dispositio ad harmonici instrumenti perfectionem: tum suauiori diatonici generis asperioris contemperantia: tum nonnullarum consonantiarum perfectione in diatonico chordotono conquirenda. Atq̃ ideo ad Musicam huiusmodi fictam triplici consideratione proceditur: secundū. s. chromatici generis dimensionem: secundum permixti generis demonstrationem: & secundum enarmonici generis diuisionem. quæ omnes diatonici generis condensationes dictæ sunt & ornamenta: sed horum dimensiones in harmonicâ instrumentali mathematicè duximus disponendas. In Diatonico autem Guidonis introductorio Musica ficta unico toni monstratur intervallo: ubi uidelicet b mollis exacordum quartam disponit chordam fa quæ toniæam scindit distantiam inter Alamire & h̃ mi seu inter Meseu & Parameseu instar tetrachordi coniunctarum: quare & chordulas huiusmodi toniæa partientes intervallo signo b rotundæ pernotare solent eas per syllabam

syllabam fa pronunciantes. Perſæpe etiam plærîq; pronunciant ſol ſub la ſemitonii interuallo: quum potiffime proceditur his notulis la ſol la incipiendo in Alamire rurfuſq; in ipſam terminando: ut Salve regina. Atq; item inter ſol & fa incipiendo & terminando in G ſolreut hoc tranſitu ſol fa ſol: quod Am Ambroſiani plærûq; modulari ſolêt Non enim ſyllaba fa ſemitonium perficit ſed ipſa ſemitonii interualli dimenſio duobus ſonîs circumſcripta. Quum igitur in Exacordis Guîdonicæ traditionis fictam hanc progressionem quæſieris: acutiores ſingulorum tonorum notulas maiore ſubtrahes ſemitonio: eas fa ſyllaba ac littera b rotunda deſcribendo: permutatione ducente qua fit ex tono tranſitus in ſemitonium: Plærîq; autem ſingulis tonorum interuallis huiusmodi uocem ſemitoniam inſcribunt. Verum quum mi in fa permutatur loco b quadræ b rotundam aſcribunt quum autem fa in mi b loco rotundæ b quadram ponunt. Inde ſi in Elami grauem permutauerit mi in fa: deponetur fa maiore ſemitonio in graue: cuius Exacordum in b mi grauem acquireret exordium. Quod ſi in C faut grauem fa permutaueris in mi per tranſitum maioris ſemitonii in acutum: Exacordum huiusmodi in Are initium aſſummet. Quum autem in b mi grauem permutaueris mi in fa per tranſitum maioris ſemitonii in graue: Exacordum ipſum incipies in acquiſitam F faut tono ſub ut depreſſam: qua re non incongruum eſt uocuum huiusmodi conſiderationem: Muſicam acquiſitam uocitare. Per reliquas item introductorii chordas conſimilem acquiſitorum exacordorum deduces coniunctionem. Quare & acquiſitas conſonantiarum ſpecies & tonos facile hac ficta muſica comperies acquiſitos. Sunt & qui appoſitione huius ſigni \sharp notulam cui apponitur deprimi uolunt minimo dieſeos interuallo: quod Enarmonici generis eſt. Eſt enim Dieſis dimidium ſemitonii minoris interuallum duobus ſonîs circû Dieſis ſcriptum. In fictæ itaq; Muſicæ conſideratione Contrapunctus eiſdem quæ propoſuimus mandatis procedit: iſdemq; contextitur concordantiis: ut hac diſpoſitione percipi poteſt.

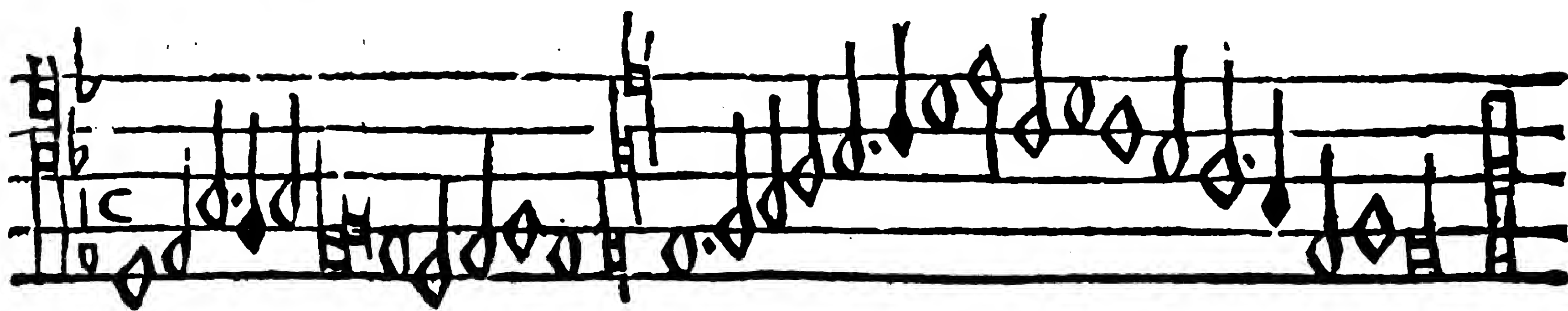
E iiii

Verte folium

CANTVS

TENOR

De falso contrapuncto. Caput Quartumdecimum.

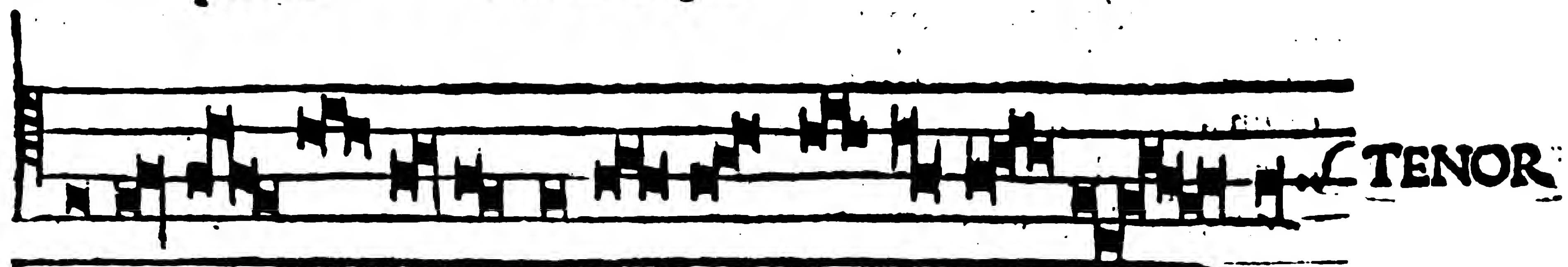
um dicimus quum duo inuicem cantores pro-
coniunctorum sonorum extremitates ut sunt
inor quarta item maior & minor atq; septima &
ab omni penitus suavis harmoniae ratioe & na-

Ambrosiani

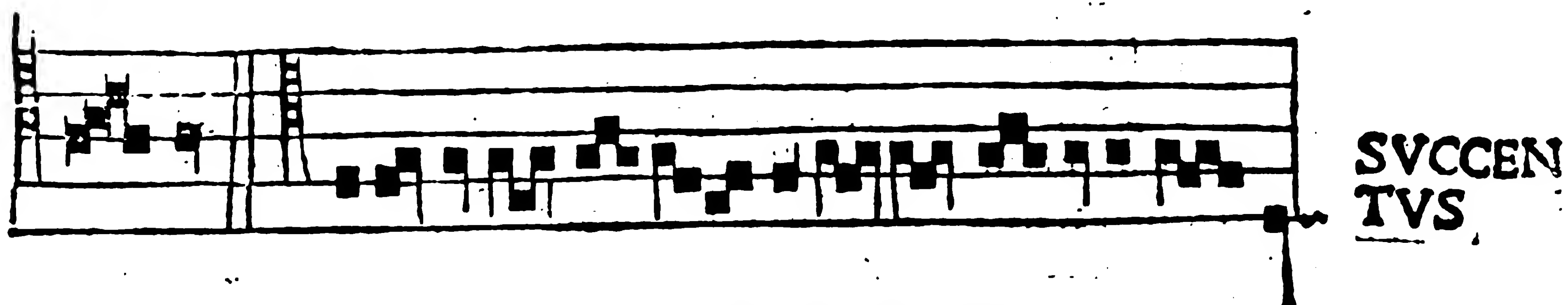
tura diiunctae sunt. Hoc enim utuntur Ambrosiani nostri in uigiliis solem-
nibus martirum: & in nonnullis missae mortuorum canticis: asserentes a diuo
Ambrosio institutum. Lugubrem quidem cantum: quo Ecclesia deploret effu-
sionem sanguinis sanctorum martirum: ac mortuorum suffragia (quod absit)
nusquam enim repperi ab ipso mellifluo Ambrosio celebratum: quippe qui (ut in-
quit Guido) quum ecclesiastica describeret cantica in sola dulcedine mirabi-
liter laborauit: Nonne simplicem secundi & quarti atq; sexti toni modulatio-
nem moestis & lacrimantibus congruere conscriptum est? Quare a nonnullis
potius introductum falsum huiusmodi contrapunctum existimari licet. quos
ignoratae Musicae liuor oppressit: ut Guidonis ipsius sententia testatur. Mul-
ta autem usurpantur nec tenentur regula: Quia tempore a multo desueuit
Musica: dum inuidia & torpor cuncta tollunt studia Processus itaq; falsi con-
trapuncti: quem Ambrosiani ipsi sequentem uocant: est huiusmodi. Solus
quidem cantor acutiore uoce pronunciat notulas cantus plani: duo uero aut
tres succinunt unico sono notulas ipsas cantus subsequentes in secundam &
quartam uicissim certo ordine: quem quoniam ab omni modulationis ratione seiun-
ctus est: me pudet describere: Quandoque incipiunt huiusmodi succentum in unisono
cum cantu

Guido

cum cantu plano procedentes inde per secundas & quartas ad finem usque uel ad certam terminationem in quam unisonantes conueniunt. Plerumque item in secundam uel in quartam incipiunt: In unisonum uero semper terminantur: Cuius processus hac notatur descriptione.

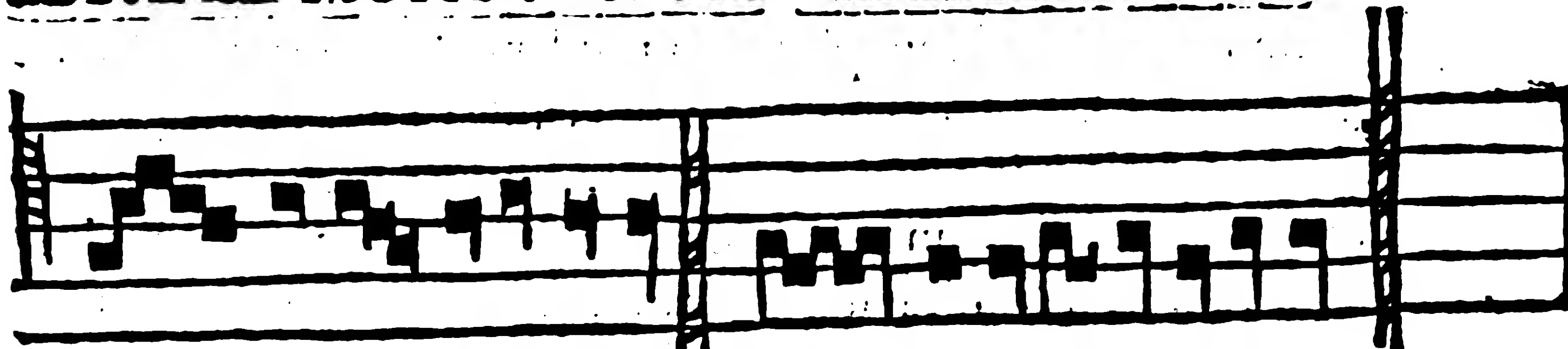
De profundis clamaui ad te do

mine De profundis clamaui ad te

domine

LETANIE MORTVORVM DISCORDANTES.

Do mi ne mi se re re
TENOR

Domine miserere
SVCCENTVS

Quomodo se regere debet cantor dum cantat.
Caput Quintumdecimum & ultimum.

nonitionisq; causa du-
 esto oris hiatu aut ridi-
 ndo: quum potissime in
 er & uoces tremebun-
 sione dissimiles: quare
 ipsarum instabilitatem
 alteri uocem accommo

dare puta tenorem cantui: ne alter alterius clamoris excessu confundatur atq;
 succumbat. Inde quum uox tenoris cantum acutum attigerit: facile q; can-
 torum uocibus cantus tenori ipsi proportionem conueniat poterit considerari.
 Naq; ut plurimum tenor cantui duplo in graue subiacet interuallo. Verum q;
 grauior sit: maiore quod in se est tempore tardus & fortis existit. Cantus uero
 minore temporis mora uelox est & debilis. hinc grauis acutum ceu fortis de-
 bilem sustineat necesse est non clamore deuincat. Non enim harmoniam effi-
 ciunt confusi & obumbrati soni: sed extremi ac medii harmonica inuicem pro-
 portione coniuncti. Vox autem baritonantis & acuti contratenoris pari inui-
 cem & ad reliquos pronuntiatione se transferant. Tenorem uero q; cantum
 sustinet & a Baritonante sustinetur fundamentum relationis dicunt: namq; ab
 acuto cantu & grauiore Baritonante circūscriptis est medium obtinens locū:
 Quare ipsum concorditer conspiciunt obseruant & uenerantur. Trahit enim
 amborum concordantiam ad seipsum: ac suis ipsius ad alios confert. Neq; de-
 cet ipsum garulis fractionibus diminui: quippe qui ad reliquos singulis no-
 tulis concordantias tenet. Plures enim ad alios ipsis figurarū diminutionibus
 discordantias efficiet quam concordantias hinc insuper ad astantium au-
 res accedit. Insolens quoq; & indecorus capitis: manuumue motus cantore
 declarat insanum. Non enim manus aut caput concordem sonum efficiunt:
 sed uox bene modulata. Displicent pleriq; imprudenter cantantes quibus se
 existimant placituros. Hæc etenim potissima fuit causa: cur relicto florido ac
 mensurabili cantu Guido ipse ad ecclesiasticam se contulit modulationem. Is
 enim (quod egre reffero) de cis inquit Temporibus nostris inter omnes ho-
 mines fatui sunt cantores. Studeat insuper cantilenæ compositor cantus sua-
 uitate cantilenæ uerbis conorueret: ut cum de amore uel mortis petitiōe aut
 quauis lamentatio
 pronunciet & disp
 to aut sexto tono: leu etiam in secundo dispositam: qui quidem toni cum re-
 missiores sint noscunt huiusmodi effectū facile parturire. Quū uero uerba indigna-
 tionē & increpationē dicūt: aspos decet sonos & duriores emittere: qđ tertio ac
 septimo tono plerūq; solitū ē ascribi. Verū laudis & modestiæ uerba medios
 quodamō sonos expetūt prio atq; octauo tono quādecēter iscripta. Sed tono
 rum

Guido

rum ipsorum proprietates atque potentias in harmonia instrumentali piose
describere cōstitui. ~~Caneat postremo cantilenæ compositor tenorem aut Ba-~~
ritonantem in cantilena per omnes notulas immobilem disponere. Non enim
potest uox permanens ad perfectam concordantiam cōtrariis motibus acqui-
rendam cum altera proportionabiliter conuenire. ideoque ipsa non cadit in p-
cessum cōcordantiæ auditum demulcentis. Huiusmodi enim sonitus in in-
triculo quem uulgo res nigram uocant dicitur uer-

Santissimi

Philosophus

Petrus Ap-
ponensis.

uitatis ita ut unum omnino simul consonum seruent : quod & artis ratione &
septimo legum Diui Platonis instituto noscitur obseruandum. Is enim inquit
uniuersam rythmorum uarietatem esse Lyræ uocibus accommodandam.

Plato.

Franchini Gafori Laudensis Liber tertius Musicz actionis explicat feliciter.

LIBER QVARTVS.

De Diffinitione: & Distinctione proportionis. Caput Primum.

p

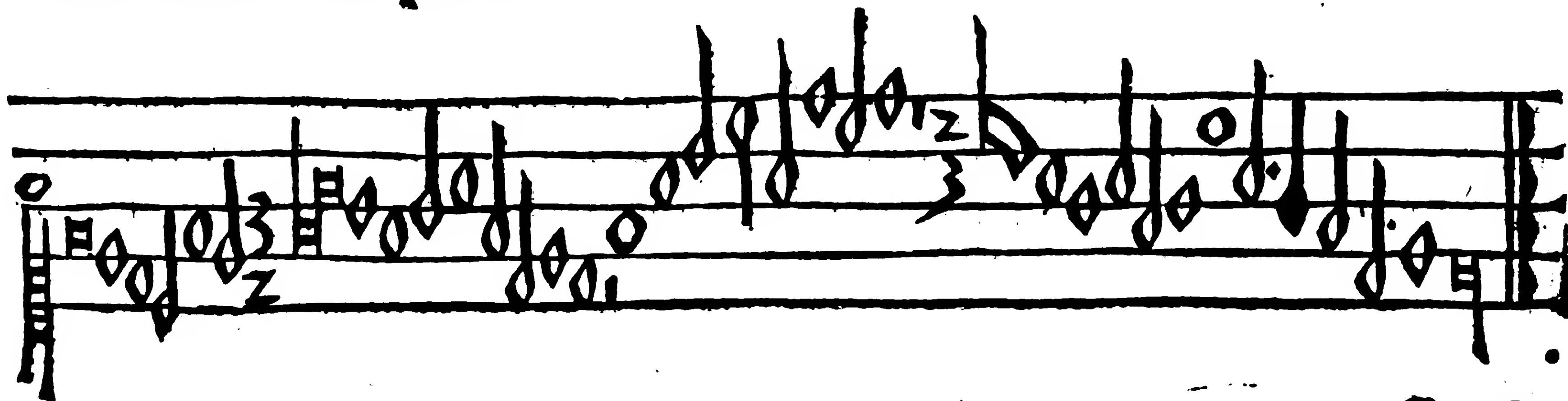
Proportio apud Euclidem est duarum quantarumque sint eiusdem generis quantitarum certa alterius ad alteram habitudo. Verum alia rationalis: alia irrationalis. Proportio rationalis est duarum commensurabilium quantitarum in discreto uel in continuo ad se inuicem comparatio. In discreto quidem ut sex ad quatuor ac reliquarum numerorum relationes quorum aliqua datur communis mensura utrumque eorum precise conducens: namque binarius ter ductus

senarium numerat: bis uero quaternarium: hinc ipsorum dicitur communis mensura. In continuo uero ut linea tripedalis ad lineam bipedalem quarum semipedalis aliquotiens sumpta ambas mensurans dicitur mensura communis. Atque in ponderibus quantitas nouem unciarum ad sex unciarum quantitarum quarum pondus trium unciarum noscitur mensura communis. Huiusmodi quantitates in principio decimi Euclides ipse communicantes uocat. Irrationalis proportio est duarum quantitarum incommensurabilium inuicem relatio: ut diameter quadrati ad costam eiusdem quorum nulla reperitur mensura communis ambas ipsas quantitates precise mensurans: quod in septimae proportionis decimi Euclidis expositione Campanus & Albertus in suis proportionibus notissime comprobant. has autem incommensurabiles quantitates Euclides surdas uocat. Verum irrationalis huiusmodi proportio ab Arithmetica consideratione disiungitur cum omnium numerorum (quod mathematici consentiunt) unitas saltem sit mensura communis. Nos autem irrationalitatem quandam harmonice considerantes: & eas quae consona intervalla in chorde tono illata non mentiuntur in secundo tertii theoricarum irrationales proposuimus (non incongrue quidem) namque ipsarum dimensionum nulla dignoscitur mensurae communis integritas: ut in harmonici instrumenti descriptione probabimus. Cum igitur Arithmetica proportio in numeris constet: Geometrica in continuis: Stereometrica in libratione ponderum: quae & a nonnullis geometricarum ascribitur: Musica proportio (earum particeps) mutua consideratione praecedat. Ducibus namque numeris in chorde sonora quae continua est sonos disponit ut in quinto theoricarum proposuimus: latiusque in eo opere dicemus quod harmonico instrumento secundum diuersa genera descripturi sumus. Rursus numerorum opera (quod praesentis loci est) sonos complectitur secundum temporis successionem. Inde duplicem proponimus musicae proportionis effectum: primum in sonorum dispositione per consona intervalla (quod theorici est) alterum in ipsorum temporali quantitate sonorum per notularum numeros: qui actiue seu practicae ascribitur considerationi. In quocumque igitur genere sermo noster rationali imorabitur.

Albertus
Io. Marlianus
Plato
Philosophi
Aristoteles

Quid sit pro-
portio in no-
tulis.

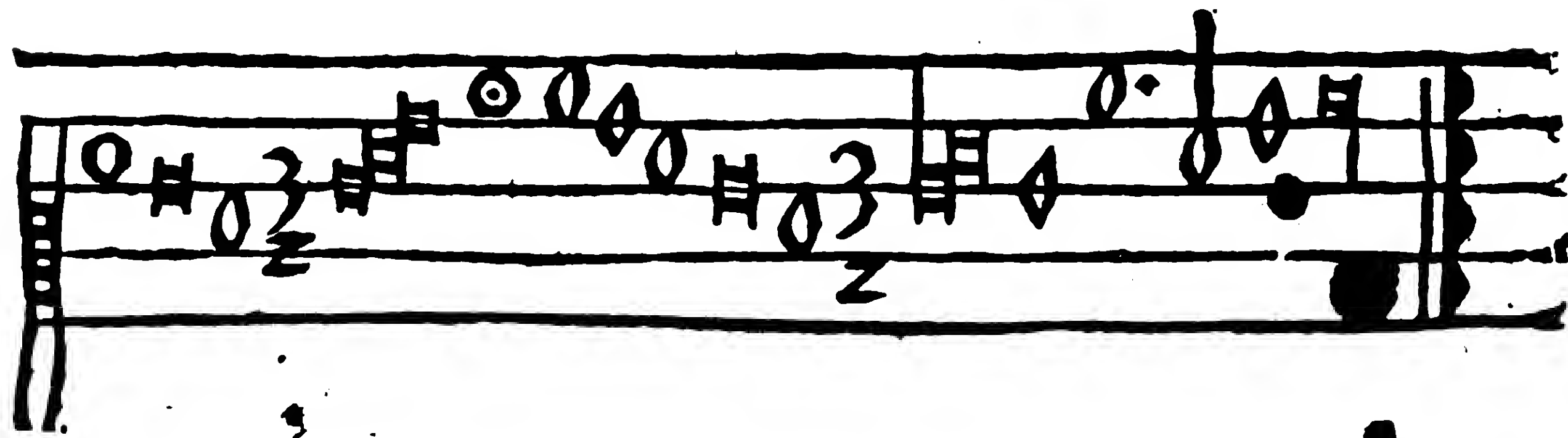
tur proportione quoniam in uniuscuiusque proportionis terminis aliqua (salte-
unitas) consistit mensura communis. Consideratur plerumque proportio & in po-
tentius ut Albertus & Ioannes Marlianus in suis proportionibus comprobant:
plerumque etiam in locis & temporibus ut Plato in Thimeo & omnis Philoso-
phorum schola consentiunt in quantum scilicet aliquid maius est altero uel ei
æquale: quod proprium quantitatis est ut testatur Aristoteles in predicamentis.
Quare primo proportionem quantitatis discretæ & continuæ: inde sonis: lo-
cis: temporibus: ponderibus ac potentiis inesse necessum est. Est & proportio
æqualitatis duarum quantitatum æqualium inuicem respectus ut duorum ad
duo: & lineæ bipedalis ad lineam bipedalem. Inæqualitatis autem propor-
tio est duarum inæqualium quantitatum ad inuicem relatio ut quatuor ad tria:
& lineæ tripedalis ad bipedalem. Harum autem inæqualium proportionum
alia maioris inæqualitatis dicitur quum. scilicet maior quantitas minori coæquatur
per relationem. Vt quatuor ad tria. Alia minoris inæqualitatis quum minor
quantitas maiori coæquatur in relatione: ut tria ad quatuor. Erit igitur in can-
tilenis inæqualitatis proportio æquiualens maioris confimilium notularum
numeri cum minore: uel minoris cum maiore in diuisione & pronuntiatione
mensuratio ut hic patet.

Constat

TENOR

Constat enim ex superiore proportionis diffinitione (ut & in dispositiōi concen-
tu percipitur) figuras seu notulas omnes sibi confimilibus nomine & quanti-
tate in quacunq; proportionē comparari: puta semibreues minoris prolationis
semibreuibus minoris prolationis: ac breues temporis perfecti breuibus tem-
poris perfecti. Quod si secus disposita fuerit proportio ut (exempli gratia)
sesquialtera in acutiore concentus parte tres breues ti-
merans duabus breu-
senties sesquialteram |
ris perfecti duabus breuibus temporis imperfecti i
nāq; si earum partes quæ inuicem in quantitate con-
ter conspexeris uidelicet nouem semibreues minoris prolationis quatuor ie-
mibreuibus eiusdem minoris prolationis: non utiq; sesquialteram quæ ppris
numeris signata est: sed duplam sesquiquartam proportionem inuenies: atq; id
idem proueniet cum tres maioris prolationis semibreues duabus minoris pro-
lationis semibreuibus secundum sesquialteram ipsam duxeris coæquandas:
quod præsens probat concentus.

CANTVS

TENOR

Debet autem omnis proportio in numerabili notularum dispositione propriis numerorum characteribus describi: quo dubium ac dilatio discretionis absistat. namque si unico numeri characterem proportionem signaueris: puta ternario sesquialteram (quod aliorum pace dixerim) ternarius ipse non modo ad binarium ad quem sesquialteram monstrat: sed & ad unitatem in tripla: & ad quaternarium in subsequencia: atque ad reliquos singulos pro instituentis arbitrio eodem modo posset comparari. Sic igitur describendi sunt proportionum termini inter notulas: ut numerus alteratus superponatur recto ac precedenti termino hoc modo. iii. siue clarius dixerem numerus reducibilium notularum superprescribatur numero proxime. z. precedentis numerositatis ad quem reducitur. atque ita clara & notissima erit disposita in cantilenis proportio: quae uelut quum precedentem temporis uel prolationis numerositatem respexerit: naturalem consequetur numerorum proportionabiliu consideratione: ita quoque si (uerbi gratia) inter notulas concentus acutioris ascripta sit ad alteriusque partis (puta tenoris) notularum numerositatem deducta: eandem pariter naturalem numerorum dispositionem imitatione conspiciet. Secus autem quum tenor & concentus dispari fuerint quantitate dispositi. In reliquis quoque cantilenarum partibus ad se inuicem conducendis idem considerande proportionis modus eueniat necesse est.

De Quinq; generibus proportionum maioris & minoris inaequalitatis.
Caput Secundum.

proportio quinq; modis pcedit: aut enim maior pluries comprehendit praecise & tunc multiplex $\text{z. iiii. ad. i. & v. ad. i.}$ Aut maior comprehendit minorem semel & insuper ipsius minoris unam aliquotam partem & dicitur Epimoria seu Superparticularis ut $\text{iii. ad. ii. & iiii. ad. iii. & v. ad. iiii.}$ Aut maior continet minorem semel & insuper unam ipsius minoris partem aliquantam ex pluribus aliquotis ductam & dicitur superpartiens ut $\text{v. ad. iiii. & vii. ad. iiii. & viiii. ad. v. & ii. ad. vi.}$ Aut maior numerus continet pluries minorem cum aliqua ipsius parte & dicitur multiple $\text{iii. & viiii. ad. iiii.}$ Aut maior habet in se aliquotam pluribus tamen aliquotis factam ut $\text{viii. ad. iiii. & xi. ad. iiii. & xiiii. ad. v. & xi}$ considerationes generalia proportionum ueniunt ut ex tertio Theoricae constat & uerum aut maioris inaequalitatis proportio

tur in

tur in cantilenis minuunt secundum ipsius proportionis naturam: Idcirco q
maior notularum numerus coequatur minori. Sunt & minoris inaequalita

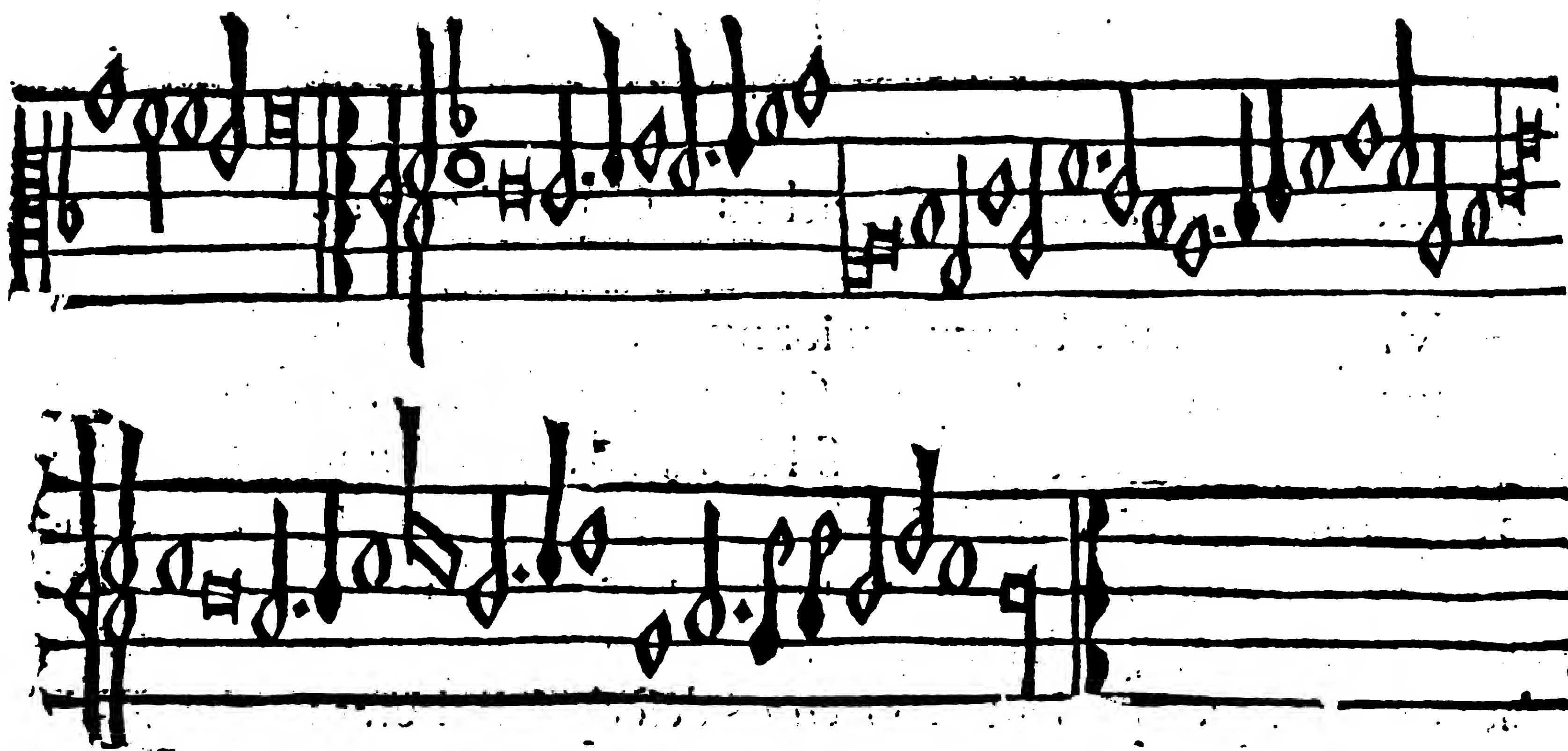
De Genere multiplici & eius speciebus Caput Tertium.

Multiplex genus est quum maior numerus comparatus & superposi-
tus minori comprehendit ipsum intra se pluries precise: ut bis uel
ter uel quater & deinceps: q si bis maior continet minorem dicitur p
portio dupla ut.ii.ad.i.&.iiii.ad.ii.&.vi.ad.iii. hanc enim prima species est mul-
tiplicis generis: in qua maior notularum numerus aequiualeat minori: ita ut una
quaeque notula maioris dimidia sui quantitate minuatur: figurat. n. in cantibus
hoc modo. 2. 4. 6. quod praesentis concentus descriptione notatur. 1. 2. 3.

CANTVS

TENOR

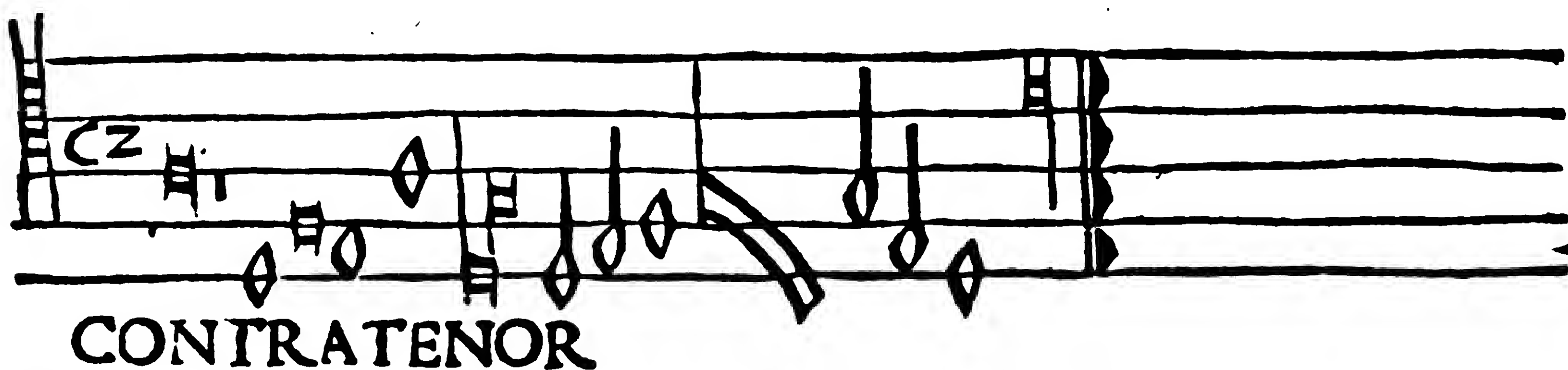
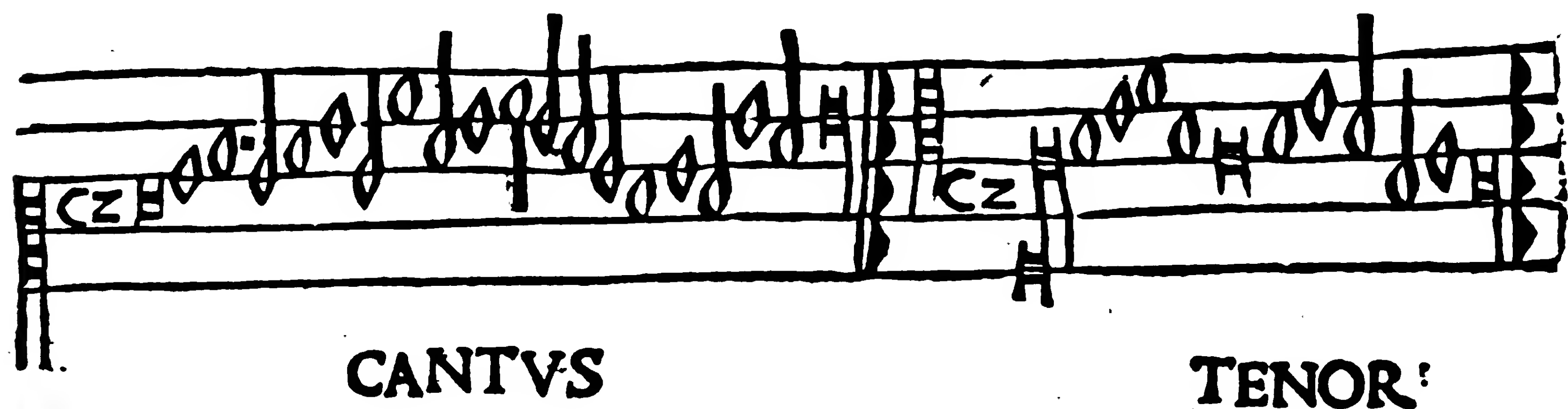
CANTVS

TENOR

Destruitur item omnis proportio quum post proportionatas notulas fuerit si-
gnum temporis perfecti uel imperfecti dispositum. Solent & nonnulli du-
plam ipsam proportionem sola binarii numeri ziphra describere: quod ratioe
de sesquialtera in primo capite dicta erroneum uidetur: cum proportio sit duo-
rum numerorum ad se inuicem consideratio. Plerumque autem per canonem &
sine numeris denotatur in cantibus proportio dupla: puta hac descriptione

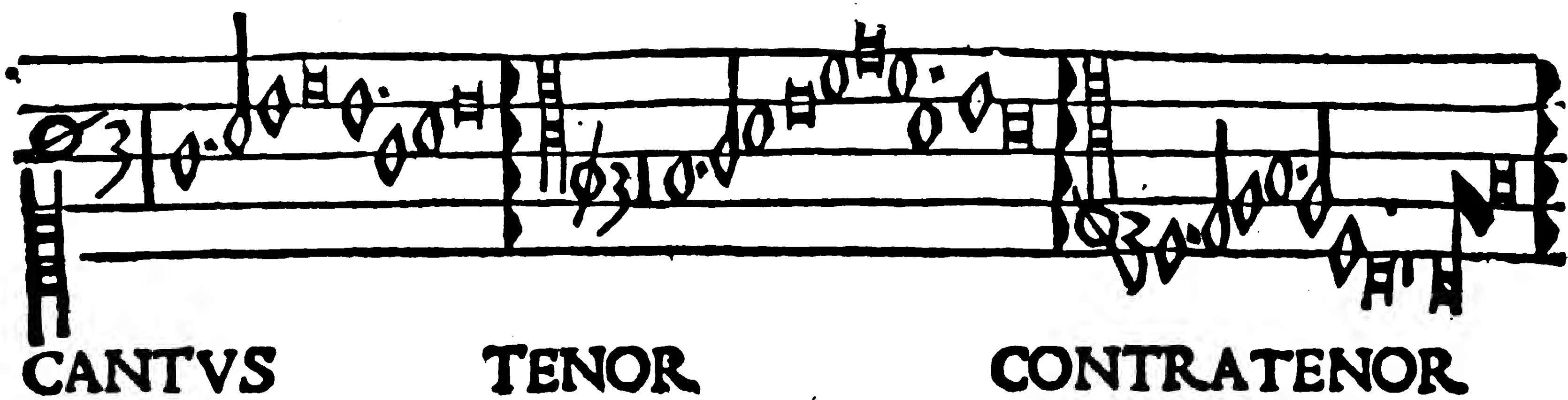
breuium

uium connumerationis signum est: solo binarii numeri caractere pro dupla, proportionē disposito: ut hoc concentus percipitur.

Sic enim summenda est huiusmodi concentus consideratio: ut notulae acutioris ad tenoris uel contratenoris notulas uel econuerso: secundum æqualitatis proportionem consimili signo hincinde descriptam minime conducantur: uerum potius cuiuscunque partis notulas in duplo uelociiores cōsimilibus imperfecti temporis signo præsumptionis: tanquā præcedentibus in proportione cenſeo computandas: quod & Olreghem in cantilena Lautredantan disposuit hoc modo.

Olreghem

Nec tamen solius numeri dispositionem in proportionis demonstrationē non ægrefero: nāq; prædictum est proportionem minus quam in duobus terminis non posse constitui.

De Proportionē tripla.

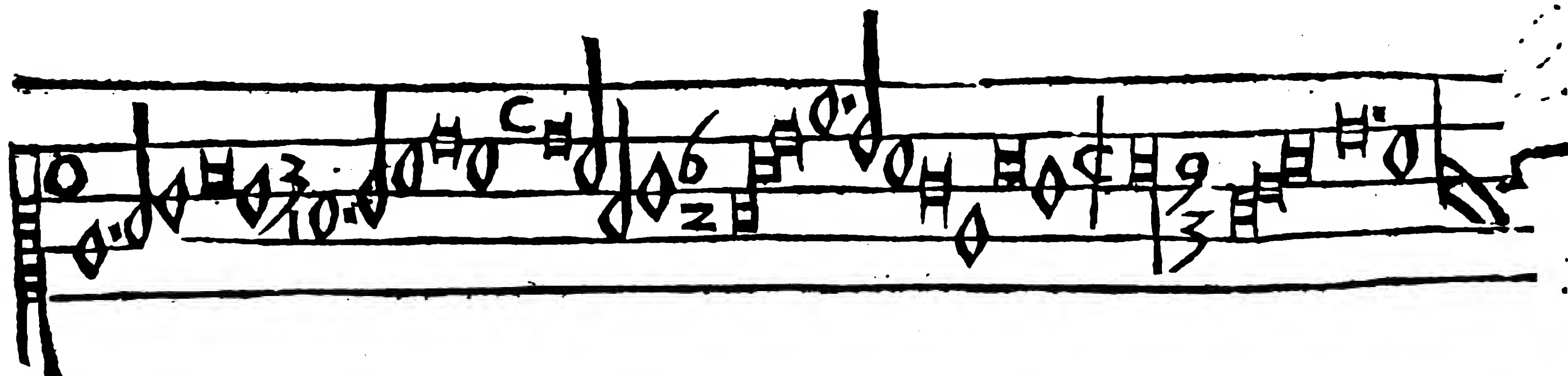
Tripla. pportio scda multiplicis generis spēs fit: quū maior sequentiū notularū numerus cōparatus & suppositus minori pcedentiū refert & coæquat ipsi minori cōprehēdēs ipsum ter in se præcise ut. iiii. ad. i. &. vi. ad. x. &. viiii. ad. iiii. &.

F !

deinceps. In hac proportione tres notulæ æquivalent uni sibiipsis nomine & quantitate consimili. ita ut unaquæq; ipsarum trium diminuat de duabus tertiis partibus propriæ quantitatís. Figuratur autem in cantilenis hoc modo 3 uel sic 6 uel 9 quod præsens declarat concentus.

1 2 3

CANTVS

TENOR

cem immediate subsequuntur: namq; extremorum semper æqualitas pernotatur: ut hoc disponitur concentu,

De Proportione qua.

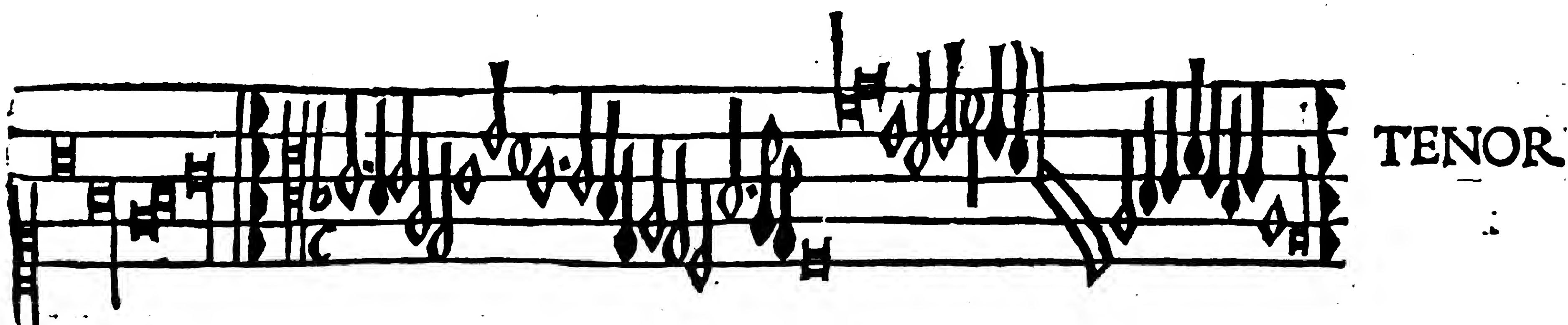
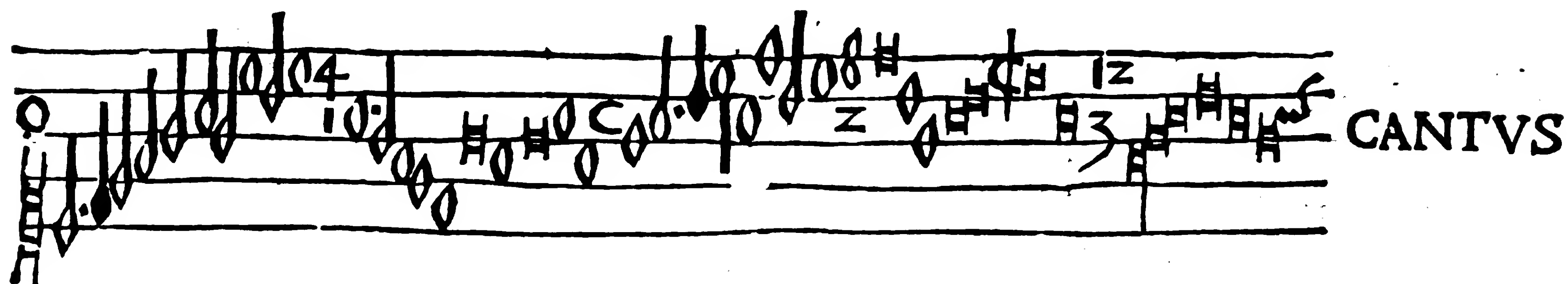
CANTVS

TENOR

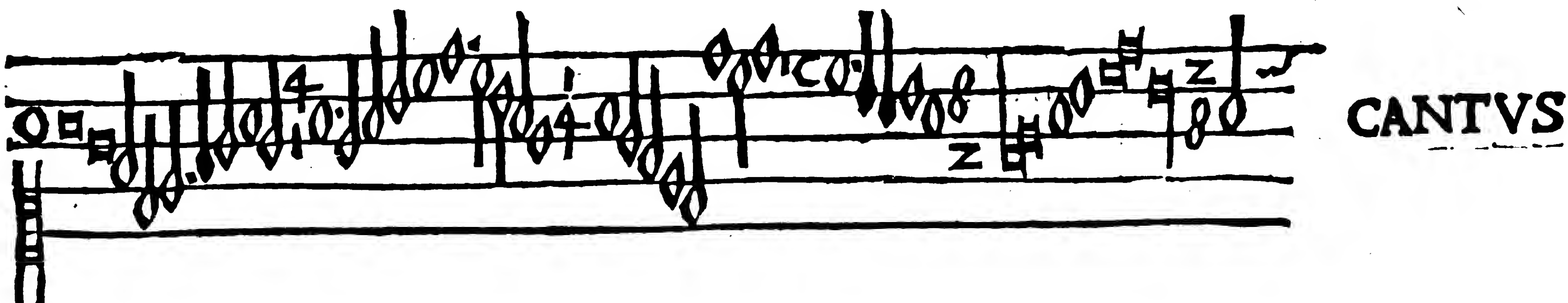
De Proportione qua.

De Proportione Quadrupla.

Quadrupla proportio tertia multiplicis generis species fit quā maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium numerum relatus coæquatur ipsi minori: continens ipsum quater præcise ut.iii.ad.i.&vi.ad.ii.&xii.ad.vi. In hac enim proportione quatuor notulæ unī & nomine & quantitate sibiipsis consimili computantur & æquivalent: ita ut singula quæq; ipsarum quatuor minuatur de tribus quartis partibus sui quantitativī valoris. Et describitur inter notulas hoc mō.iii.viii.xii.ut hac cōcentus dispositiōe notat.

Disposita autem immediate in notulis subquadrupla q̄ quadruplæ contrariū operetur effectum mox quadrupla ipsa obruet: ut hoc constat exemplo.

De Proportione quintupla.

Quintupla pportio quæ quarta multiplicis generis est species fit quum maior sequentium notularum numerus minorem præcedentium in se compræhendit quinquies præcise ipsi minori æquivalens in potentia: ut.v.ad.i. & .x. ad.ii.&.xy. ad.iii. In hac proportione quinq notulæ æquivalent in pronun-
ciatione ac temporis mensura uni sibiipsis & nomine & quantitate:confimilis: ita ut unaquæq ipsarum quinq minuatur de quatuor quintis partibus propriæ potentia:atq describitur in notulis hoc modo.v.x.xv.ut hic patet.

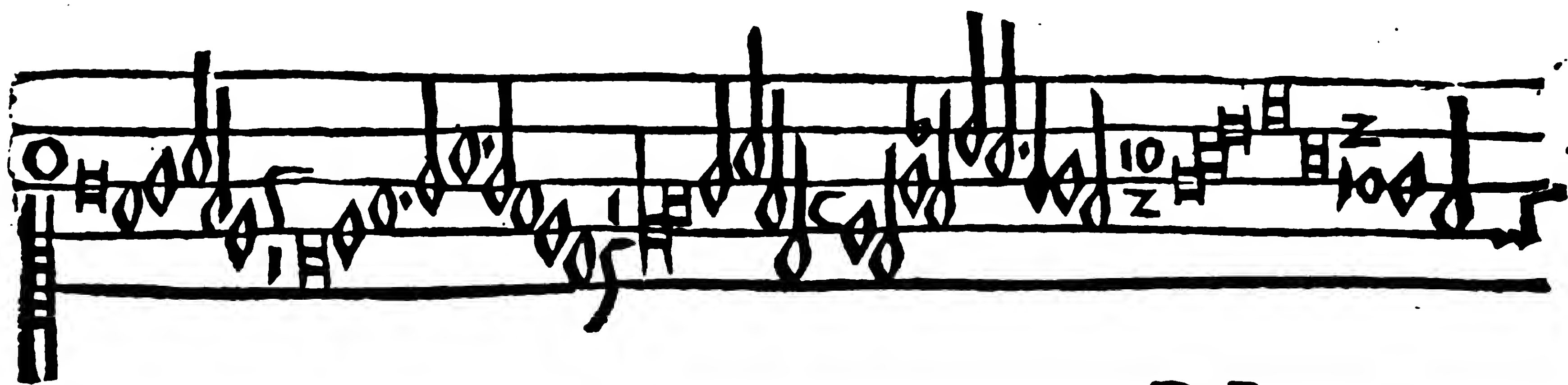
CANTVS

TENOR

Nota

neris generaliter admittendum unaquæq notulam maioris numeri de tot propriæ numerositatis particulis esse minuendam:quot fuerint unitates in ambo-
rum terminorum differentia dispositæ:ut exempli gratia: quoniam quinaris numerus ad unitatem proportionem quintuplam perficit: propria uniuscuiusq unitatis in quinario compræhensæ numerositas erit ipsa quinaris ita ut unaquæq earum in quinq diminutas partiunculas distinguatur:At cum quinaris ad unitatem differentiâ efficiat quaternarius singulæquæq unitates quinaris de quatuor quintis partibus propriæ quantitatis æqualiter minuuntur. Estq confimilis in cæteris adhibenda consideratio. Disposita autem in notulis per immediatâ consequentiam subquintupla subsequentes notulæ ad priorem remeabunt dispositionem ut hic patet.

CANTVS

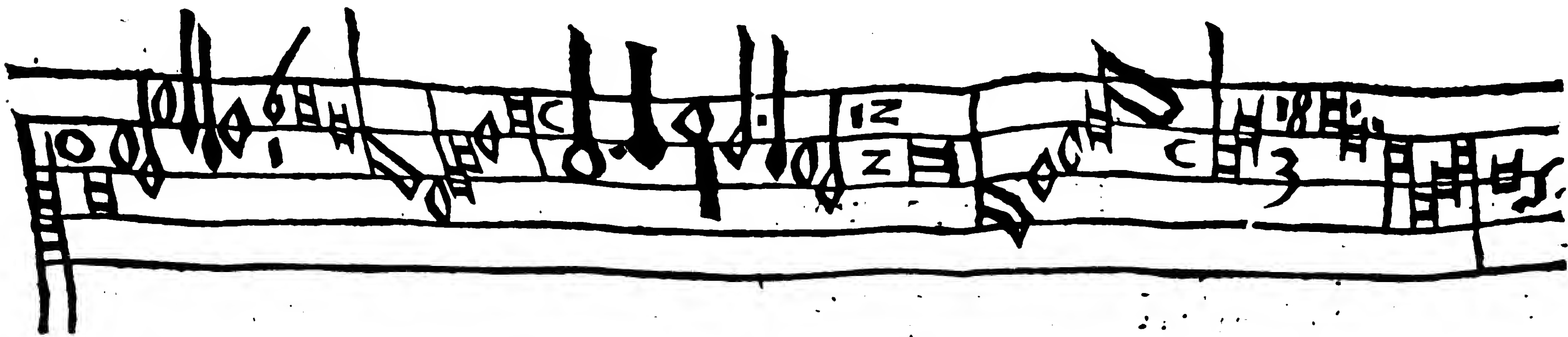
De Proportione sex

TENOR

De proportione sextupla.

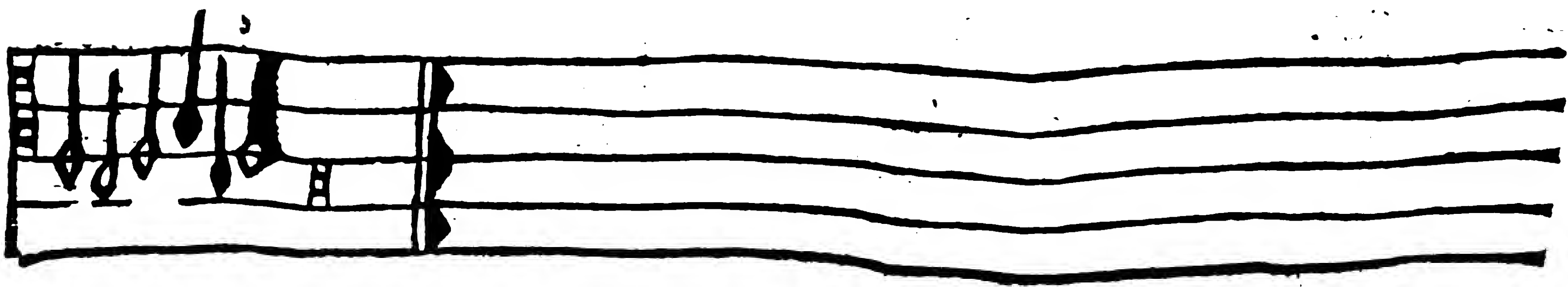
Sextupla proportio quinta multiplicis generis species fit quum maior sequē-
tium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus: eum in se com-
prehendit sexies præcise: & æquiualeat ei in quantitate & temporis mensura
ut. vi. ad. i. & xii. ad. ii: & xviii. ad. iii. Sex enim notulæ secundum hanc dispo-
sitionem uni sibi consimili æquiualent & coquantur: ita ut singulæquæq;
ipsarum sex diminuantur de quinque sextis partibus sui quantitatiui ualoris:
Describitur enim in notulis hoc modo 6 12 18 quod hoc monstratur exēplo.

1 2 3

CANTVS

TENOR

Si autem subsextupla proportio post sextuplam fuerit immediate dispo- sita
tunc sextupla dirimetur ut hoc constat concentu.

F iii

CANTVS

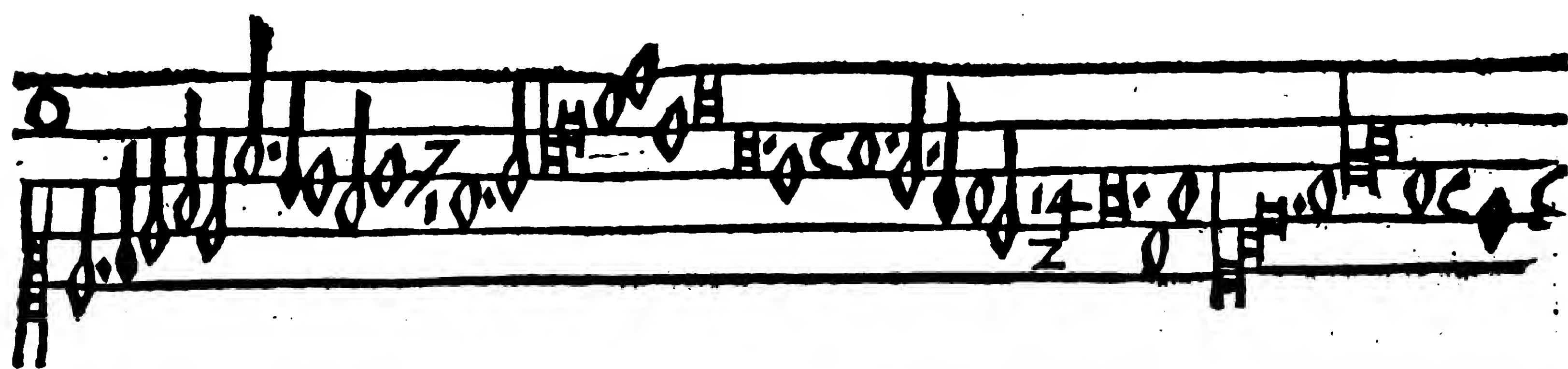
TENOR

De Proportione septupla.

Septupla proportio sexta multiplicis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum septies præcise: æquiualens ipsi in quantitate & mensura ut. vii. ad. i. &. xiiii. ad. ii. &. xxi. ad. iii. Septem enim notulæ hoc modo commensurantur uni sibi con simili ita ut unaquæq; ipsarum septem diminuatur de sex septenis partibus sui ualoris. Et figuratur in cantibus hoc modo 7 14 21. quod præsens concentus elucidat.

i 2, 3

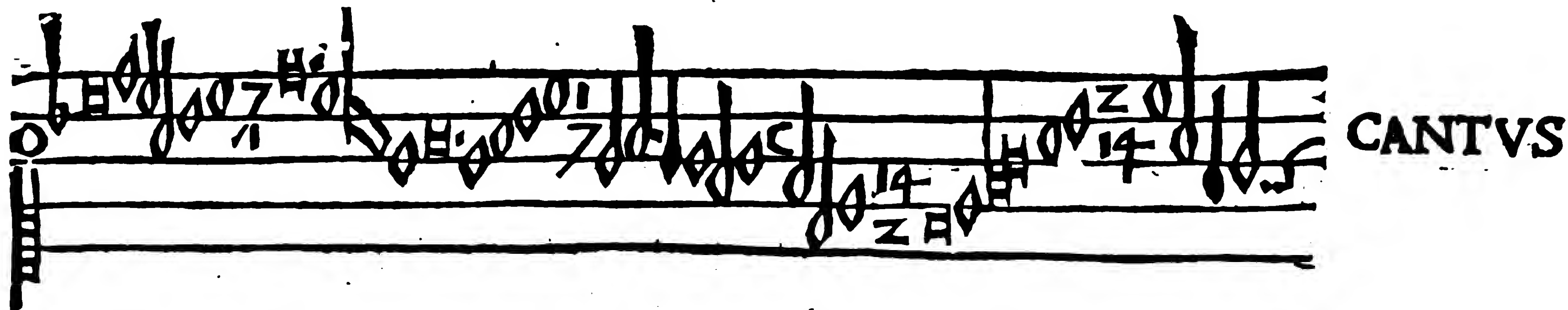
CANTVS

Quod si post

TENOR

Quod si post septuplam fuerit immediate appolita subseptupla quæ ipsi op-
posita est: tunc septupla ipsa destruetur ut hoc percipitur concentu.

CANTVS

TENOR

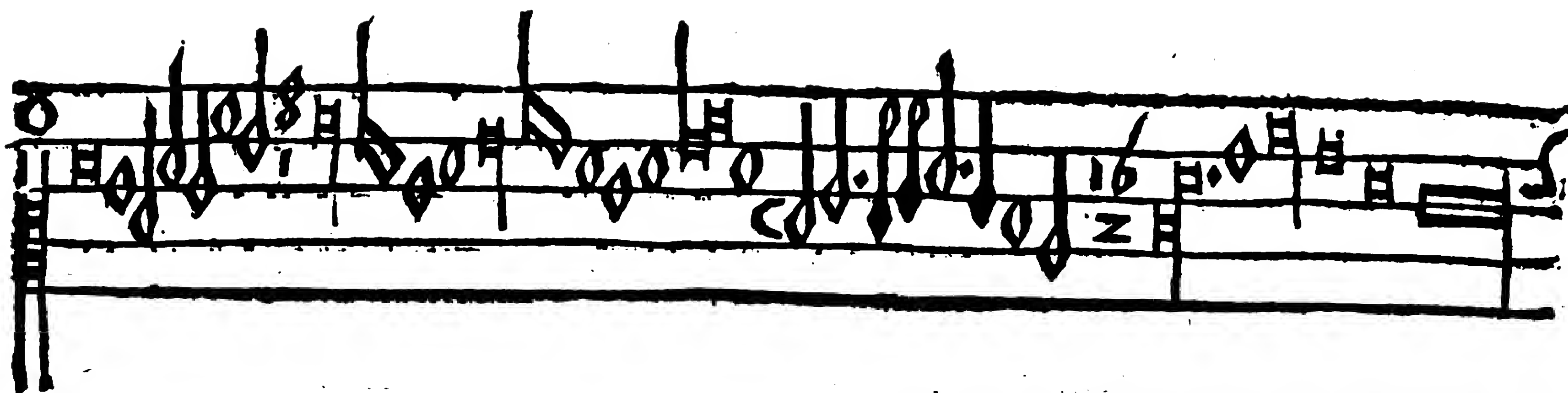
De Proportione octupla.

Octupla proportio quæ multiplicis generis septima species est in ordinē: fit
quum maior subsequentiū notularum numerus ad minorem præcedentiū
notularum numerum relatus comprehendit ipsum octies in se præcise æqui-
ualens ei in potentia: ut. viii. ad. i. & xvi. ad. ii. & xxiiii. ad. iii. Hæc enim propor-
tio octo notulas uni sibiipfis confimili æquifacit: ita ut unaquæq; ipsarū octo
minuatur de septem octauis partibus propriæ quantitatis: & figuratur in can-
tulenis hoc modo 8 16 24 ut hoc constat exemplo.

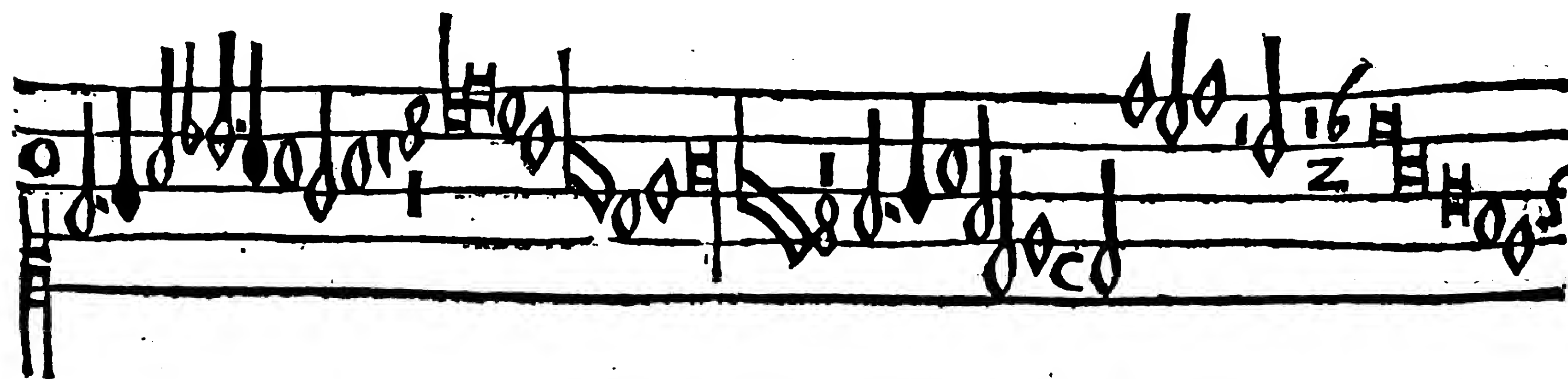
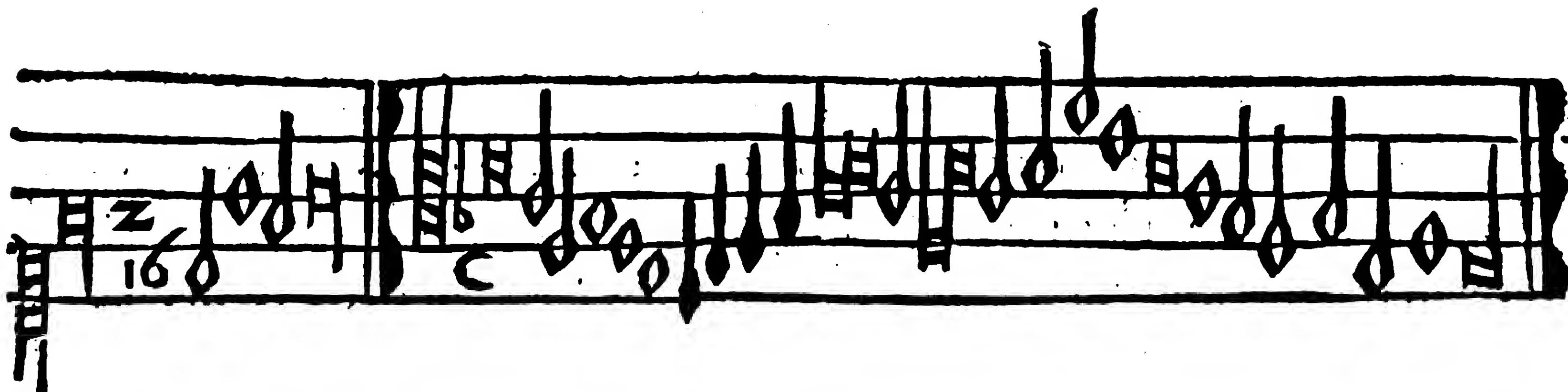
1 2 3

F iii

Verte folium

CANTVS**TENOR**

opposita est: octupla ipsa mox euanesceat: ut hic patet.

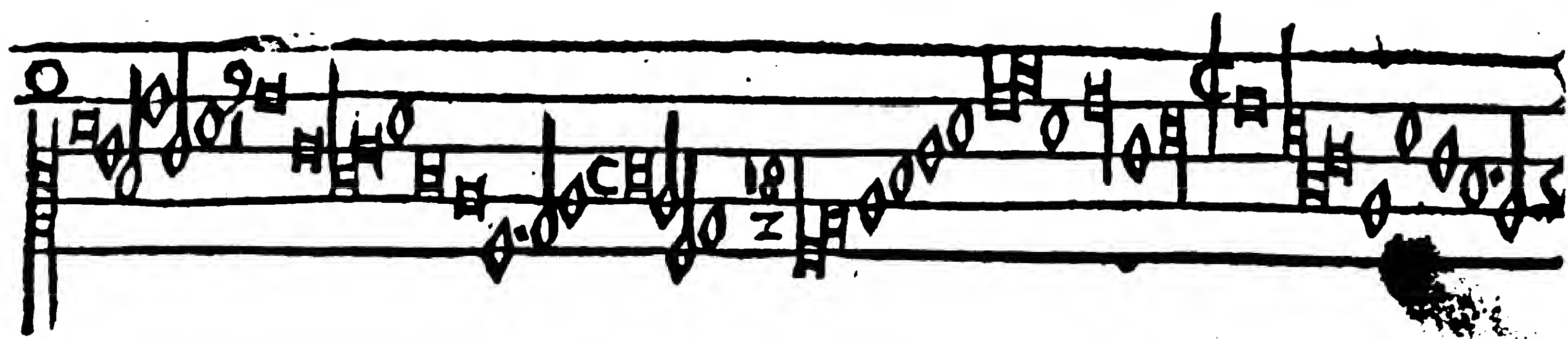
CANTVS**TENOR**

De proportione nonupla.

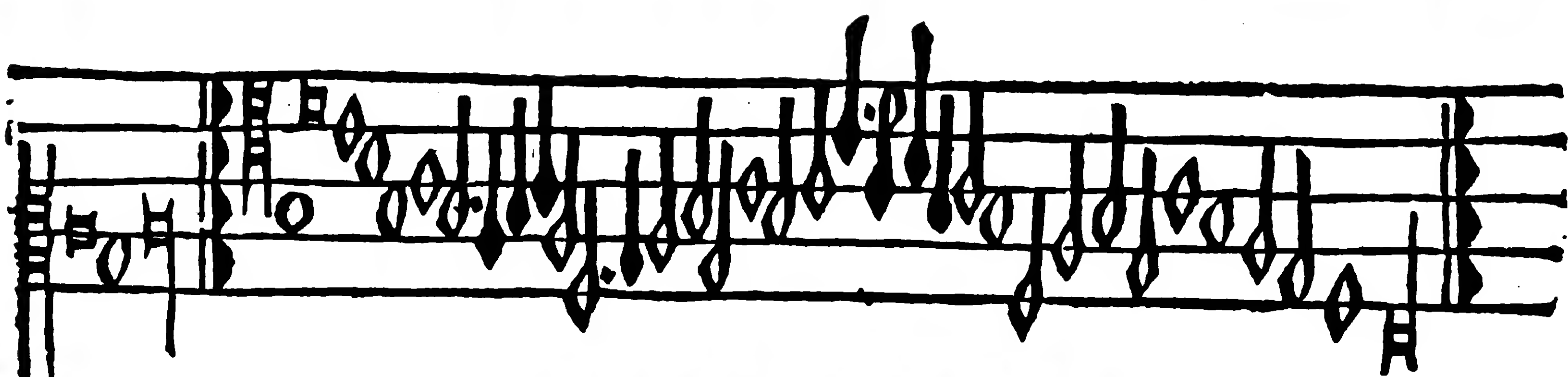
Nonupla proportio octaua multiplicis generis species: fit quum maior sequē
tium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus comprehendit
eum nonies in se præcise & coæquatur ei in quantitate & mensura: ut. viii. ad
i. & xviii. ad. ii. & xxvii. ad. iii. Nouem enim notulæ in hac pportione uni sibi
ipsis consimili æquiualeat ita ut singulaquæq; ipsarum nouem de octo nonis
partibus propriæ quantitatis diminuatur. Et in notulis describitur hoc modo
9 18 z 7 ut hic patet.

i z 3

Quod si sub

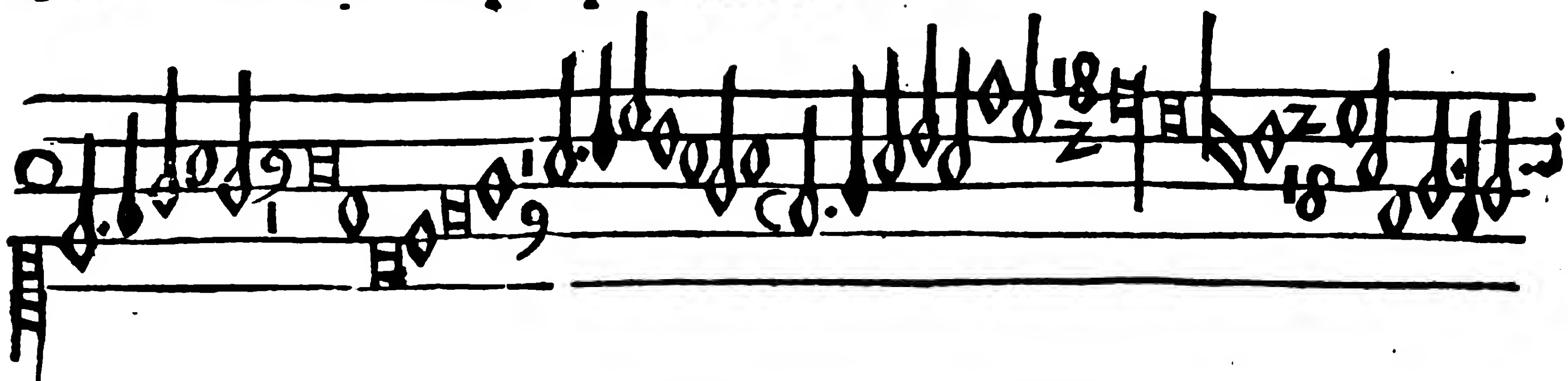

CANTVS

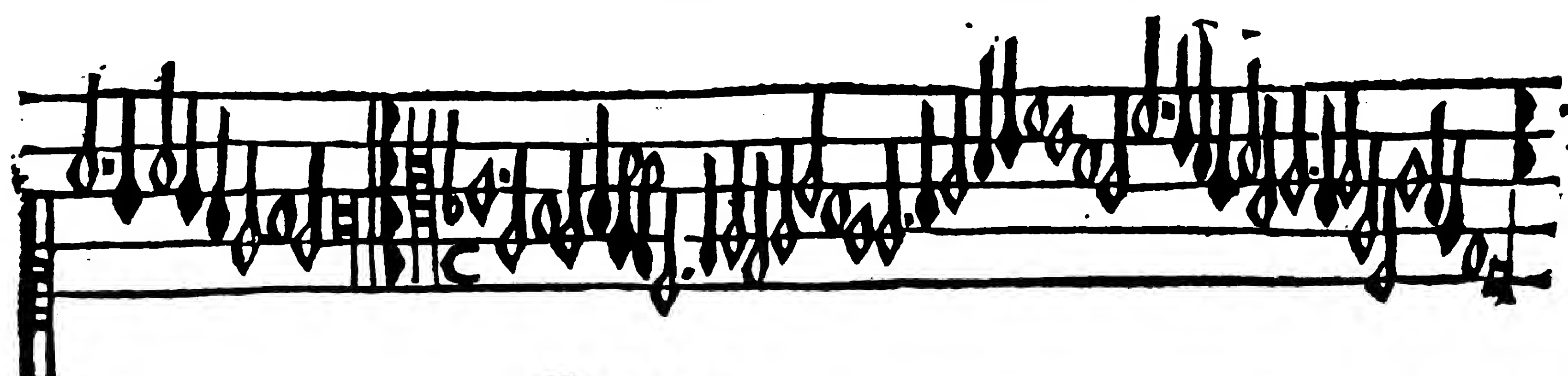

TENOR

Quod si subnonupla fuerit immediate nonuplam subsequuta : tunc nonupla ipsa obmutescet ut hoc percipitur concentu.

CANTVS

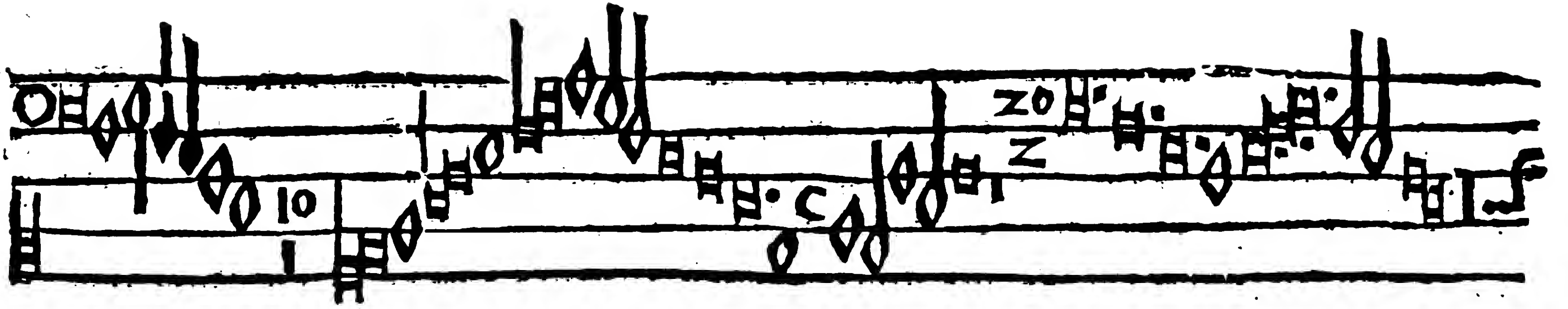
TENOR

De Proportione decupla.

Decupla proportio nona multiplicis generis species fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem precedentium relatus continet ipsum decies precise & æquiualeat ei in potentia & mensura: ut.x.ad.i. & .xx.ad.ii. & .xxx.ad.iii. In hac enim proportione decem notulæ commensurantur uni nomine & quantitate sibi consimili ita ut unaquæq; ipsarum decem diminuat de nouem denis partibus sui quantitatiui ualoris. Figuratur quidem in cantilenis hoc modo i o z o 3 o quod hoc concentu notissime disponitur.

i z o

CANTVS

TENOR

CANTVS

TENOR

tia reliquimus exquirendas.

De genere submultiplici qđ primū ē minoris inæqlitatis & eius speciebus.
Caput Quartum.

Vbmultiplex genus qđ primū ē minoris inæqlitatis: fit quū minor notulaz numerus cōparatus & suppositus maiori refert ad ipsum maiore pluries in eo præcise cōprehensus ut. i. ad. ii. & i. ad. iii. & i. ad. iiii. & ii. ad. iiii. & ii. ad. vi. & ii. ad. viii. & deinceps. Coæquat. n. minor

741
 minor numerus maiori: ita ut singulae minoris unitates augmentum suscipiant
 de tot propriae numerositatis particulis quot fuerint unitates terminorum differ-
 rentiam constituens: ut uerbi causa. si subtriplam his numeris deduxero. iii. ad
 viii. quoniam senarius differentiam implet: unaquaeque unitas ternarii augetur
 de sex tertiis partibus propriae quantitatis. Id quoque euenit in cunctis mino-
 ris inaequalitatis generibus. sunt

species: Prima est subdupla
 subquintupla: & deinceps.

quarta

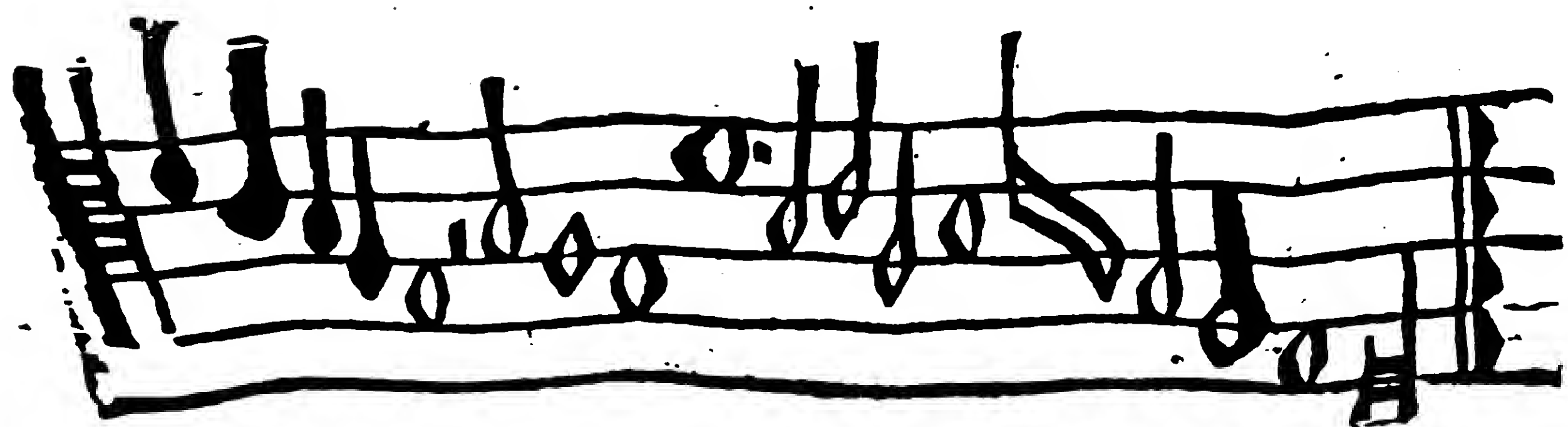
De proportione subdupla.

Subdupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad ma-
 iorem praecedentium relatus continetur in eo bis praecise aequiualens ei in qua-
 ntitate & mensura ut. i. ad. ii. & ii. ad. iiii. & iii. ad. vi. In hac enim proportione
 unaquaeque notula minoris numeri aequiualet & commensuratur duabus sibi
 nomine & quantitate consimilibus ita ut duplum propriae quantitatis acqui-
 rat: & describitur in cantilenis hoc modo 1 2 3 quod hoc patet concentu.

2 4 6

CANTV

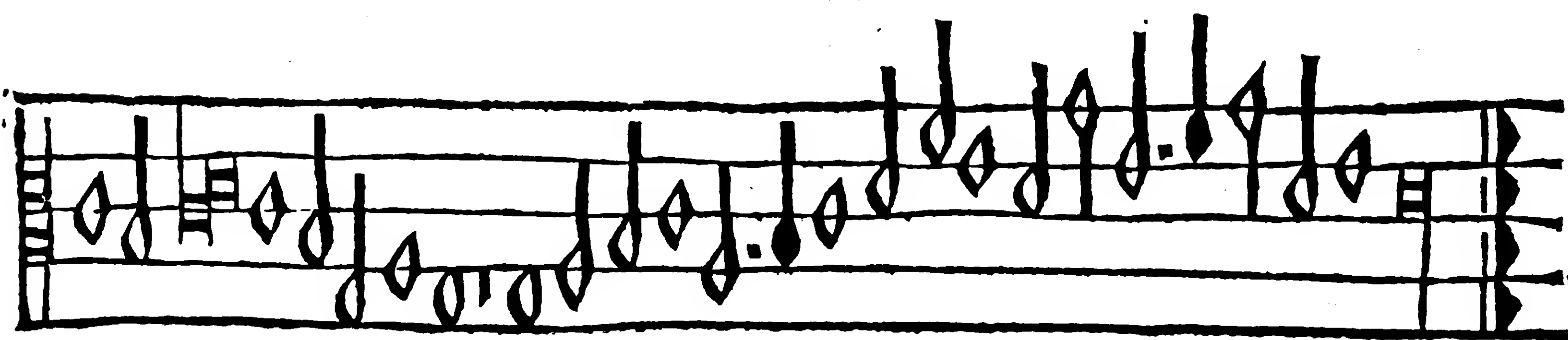
TEN

Solet plerūq; hæc subdupla proportio a cantoribus canonis descriptione p̄bari: quum ascribitur crescit in duplo: neq; aliter quam uel propriis characteribus: uel ipso canone (quod nonnullorum pace dixerim) subduplam ipsam in cantilenis sentio disponendam. Verum cū dupla proportio subduplæ contraria sit & opposita: si subduplam ipsam immediate fuerit subsecuta: mox subdupla ipsa euanescet & destruetur: quod præsens concentus demonstrat.

CANTVS

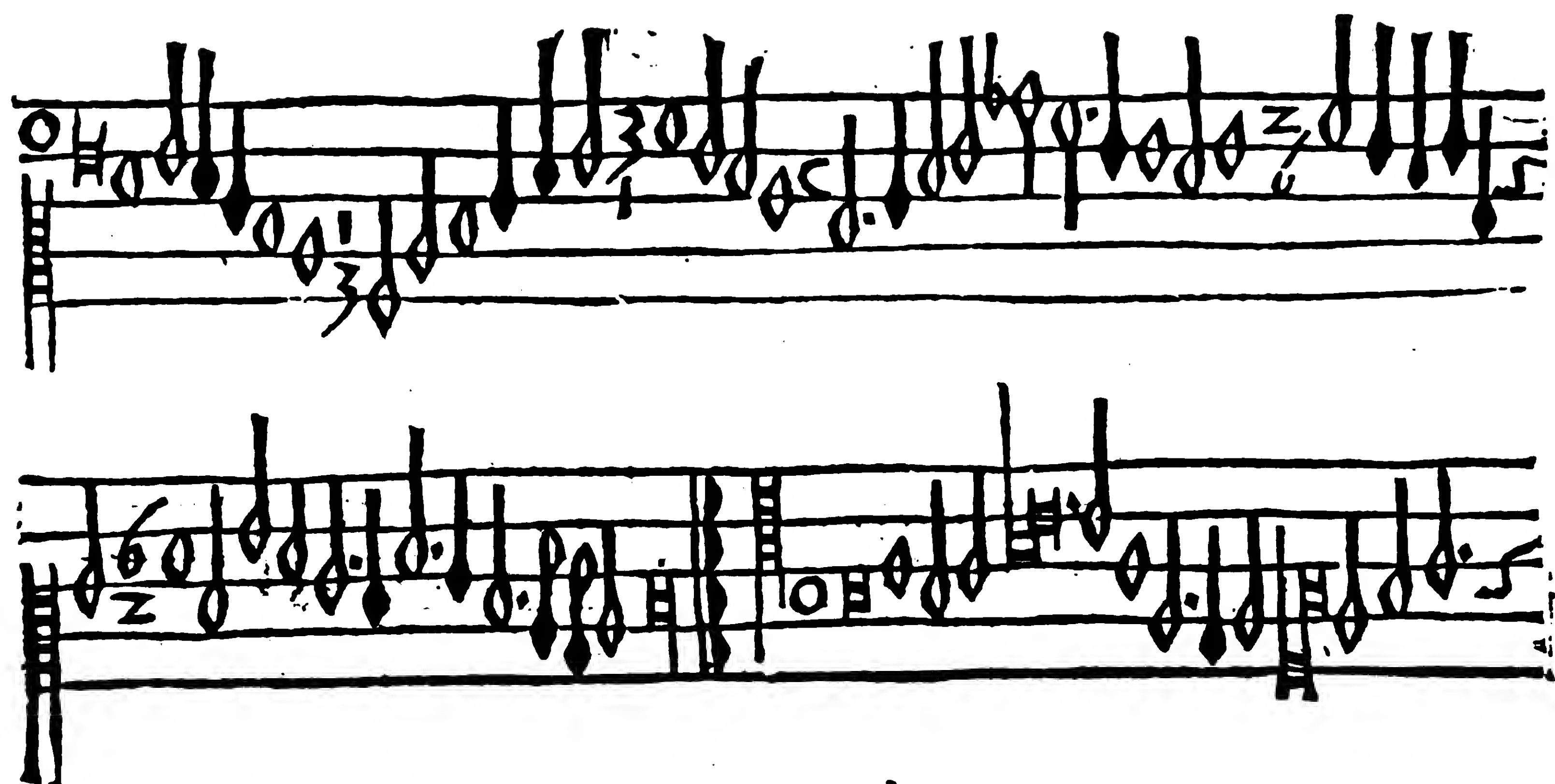
TENOR

De proportionē subtripla.

Subtripla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus comprehenditur in ipso ter præcise æquipotens ei in quantitate ut. i. ad. iii. & .ii. ad. vi. & .iii. ad. viii. Hæc quidem proportio unāquāq; minoris numeri notulam tribus sibi consimilibus commensurat: ita ut singulæ minoris numeri notulæ triplo ppriæ quantitatis succrescant. Rursum cū huius canonis descriptio rescatur in triplo potest in cantilenis considerari. Figuratur autem inter notulas propriis numerorum characteribus hoc modo 1 2 3 & destruitur a tripla sibi opposita immediate subsequente ut hoc cōstat 3 6 9 exemplo.

De proportionē subqua.

CANTVS

TENOR

De Proportionē subquadrupla.

Subquadrupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentiū relatus comprehenditur in ipso quater præcise æquivalens ei in potentia ut. i. ad. iiii. & ii. ad. viii. & iiii. ad. xii. In hac proportione tula minoris numeri æquiualeat quatuor sibi confimilibus: ita ut propriæ quantitatis suscipiat: describit enim in notulis hoc morsus huius canonis descriptione: Crescit in quadruplo poterit interpretari 4 8: iz Destruitur item a quadrupla sibi opposita: ut huius concentus constat processu.

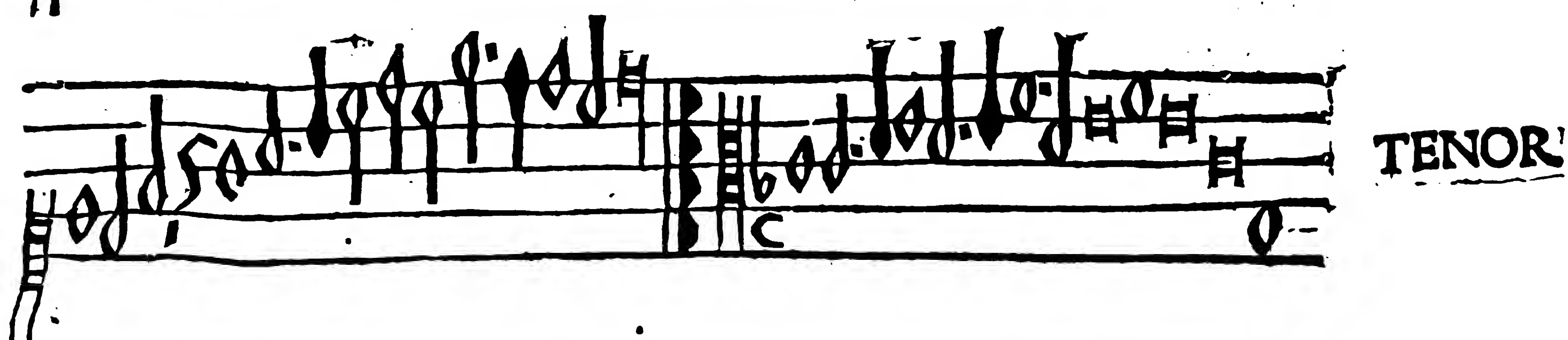
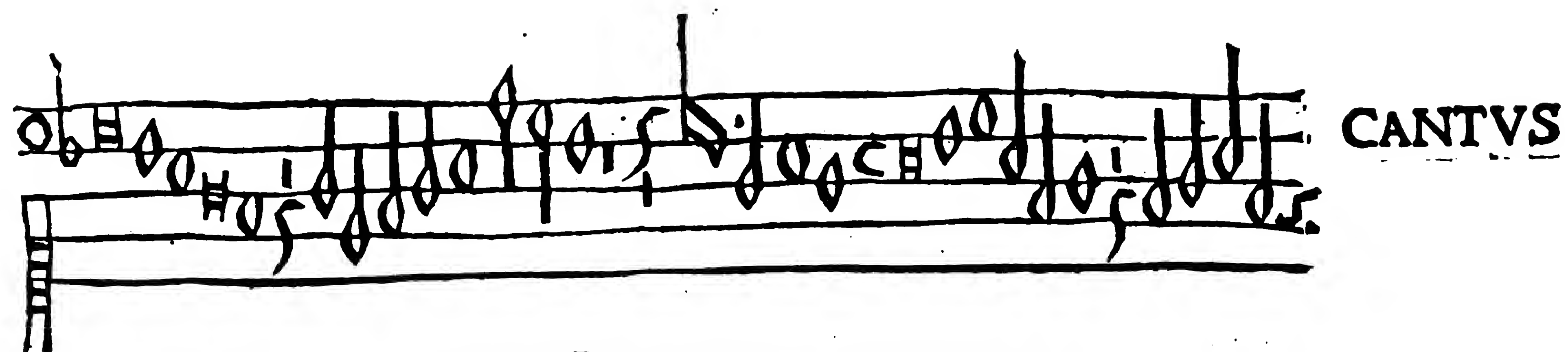
Verte folium

CANTVSTENOR

De Proportione subquintupla.

Subquintupla proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus continetur in ipso quinquies præcise æquivalens ei in quantitate & mensura ut. i. ad. v. & ii. ad. x. & iii. ad. xv. & iiii. ad. xx. In hac proportione minor numerus coæquatur maiori: ita ut singulæ minoris numeri notulæ quintuplo propriæ quantitatis concrecant. Considerat plerūq; hac canonis descriptione crescit in quintuplo. In cantilenis autē describitur hoc modo 1 2 3 atq; destruitur a quintupla sibi opposita: quod præsens comprobatur concentus, 5 10 15.

Reliquas

Reliquas uero submultiplicis generis species consimili consideratione musi-
corum solertiae perquirendas relinquimus,

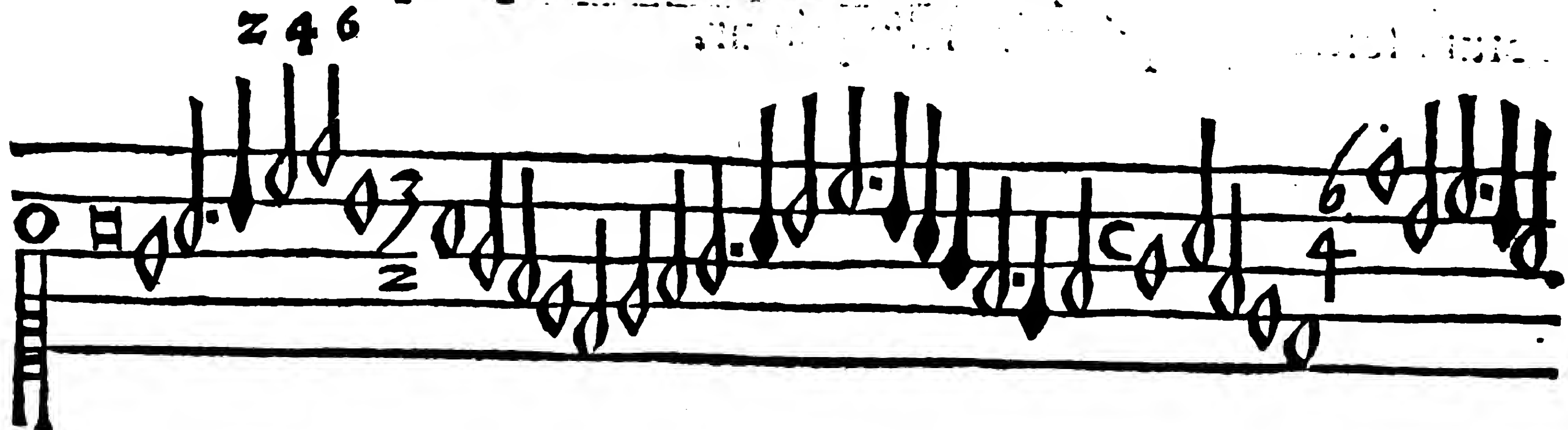
De genere superparticulari & eius speciebus. Caput Quintum.

re genus quod secundum est maioris inæqualitatis maior sequentium notularum numerus ad minorem quem semel tantum cum aliquota ipsius parte commiscitur esse comparatus: æquivalens ei in potentia & temporis mensura. Pars aliquota est quæ aliquotiens sumpta reddit suum totum præcise: ut media quæ bis sumpta suum integre numerum implet & tertia ter sumpta. & quarta quater & deinceps: quod quidē latius constat ex his quæ tertio Theoricæ deducta sunt. Sunt. n. huius generis species infinitæ prima est sesquialtera: secunda sesquitertia: tertia sesquiquarta: quarta sesquiquinta & deinceps: quarum ordinem ac processum concipies quum unumquæque numerum minori sibi contiguo & proximiori duxeris comparandum: ut ternarium binario & erit sesquialtera. quaternarium ternario eritq; sesquitertia: quinarium quaternario sesquiquarta. senarium quinario sesquiquinta: & reliquæ eodem modo. In hoc. n. genere evenit proportionem minoribus numeris ductam esse maiorem: minorem uero quæ maioribus numeris continet ut sesquialtera. iii. ad. ii. maior est quam sesquitertia. iiii. ad. iii. hæc quoq; quæ sesquiquarta. v. ad. iiii. atq; in reliquis eadem consideratio reperitur: namq; dimidia pars maior est quæ tertia. & tertia pars quartam vincit: atq; quarta quintam excedit: quæto autem sesquialtera superat sesquitertiam: ac sesquitertia sesquiquartam: ac reliquæ reliquas. In harmoniæ instrumentalis descriptione per regulam generalem notissime describemus. Verum huiusmodi epimorias species singillatim naturali ordine prosequamur.

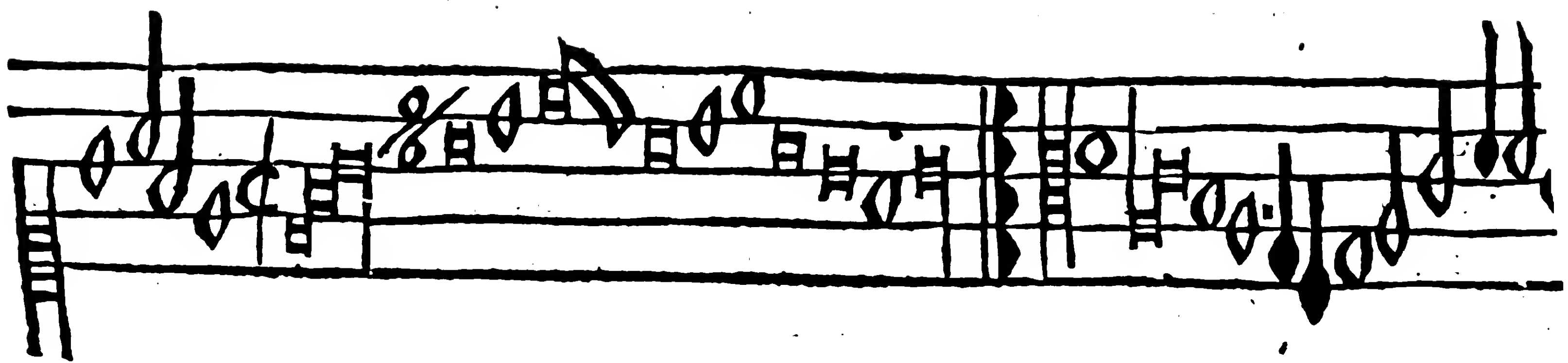
De Proportionione sesquialtera.

Sesquialtera proportio fit: quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipsum semel tantum & insuper dimidiā ipsius partem æquivalens ei in quantitate & mensura ut. iii. ad. ii. & .vi. ad. iiii. & .viii. ad. vi. & .xii. ad. viii. In hac proportionione tres notulæ commensurantur duabus sibi & nomine & quantitate consimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarum trium diminuatur de tertia propriæ quantitatis parte: & figuratur in cantibus hoc modo 3 6 9 quod præfens declarat concentus.

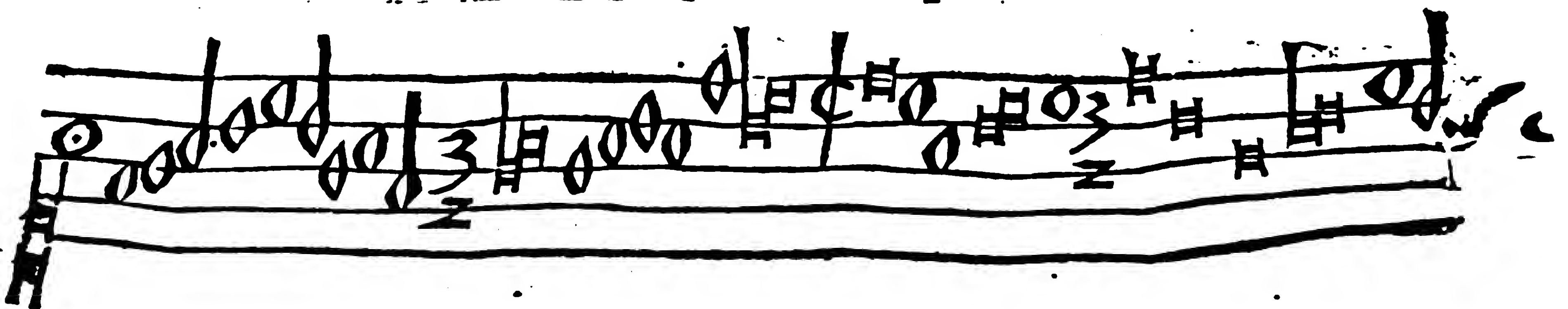
CANTVS

Est enim

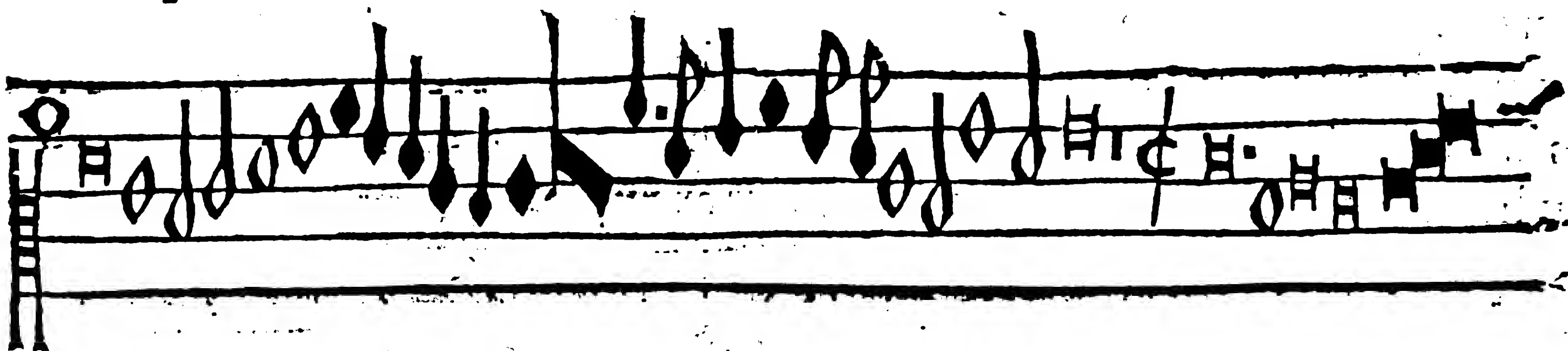

Est enim considerandum: qd si illa pars qua notula in proportione minuitur fuerit ipsius notula pars figurabilis: puta, tertia pars semibrevis in prolatione perfecta (minima enim est) uel tertia pars brevis in tempore perfecto (est quidem semibrevis) uel quarta pars semibrevis in minori prolatione (est enim minima) uel alio quouis modo facile discernentur & pronunciabuntur notulae huiusmodi diminutae ut hoc disponitur exemplo.

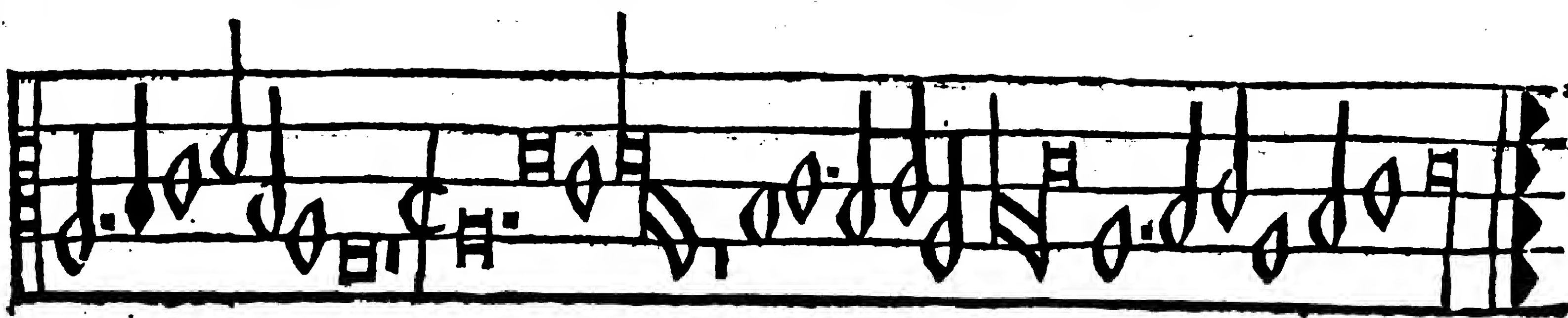

Quod si quantitas ipsa qua unaquæque notula maioris numeri diminuitur non fuerit pars aliquota figurabilis sui totius: puta si fuerit quinta pars unius semibrevis quæ simplici non ascribitur figurarum considerationi tunc diminutivæ ipsarum notularum quantitates quasi quodammodo certa continuatione iunguntur: ut propria uniuscuiusque notulæ quantitas certo medio distinguente ab alterius quantitate, haud facile possit disiungi: sed ita (verbi gratia) continuatur alterutra quantitas & mensura: quemadmodum accidit in chorda quæ in instrumento percutitur dum torquetur: primus namque chordæ pulsus sonum emittit graviorem: dum autem torquetur: sonum ipsum continuat in acutum hoc quoque sane oculis contuemur: quum cælestis arcus colores inspicimus: sunt enim ita sibiipsis proximi ut per continuam mutationem alterius: color in sequentem nullo medio utrosque distinguente uertatur colorem. Solet præterque sesquialtera proportio in cantilenis absque numerorum characteribus de notari: quum scilicet notulis nigro uel alio colore plenis sub imperfectis notularum quantitatibus pernotatur hoc modo.

CANTVS

TENOR

Verum solâ semibreuē minoris platōis plenā: uel breuē solam t̄p̄is imperfecti, uel duas tantum plenas: quæ ternariam non sortiantur diuisionē non hæmiolia sed dupla dimensioe disposuit Bonadies musicus præceptor meus. Quod quum
solas

Bonadies

ANTVS**TENOR**

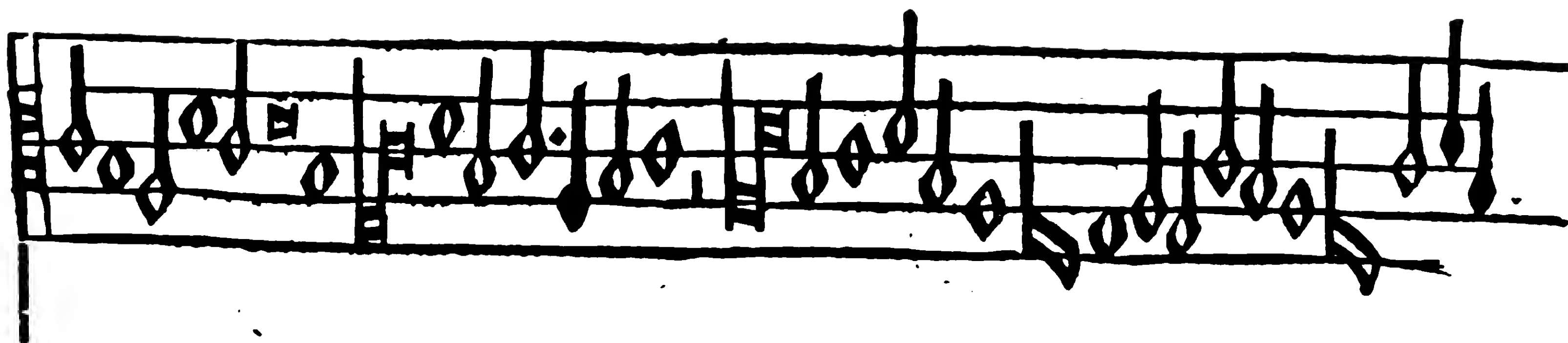
Busnoys

ante uel post plures minimas rectas & uacuas: qm̃ & sesqualterari possunt &
 seminimari character ipse ternarii: quum sesqualteratae sunt: ad huiusmodi co
 gnitionem congrue praeponeatur: uel ut nonnulli consueuerunt subponeatur:

CANTV

TENOR

M inima

Minimæ autem huiusmodi ipsa plenitudine selqualteratæ de usu sincopari non solent: semibreues uero atq; breues huiusmodi plenæ solent sincopari frequentius. Et insuper aduertendum: ut quum tres minimas plenas conspexeris si ante eas uel post quarta fuerit minima huiusmodi plena quæ per sincopam ipsis tribus connumeranda sit: tunc tres ipsæ erunt seminimæ & quarta ipsa seminimæ plena ipsis applicabitur in diuisione: quod præsens demonstrat concentus.

CANTVS

TENOR

G III

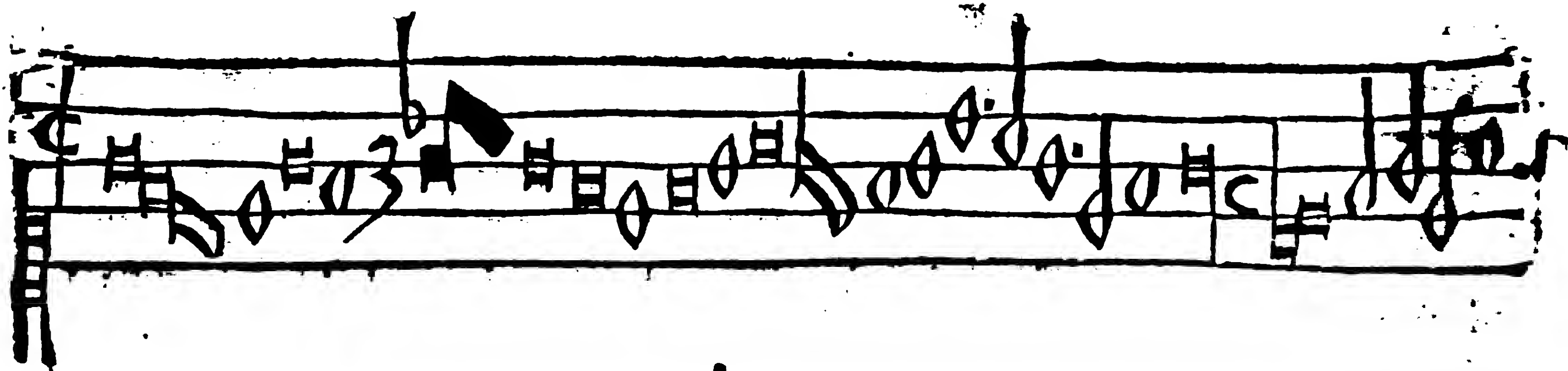
Dufay

Philippon

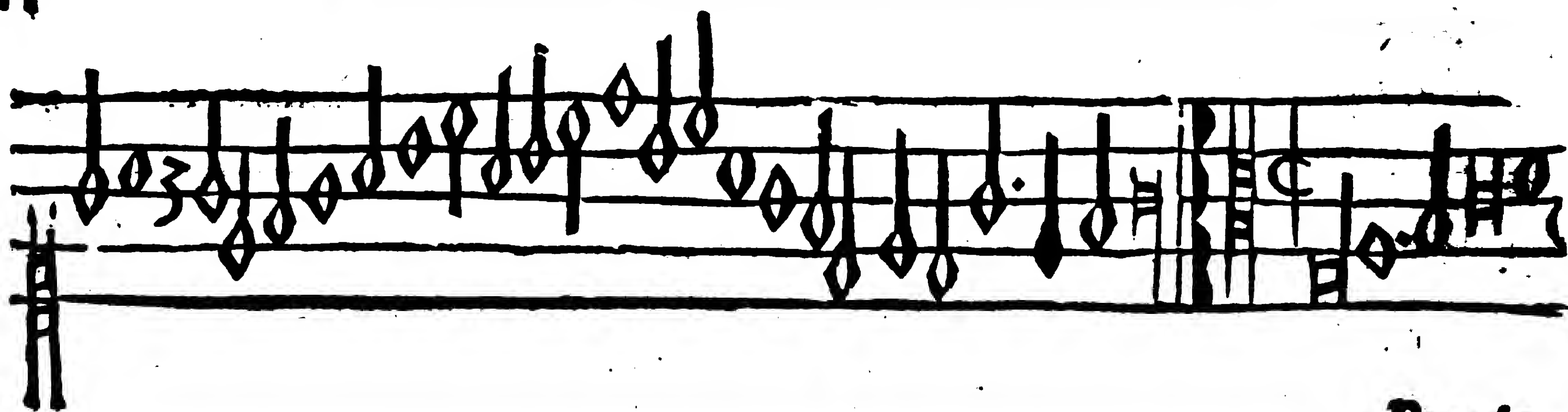
Tinctoris

Sunt & qui sesquialteram proportionem in notulis disponunt exprimendam signo perfectæ prolationis. s. puncto interposito. signo temporis hoc modo O nullam inter prolationem & proportionem differentiam sentientes : quod potissime consideratio rationis confutare non distulit. nāq; tres minimas duabus æquifacit proportio sesquialtera: perfecta autem prolatio tres ipsas minimas rectas unicuiq; confert: semibreui duabus non cōmemsurandas. hoc quidem non secus contingit quam in breui notula temporis perfecti quæ tris in semibreues resolvitur non tamen coæquandas duabus semibreuib; in breui notula temporis imperfecti compræhensis : quod quidem sane aduertens disposuit Gulielmus Dufay in Et in terra pax: & in Patrem : & Vnam sanctā catholicam missæ sancti Antonii: ubi perfectam seu maiorem prolationem & tempus imperfectum signauit: tres enim rectas minimas un cuiq; contulit semibreui duabus nequaquā æqueductas. Idem quoq; rationabiliter posuit Philippon de bourges in quodam Et in terra pax disponens signo perfectæ prolationis tres rectas & integras minimas unicuiq; semibreui : duabus minimis imperfectæ seu minoris prolationis inæquales. Tinctoris item: Aliiq; complures. Id propriis cantilenis recte declarant. Neq; assentio complurimorū corruptelæ. qui quum solo ternarii numeri caractere sesquialteram describūt in notulis tempus imperfectum (quod absurdum est) pro perfecto . atq; pro maiore prolatione minorem posuere: alterationem & perfectionem in notulis considerantes quo facile conspicitur ex diminutione proportionis deductum esse in notulis augmentum: ut hoc notatur exemplo.

CANTVS

TENOR

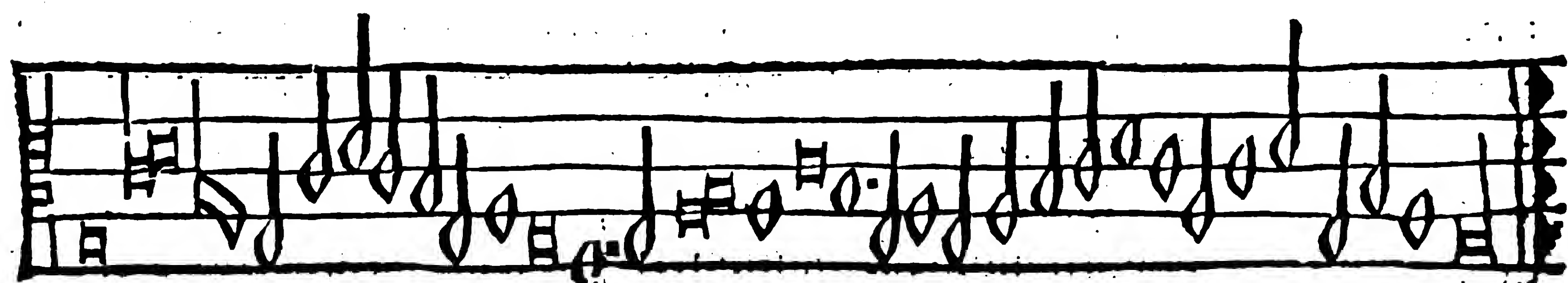
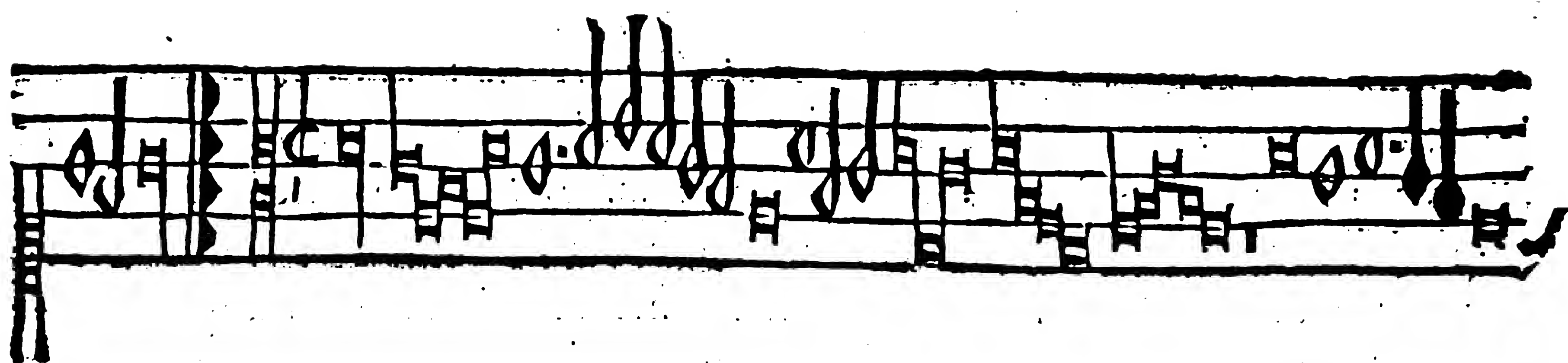
Breuis

Brevis enim perfecta & semibrevis alterata in solo tempore perfecto disponitur: cuius proprium signum est circulus. Semibreuem uero perfectam ac minimam alterabilem sola maior siue perfecta prolatio confert: huius proprium signum est punctus in signo temporis affixus. In tempore autem imperfecto quod semibrevis circulus declarat: brevis notula duas tamen semibreues semper possidet: siue recta: siue quauis proportionem diminuta: nisi punctum augmentationis suscepit: sed neque in eo semibrevis unquam alterationis suscipit incrementum. Atque ideo eodem sensu neque semibrevis in minori prolatione perfectionem acquireret neque minima poterit alterari. Sunt & qui pausas in sesquialtera proportionem non minuunt ut ipsa expostulat proportio: existimantes imperfectionem quandam ex ipsa proportionem deduci: quorum pace dixerim aliter considerandum esse proportionum diminutiones: quibus & notulae subiacent & pausae: aliter notularum imperfectiones quae connumeratione ut plurimum tertiae partis abstractae noscuntur: ut in figurarum tractatu latius duximus: tunc enim pausae non solent imperfici. Hoc quoque de sesquialtera proportionem ac caeteris notandum uidetur: & quum notulae proportionatae perfectae quantitati insistant: puta breues & semibreues proportionatae in tempore perfecto atque semibreues & minimae in prolatione perfecta: possunt notulae ipsae secundum perfectae suae quantitatibus accidentiam uariari: nam & brevis uacua ante breuem erit perfecta tris in semibreues resolvable: duabus tamen iuxta proportionis dispositionem coaequatas: & secunda semibrevis inter duas breues alterabitur: rursus semibrevis uacua in prolatione perfecta ante sibi similem tres minimas duabus conductas continebit: & secunda duarum minimarum inter duas semibreues dispositarum alterabitur. Atque pausas breuium & semibreuium secundum hanc considerationem constat esse perfectas quod praesens declarat concensus.

G iiii

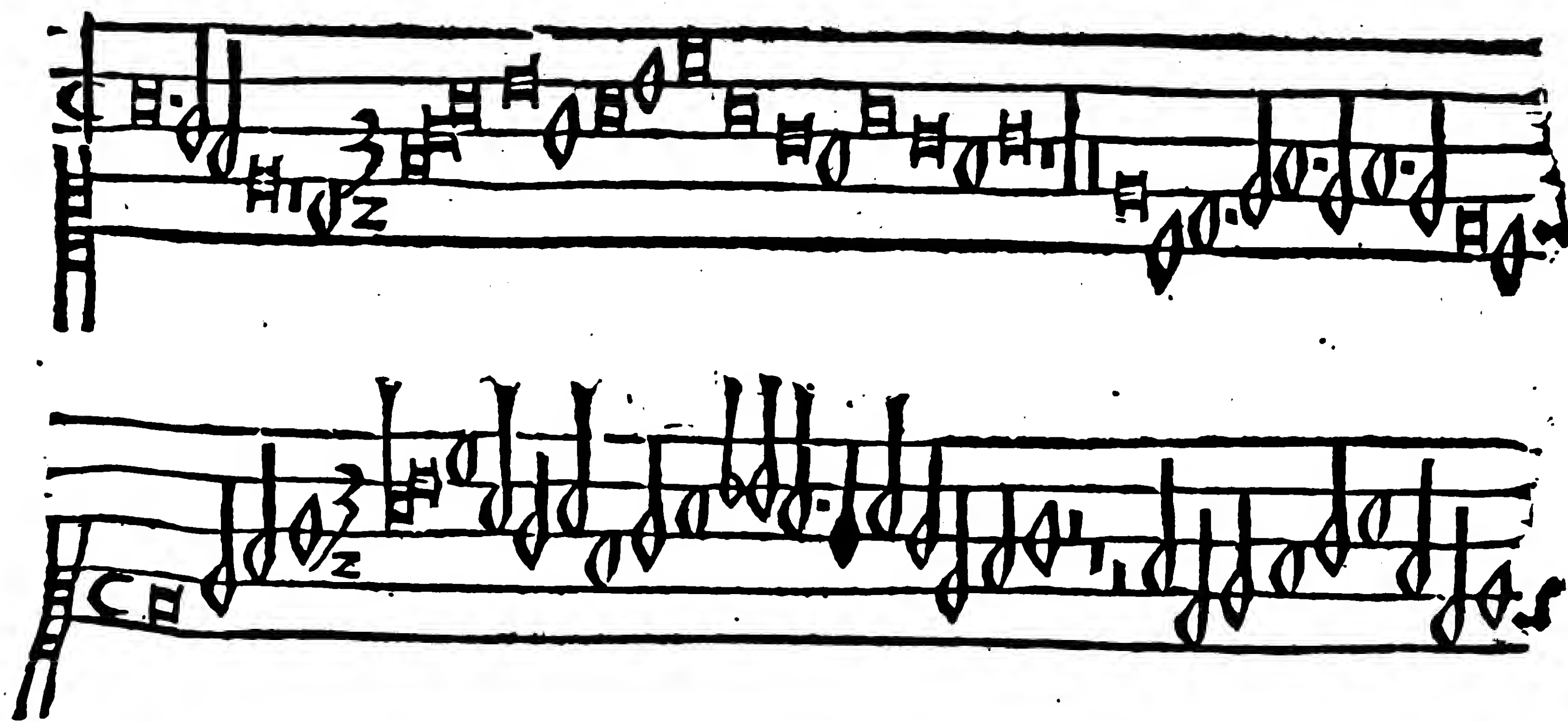
CANTVS

TENOR

Si autem proportio sesquialtera disposita fuerit in notulis imperfectæ quantitati subiectis omnes tunc notulæ & pausæ semper erunt imperfectæ: ut si in tēpore imperfecto ascribatur ipsa sesquialtera tres breues duabus æquifaciens tunc unaquæq; illarum trium semper de tertiâ propriæ quantitatis adimitur parte: atq; similiter triū breuium pausæ pro duabus proportionabiliter in æquivalentia computantur: ita ut singulaquæq; pausa brevis diminuatur de tertiâ propriæ quantitatis parte. Eritq; idem sentiendum de tribus semibreuib; minoris prolationis & earum pausis: semper. n. in sesquialtera proportionē eas de tertiâ sui parte constat esse adimendas: ut præsentī exponitur concentu.

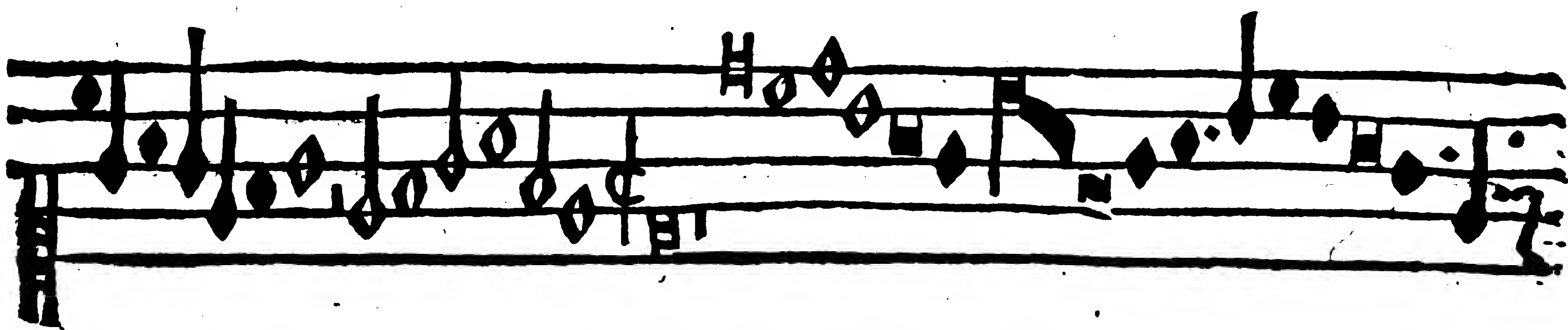
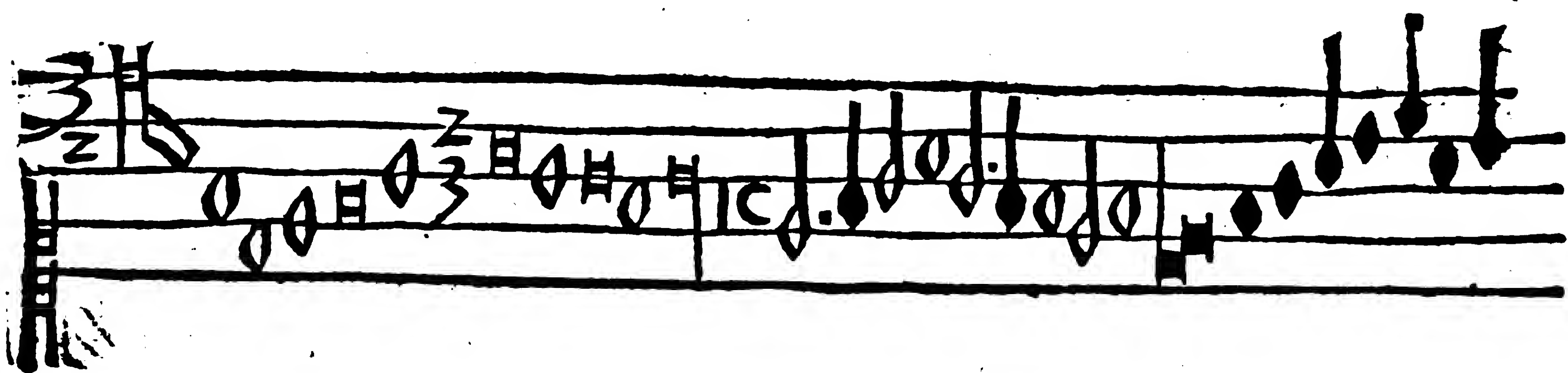
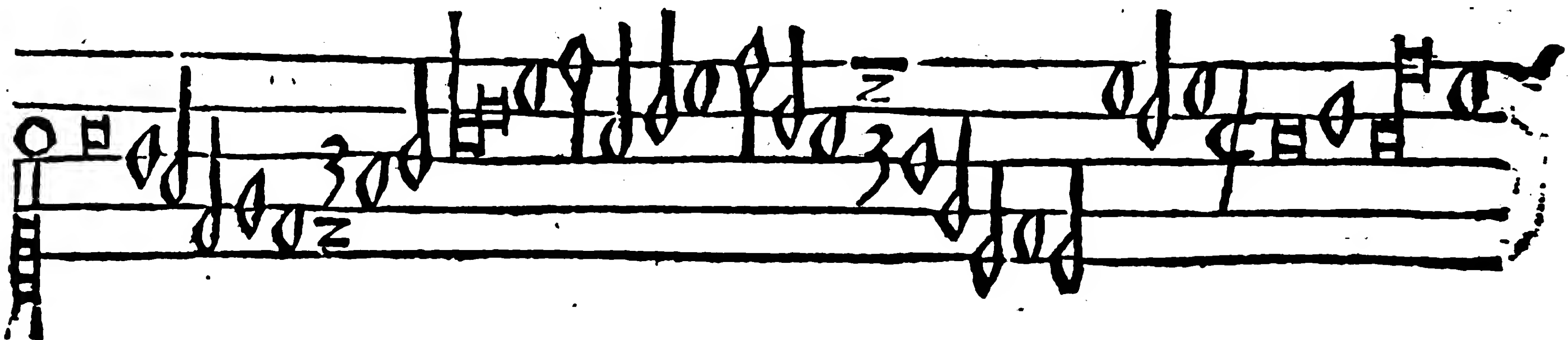
Inanis

CANTVSTENOR

Inanis. n. esset sesquialteræ pportionis in notulis dispositio: si pausa & notula ipsæ consimili diminutione non considerarentur. Omnis namq; maioris inæqualitatis pportio in cantilenis descripta singulas notulas & pausas secundum ppriam atq; naturalē eius potentiam pari ac cōpetēte æqualiter adimit parte. Minoris uero inæqualitatis pportio notulas pariter & pausas adauget.

Multi item signant sesquialteram ipsam notulis plenīs dispositam quam hæmioliam uocant & ipso imperfecti temporis & maioris plationis signo sic uerso γ quod mea sententiā erroneum existimo. Constat igitur ex his quæ deducta sunt sesquialteram in notulis proportionem: ipsarum notularum plenitudine considerari: quam potius dixero diminutionem sesquialteræ proportioni æquipolentem: ea enim destruitur: quum notulæ illico uacuz subsequuntur. Rursus propriis numerorum characteribus quam subsesquialtera sibi opposita immediate succedens destruere pernoſcitur: ut hoc probatur harmento.

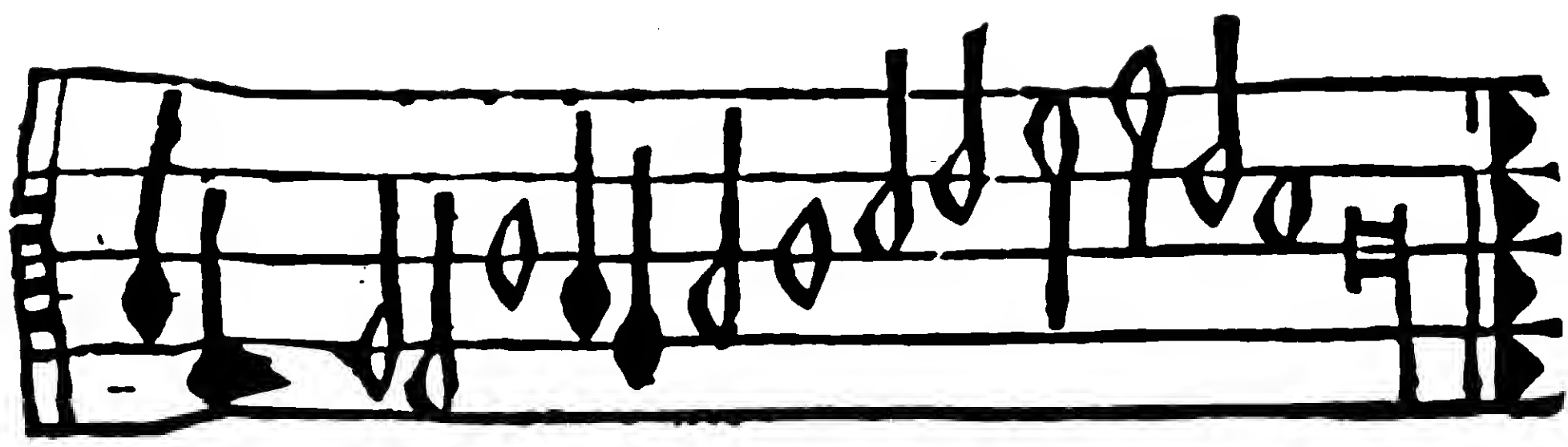
CANTVS

TENOR

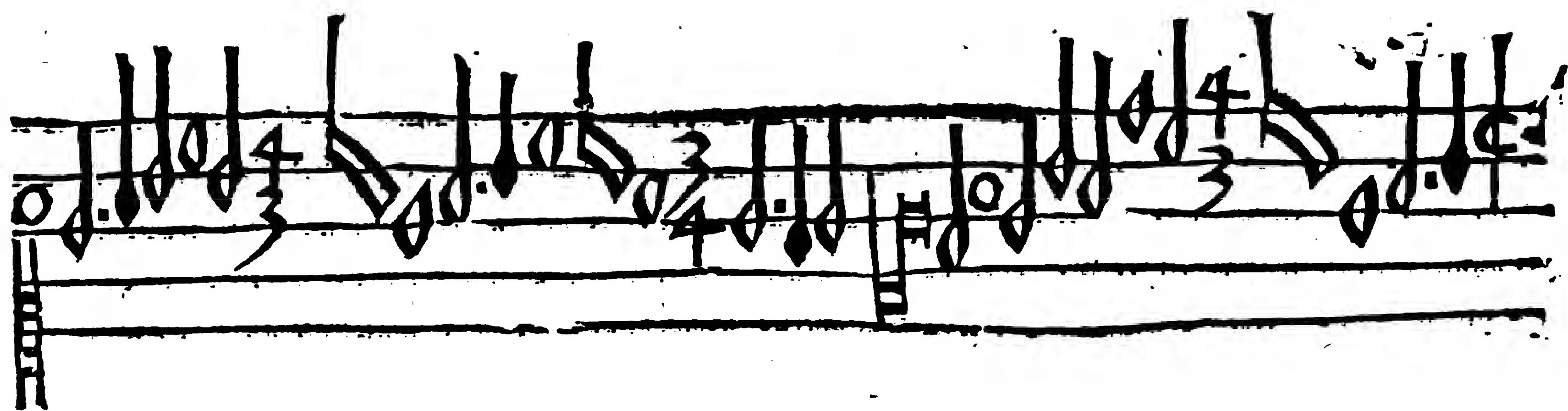
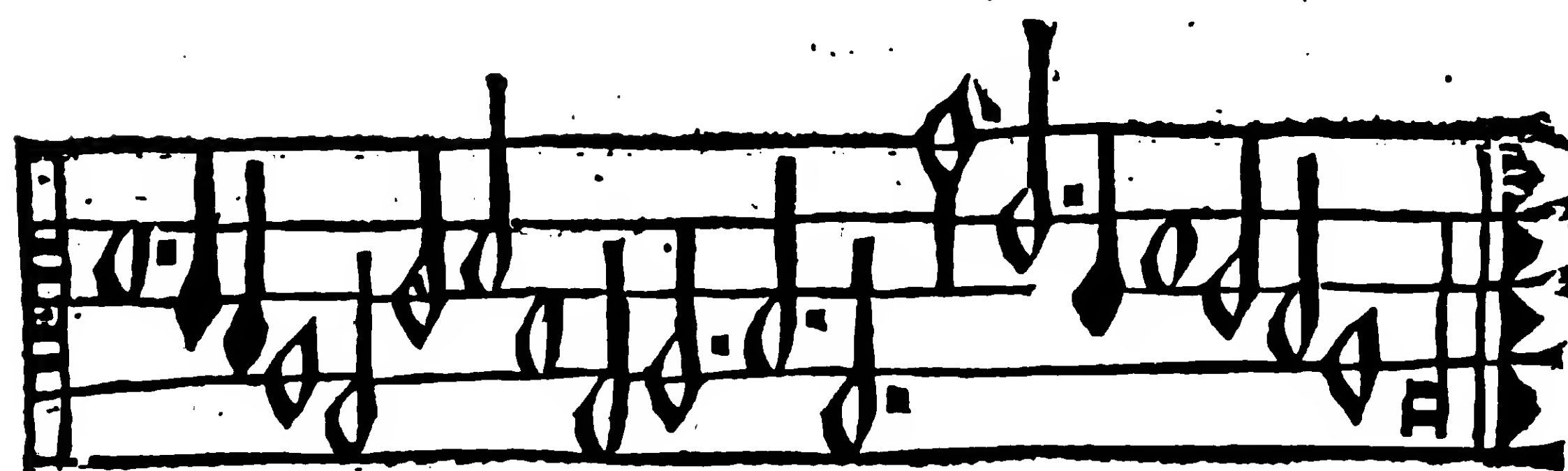
De Proportionē sesquialterā

De Proportione sesquitercia.

Sesquitercia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet ipsum semel: & insuper tertiam ipsius minoris partem equiualens ei in potetia & mensura ut.iiii.ad.iii .viii.ad.vi.&.xii.ad.viii. Hæc enim proportio quatuor notulas æquifacit tribus sibi consimilibus nomine & quantitate: ita ut singulæquæq; ipsarum quatuor diminuantur de quarta propriæ quantitatis parte. Figuratur autem in cantibus hoc modo. 4 8 12 Et destruitur a subsestquitercia sibi opposita ipsam statim subsequente qd̄ 3 6 9 hoc concentu percipitur.

Verte folium

CANTVSTENOR

Nonnulli sesquiterciam ipsam in notulis signo temporis imperfecti sinistror-
sum sic uerso intelligi uoluerunt quos acerrime impugnat Prosdocimus pa-
tauinus in expositione breuis extractus Ioannis de muris Quilibet in arte
practica: & Tinctoris in suo proportionum tractatu.

De Proportione sesquiquarta.

Sesquiquarta proportio dicitur quum maior sequentiu notularu numerus ad minore
precedentiu relatus comprehendit ipsum in se semel & insup ipsius minoris quarta
parte: æquiualens ei in quantitate & tempis mensura: ut. v. ad. iiii. & .x. ad. viii. & .xv. ad.
xii. In hac enim proportione quinque notulae æquiualent quatuor sibi consi-
milibus ita ut unaquæque ipsarum quinque diminuat de quinta parte suæ
quantitatis

... modo ... in it. Aten destruit

2774

CANTVS

2775

TENOR

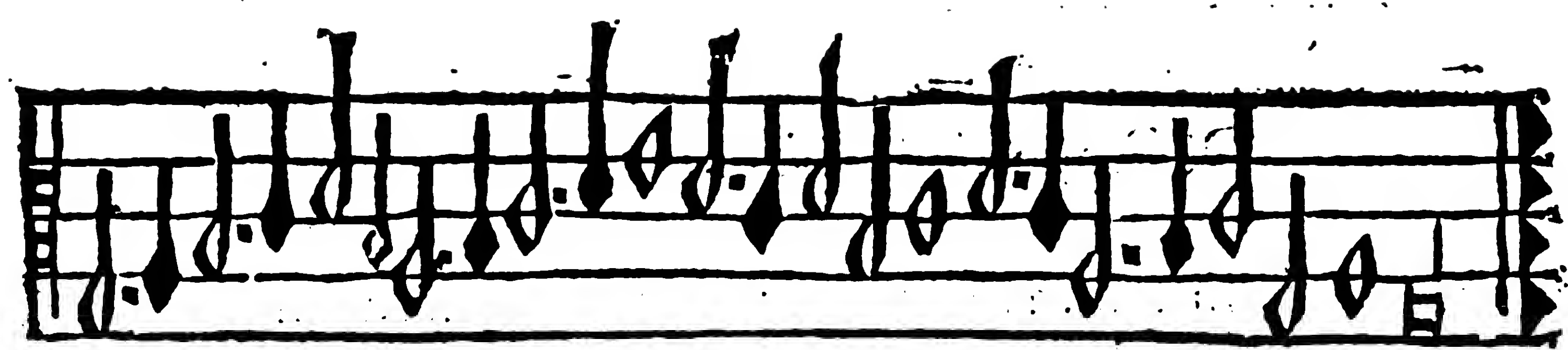
De Proportionē sesquiquinta.

centus.

Verte folium

CANTVS

TENOR

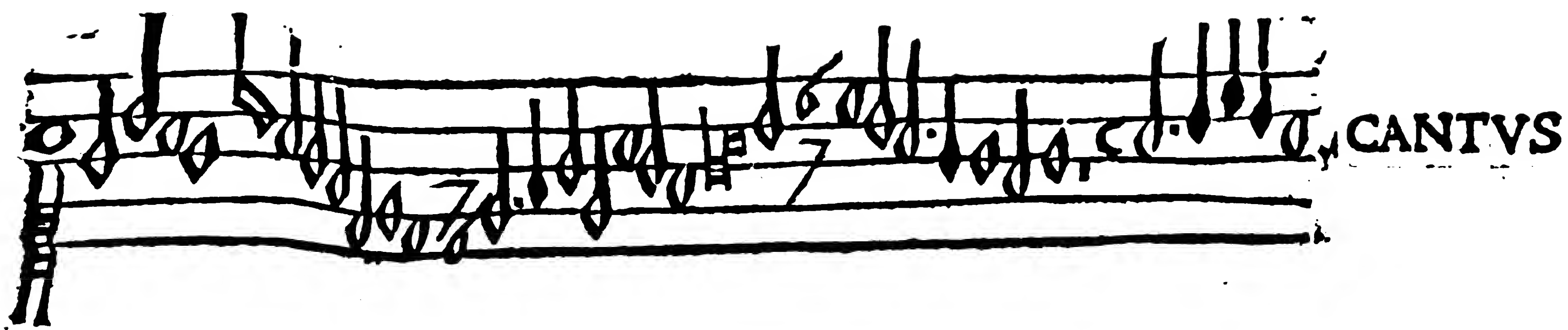

De Proportionē sesquifexta.

Sesquifexta proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori precedentium comparatus comprehendit ipsum semel & insuper sextā eius partem atq; æquatur ipsi in temporis mensura ut. vii. ad. vi. & xiiii. ad. xii. & xxi. ad. xviii: Septem enim notulæ æquivalent sex sibi consimilibus in hac proportione: ita q; unaquæq; ipsarum septem minuitur de septima propriæ quantitatis parte. In cantilenis quidem describitur hoc modo 7 14 21 Et destruitur a sublesquifexta sibi opposita: ut hic constat.

6 12 18

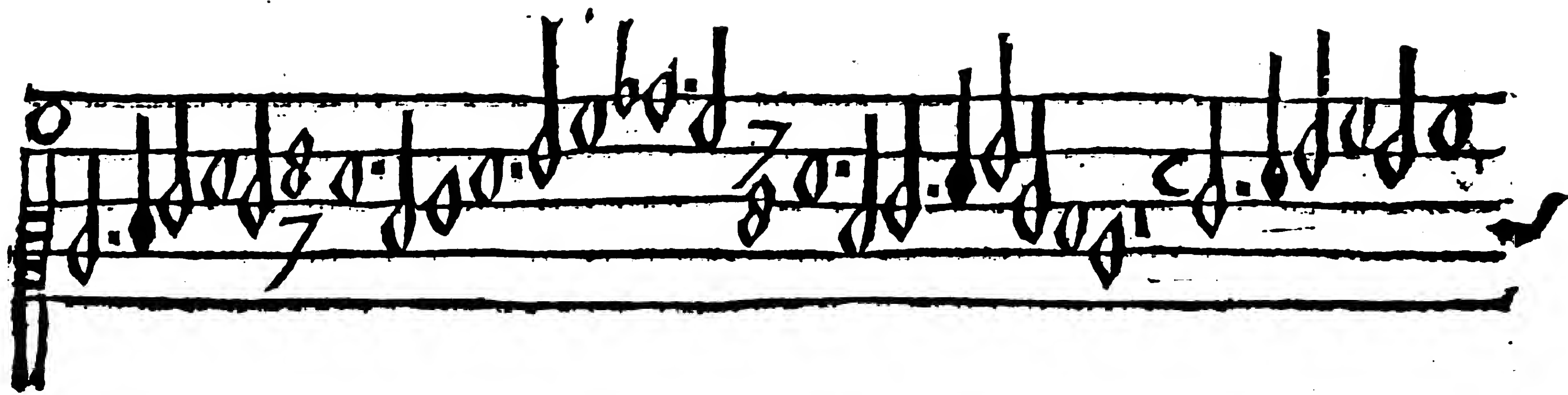
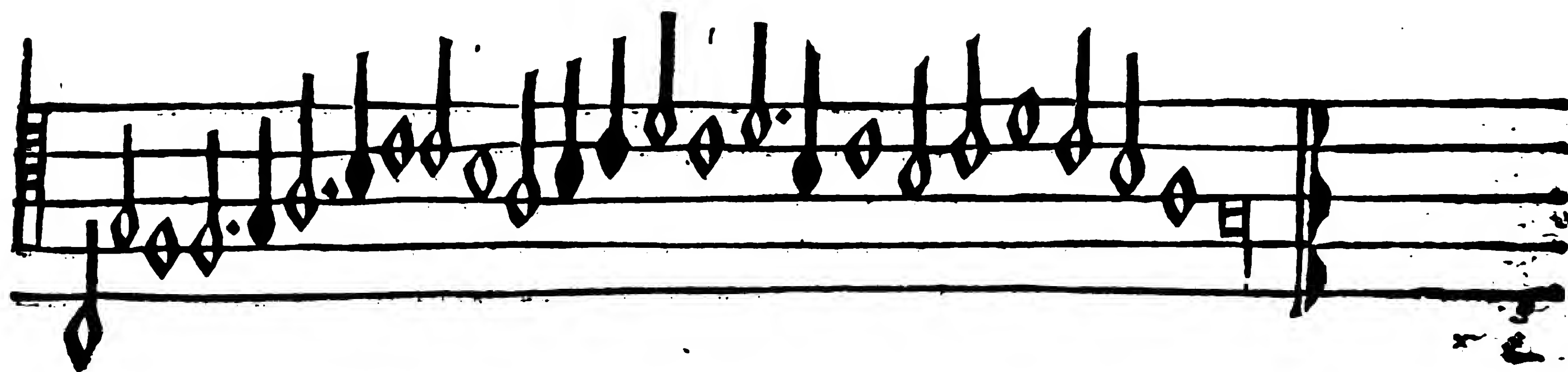
De Proportionē sesquiseptima

De Proportionē sesquiseptima.

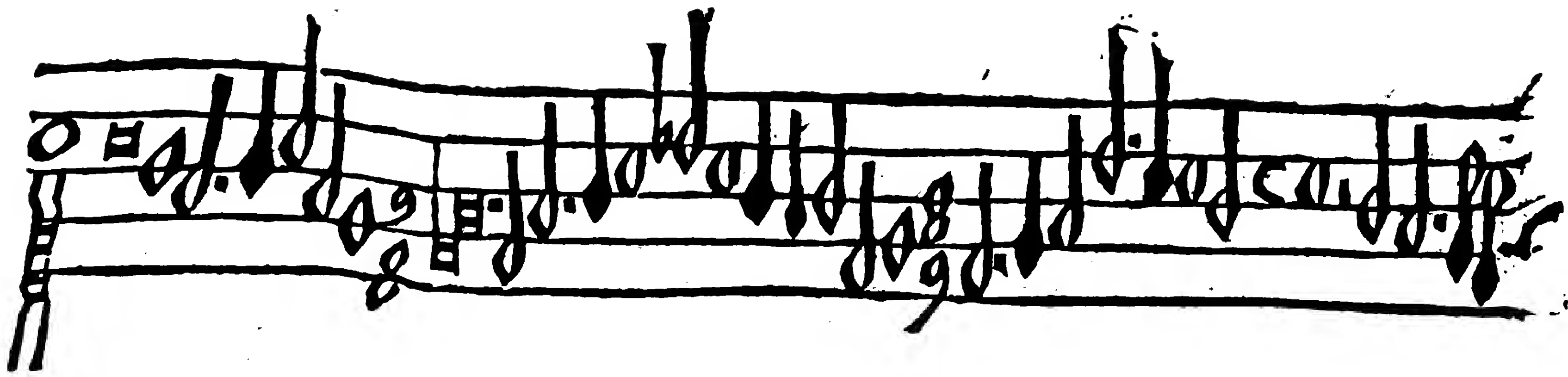
Sesquiseptima proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori præcedentium comparatus continet eum semel & insuper eius septem partem æquiualens ipsi in potentia ut. viii. ad. vii. & xvi. ad. xiii. & xxiii. ad. xxi. In hac proportionē octo notulæ æquiualent & cōmensurantur septē sibi confimilibus: ita ut unaquæq; ipsarū octo minuatur de octaua sui ualoris parte. Figuratur autem in cantibus hoc modo 8 16 24 Quod si subsesquiseptima fuerit eam illico subsecuta euanesceat & 7 14 21 destruetur quoniā eius opposita est aut hoc notatur exemplo.

Verte folium.

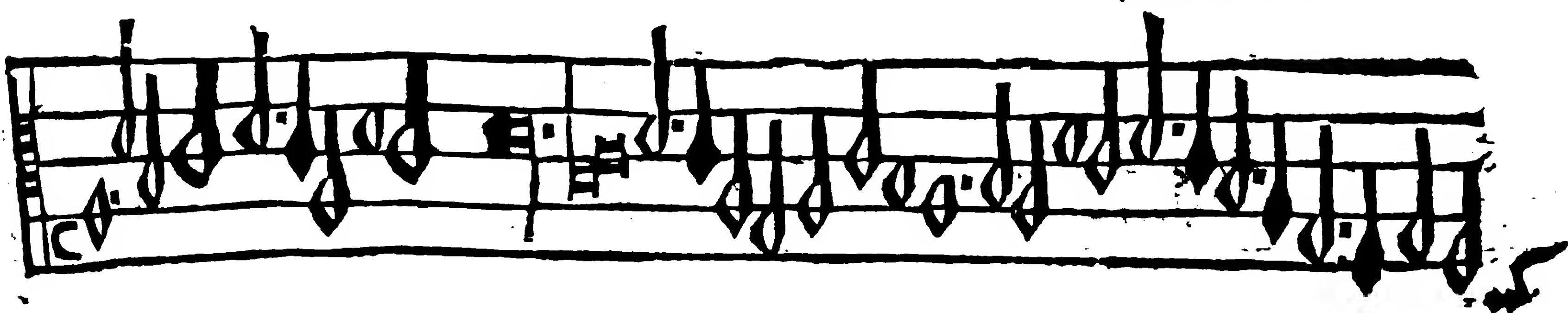
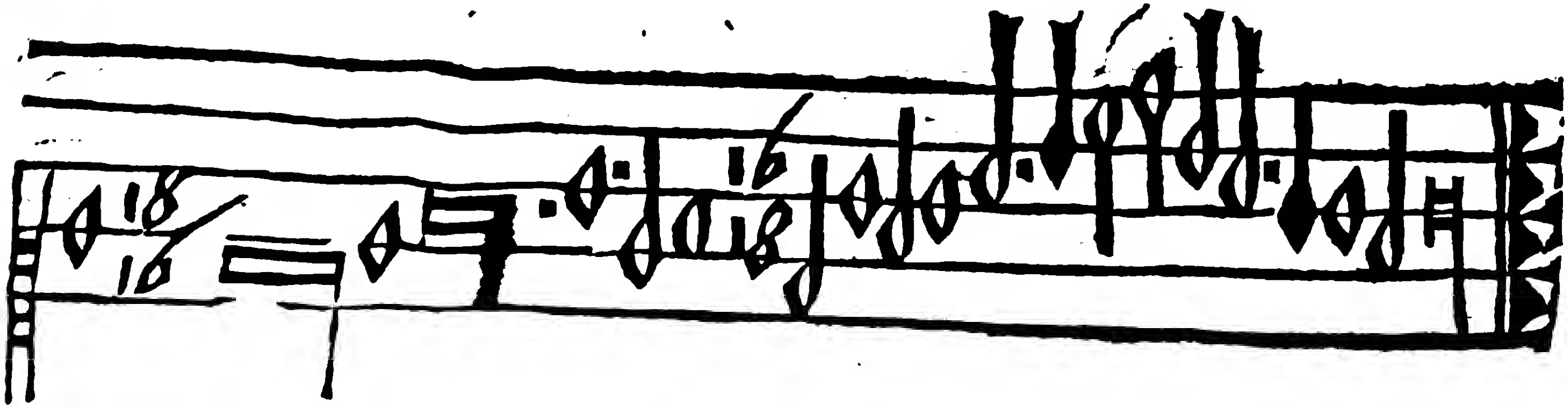
CANTVS**TENOR****De Proportione sesquioctaua.**

Sesquioctaua proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus æquiualeat ipsi : comprehendens cum semel & in super octauam eius partem ut, viiii. ad. viii. & xviii. ad. xvi. & xxyii. ad .xxiiii. Hæc enim proportio nouem notulas octo sibi consimilibus æquifacit ita ut singulæ quæq; ipsarum nouem diminuuntur de nona parte propriæ quantitatis Describitur in cantilenis hoc modo 9 18 27 Et destruitur a subsesquioctaua sibi oppositâ ut hoc monstratur 8 16 24 concentu

De Proportione sesquinona

CANTus

TENOR

De Proportione sesquinona.

Sesquinona proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus æque ducitur ipsi quem semel & insuper nonam ipsius partem continet ut. x. ad. viii. & xx. ad. xviii. & xxx. ad. xxvii. In hac. n. proportionē decem notulæ æquivalent nouem sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum decem diminuat de una sui ipsius decima parte. Et figuratur in cantibus hoc modo 10 20 Destruitur insuper a subsesquinona sibi opposita: ut præsens probat 9 18 concentus.

Verte folium
H i

CANTVS

TENOR

Reliquas autem huius superparticularis generis species facile diligens cantor consimili processu poterit considerare.

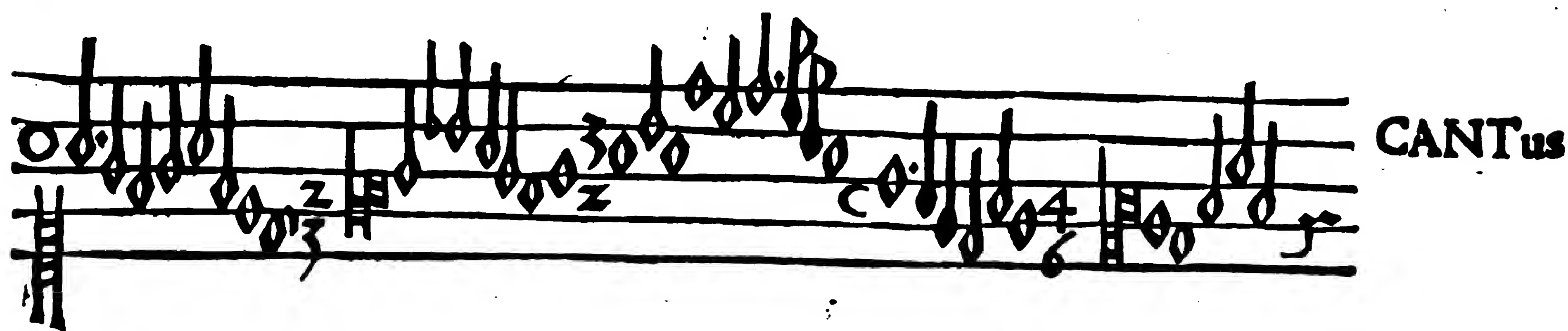
De genere subsuperpartulari & eius speciebus. Caput sextum.

r sequentium notula
relatus æquualet ipsi
eo semel cum una eius
iceps. Sunt enim eius
sesquitercia. Tertia sub
æquibus singillatim est

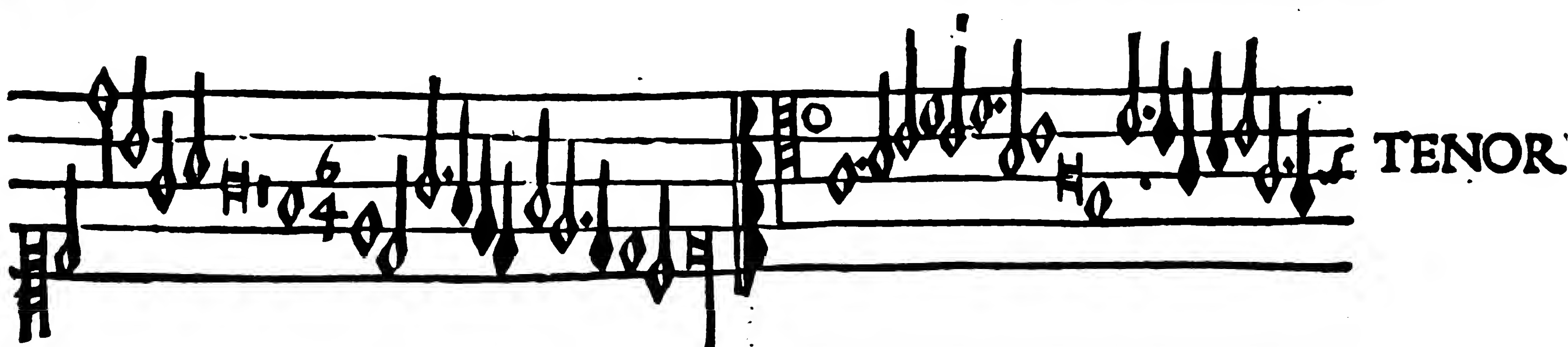
De Proportione subsesquialtera.

Subsesquialtera proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus comprehenditur in eo semel tantum & in super ipsius minoris pars dimidia: & æquualet ipsi maiori in potentia & temporis mensura: ut.ii. ad .iii. & .iiii. ad .vi. & .vi. ad .viii. & deinceps in hac porportione duæ notulæ æquivalent & commensurantur tribus sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum duarum augeatur de dimidia propriæ
u antitati

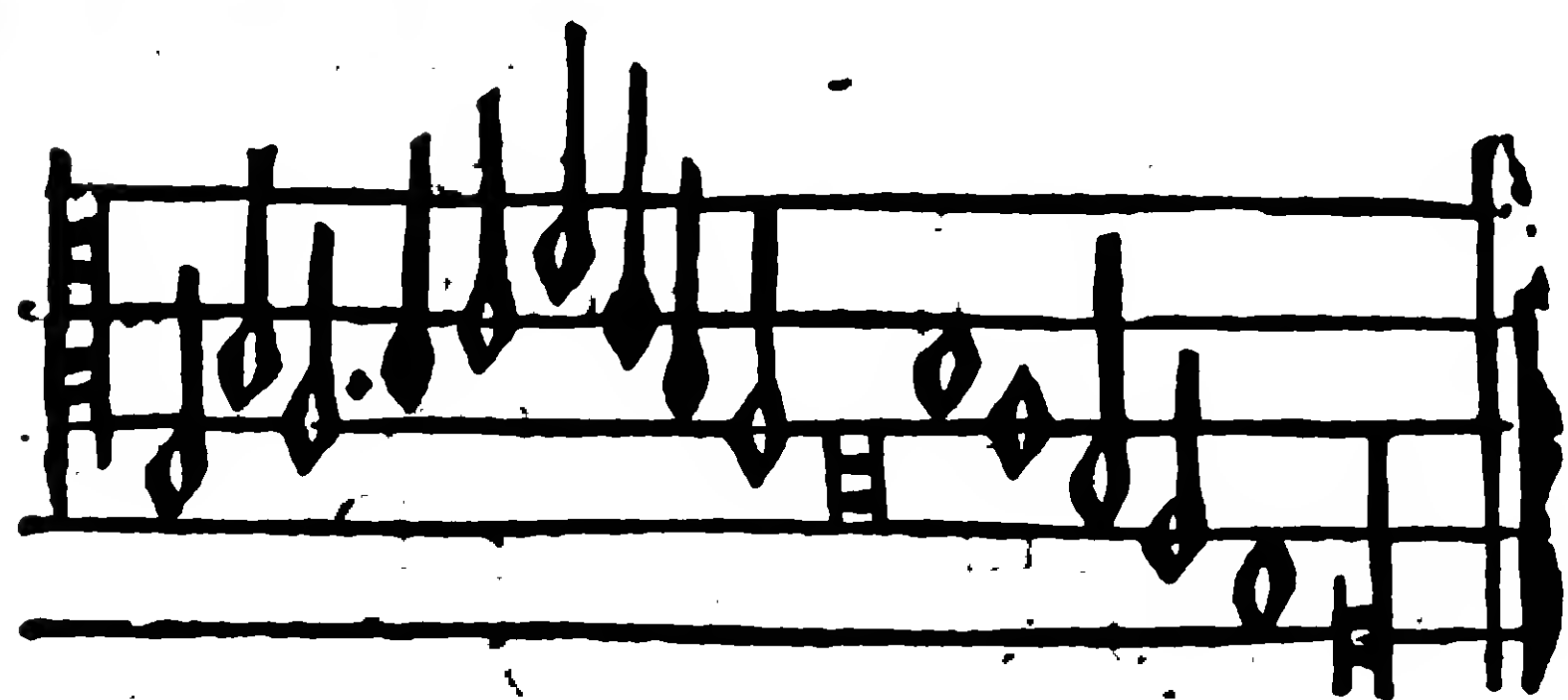
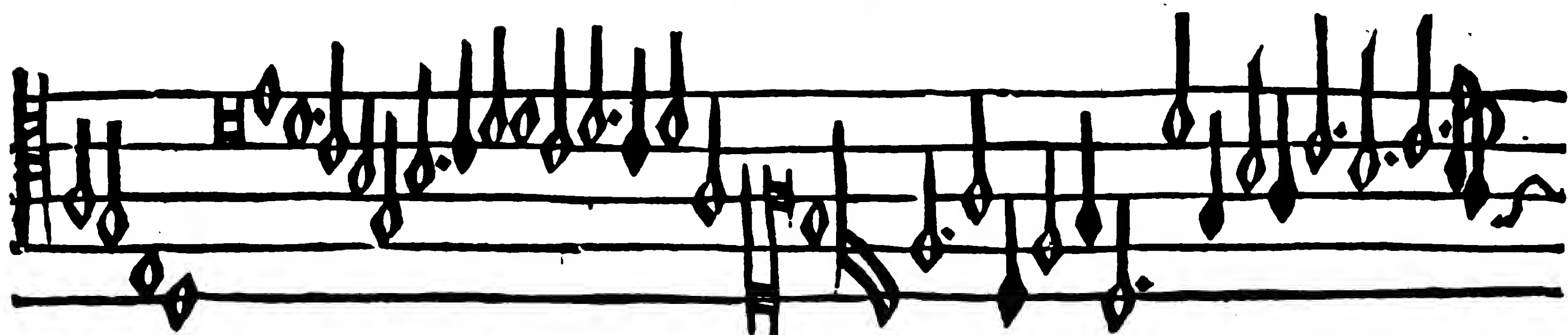
quantitatis parte. Figuratur. n. in cantilenis hoc modo 2 4 6 Et destruitur a
sesquialtera sibi opposita eā illico subsequenter ut hoc 3 6 9 concensus percipi
tur.

CANTus

TENOR

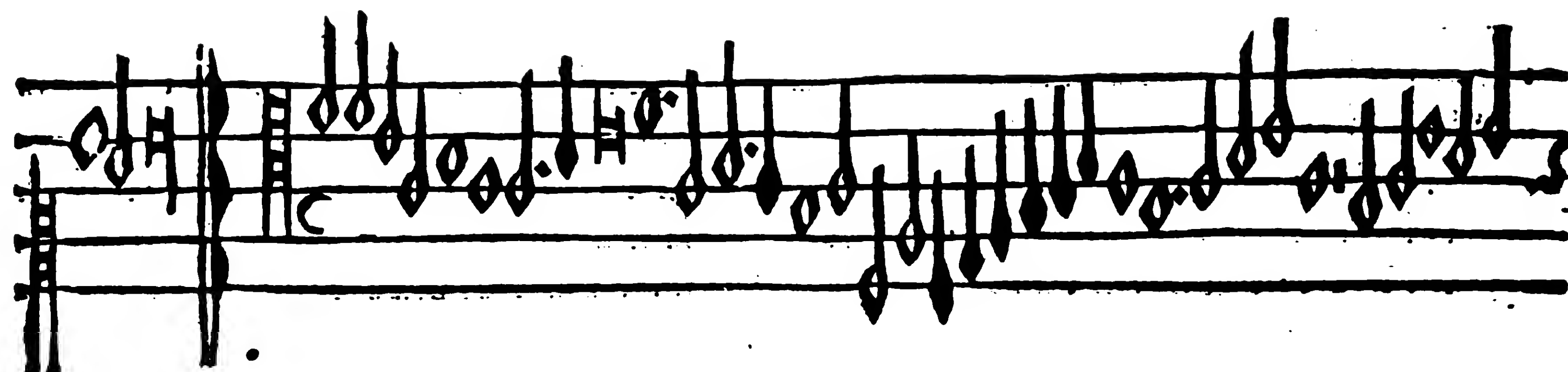
De Proportione subsestquiertia.

Subsestquiertia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus
ad maiorem præcedentium relatus seruatur in eo semel cum tertia ipsius mi-
noris parte: & æquiualeat ipsi maiori in temporis mensura. ut. iii. ad. iiii. & .vi. ad
yii. & .viii. ad. xii. & deinceps. In hac proportione tres notulæ æquiualent &
commensurantur quatuor sibi & nomine & quantitate cōsimilibus: ita ut sin-
gula quæq; ipsarum trium tertiæ partis propriæ quantitatis suscipiat augmen-
tum: Figuratur uero in cantilenis hoc modo 3 6 9 Et destruitur a subsequen-
te sesquiertia sibi opposita: quod præsentī 4 8 12 concipitur exemplo.

H ū

CANTVS

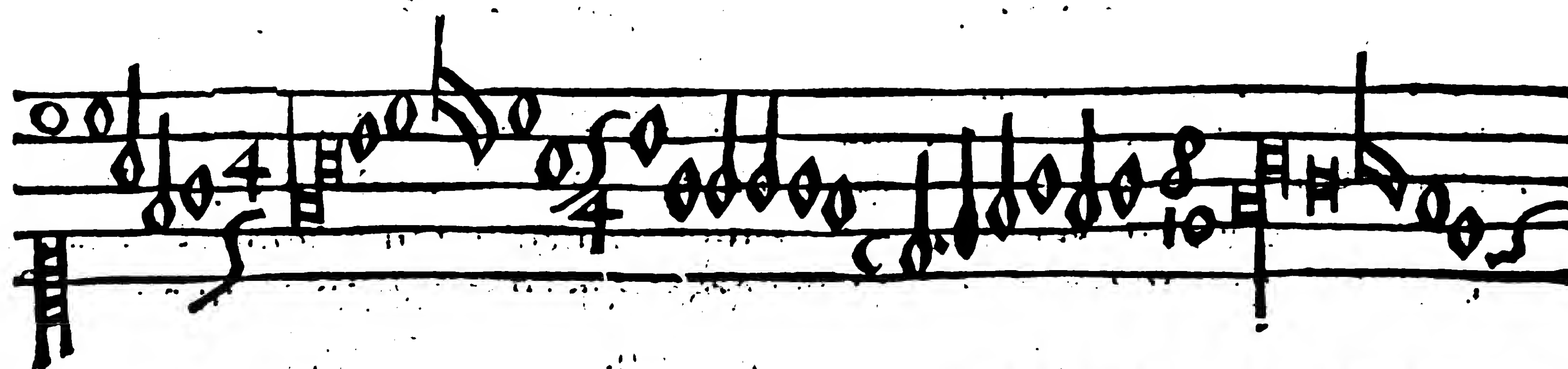
TENOR

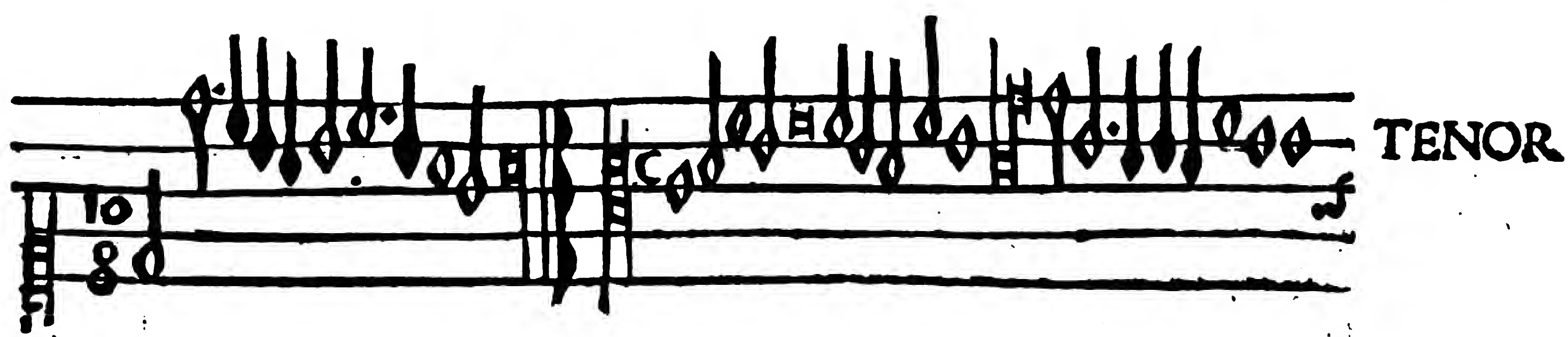
De Proportione sublesquiquarta.

Sublesquiquarta proportio fit quum minor sequetium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus comprehenditur in ipso semel & insuper quarta ipsius minoris pars & æquiualeat ipsi minori in quantitate & mensura ut.iiii.ad.v.&.viii.ad.x.&.xii.ad.xv. Hæc.n. proportio quatuor notulas quicq; sibi consimilibus æquat:ita ut unaquæq; ipsarum quatuor augeatur de quarta proprii ualoris parte.Et describitur in notulis hoc modo 4 8 12 Destruitur autem & euanescit quum ipsam immediate fuerit subsequuta 5 10 15 lesquiquarta quod præsens exprimit concentus.

CANTVS

De Proportione sublesquiquinta

De Proportionē subſeſquiquinta.

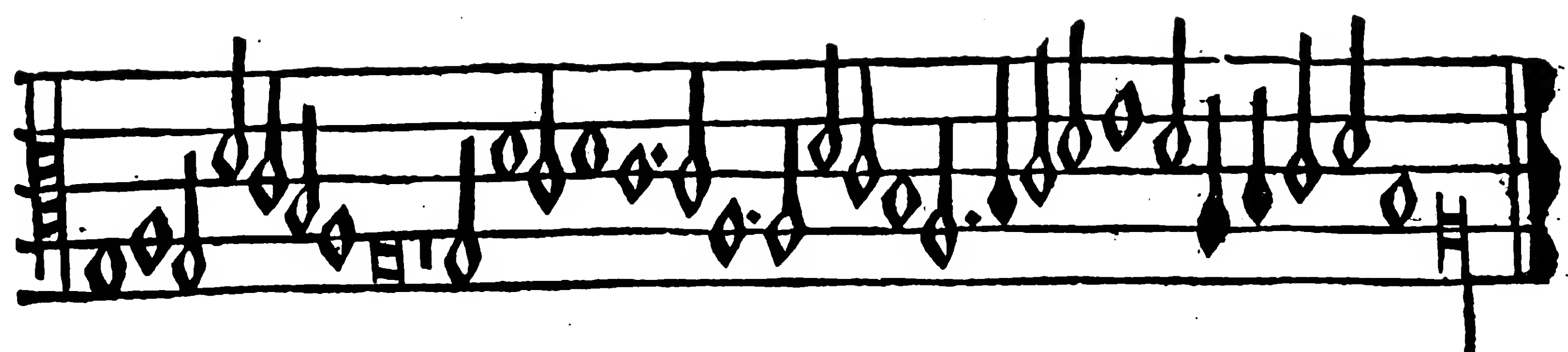
Subſeſquiquinta proportio fit quum minor ſequētium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus continetur in ipſo ſemel & inſuper ipſius minoris quinta pars: & æquiualeat ipſi maiori ut. v. ad. vi. & .io. ad. xii. & .xv. ad. xviii. & deinceps. Hæc. n. pportio quinque notulas ſex ſibi & nomine & quantitate conſimilibus cœquatur: ut unaquæque ipſarum quinque quintæ ſui ualoris partis ſuſcipiat incrementum. Figuratur aut in notulis hoc modo 5 io i5. Atque deſtruitur a ſeſquiquinta ſibi oppoſita: quod præſens exponit 6 iz i8 concentus.

Verte folium.

H iii

CANTVS

TENOR

Reliquas huius subsuperparticularis generis species diligentia musicorum relinquimus perquirendas. Quiescas interim iocundissime cantor si in alicuius proportionis dispositione perfectum reperieris notularum numerum. Plerumque enim quem non disponimus in semibreuibus considerabis in minimis. Rursum proportionum quæ sola præcedentium destructione signantur in notulis numerositatem quandoque causa breuitatis imperfectam conspicias ac temporalem notularum in tenoribus computationem uel superfluum eiusdem rei gratia uel diminutum.

De Genere superpartienti & eius speciebus. Caput septimum.

is genus quod tertium est maioris inæqualitatis fit quantum notularum numerus ad minorem præcedentem continet ipsum in se semel tantum & insuper unam partem ductam ex pluribus aliquotis : & ipse maioris ætatis & temporis mensura. Quod quum illa pars minoris aliquanta quæ & amborum terminorum excessus & differentia est duas dicti minoris monstrauerit partes: erit proportio superpartiens. sortitur & illud magis specificum nomen ut si ipsæ duæ minoris partes aliquotæ fuerint partes tertiæ: dicetur proportio

proportio superbipartiens tertias ut. v. ad. iii. Si autem fuerint quintæ partes di-
 cetur proportio superbipartiens quinta. ut. vii. ad. v. Quod si septimæ partes
 fuerint dicetur superbipartiens septima ut. viii. ad. vii. Quum autem pars illa
 aliquanta minoris qua maior ipsum uincit minorem tres eius minoris aliquo-
 tas monstrauerit proportio supertripartiens: magis autem specificè nomi-
 natur: ut si illæ tres aliquotæ minoris partes fuerint ipsius partes quartæ dice-
 tur proportio supertripartiens quartas ut. vii. ad. iii. Si uero fuerint partes quin-
 tæ dicetur supertripartiens quintas ut. viii. ad. v. Si septimæ partes fuerint erit
 supertripartiens septimas ut. io. ad. vii. Quod cum illa terminorum dif-
 ferentia minoris pars dicitur aliquanta quatuor aliquotas ipsius minoris
 continuerit: dicetur proportio superquatripartiens. Est tamen ei aliud ma-
 gis specificum nomen: ut quum scilicet unaquæq; illarum quatuor aliquotarum
 fuerit ipsius minoris pars quinta dicetur proportio superquatripar-
 tiens quintas ut. viii. ad. v. Si autem illæ quatuor partes fuerint ipsius mino-
 ris septenæ dicetur proportio superseptenpartiens. t. xi. ad. vii. &
 ad. xiiii. Atq; in reliquis. In hoc
 per superpartientem genere hoc naturaliter evenit qd a pari nume-
 rentem acquirens denominationem: partitas imparis numeri scilicet n-
 partes conueniet: ut si fuerit superbipartiens tertias hoc modo ad iii
 partiens numerus scilicet amborum excessus: binarius est p-
 tiens: partitus uero sunt duæ ipsæ tertie ternarii imparis par-
 tiens tertias nominatur Partiens uero numerus impar:
 ris partes consequitur ut. vii. ad. iii. supertripartiens quartas: nam partiens est
 ternarius impar: iccirco supertripartiens dicitur partitæ uero partes quaternaria
 • ri par: ex quo supertripartiens quartas uocatur. Plerumq; item & partiens nu-
 merus impar partitas imparis numeri partes insequitur ut. io. ad. vii. supertri-
 partiens septimas. Quod si partiens numerus & partitæ partes
 paris numeri denominationem considerentur: non in superpartientem
 epimoriam conuenient habitudinem ut. vi. ad. iii. nō enim dicitur
 tiens quartas sed sesquialtera: & viii. ad. viii. non superbipartiens se-
 tertia. Quum igitur excessus seu differentia terminorum cuius-
 nis fuerit minoris termini pars aliquota (ac si plures quoq; ipsi
 s) proportio ipsa non in superpartientem: se-
 cunda est: ut. viii. ad. vi. non enim dicitur si
 um maior minorem semel in superq; ipsi
 sextis eius partibus ducta est: contineat p-
 generis infinitæ sunt species. Prima enim est superpartiens
 tiens. Secunda supertripartiens. Tertia superquatripartiens. Quarta superqu-
 cupartiens. Quinta supersexcupartiens sicq; est ad infinita processus. In na-
 turalibus autem numeris primæ ipsæ tāquā radices hoc ordine considerant.
 Prima. n. ex terminis pducit qbus solus terminus interiacet: ut. v. ad. iii. est. n.
 horū medius qternarius & vii. ad. v. quorū medius ē senarius. Terminos. n. in
 H iiii

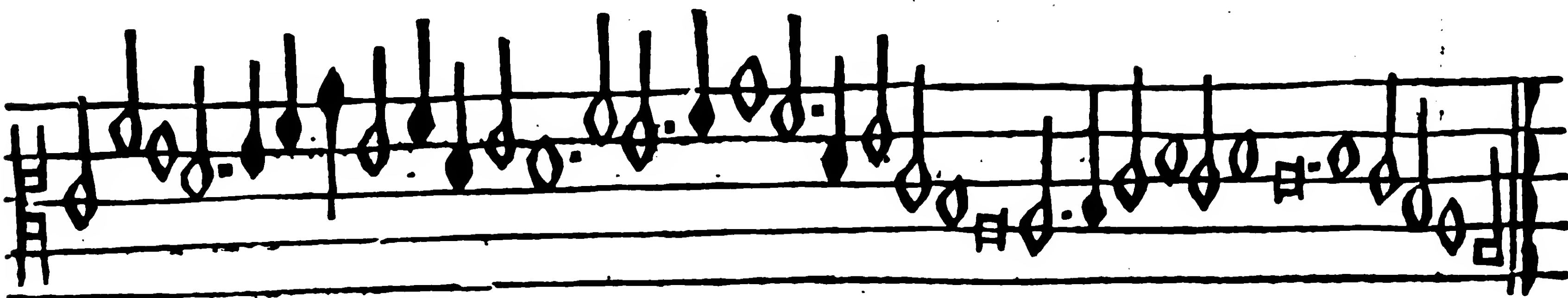
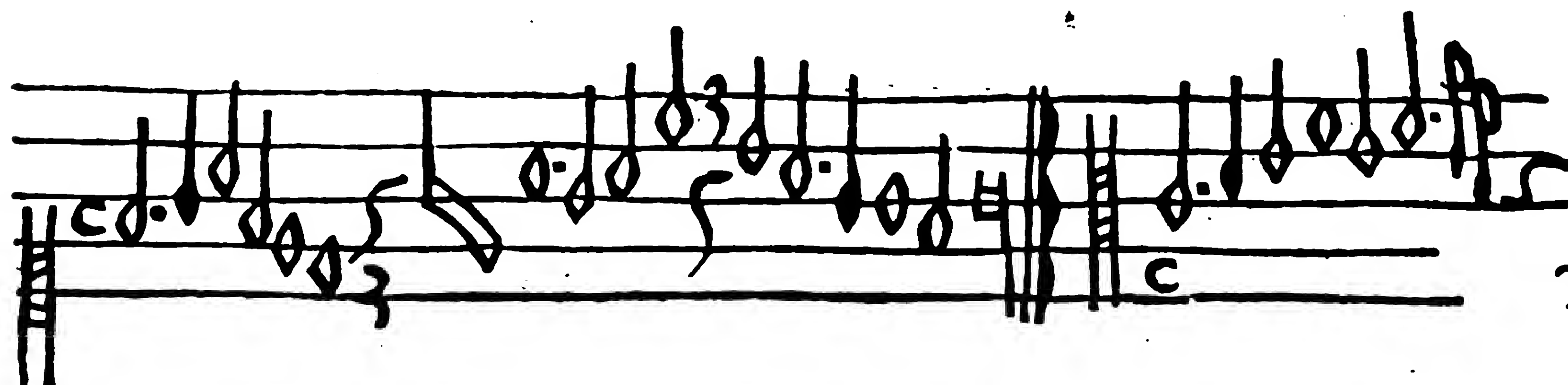
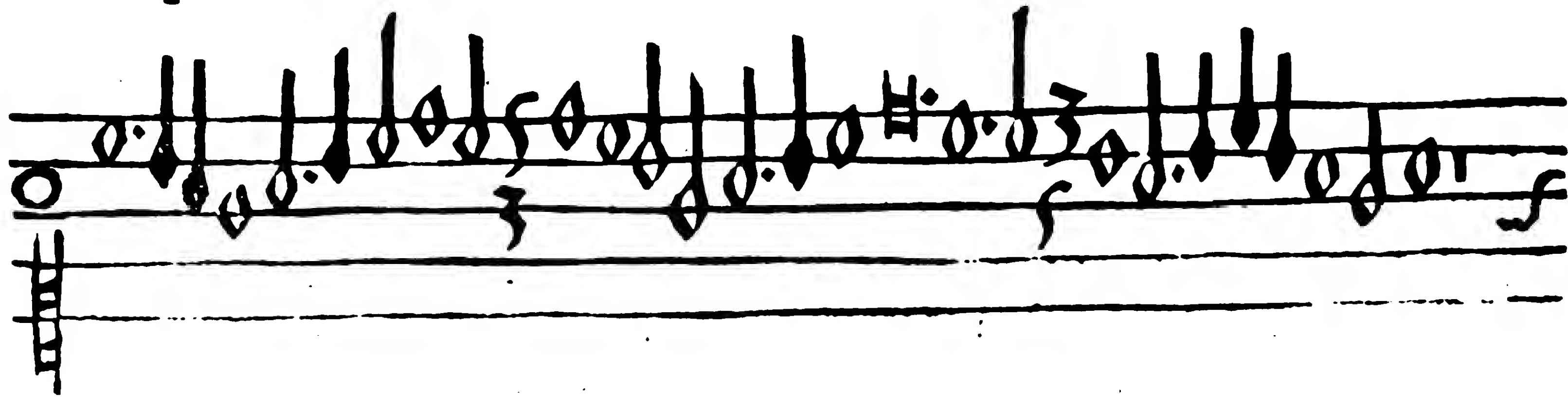
hac cōsideratione numeros uocamus. Secunda duos intermittit numeros. ut. 7. ad. 4. sunt. 2. intermissi numeri quinarus & senarius. Quod si ex. 8. ad. 5. coſurgat intermittuntur senarius & septenarius. Tertia species tres numeros propriis terminis intermittit ut. 9. ad. 5. quorum medii sunt senarius: septenarius & octonarius: Et. 11. ad. 7. horum medii sunt octonarius: nouenarius: & denarius. Quarta inter

describatur.

De Proportionē superbipartientetertias.

Supbipartientetertias pportio fit quū maior ſequentiū notularū numerus ad minore relatus cōtinet eū ſemel & inſuper unā aliquantā ipſius minoris partem ex duabus tertis partibus factā & æquiualeat ipſi minori ut. v. ad. iiii. & 10. ad. vi. & xv. ad. ix. In hac enim pportione quinq; notulæ æquiualent & cōmenſurantur tribus ſibi

us ubi confimilibus ita ut unaquæq; ipsarum quinque de duabus quintis parti-
bus propriæ quantitatis diminuat. Figuratur autem in cantilenis hoc modo
v x xv Et destruitur a subsuperbipartiente tertias sibi opposita quod præsentem
iii vi ix probatur concentus:

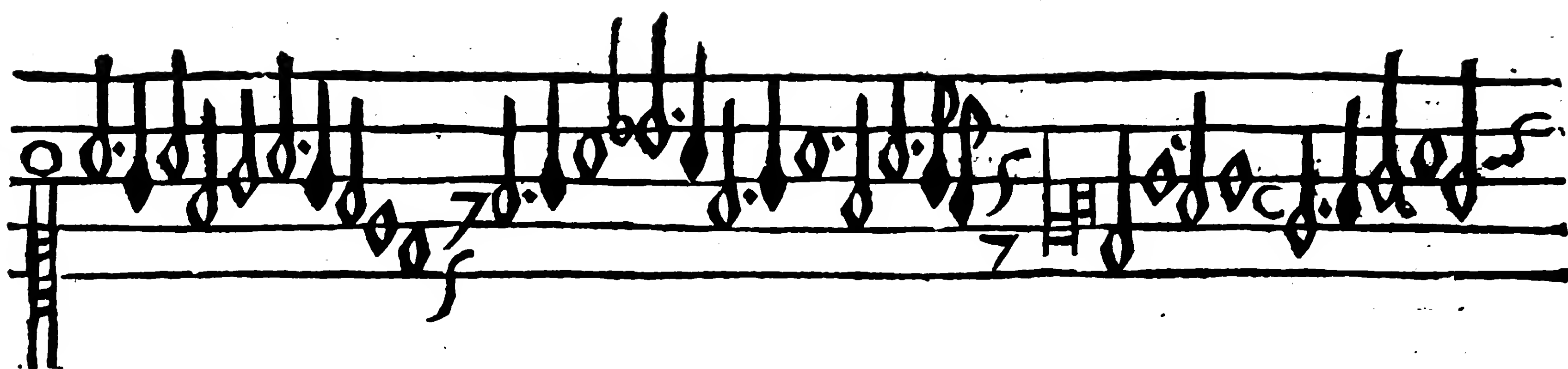

De Proportione superbipartiente quintas.

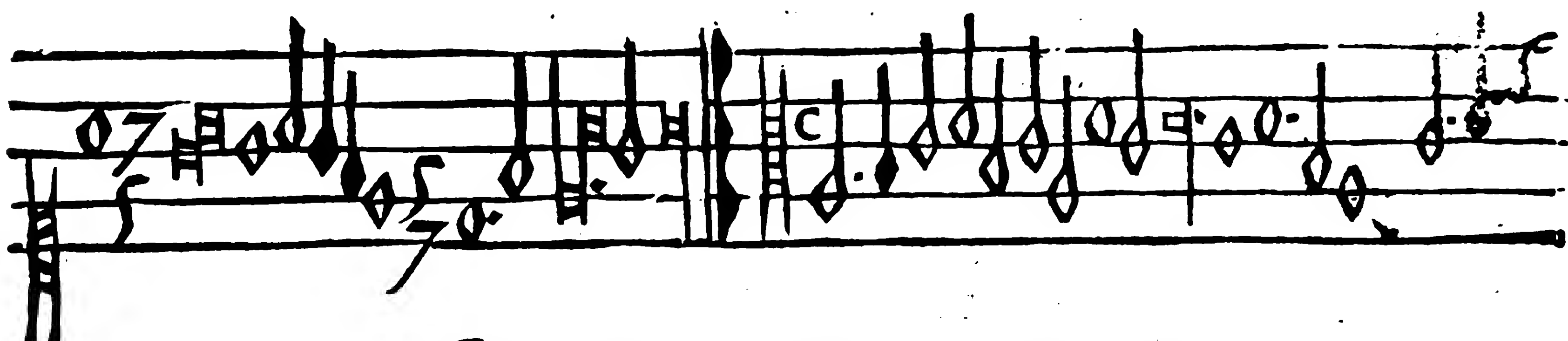
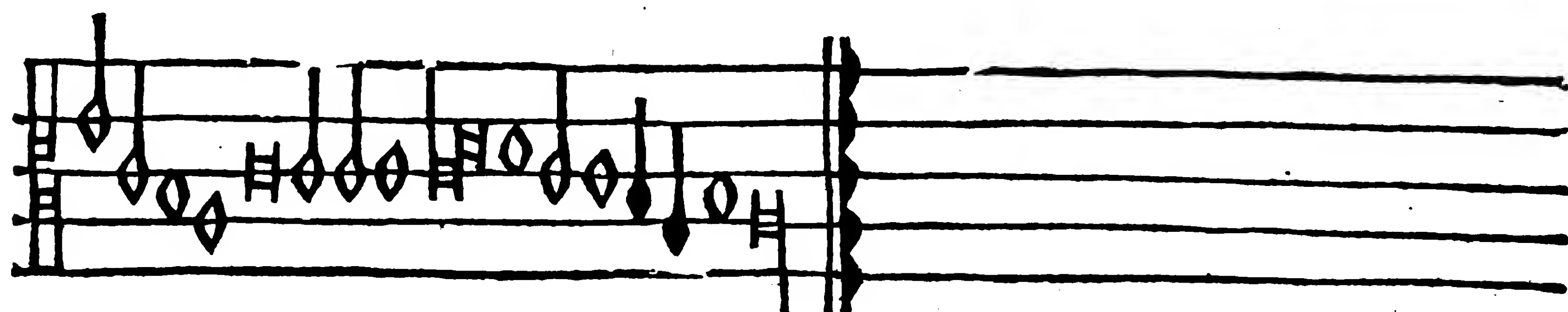
Superbipartientis quintas proportio fit quum maior sequentium notularum nu-
merus ad minorem præcedentium ductus æquivaleret ei comprehendens ipsum
C. 1. et in fine duas infus minoris quintas partes ut vii. ad v. & xiii. ad x. &

v. et x. et xiii.

CANTVS

TENOR

De Proportione superbipartienteseptimas.

Superbipartienseptimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium ductus æquiualeat ipsi continens eum semel & insuper duas eius septimas ptes ut. viii. ad. vii. & xviii. ad. xiiii. & xxvi. ad. xxi. Hæc enim proportio æquat nouem notulas septem sibi cõsimilibus ita ut singulæ quæq; ipsarum nouem diminuantur de duabus nonis partibus proprii ualoris. Figuratur quidem in cãtib; hoc modo 9 18 27 Atq; destruitur a subsuperbipartienteseptimas sibi opposita: ut hoc 7 14 21 percipitur concentu.

CANTVS

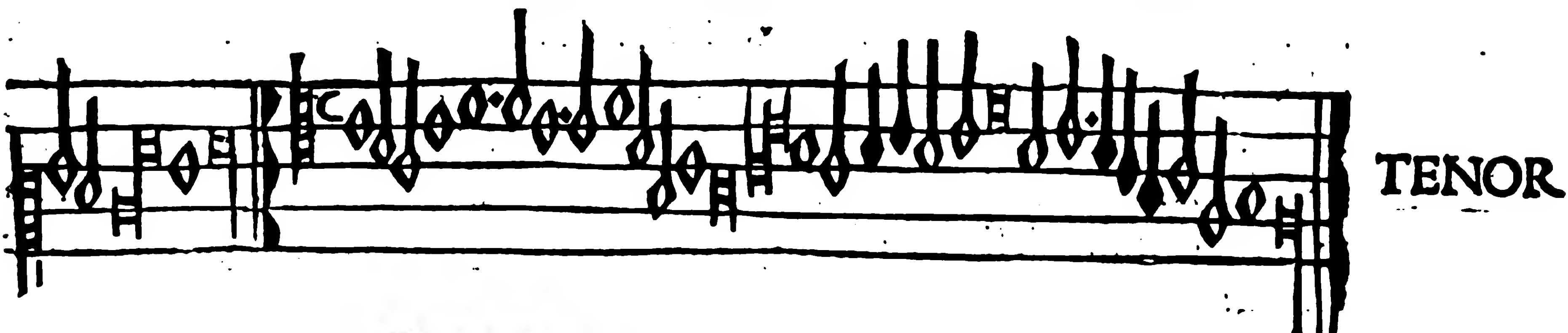
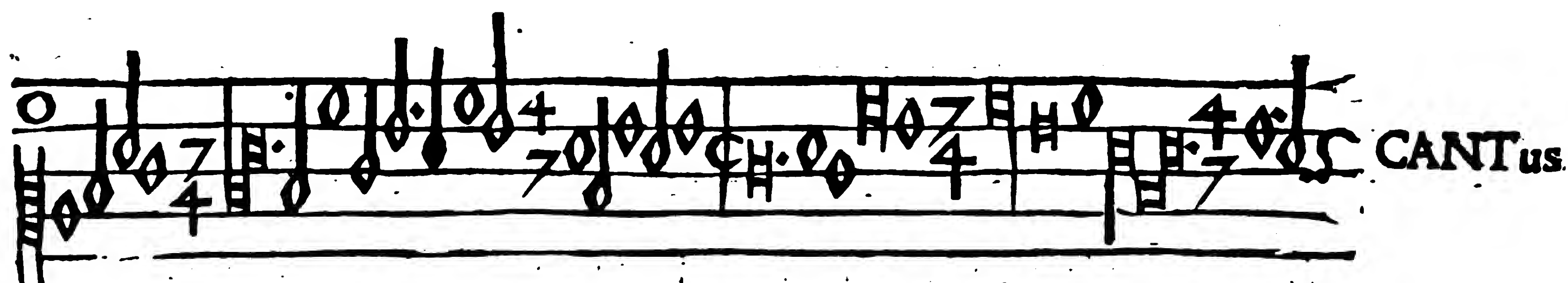

De pportõe suptripartientequartas

TENOR

De Proportionē supertripartientequartas.

Supertripartiensquartas proportio fit quum maior sequētium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus comprehendit eum in se semel & insuper tres quartas ipsius minoris partes: & æquiualeat ipsi in potētia: ut. vii. ad. iiii. & xiiii. ad. viii. & xxi. ad. xii. In hac proportione septem notulæ æquiualent & commensurantur quatuor sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarū septem diminuatur de tribus septenis partibus suæ quantitatis. Et figuratur in cantilenis hoc modo 7 14 21 Destruitur autem a subsupertripartientequartas sibi opposita: ut hic 4. 8 12 patet.

De Proportionē supertripartientequintas.

Supertripartiensquintas proportio fit quum maior sequētium notularum numerus comparatus minori præcedentium continet eum semel & insuper tres quintas ipsius minoris partes æquiualeat ei in potentia ut. viii. ad. v. & xvi. ad. x. & xxiiii. ad. xv. In hac proportione octo notulæ commensurantur quinque sibi cōsimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarum octo diminuatur de tribus octa uis partibus propriæ quantitatis. Figuratur enim in cantibus hoc modo 8 16 24 Atq; destruitur a subsupertripartientequintas sibi opposita: ut hic 5 10 15 constat.

CANTVS

TENOR

De Proportione supertripartiente septimas.

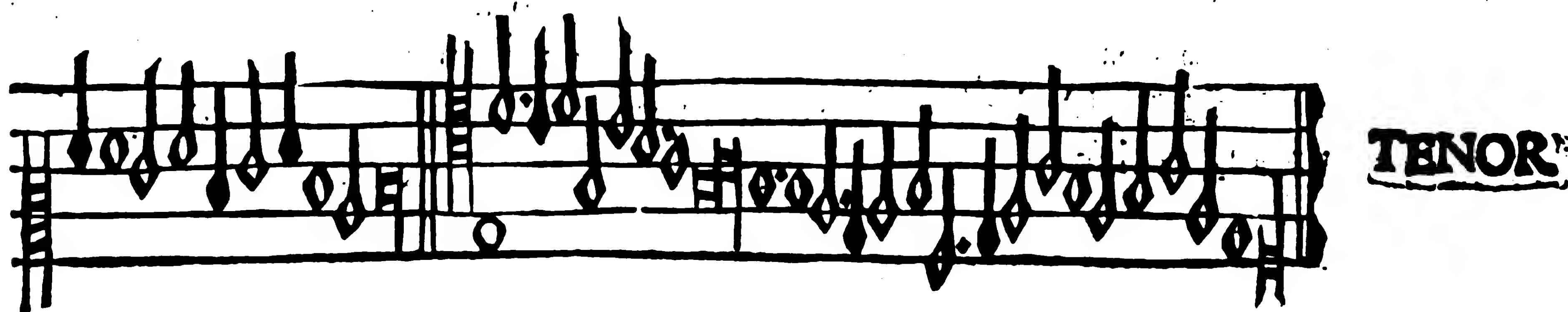
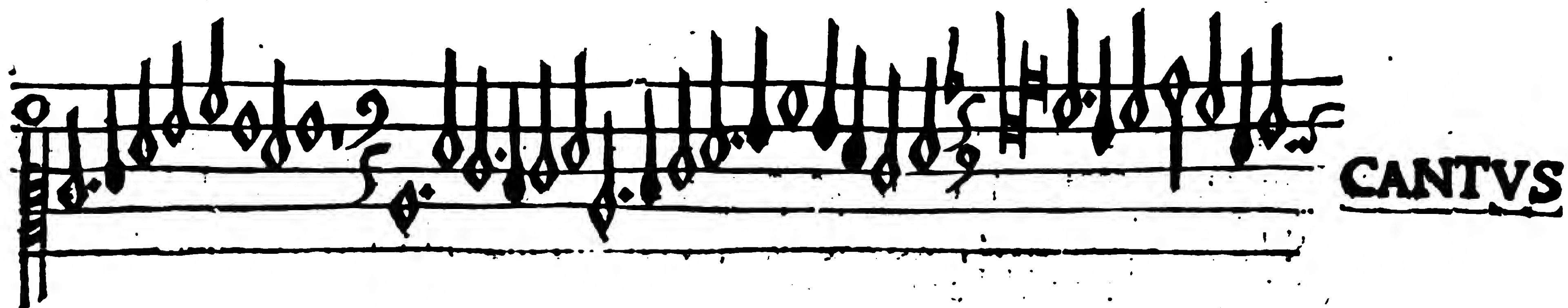
Supertripartiens septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum semel & insuper tres ipsius minoris septimas partes & æquiualeat ipsi minori ut. io. ad. vii. & .xx. ad. xiiii. & .xxx. ad. xxi. Hæc namq; proportio decem notulas æquat septem sibi consimilibus in temporis mensura: ita ut unaquæq; ipsarum decem minuat de tribus denis partibus sui ualoris. Describitur autem in notulis hoc modo
 io 20 30 Insup destruit a subsupertripartiente septimas sibi opposita: ut hic
 7 14 21

CANTVS

De Proportione superquatripartiente quintas.

Superquatripartiens quintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium ductus comprehendit eum semel & in super quatuor quintas ipsius minoris partes: & aequialet ipsi minori: ut. viii. ad. v. & xviii. ad. x. & xxvii. ad. xv. Hæc .n. proportio nouem notulas quinque sibi consimilibus commensurat: ita ut unaquæque ipsarum nouem diminuat de quatuor nonis partibus propriæ quantitatis. Figuratur autem in cantibus hoc modo 9 18 27 Et destruitur a subsuperquatripartiente quintas sibi opposita: ut hoc 3 10 15 monstratur concentu.

De Proportionē superquatripartiente septimas.

Superquatripartiens septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus comprehendit eum semel & insuper quatuor septimas ipsius minoris partes: ut. xi. ad. vii. & xxii. ad. xiiii. & xxxiii. ad. xxi. In hac proportione undecim notulæ æquivalent septem sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum undecim diminuatur de quatuor undenis partibus proprii ualoris. Figuratur enim in cantibus hoc modo $\text{||} \text{zz} \text{33}$ Destruitur item a subsuperquatripartiente septimas sibi opposita: $\text{7} \text{14} \text{21}$ ut præsens probat concentus.

CANTVS

TENOR

De Proportionē superquatripartiente nonas.

Superquatripartiens nonas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus comparatus minori præcedentium continet eum semel & insuper quatuor eius nonas partes & coæquatur ei: ut. xiii. ad. viiii. & xxvi. ad. xviii. & xxxviii. ad. xxvii. Hæc. n. pportio tredecim notulas commensurat nouem sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum tredecim diminuatur de quatuor ter-
 tiisdecimis partibus proprii quātitatiui ualoris. Figuratur. n. in notulis hoc modo $\text{13} \text{26} \text{39}$ Destruitur uero a subsuperquatripartiente nonas sibi opposita ut $\text{9} \text{18} \text{27}$ hic,

CANTVS

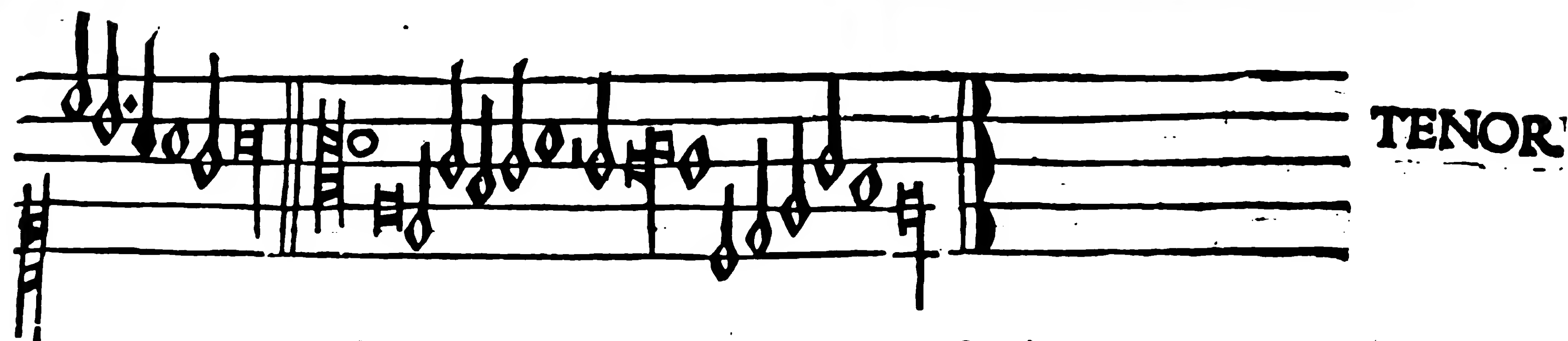

De prop. supquincupiente sextas

TENOR

De Proportione superquincupartiēte sextas.

Superquincupartiēte sextas proportio fit quum maior sequentium notularū numerus ad minorem præcedentium ductus continet eum semel: & insuper unam eius aliquantam partem factam ex quinque sextis partibus ipsius minoris ut. xi. ad. vi. &. xxii. ad. xii. & .xxxiii. ad. xviii. In hac pportione undecim notulæ æquivalent & commensurantur sex sibi & nomine & quantitate confimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarū undecim diminuatur de quinque undenis partibus propriæ quantitatis. Describitur. n. in cantibus hoc modo 11 22 33
Itē destruit a subsuperquincupartiēte sextas pportōe sibi opposita 9 18 27
quod præsens declarat concentus.

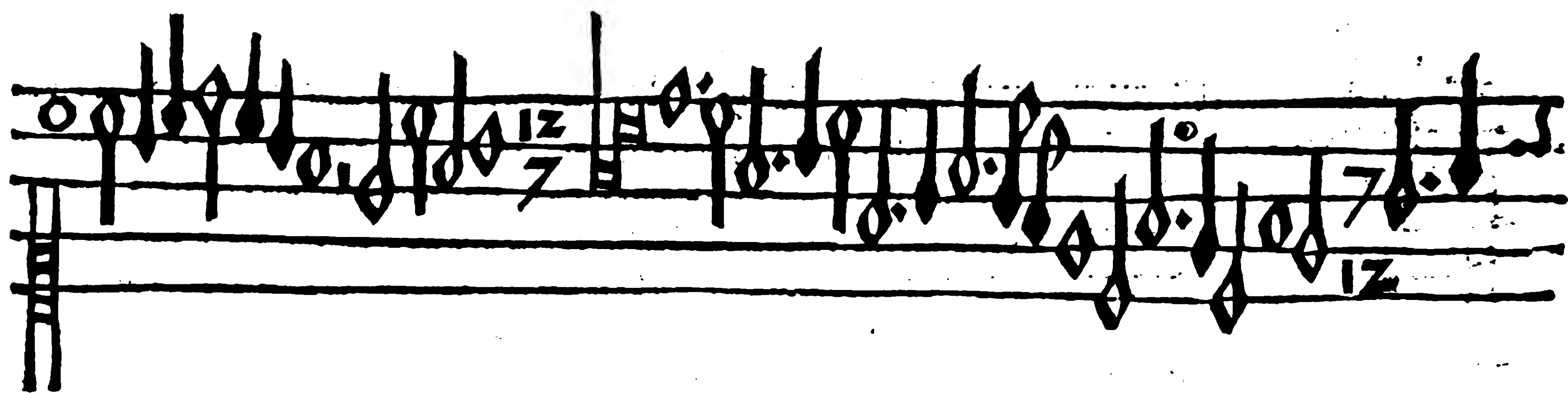

De Proportione superquincupartiēte septimas.

Superquincupartiēte septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum semel & insuper quinque septimas ipsius minoris partes ut. xii. ad. vii. & .xxiii. ad. xiiii. & .xxvi. ad. xxi. Hæc proportio duodecim notulas æquifacit septem sibi confimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum duodecim diminuatur de quinque duodenis partibus propriæ quantitatis. Et describitur in cantibus hoc modo 12 24 36
Destruitur autem a subsuperquincupartiēte septimas sibi opposita 7 14 21
ut hic constat.

Verte folium

CANTVS

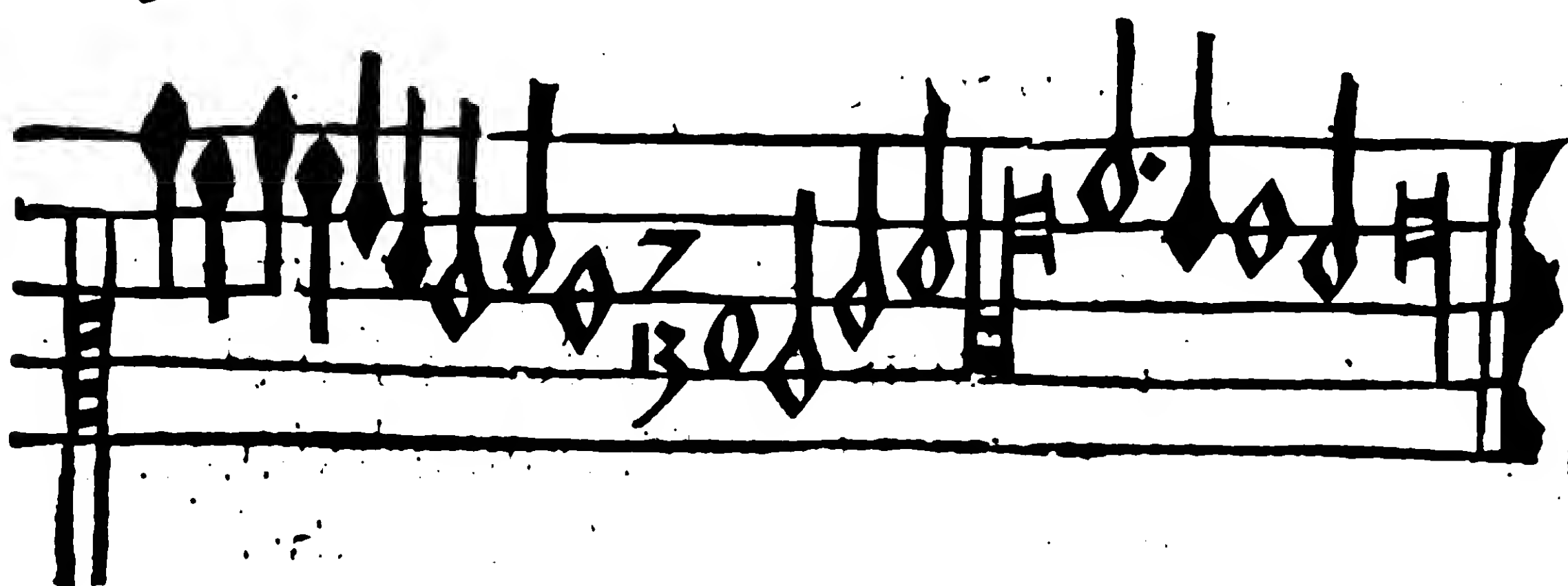
TENOR

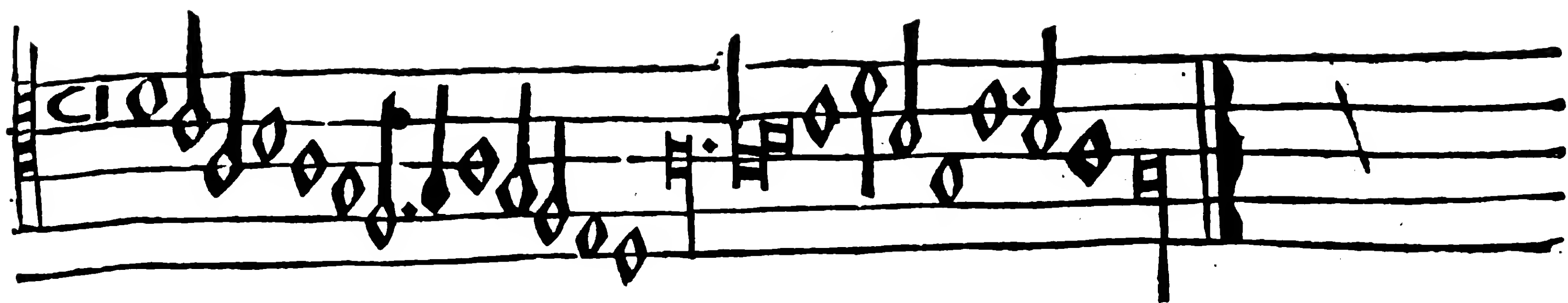
De Proportione superfexcupartiente septimas.

Superfexcupartiens septimas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus: comprehendit eum semel. & in super sex eius septenas partes ut. xiii. ad. vii. & xxvi. ad. xiiii. & xxxviii. ad. xxi. In hac proportione tredecim notulæ æquivalent & commensurantur septem sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum tredecim diminuantur de sextertiis decimis partibus suæ potentiae & quantitatis. Figuratur in cantibus hoc modo 13 26 39 Atq; destruitur a subsuperfexcupartiente septimas: ut hoc percipitur 7 14 21 concentu.

CANTVS

Cæteras

Cæteras quoq; huius suppartientis generis subalternas & specialissimas species diligentia cantorum relinquimus cõquirendas.

De Genere subsuperpartienti & eius speciebus. Caput octauum.

Subsuperpartiens genus quod tertium est minoris inæqualitatis oppositum quidem superpartienti fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus compræhenditur in eo semel & insuper una eius aliquanta pars facta ex pluribus aliquotis & minor ipse maiori æquiualeat in potentia. Sunt enim huius generis species subalternæ: Subsuperbipartiens: subsupertripartiens Subsuperquatripartiens: Subsuperquincupartiens & deinceps. Specialissimæ autem eius species sunt Subsuperbipartientstertias: Subsuperbipartiensquintas. Subsuperbipartiensseptimas. Item subsupertripartiensquartas. Subsupertripartiensquintas. Subsupertripartiensseptimas. Atq; reliquæ secundum eandem considerationem procedunt de quibus singillatim est dicendum.

De Proportionem subsuperbipartiente tertias.

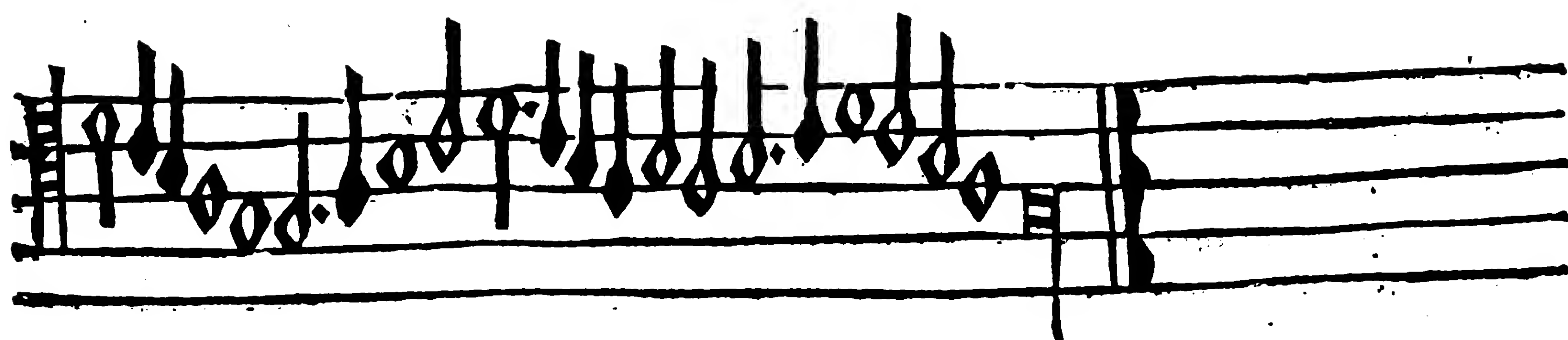
Subsuperbipartientstertias proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus continetur in eo semel & insuper una eius pars aliquanta: facta ex duabus tertiis partibus ipsius minoris: & æquiualeat ipsi maiori: ut. iiii. ad. v. &. vi. ad. io. &. viii. ad. xv. & deinceps. In hac proportionem tres notulæ æquiualent & commensurantur quinque sibi & nomine & quantitate consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum trium augmentum suscipiat de duabus tertiis partibus propriæ quantitatis. Et figuratur in cantibus hoc modo 3 6 9 Destruitur enim a superbipartiente septimas eam illico subsequente 5 10 15 quæ sibi opposita est ut hoc concentu aperte percipitur.

Verte folium

I i

CANTVS

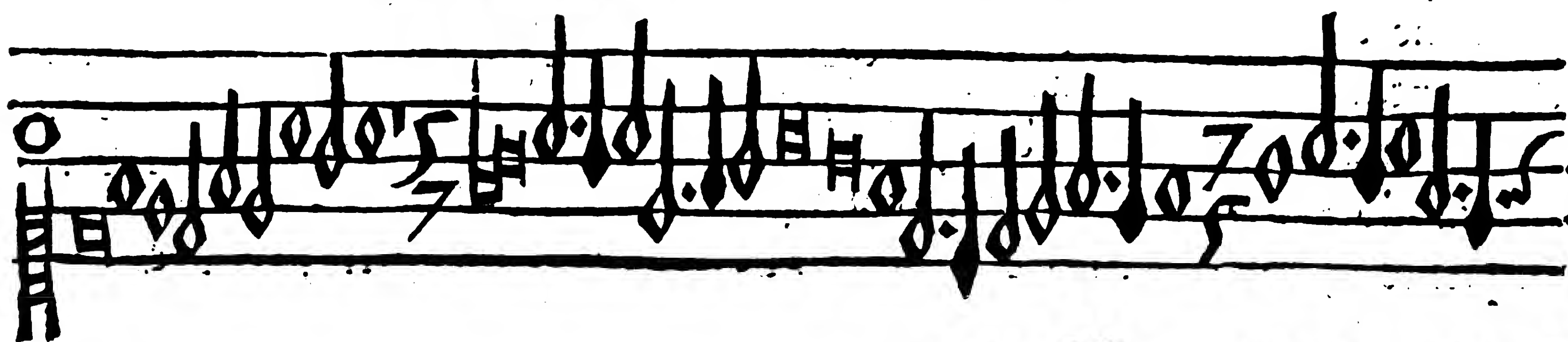
TENOR

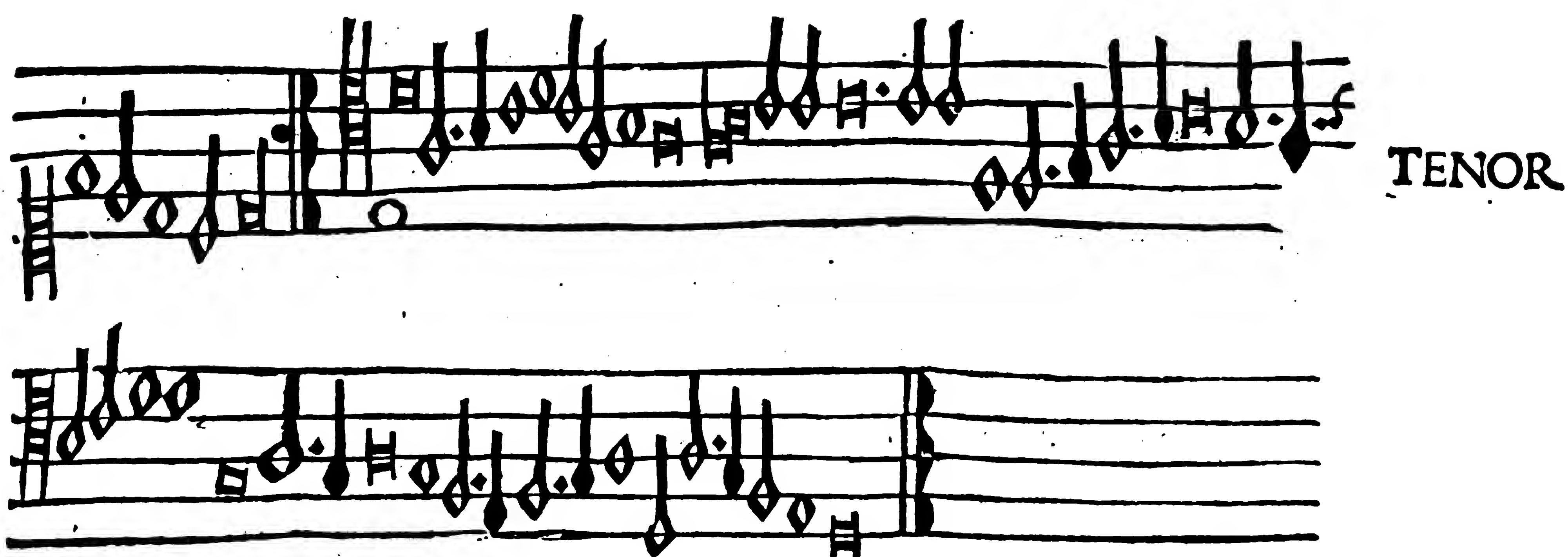
De Proportionē subsuperbipartiente quintas.

Subsuperbipartientes quintas proportio fit quum minor sequentium notularū numerus ad maiorem præcedentium relatus continetur in ipso semel & in super duæ ipsius minoris quintæ partes ut. v. ad. vii. & x. ad. xiii. & xv. ad. xxi. & deinceps. In hac proportione quinq; notulæ æquivalent & commensurantur septē sibi consimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarum quinq; duarum quinarum partiū propriæ quantitatis suscipiat incrementum. Figuratur autem in cantibus hoc modo v x xv Et destruitur a superbipartiente quintas sibi opposita ut hic probat vii. xiii. xxi concentus,

CANTVS

De ppor. subsuperbipartiente quintas

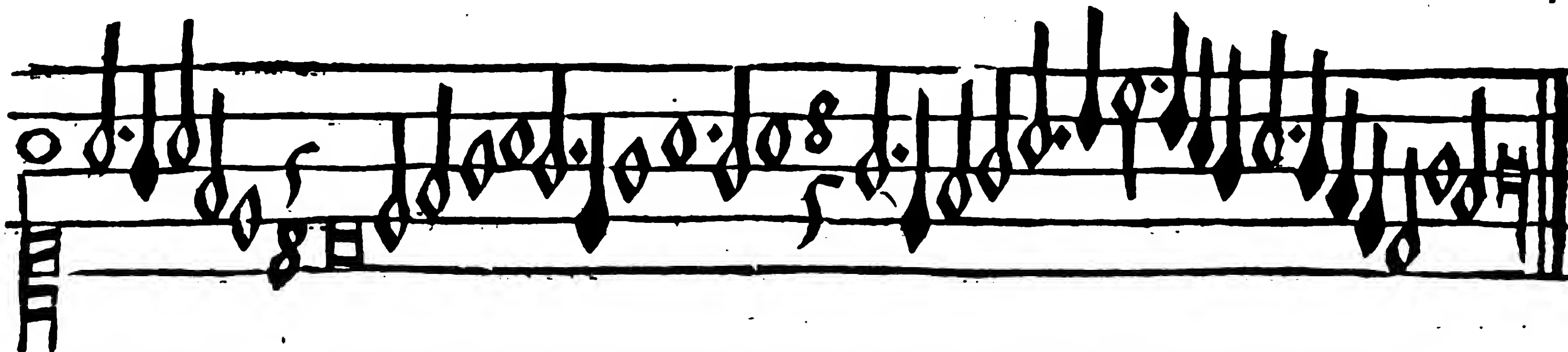
De Proportionē subsupertripartiente quartas

Subsupertripartiens quartas proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus compræhenditur in ipso semel & in super tres quartæ ipsius minoris partes ut.iiii.ad.vii.&.viii.ad.xiiii. &.xii. ad.xxi. Hæc proportio quatuor notulas septem sibi cōsimilibus æquat ita ut unaquæq; ipsarum quatuor augeatur de tribus quartis partibus sui ualoris. Figuratur enim in notulis hoc mō *iiii viii xii* Et destruitur a supertripartiente quartas sibi opposita ut hoc mon *vii xiiii xxi* stratur concentu.

De Proportione subsupertripartiente quintas.

Subsupertripartiens quintas proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium notularum ductus continetur in eo semel & insuper tres eius quintæ partes: ut. v. ad. viii. & x. ad. xvi. & xv. ad. xxi. In hac proportione quinque notulæ æquivalent & commensurantur octo sibi consimilibus ita ut singulaquæq; ipsarum de tribus quintis partibus propriæ quantitatis suscipiat incrementum. Describitur enim in notulis hoc modo 5 10 15 Et destruitur a supertripartiente quintas sibi opposita: ut hic patet. 8 16 24

CANTVS

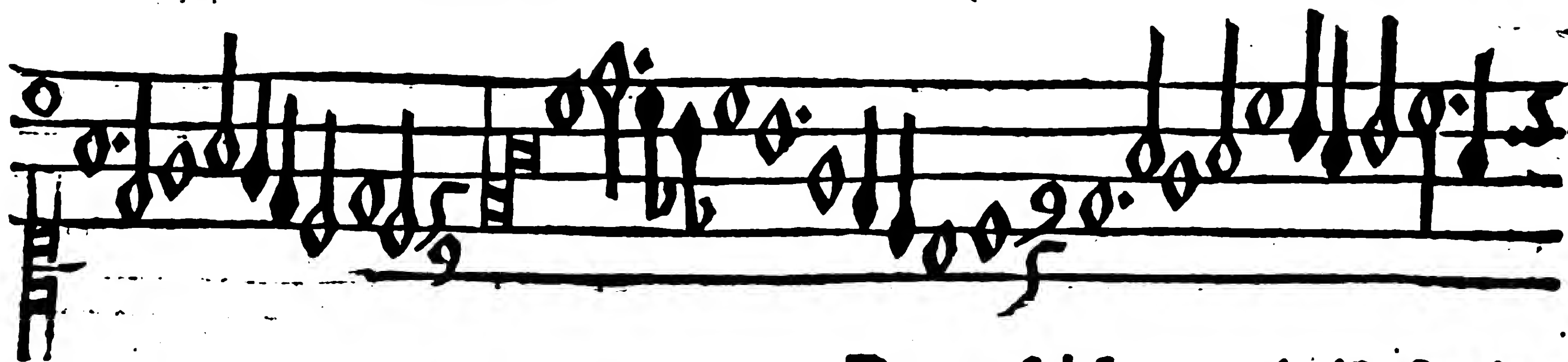

CANTVS

De Proportione subsuperquatripartiente quintas.

Subsuperquatripartiens quintas proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus residet in ipso cum quatuor quintis partibus suis: ut. v. ad. viii. & x. ad. xviii. & xv. ad. xxv. & deinceps. Hæc proportio quinque notulas æquat nouem sibi consimilibus ita ut unaquæq; ipsarum quinque augeatur de quatuor quintis partibus propriæ quantitatis. Figuratur autem in canticis hoc modo 5 10 15 Atq; destruitur a superquatripartiente quintas sibi opposita: ut hoc 9 18 27 patet exemplo.

TENOR

De por. subsuperquatripartiente septimas

TENOR

Subsuperquatripartiens **se****p****t****i****m****a**s proportio fit quum minor sequentium notu-
larum numerus ad maiorem **m** præcedentium ductus continetur in ipso semel &
insuper quatuor ipsius **se****p****t****e****n****a**s partes: ut. 7. ad. 11. & 14. ad. 22. & 21. ad. 33. In hac
proportionem septem notulæ æquivalent & connumerantur undecim sibi confi-
milibus: ita ut unaquæq; **i****p****s****a**rum septem crescat de quatuor septenis partibus p-
priæ quantitatis. **F****i****g****u****r****a****t****u****r** enim in cantibus hoc modo 7 14 21 Et destruitur
a **s****u****p****e****r****q****u****a****t****r****i****p****a****r****t****i****e****n****t****e****s****e****p****t****i****m****a**s sibi opposita ut hoc proba 11 22 33 tur cōcentu

CANTVS

TENOR

R**e****l****i****q****u****a****s** autem huius generis & subalternas & specialissimas species diligētē
m**u****s****i****c****o****r****u****m** considerandas relinquimus

D**e** Genere multiplici superparticulari & eius speciebus **C****a****p****u****t** nonum

V**i****d****e****n****t****u****r** simplex superparticulare genus quod quartum est maioris inæquali-
tatis compositum ex duobus primis fit quum maior sequentium notu-
larum numerus ad minorem præcedentium relatus comprehendit eū
P**l****u****r****i****e****s** & insup unā eius aliquotā ptē. **H****u****i****u****s**, n. infinitæ sunt spēs diuersis gradi
I **iii**

bus considerandæ. Primus gradus procedit ex prima multiplici singulis super particularibus secundum naturam earum dispositionem præmixta ut Duplasqualtera. 5. ad. 2. Duplasquitertia. 7. ad. 3. Duplasquiquarta. 9. ad. 4. Duplasquiquinta. 11. ad. 5. & deinceps. Secundus gradus concipitur ex secunda multiplici omnium superparticularium naturaliter dispositarum susceptibili. ut Triplasqualtera. 7. ad. 2. Triplasquitertia. 10. ad. 3. Triplasquiquarta. 13. ad. 4. Triplasquiquinta. 16. ad. 5. & deinceps. Tertius gradus omnes superparticularis generis habitudines tertiæ multiplici coniungit: ut Quadrasqualtera. 9. ad. 2. Quadrasquitertia. 15. ad. 3. Quadrasquiquarta. 17. ad. 4. Quadrasquiquinta. 21. ad. 5. & deinceps. In quarto gradu singulæ superparticulares quartæ multiplici adhærent ut Quintoplasqualtera. 11. ad. 2. Quintoplasquitertia. 16. ad. 3. Quintoplasquiquarta. 21. ad. 4. Quintoplasquiquinta. 26. ad. 5. & deinceps. Atque ita infiniti sunt huius generis gradus: Gradu quoque species infinitæ.

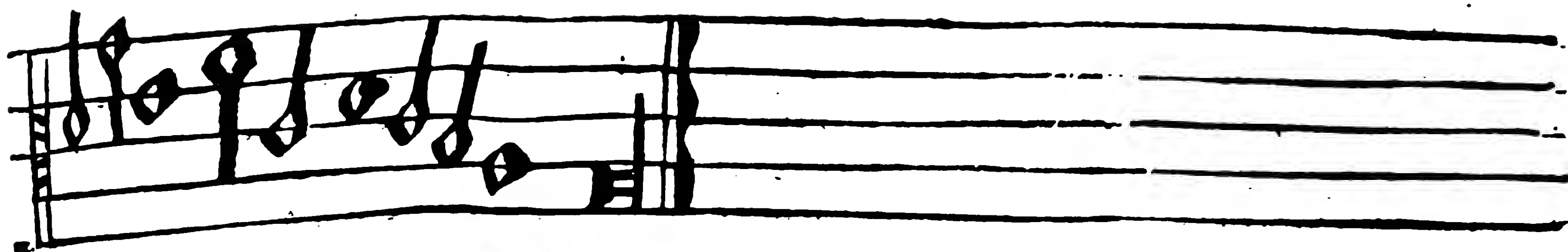
De Proportione duplasqualtera.

Duplasqualtera Proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus continet eum bis & insuper dimidiam ipsius partem æquiualens ei in potentia & temporis mensura ut. 5. ad. 2. & 10. ad. 4. & 15. ad. 6. & deinceps. In hac proportione quinque notulæ æquiualent & commensurantur duabus sibi consimilibus nomine & quantitate: ita ut. unaquæque notula ipsarum quinque diminuatur de tribus quintis partibus propriæ quantitatis. Describitur enim in cantibus hoc modo 5 10 15 Et destruitur a subduplasqualtera sibi opposita: ut hoc concentu per 2 4 6 cipitur.

CANTVS

TENOR

De ppor. duplasquitertia

De Proportione duplasquitercia

Duplasquitercia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus minori præcedentium comparatus continet eum bis & insuper tertiam ipsius partem æquiualens ei in potentia: ut. 7. ad 3. & 14. ad 6. & 21. ad 9. & deinceps. Hæc enim proportio septem notulas tribus sibi cõsimilibus cõequatita ut singulaquæq; ipsarũ septem diminuatur de quatuor septenis partibus sui ualoris. Figuratur enim in cantibus hoc modo 7 14 21 Et destruitur a subduplasquitercia sibi opposita ut hoc percipitur 3 6 9! concentu

De Proportione duplasquiquarta.

Duplasquiquarta proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus cõtinet eum bis & insuper quartam eius partem ut. 9. ad 4. & 18. ad 8. & 27. ad 12. & deinceps. In hac pportione nouem notulæ æquiualent & cõmensurantur quatuor sibi cõsimilibus in quantitate & tẽ

I iiii

poris mensurata: ut unaquæq; ipsarum nouem diminuat de quinque nonis par

CANTVS

TENOR

De Proportionē duplaselquiquinta

De
ad
tan
las
qu
De

De Proportione duplaselquiquinta

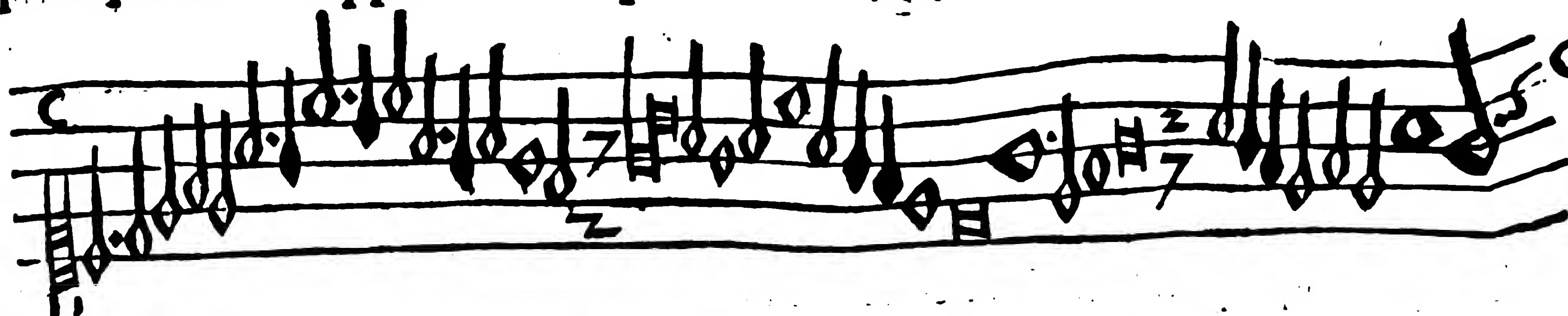
De Propor. triplaselquialtera

CANTVS

TENOR

De Proportionē triplaeiquintā

Triplaeisqualtera proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium relatus continet eum ter & insuper dimidiam eius partem: ut .vii. ad .ii. & .xiiii. ad .iiii. & .xxi. ad .vi. & deinceps. In hac proportione septē notulae aequivalent & cōmensurantur duabus sibi consimilibus ita ut unaquaeque ipsarum septem diminuat de quinque septenis partibus suae quantitatis. Figuratur autem in notulis hoc modo .vii. .xiiii. .xxi. Destruitur insuper a subtriplaeisqualtera sibi opposita ut hic patet ii .iiii. vi.

CANTVS

TENOR

De Proportionē triplaeisquintā

Triplaeisquintā proportio fit quū minor sequentiū notularū numerus ad minorem

præcedentium ductus continet ipsum ter & eius insuper tertiam partem: ut. 10. ad. 3. & . 20. ad. 6. & . 30. ad. 9. Hæc .n. proportio decem notulas tribus sibi consimilibus æquat & cōmensurat: ita ut singulæquæq; ipsarum decem de septem decenis partibus sui ualoris detrimentum patiantur Describitur in cantilenis hoc modo 10 20 30 Atq; destruitur a subtriplaselquitertia sibi opposita eā illico succedēte 3 6 9 ut presens monstrat concentus

CANTVS

TENOR

De Proportione triplaselquiquarta

Triplaselquiquarta proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus comprehendit eum ter & eius insuper quartam partē ut. 13. ad. 4. & . 26. ad. 8. & . xxxix. ad. 12. & deinceps In hac pportione tredecim notulæ æquivalent & cōmēsurantur quatuor sibi consimilibus ita ut una quæq; ipsarum tredecim diminuatur de nouem terdenis partibus ppriæ quantitatis. Figuratur enim in cantibus hoc modo xiii 26 xxxix Et destruiat subtriplaselquiquarta sibi opposita ut hoc constat

4 8 12 concentu

De ppor. quadruplaselqualtera

De Proportionē quadruplasqualtera.

Quadruplasqualtera proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus continet eum quater & insuper diu-
diam eius partem ut. 9. ad. 2. & 18. ad. 4. & 27. ad. 6. Hæc enim proportio nouem
notulas coæquat duabus sibi confimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum nouem di-
minuat de septem nonis partibus sui ualoris. Describitur autem in cantilenis
hoc modo 9. 18. 27. Atq; destruitur a subquadrupla sibi opposita ut hic.

2. 4. 6.

Vere folium

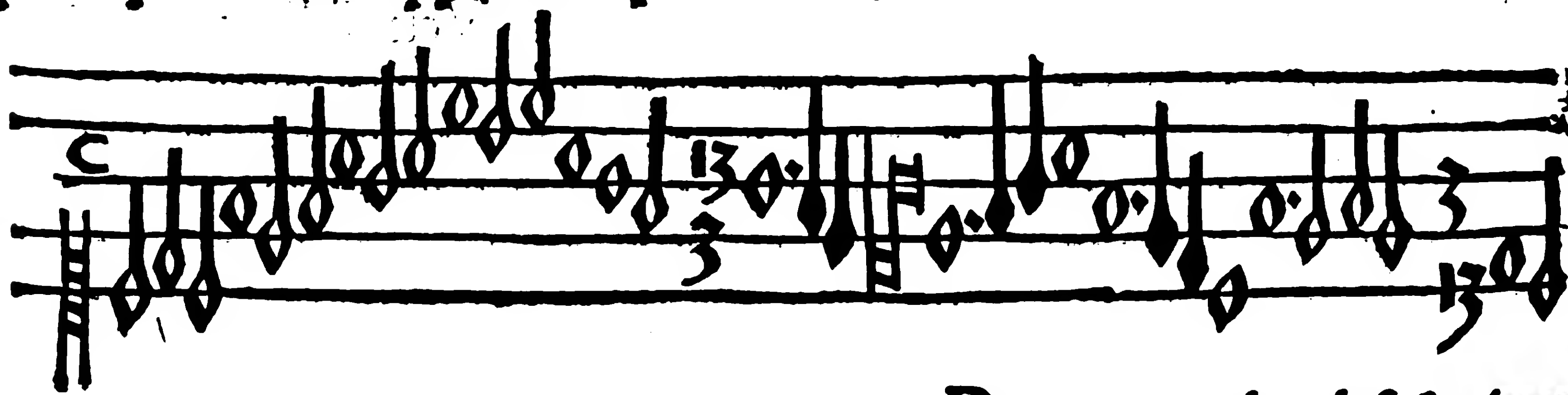
GA

TI

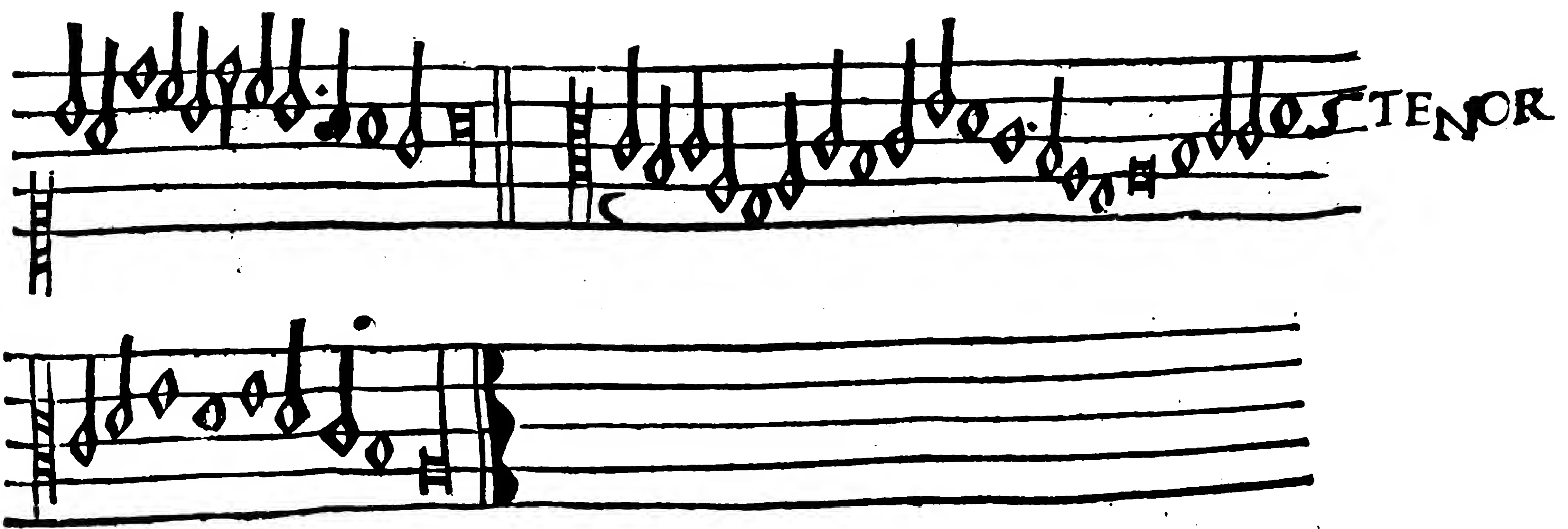
De Proportionē quadruplaselquitertia.

Quadruplaselquitertia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus cōtinet ipsum quater & eius insuper tertiam partem ut. xiii. ad. iii. & 26. ad. 6. & 39. ad. 9. & deinceps. In hac pporte tredecim notulæ æquivalent & connumerantur tribus sibi consimilibus: ita ut una quæq; ipsarum tredecim diminuatur de decem tertiusdecimis partibus sui ualoris. Describitur. n. in cantibus hoc modo xiii 26 39 Et destruitur a subquadruplaselquitertia sibi opposita: ut præsentē 3 6 9 concentu monstratur.

CANTVS

De ppor. quadruplaselquiquarta

De Proportione quadrupla sesquiquarta

Quadrupla sesquiquarta proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem praecedentium ductus comprehendit ipsum quater & insuper quartam ipsius partem ut. 17. ad. 4. & 34. ad. 8. & 51. ad. 12. & deinceps. Hæc enim proportio decem ac septem notulas æquifacit quatuor sibi consimilibus: ita ut singulaque ipsarum decem & septem diminuatur de tredecim decimiseptenis partibus propriæ quantitatis. Figuratur in cantilenis hoc modo 17 34 51
Destruitur item a subquadrupla sesquiquarta sibi opposita ut hic constat 4 8 12

CANTUS

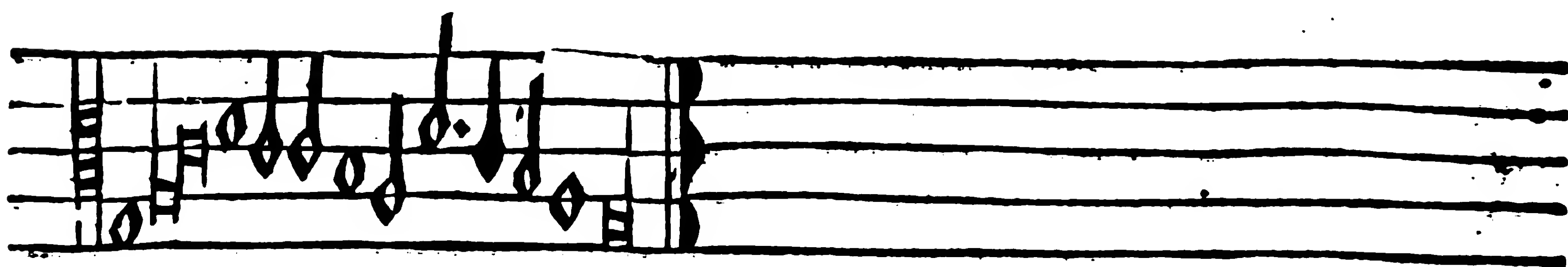
NOR

De Proportionē quintuplasqualtera.

Quintuplasqualtera proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium relatus continet eum quinquies & eius insuper dimidiam partem ut. xi. ad. ii. & xxii. ad. iiii. & xxxiii. ad. vi. & deinceps. In hac proportione undecim notulæ æquivalent & cōmensurantur duabus sibi cōsimilibus. ita ut unaquæq; ipsarum undecim diminuatur de nouem undenis partibus propriæ quantitatis. Figuratur enim in notulis hoc modo xi xxii xxxiii Et destruitur a subquintuplasqualtera sibi opposita ut hoc ii iiii vi percipitur concentu.

CANTVS

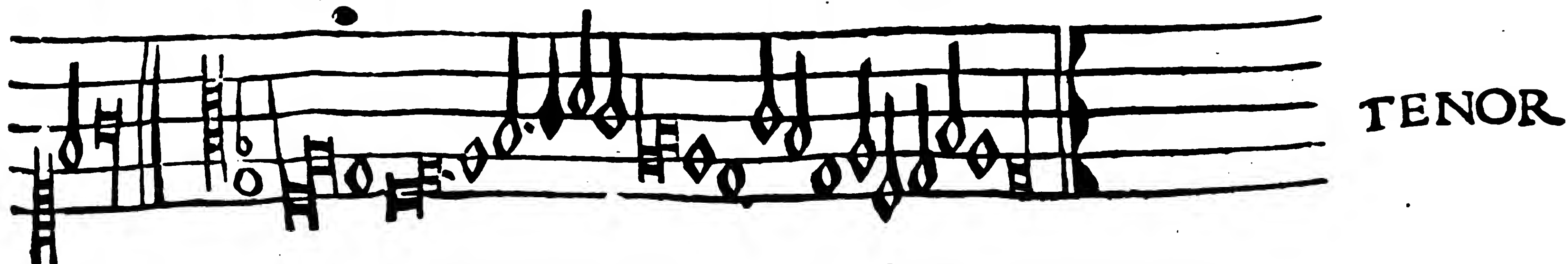
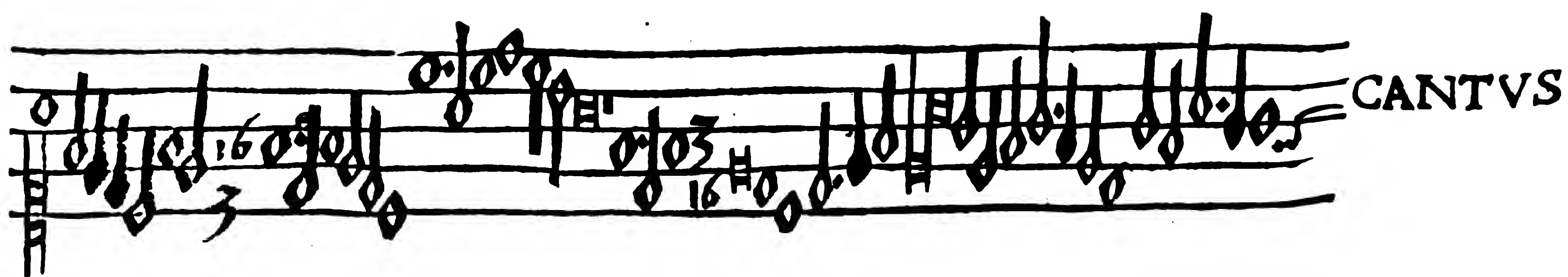
TENOR

De Proportionē quintuplasquitercia.

Quintuplasquitercia proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus comprehendit eum quinquies & insuper tertiam ipsius minoris partem ut. xvi. ad. iiii. & xxxii. ad. vi. & xlviii. ad. ix. & deinceps. Hæc proportio sexdecim notulas æquat tribus sibi cōsimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum sexdecim diminuatur de tredecim sexdenis partibus sui valoris. Describitur autem in cantilenis hoc modo xvi xxxii xlviii Et destruitur a subquintuplasquitercia quod præsens probat iiii vi viiii concentus.

De ppor. qntu. sesqui quarta

De Proportione quintuplaselquiquarta.

Quintuplaselquiquarta proportio fit quum maior lequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus: continet eum quinquies & eius insuper quartam partem ut. xxi. ad. iiii. & xlii. ad. viii. & lxiii. ad. xii. & deinceps. In hac proportione uiginti & una notulæ æquivalent cōmensurantur quatuor sibi cōsimilibus: ita ut una quæq; ipsarum unius & uiginti diminuatur de decemseptē uigintis primis partibus propriæ quantitatis. Describitur. n. in notulis hoc modo xxi xlii lxiii. Et destruitur a subquintuplaselquiquarta sibi opposita ut hic patet iiii viii xii

CANTUS

VOR

Reliquos autem huius generis gradus cum speciebus suis cōsimili processu diligentiae musicorum considerandos relinquimus.

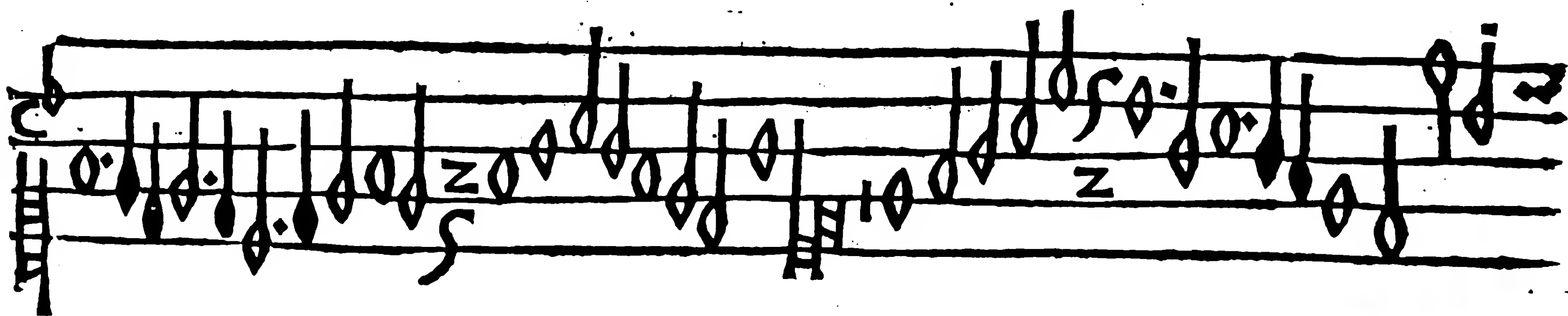
De Genere submultiplici superparticulari & eius speciebus. Caput Decimū.

Submultiplex superparticulare genus quod quartum est minoris equalitatis oppositum multiplici superparticulari fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium atus comprehenditur in ipso pluries cum una eius aliquota pars ipsi maiori. Huius enim infinitæ sunt species diuersis pariter gradibus consistentes. Primus gradus per subduplam singulis superparticularibus commixtam consideratur: Cuius prima species est Subduplasqualtera: secunda Subduplasquitertia: tertia Subduplasquiquarta: quarta Subduplasquiquinta & deinceps. Secundus gradus singulas superparticulares subtriplex copulat hoc ordine. Subtriplasqualtera: Subtriplasquitertia: Subtriplasquiquarta: Subtriplasquiquinta: & deinceps. Tertius gradus singulas superparticulares tertiæ cōmiscet sub multiplici scilicet Subquadruplex: ut Subquadruplasqualtera: Subquadruplasquitertia: Subquadruplasquiquarta: Subquadruplasquiquinta & deinceps. Ac reliquos quidem gradus consequenti processu facile quisque considerare potest.

De Proportione subduplasqualtera.

Subduplasqualtera proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus continetur in eo bis & insuper pars eius dimidia ut. ii. ad. v. &. iii. ad. io. & .vi. ad. xv. In hac Proportione duæ notulæ æquivalent & commensurantur quinque sibi cōsimilibus ita ut unaquæque ipsarum duarum de tribus dimidiis partibus propriae quantitatis suscipiat augmentum. Figuratur enim in cantibus hoc modo $\text{z } 4 \ 6$ Atque destruitur a duplasqualtera sibi opposita eā illico succedente: $\text{f } 10 \ 3$ ut hoc percipitur cōcentu.

CANTVS

De ppor. subdupla sesquitertia

TENOR

De Proportione subduplaselquitertia.

Subduplaselquitertia proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus comprehenditur in ipso bis & eius infra per pars tertia æquivalens ei in potentia & temporis mensura: ut. iii. ad. vii. & vi. ad. xiiii. & ix. ad. xxi. & deinceps. Hac enim proportio tres notulas septem sibi cōsimilibus coæquat ita ut unaquæq; ipsarum trium augeatur de quatuor tertiis partibus propriæ quantitatis. Figuratur enim in cantibus hoc modo iii vi ix
Et destruitur a duplaselquitertia sibi opposita ut hic patet vii xiiii xxi

CANTVS

TENOR

De Proportione subduplaselquiquarta

Subduplaselquiquarta proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentiū relatus conspicitur in eo bis & infra eius quarta pars: ut. iiii. ad. ix. & viii. ad. xvi. & xii. ad. xxii. & deinceps. In hac proportione

K i

quatuor notulæ æquivalent & cōmensurantur nouem sibi cōsimilibus : ita ut unaquæq; ipsarum quatuor de quinq; quartis partibus proprii ualoris crescat Figuratur in cantilenis hoc modo iiii viii xii Destruitur autē a duplasquis quarta sibi opposita ut hic ix xviii xxvii

CANTVS

TENOR

De Proportionē subtriplasqualtera

Subduplasqualtera proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus continet in ipso ter & eius insuper pars dimidia: ut. ii. ad. vii. & .iiii. ad. xiiii. & .vi. ad. xxi. & deinceps. Hæc. n. proportio duas notulas septem sibi cōsimilibus in potentia coæquat: ita ut unaquæq; ipsarum duarum augeatur de quinq; dimidiis partibus propriæ quantitatis. Describitur aut in cantilenis hoc mō ii iii vi Atq; destruitur a triplasqualtera sibi opposita ut præsens probat vii xiiii xxi concentus

CANTVS

TENOR

De Propor. subtriplasquitercia

De Proportione subtriplesquitercia

Subtriplesquitercia proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium relatus continetur in ipso ter cum tertia insuper eius parte, ut, 3. ad. 10. & 6. ad. 20. & 9. ad. 30. & deinceps. In hac proportione tres notulae æquivalent & cõmensurantur decem sibi cõsimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum augeatur de septem tertiis partibus propriæ quantitatis. Describitur .n. in cantibus hoc mō 3 6 9 Et destruitur a triplesquitercia sibi opposita ut subiecto precipitur 10 20 30 concentu.

De Proportione subtriplesquiquarta

Subtriplesquiquarta proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem precedentium ductus contine
 pars ut. 4. ad. 13. & 8. ad. 26. & 12. ad. 39. & de
 notulas tredecim sibi cõsimilibus coæquat in potentia & temporis mensura ita
 ut unaquæq; ipsarum quatuor de nouem quartis partibus propriæ potentiae acqui
 rat augmentum. Figuratur in notulis hoc mō 4 8 12 Et destruitur a triplesquiquarta sibi opposita ut præsens declarat 13 26 xxxix cõcentus

Verte folium

K ii

CANTVS

TENOR

BASSUS

ALTO

De Proportionē subquadruplasēsqvaltera.

Subquadruplasēsqvaltera proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus comprehenditur in ipso quater cum dimidia eius insuper parte: ut. 2. ad. 9. & 4. ad. 18. & 6. ad. 27. & deinceps. In hac proportione due notulæ æquivalent & commensurantur nouem sibi consimilibus ita ut unaquæq; ipsarum duarum augeatur de septem dimidiis partibus propriæ quantitatē. Figuratur in notulis hoc modo 2 4 6. Atq; destruitur a quadruplasēsqvaltera sibi opposita ut hic patet. 9 18 27

CANTVS

TENOR

De ppor. subquadruplasēsqvaltera

De Proportionē subquadruplasēsquitertia.

Subquadruplasēsquitertia proportio fit quum minor sequētiū notularum numerus ad maiorem prācedentiū relatus comprehenditur in ipso quater cum tertia eius parte ut. 3. ad. 13. & 6. ad. 26. & 9. ad. 39. & deinceps. Hęc enim proportio tres motulas tredecim sibi consimilibus æquifacit in potentia & temporis mēsurā: ut unaquęq; ipsarum trium decem terdenis partibus proprię quantita-

CANTVS

De Proportionē subquadruplasēsquiquarta.

super eius partes ut.iiii. ad.xvii.&.viii. ad .xxxiiii.&.xii. ad .li. & deinceps. In hac proportionē quatuor notulæ æquivalent & commensurantur decem ac septem sibi consimilibus: ita ut singulaquæq; ipsarū quatuor augeat de quatuor & decem quartis partibus propriæ quantitatis: Figuratur autē in cantibus hoc mō
 4 2 iz Et destruitur a quadrupla sesquiquarta sibi opposita ut præsens probat

CANTVS

TENOR

De Genere multiplici superpartiente & eius speciebus. Caput undecimum.

Multiplex superpartiens genus quintum maioris inæqualitatis est quum maior sequentium notulæ numerus ad minorem præcedentiū relatus continet ipsum pluries: cum una eius aliquanta parte plures aliquotas cōducente. Infiniti enim sunt huius generis gradus singulis multiplicibus quas cunq; superpartientes complectentibus procedentes. Primus enim gradus fit ex prima multiplici singulis superpartientibus connexa: ut Dupla superbipartiens. Dupla supertripartiens. Dupla superquartipartiens & deinceps. Hæ enim subalterne species dicunt: namq; in uim generis unaquæq; conuertitur cum duplicum superbipartientium. Alia dupla superbipartienstertias: ut. 8. ad. 3. Alia dupla superbipartiensseptimas: ut. 16. ad. 7. Alia dupla superbipartienstertias: ut. 20. ad. 3. & deinceps. Verum huiusmodi specialitimas species uocant. Cæteris uero gradibus consimilis considerationis adhibetur modus. Secundus gradus singulas superpartientes secundæ multiplici coniungit. Cuius subalternus & specialissimus ordo est. Tripla superbipartienstertias

207

NTVS

TENOR

PD 4388

De Proportionē duplasuperbipartientequintas.

Duplasuperbipartiensquintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedantium ductus continet ipsum bis & insuper duas eius quintas partes: ut. 12. ad. 5. & 24. ad. 10. & 36. ad. 15. & deinceps. Hæc proportio duodecim notulas æquifacit in potentia & temporis mensura quinque sibi consimilibus: ita ut singulaquæque ipsarum duodecim de septem duodenis partibus propriæ quantitatis detrimentum patiatut. Figuratur in cantilenis hoc modo 12 24 36 Et destruitur a subduplasuperbipartientequintas sibi opposita: ut hoc 5 10 15 constat concentu.

CANTVS

TENOR

De Proportionē duplasupertripartientequartas.

Duplasupertripartiensquartas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus comprehendit eum bis & tres insuper eius quartas partes: ut. 11. ad. 4. & 22. ad. 8. & 33. ad. 12. & deinceps. In hac proportionē undecim notulæ æquiualent & commensurantur quatuor sibi consimilibus ita ut unaquæque ipsarum undecim diminuat de septem undenis partibus proprii ualoris Describitur. n. in cātibus hoc modo 11 22 xxxvi. Destruitur insuper a subduplasupertripartientequartas sibi opposita: 4 8 12 ut præsens declarat concentus.

CANTVS

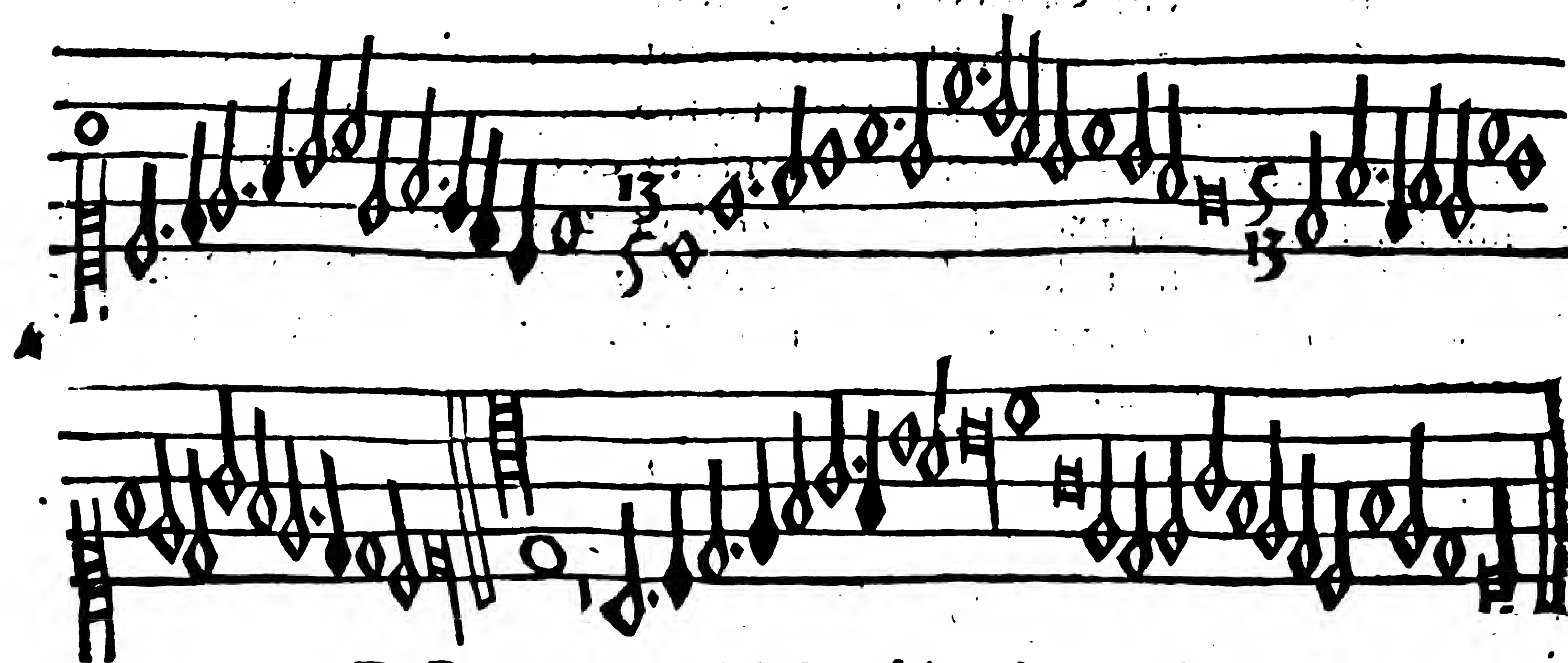
1111 12

De ppor. duplasuperbipartientequintas

TENOR

De Proportionē duplasupertripartiente quintas

Duplasupertripartiensquintas proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentiū relatus continet eum bis & tris eius quintas partes ut. xii. ad. v. & .xxvi. ad .x. & .xxxix. ad. xv. & deinceps. Hec enim proportio tredecim notulas coæquat quinque sibi cōsimilibus: ita ut unaquæque ipsarū tredecim diminiatur de octo terdenis partibus propriæ quantitatis. Describitur in cantibus hoc modo. xii. xxvi. xxxix. Et destruitur a subduplasupertripartiente quintas sibi opposita: ut hic v x xv constat

De Proportionē triplasperbipartientetertias

TENOR

Triplasperbipartientetertias proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentiū ductus comprehendit eū ter & insuper duas eius tertias partes: ut .xi. ad .iii. & .xxii. vii: & .xxxiii. ad .ix. & deinceps. In hac proportione undecim notulæ æquiualet & conmensurantur tribus sibi cōsimilibus: ita ut singulaquæque ipsarū undecim diminiatur de octo undenis partibus propriæ quantitatis. Describitur enim in notulis hoc modo xi xxii xxxiii Et destruitur a subtriplasperbipartientetertias sibi opposita: ut hoc iii vi ix cōcentu disponitur

CANTVS**TENOR****De Proportionē triplāsuperbipartientequintas.**

Triplāsuperbipartiēsqūntas proportio fit quū maior sequentiū notularū numerus ad minorem præcedentiū relatus continet eum ter : & insuper duas ipsius quīntas partes; ut. xvii. ad. v. & xxxiiii. ad. x. & li. ad. xv. & deinceps. In hac proportione decem ac septem notulæ æquivalent & cōmensurantur quinq; sibi consimilibus; ita ut unaquæq; ipsarū decemseptem dīminuatur de duodecim septemdenis partibus sui ualoris. Describit̃ in notulis hoc modo xvii xxxiiii li. Et destruitur a subtriplāsuperbipartiētequintas sibi opposita; ut v x xv præfens probat concentus

CANTUS**TENOR****De Proportionē triplāsuperbipartientequartas.**

Triplāsuperbipartiēsquartas proportio fit quū maior sequentiū notularū numerus ad minorē præcedentiū ductus cōpræhēdit eū ter & trīs eius quartas partes ut. xy. ad. iiii. & xxx. ad. viii. & xlv. ad. xii. Hæc proportio quīndecim notulas æquat

205

æquat quatuor sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum quindécim diminuat
de undécim quindenis partibus propriæ quantitatis. Figuratur in cantilenis hoc
modo 15 30 45 Atq; destruitur a subtriplasuperpartiente quartas sibi opposita
ut hic 4 8 12 constat

CANTVS

TENOR

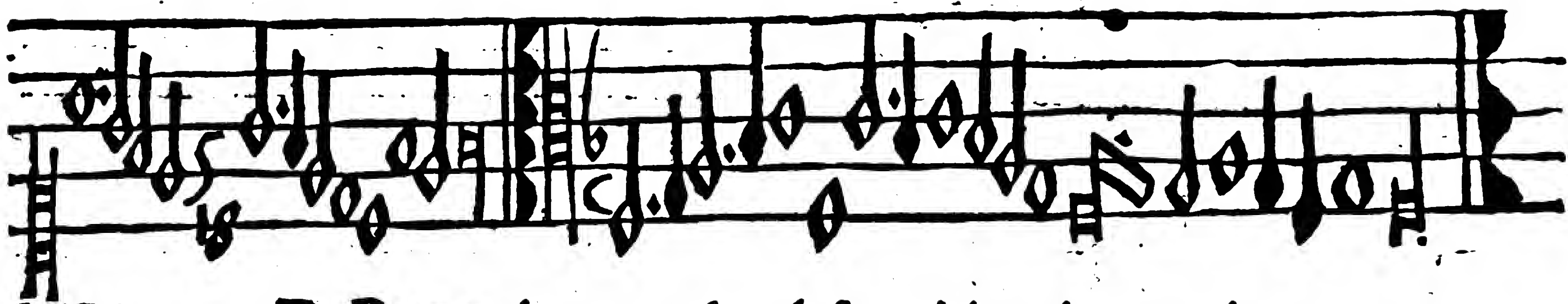
De Proportionæ triplasuperpartiente quintas

Triplasupertripartiens quintas proportio fit quâ maior sequentium notularum
numerus ad minorem præcedentium ductus continet ipsum ter & insuper tres
eius quintas partes: ut .12. ad .5. & .36. ad .10. & .54. ad .15. & deinceps. In
hac proportione decem & octo notulæ æquivalent & cōmensurantur quinq; si
bi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum decem & octo diminuat de tredecim
octodenis partibus propriæ quantitatis: Describitur. n. in cantibus hoc modo
12 36 54 Atq; destruitur a subtriplasupertripartiente quintas sibi opposita: ut
5 10 15 hoc precipitur concentus

Verte folium

CANTVS

TENOR

De Proportione quadruplasuperbipartientetertias.

Quadruplasuperbipartientetertias proportio fit quum maior sequentium notularum numerus ad minorem præcedentium ductus comprehendit eum quater & duas insuper ipsius tertias partes: ut. xiiii. ad. iiii. & xxviii. ad. vi. & xlii. ad. viiii. & deinceps. Hæc enim proportio quatuordecim notulas coæquat tribus sibi consimilibus in potentia tēporis & mēsuræ: ita ut singulaquæq; ipsarū quatuordecim' diminuatur de undecim quartisdecimis partibus sui ualoris. Figuratur autem in cantilenis hoc modo xiiii xxviii xlii Et destruitur a subquadruplasuperbipartientetertias sibi opposita iiii vi ix ut præsens probat concentus.

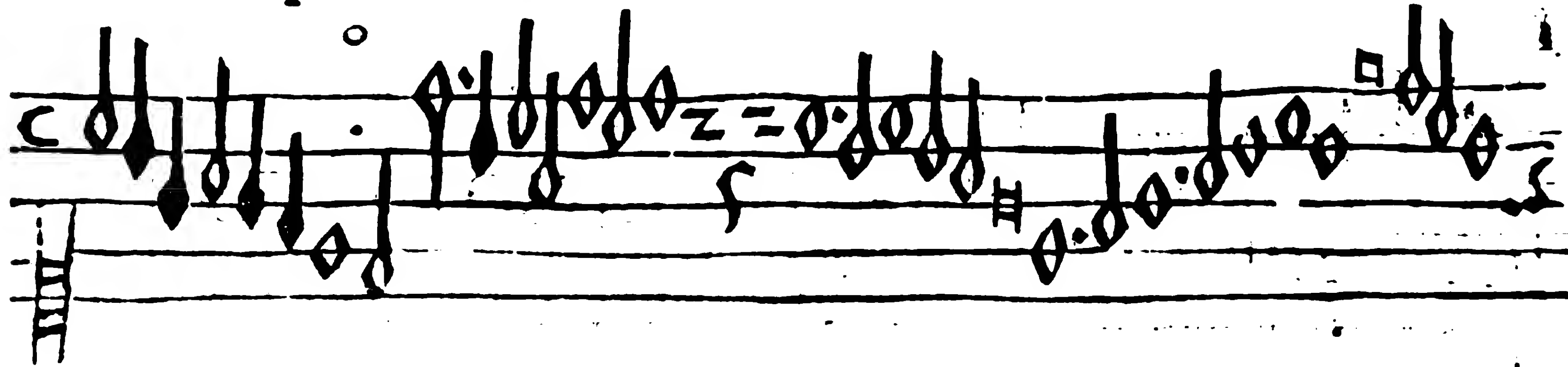
CANTVS

TENOR

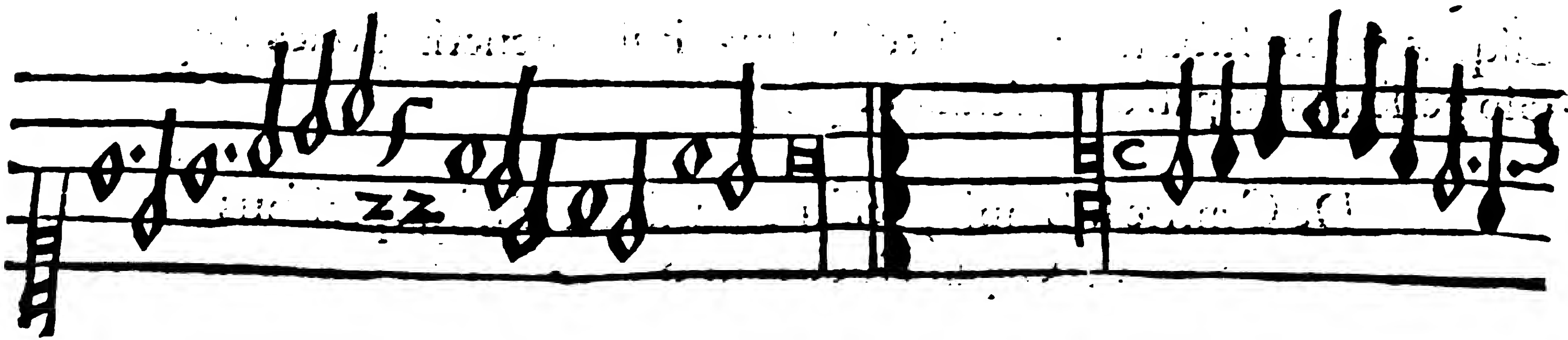
De Proportione quadruplasuperbipartientequintas.

Quadruplasupbipartiensqntas pportio fit quū maior sequentiū notularum numerus ad minore pcedentiū ductus cōtiet ipsū q̄ter cū duabus eius qntis ptibus ut. xxi. ad. v. & xxxiiii. ad. x. & lxxvi. ad. xv. In hac pportōe uiginti & duæ notulæ æquiualent

æquivalent & commensurantur quinq; sibi confimilibus in potentia & tempo-
ris mensura: ita ut unaquæq; ipsarum uigintiduarum diminuat de decemseptē
uigēsimis secundis partibus proprii ualoris. Figuratur in notulis hoc modo
zz 44 " Et destruitur a subquadruplasuperbipartiente quintas sibi opposita:
5 10 15 hoc probatur concentu.

CANTVS

TENOR

De Propositione quadruplasupertripartientequartas.

Vente folium

CAN

TEN

EX

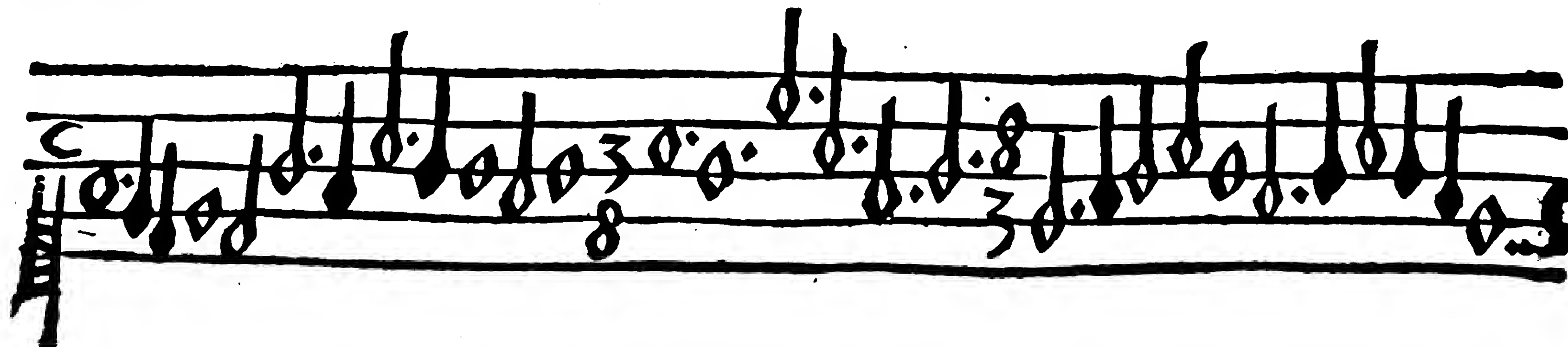
Caput Duodecimo

disponamus hoc ordine

De ppor, subdupla superbi partientetertias

De Proportione subduplasuperbipartientetertias

Subduplasuperbipartientetertias proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus compræhéditur in eo bis cum duabus insup tertiis ptibus suis:ut .iii.ad.viii.&.vi.ad.xvi.&.ix.ad.xxiii.& deinceps In hac proportione tres notulæ æquivalent & commensurantur octo sibi consimilibus ita ut unaquæq; ipsarum trium augeatur de quinque tertiis partibus propriæ quantitatis Describitur.n.in cantibus hoc mō iii vi ix Et destruitur a duplasuperbipartientetertias sibi opposita ut hic viii xvi xxiii monstrat concentus

CANTVS

TENOR

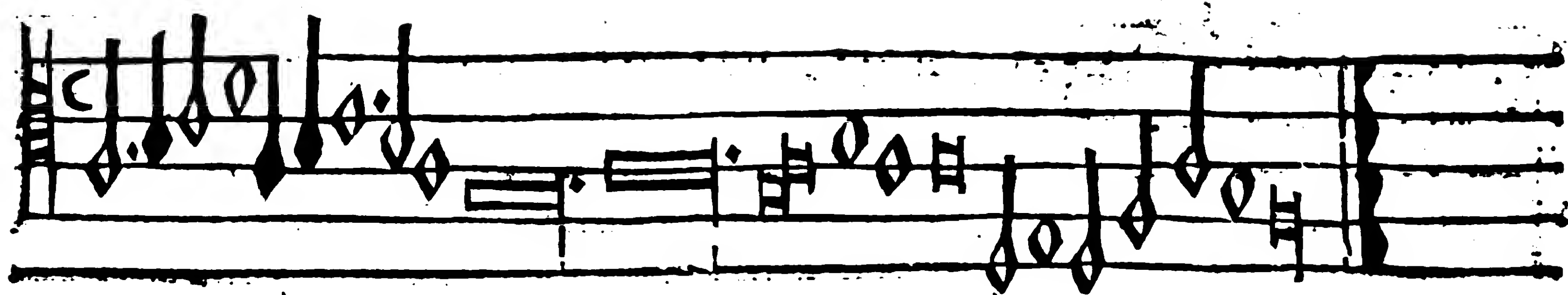
De Proportione subduplasuperbipartientequintas

Subduplasuperbipartientequintas proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus continet bis in ipso & duas eius quintæ partes:ut.v.ad.xii.&.x.ad.xxiii.&.xv.ad.xxxvi. Hæc.n.proportio quinque notulas coarquat in potentia & temporis mensura duodecim sibi consimilibus ita ut singulaquæq; ipsarum quinque de septem quintis partibus propriæ quantitatis acquirat augmentū. Figuratur aut in notulis hoc mō v x xv Atq; destruitur a duplasuperbipartientequintas sibi opposita xii xxiii xxxvi ut hic patet

CANTVS

CANTVS

TENOR

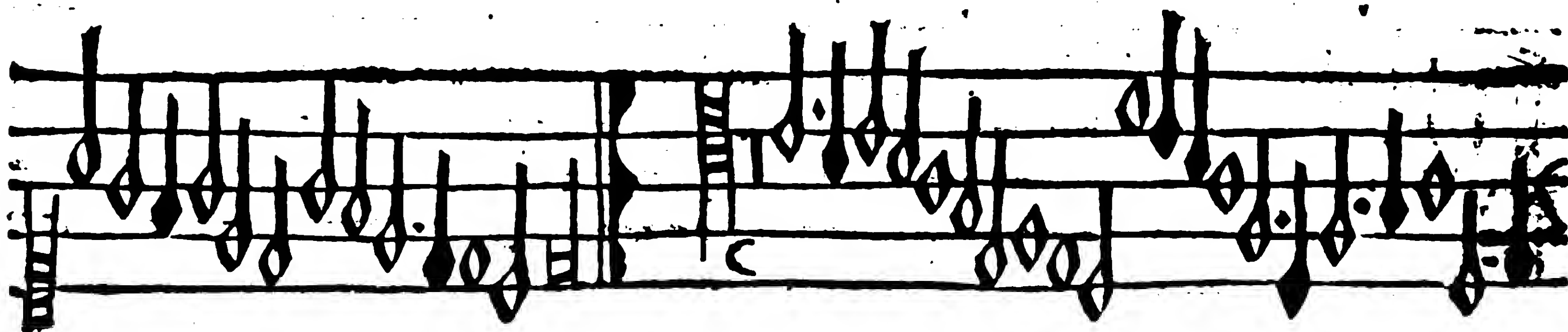
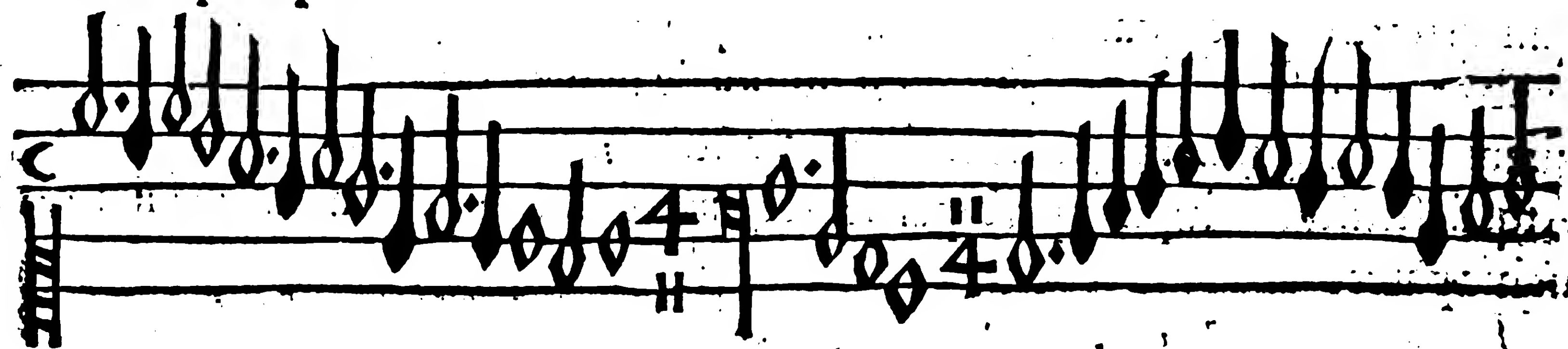

De Proportionē subduplasupertripartientequartas.

Subduplasupertripartiensquartas proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus continetur in ipso bis & tres insuper eius quartæ partes: ut. iiii. ad. xi. & viii. ad. xxii. & xii. ad. xxxiii. & deinceps In hac Proportionē quatuor notulæ æquivalent & commensurantur undecim sibi consimilibus: ita ut unaquæq; ipsarum quatuor augeatur de septem quartis partibus propriæ quætitatis. Describitur in cantilenis hoc modo iiii viii xii Et destruitur a duplasupertripartientequartas sibi opposita ut hoc xi xxii xxxiii concentu percipitur.

CANTVS

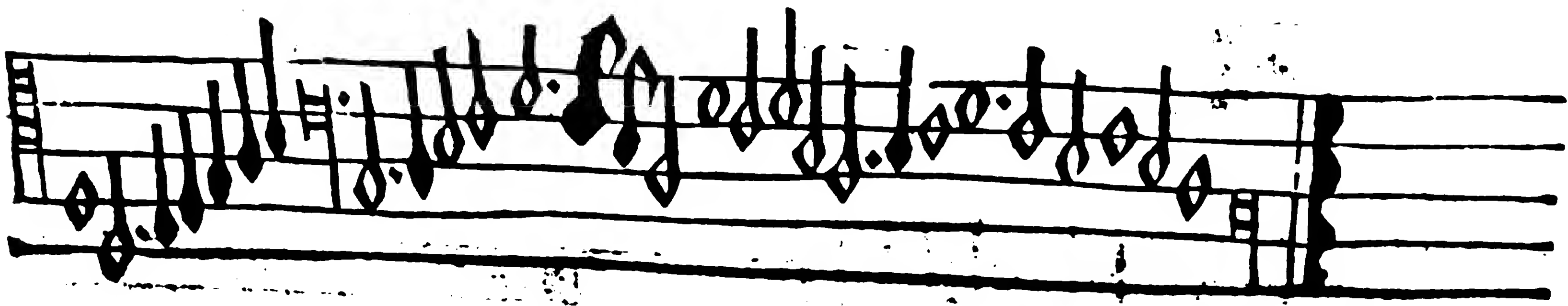
TENOR

De ppor, subtriplasupbipartientetertia

De Proportionē subtriplasuperbipartientetertias

Subtriplasuperbipartientetertias proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium relatus comprehenditur ter in ipso cū duabus tertiis partibus suis ut .iii. ad. xi. & vi. ad. xxii. & ix. ad. xxxiii. & deinceps Hec proportio tres notulas æquificat undecim sex & alia

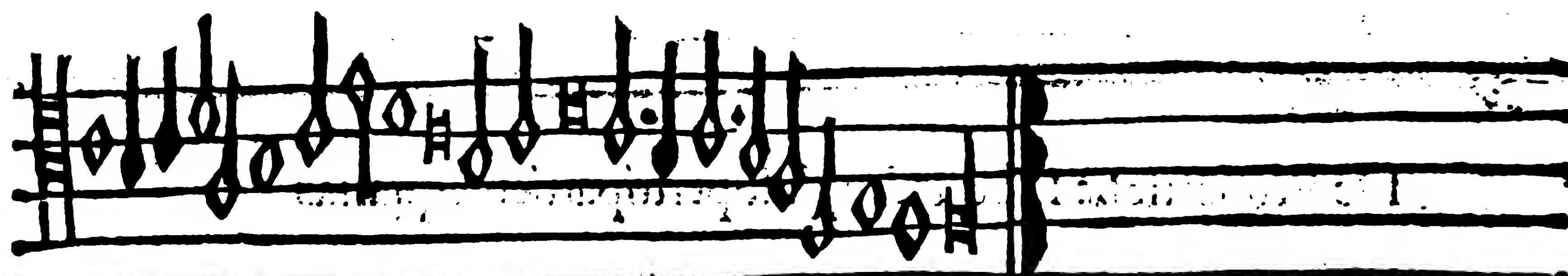
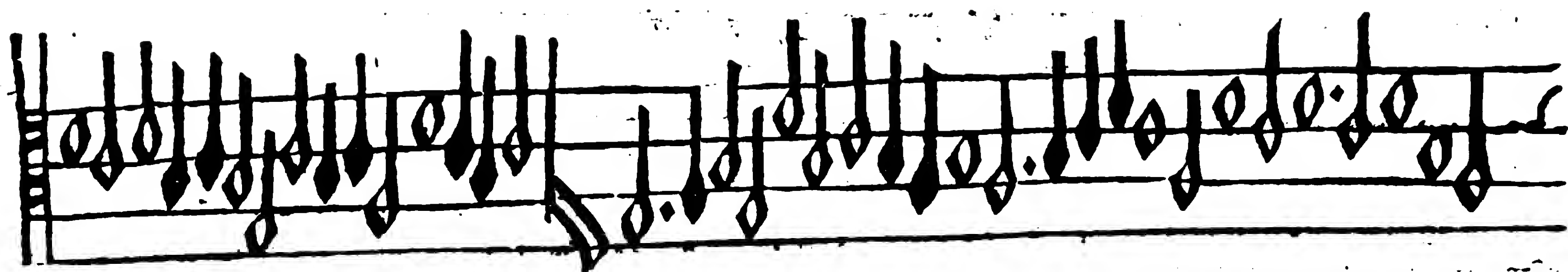
De Proportionē subquadruplasupertripartientequartas

Subquadruplasupertripartientequartas proportio fit quum minor sequentium notularum numerus ad maiorem præcedentium ductus continetur in ipso quater cū tribus quartis partibus suis: ut .4. ad. 19. & .8. ad. 38. & 12. ad. 57. & deinceps In hac proportione quatuor notæ novem sibi cōsimilibus: ita ut unaquæ quartis partibus propriæ quantitatis & cōmensurantur decem ac novem augeatur de quindecim cantilenis hoc modo 4 8 12 Et destruitur a quadruplasupertripartientequartas sibi opposita ut hoc per 19 38 57 cipitur conventu

L i

CANTVS

TENOR

Reliquas autem huius generis habitudines musicorum diligentia comitantes
perscrutandas.

De Coniunctiōe plurium dissimilium proportionum: Caput Tertiumdecimū

proportiones sese inuicem cōsequentes uarias subsequētū no
id praeedentes (ana consideratione ducunt habitudines. Nāq
mpli causa) tripla proportio in notulis immediate duplā fuerit
subsequuta

subsequuta: sexcupla ilico proportio ex numerositate notularum ipsius triplae descriptae ad priorem notularum numerum qui scilicet ante duplam ipsam dispositus fuerat: resultabit: quod his numeris sane percipitur . 1 . 2 . 6 . Binarius enim ad unitatem duplus est. Senarius ad binarium triplus. Rursus Senarius ad unitatem sexcuplam facit proportionem: quam subsexcupla sibi opposita statim subsequens destruere comprobatur eius rei causa est deducta extremorum aequalitas his terminis circumscripta . 1 . 2 . 6 . 1 . Id quoque in conumeratione & pronunciatione notularum patris concentus notissime percipitur.

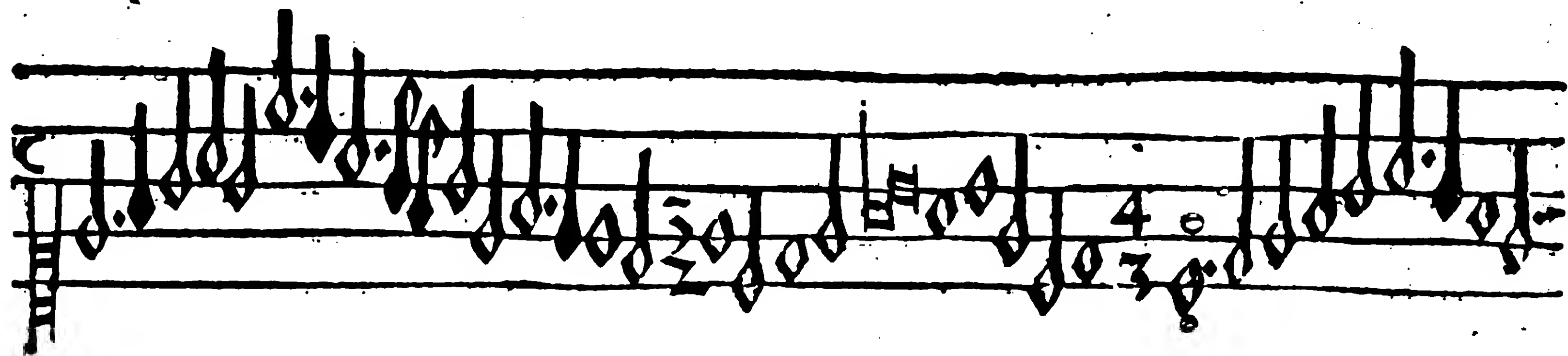
CANTVS

TENOR

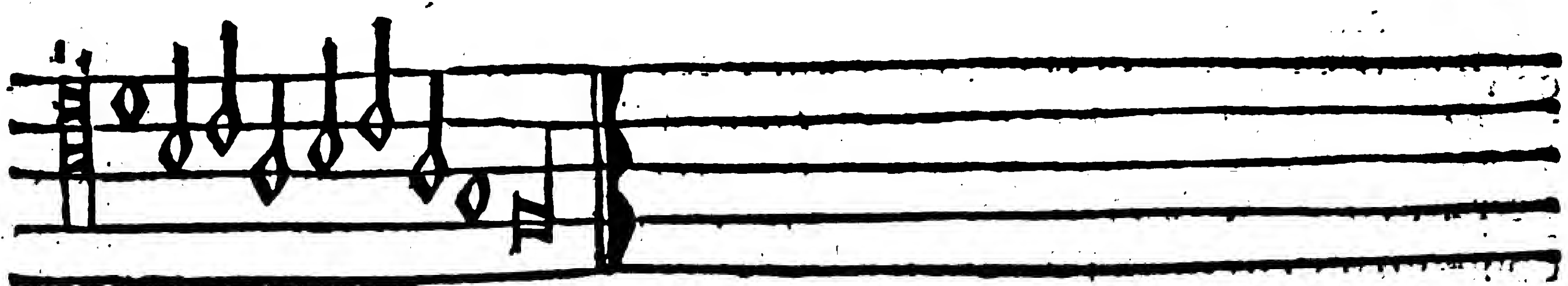
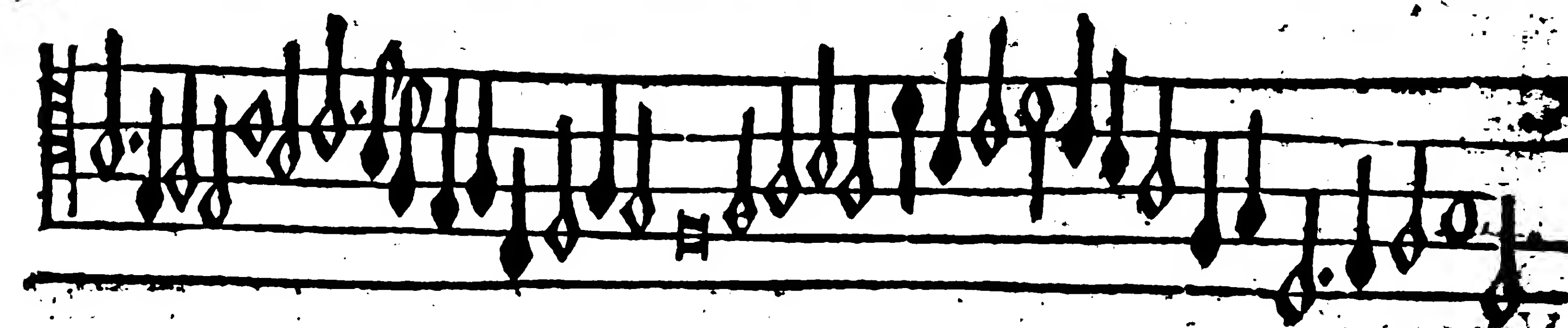
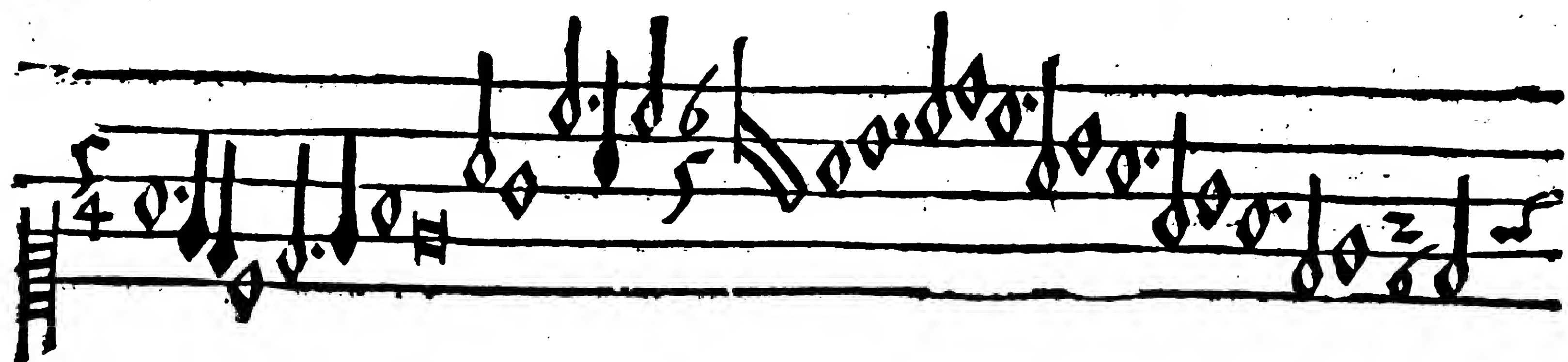
Vnaquaeque igitur proportio ad praecedentem proportionem considerata: notulas semper confert praecedentium notularum numerositati: ita ut primae proportionis considerationi tanquam fundamento relationis correspondere noscantur: quod ultimo tertii Theoricae Arithmetica disponente monstrauimus. Verum duae primae su

dispositæ proportionēs: namq; extremorum succedat æqualitas: ut probat hæc dispositio: 2. 3. 4. 5. 6. 7. Atq; in notulis eadem sit consideratione processus: ut hoc patet concentu

CANTVS

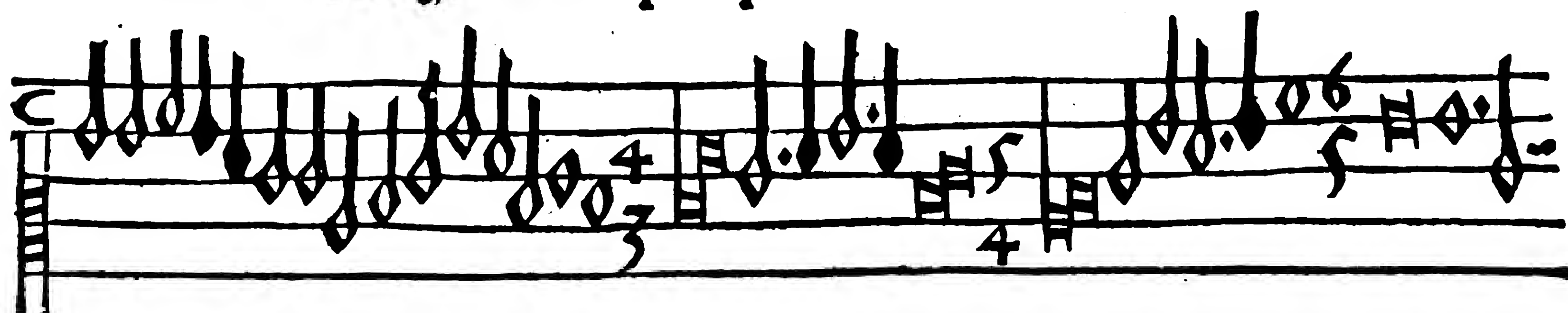

TENOR

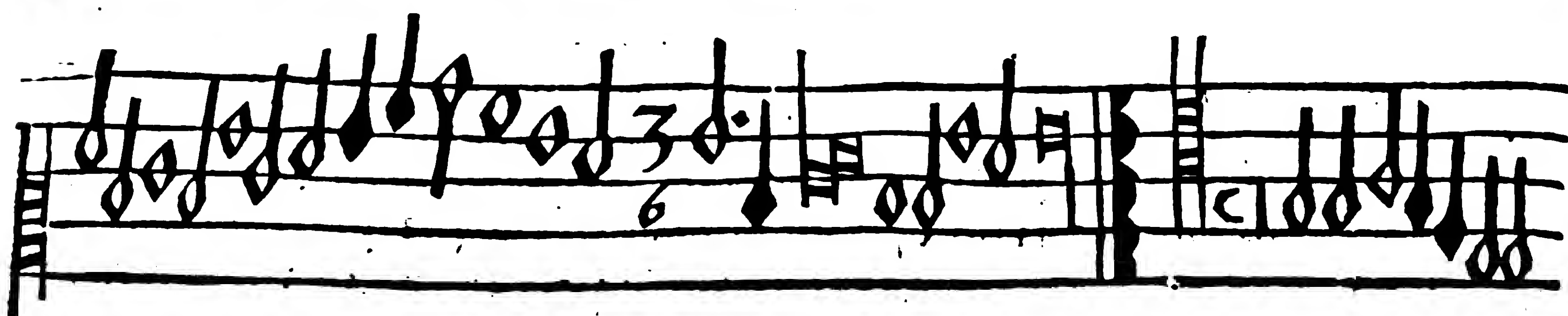

Cōstat insup duas cōtiguas atq; immediatasup particularis generis spēs pter sesquialterā & sesquiterciā: q̄ primæ sunt & maiores ceteris epimeris duplā proportionē implere nō posse Nā cū maioribus disponatur numeris q̄ duæ ipsæ primæ minorem ducāt proportionē necessum est: ut si sesquiterciā & sesquiquartā disposueris his numeris: 3. 4. 5. extremi inuicem ternā duplā proportionem perficere

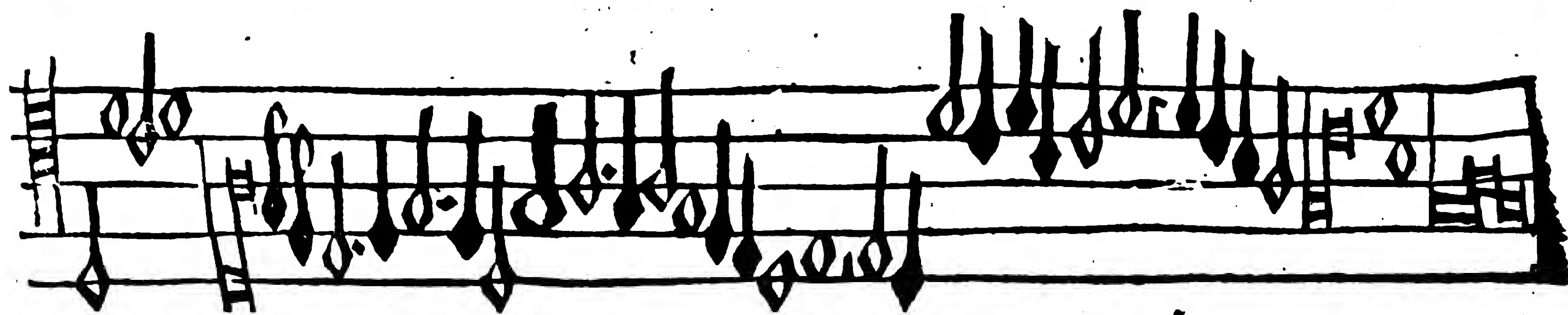
perficere non possūt: uerum superducta sesquiquinta extremitates inuicē dupla sese habitudine custodient hoc modo .3. 4. 5. 6. Senarius enim ad quinarium sesquiquintam: ad ternarium uero duplam ducit collationē quā illico succedēs subdupla sibi opposita destruit: deducta extremorum æqualitate: ut his constat numeris .3. 4. 5. 6. 3. ternarius enim ad senariū subduplā pficit proportionem: priorem uero ternarium ipsa conspiciat æqualitate: posteriores notulas priorum conferens numerositati: ut hoc percipitur concentu.

CANTVS

TENOR

Id quoque in huiusmodi cōsideratiōe cōtingit: quæ extincta quauis proportione a sua opposita eam illico subsequēte extinguit & reliquæ præcedentes quæ eius mēbra sūt: quod ex præcedentibus dispositionibus deductū est: namque subdupla ipsa non modo duplam extremorum destruxit proportiōem: sed & sesquitertiam: sesquiquartam atque sesquiquintam (duplæ ipsius membra) fecit obmutescere. Variis quoque moribus sese inuicem subsequuntur continuæ cuiuscunque generis habitudines: quod cautus ex ipso musicus facile considerare potest

musicas consonantias nutrientibus

iput Quartumdecimum

ortionū quæ propria dimēsiōe musicas probat cōlo
atque naturam duximus exponendam. Sunt enim

L iii

in multiplici genere: Dupla: Tripla: Quadrupla: quibus Diapason: Diapason-
 diapente atq; Disdiapason conducunt in superparticulari: Sesquialtera: Sesqui-
 tertia: & Sesquiocitava: Diapenten: Diatesaron: ac tonū demonstrantes: quas qui-
 dem & si theoricis de eis uerba latius feci: hic tamen libet in ordine notulæ stri-
 ctius explicare. Quocirca quum dispositæ sesquitertiæ sesquiocitauā superdu-
 xerit: extremi inuicē termini sesquialtera sese habitudine cōseruabunt: ut his con-
 stat numeris . 6 . 8 . 9 . Octonarius nāq; ad senariū sesquitertiā facit: nouenarius
 uero ad octonariū sesquiocitauā: rursus nouenarius ad senariū sesquialterā ducit
 proportionē: cui superposita sesquitertiā extremos terminos dupla obseruatiōe
 locabit ut his monstrat numeris . 6 . 8 . 9 . 12 . Duodenarius . n . ad nouenariū ses-
 quitertiā probat: ad senarium uero duplam: Superducta insuper sesquialtera:
 tripla illico resultabit extremorum consideratio: quod hac dispositione probatur
 6 . 8 . 9 . 12 . 18 . Numerus quoq; . 12 . ad . 12 . sesquialterā efficit: ad . 6 . uero triplā.
 Qd quū triplæ huiusmodi sesquitertiā apposueris quadruplam pficies extre-
 morum: ut hic . 6 . 8 . 9 . 12 . 18 . 24 . nā numerus . 24 . ad numerum . 18 . sesqui-
 tertiam monstrat: ad senariū uero quadruplā. Verum quū huiusmodi quadruplæ
 subiūcta fuerit subquadrupla sibi opposita: mox quadrupla ipsa eiusq; membra
 euanescent: cum ad priorem numerositatem subsequentes notulæ conducantur:
 quod extremorum terminorū probat æqualitas: ut his patet numeris . 6 . viii . 9 .
 12 . xviii . 24 . 6 . Numerus enim . vi . ad 24 . subquadruplā efficit ad priorē uero
 senariū in ea æqualitate refert: ad & nōs cōcētus disponit in notulis hoc modo.

CANTVS

De proportionibus

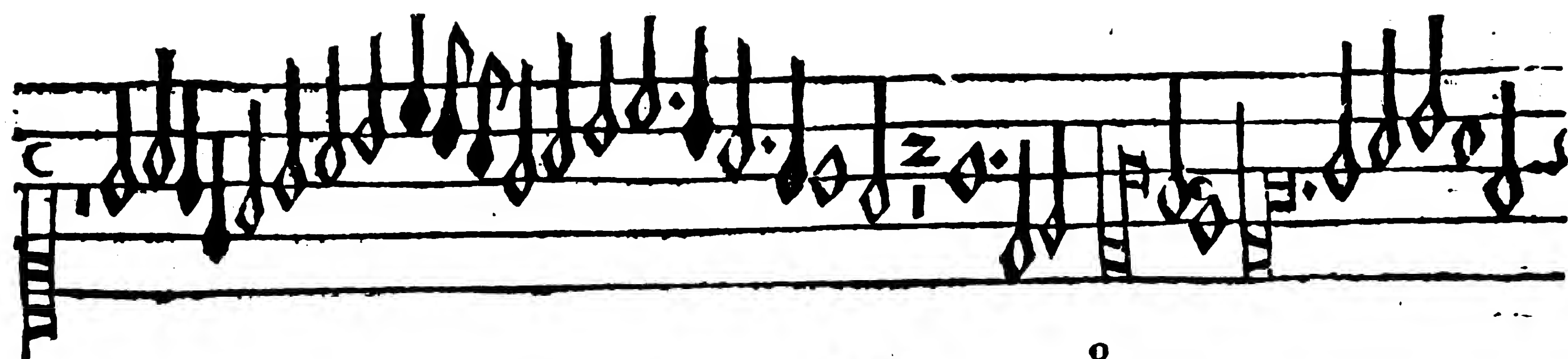

De pductōe multiplicium proportionū ex multiplicibus & superparticularibus
Caput Quintumdecimum.

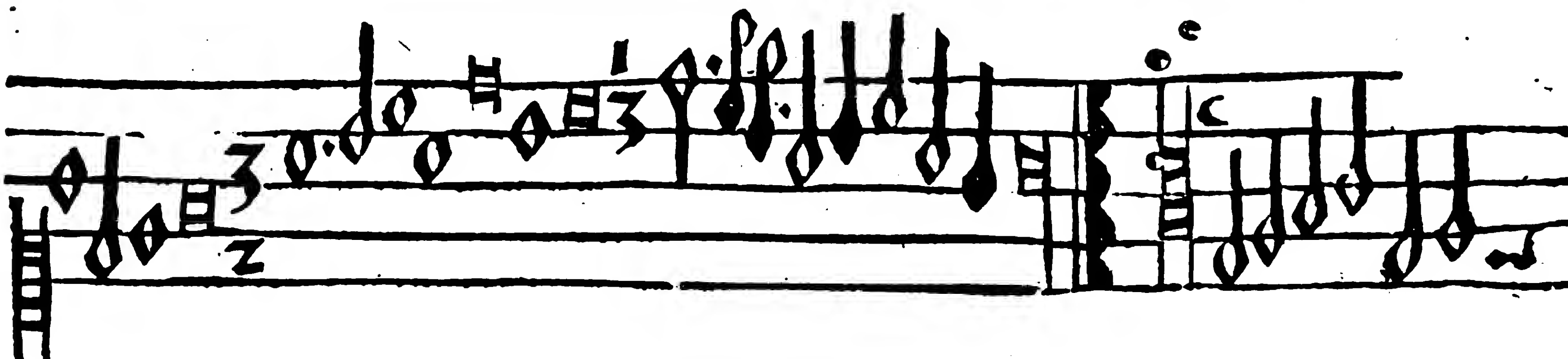
specierum ordinem ex multiplicitate & super
considerandum est. Prima enim multiplicis ge
la: & prima supparticularis scilicet sesquialtera
n ducunt in extremis. f. triplam ut his constat
numeris .i. 2. 3. superducta autē subtripla: destruit propter æqualē extremos
considerationem: ut hic .i. 2. 3. i. Atq; in notularum quantitatibus secundum
temporis mensuram idem consistit: quod præsens declarat concentus.

Verte folium

CANTVS

TENOR

Secunda uero multiplicis generis species uidelicet tripla: & secunda supparticula-
ris scilicet sesquitercia per consequentiam: tertiã multiplicis specie ducunt: scilicet
quadrupla: ut hic constat nũerus .1. 5. 4. Atq; in notulis disposita: subsequẽtes
notulas anterioribus quadrupla consideratione conducunt: quã subquadrupla
illico sibi opposita extinguit: ut præsens probat concentus.

CANTVS

TENOR

.s. sesquiquarta cōiuncta: quartam concreant multiplicem uidelicet quintuplam quod horū probat terminorū dispositio .1. 4. 5. Idē quoq; in cantilēis perficiūt nam notula subsequentes quintupla habitudine anterioribus referunt: cuius dispositio p subquintupla sibi opposita subsequentiā extinguit ut hoc cōstat cōcētū.

CANTVS

TENOR :

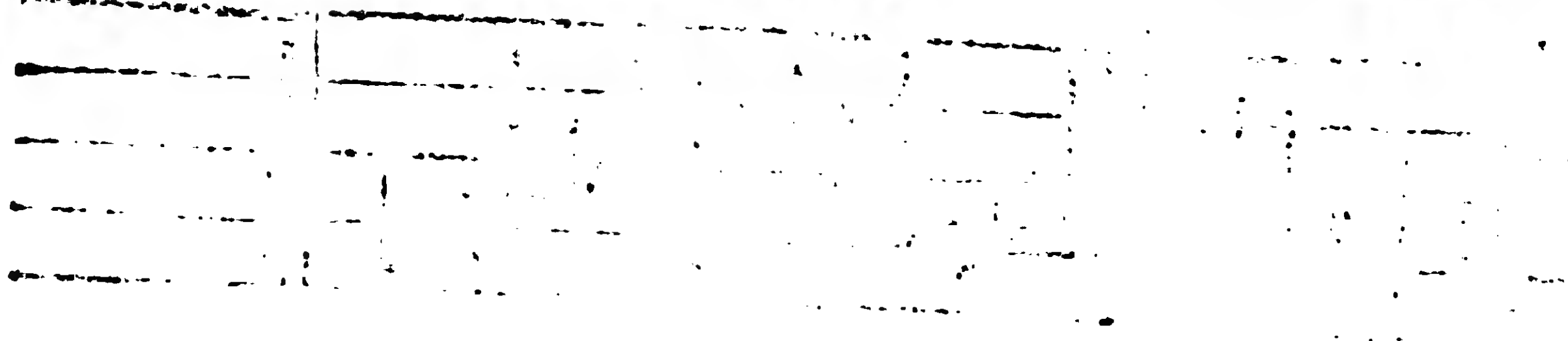
Consimilis quoq; deducendarū multiplicium proportionum ex multiplicibus & supparticularibus pcedit cōsideratio. Nāq; quarta multiplicis species & quarta supparticularis quintā multiplicē: ut his pbat nūeris. 1. 5. 6. Quinta uero multiplicis generis species & quinta supparticularis sextā cōficiūt multiplicē qd his cōstat numeris. 1. 6. 7. Sexta at multiplicis generis spēs & sexta supparticularis septimā pbat multiplicē his nūeris. 1. 7. 3. Atq; reliquæ eodē mō secūdū naturalē nūerorū pgressionē cōsiderat. Hēs nūc cādidissime lector nostras Musicae exercitatiōis

commentationes non minore forsā a me ingenio & industria elaboratas cū taci

MOETI

Practica Musica Franchini Gafori Laudensis quatuor libris cōprehēsa Finis.

**Brixiz Impressa per Bernardinum Misintam de Papia. Sumptu & Impensa
Angeli Britannici. Anno Salutis. M. D. II Idibus Sextilibus**

Handwritten text, likely a preface or dedication, written in a cursive script. The text is mostly illegible due to fading and the quality of the scan, but it appears to be a formal address to the reader or patron.

